

Programmabegroting 2012

Programmabegroting 2012

Provincie Zeeland

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Hoofdpijnen programmabegroting 2012	7
1.2 Overzicht met financiële prioriteiten	11
1.3 Leeswijzer	15
1.4 Begroting in één oogopslag	19
2. Beleid	23
2.01 Programma 01 – Leefbaarheid	31
2.02 Programma 02 – Jeugdzorg	36
2.03 Programma 03 – Cultuur	43
2.04 Programma 04 – Bestuur	52
2.05 Programma 05 – Milieu	65
2.06 Programma 06 – Ruimtelijke omgeving	79
2.07 Programma 07 – Watermanagement	93
2.08 Programma 08 – Natuur en landschap	104
2.09 Programma 09 – Economie	115
2.10 Programma 10 – Toerisme en recreatie	124
2.11 Programma 11 – Landbouw en visserij	131
2.12 Programma 12 – Onderwijs	139
2.13 Programma 13 – Mobiliteit	147
3. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	165
3.1 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	167
3.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	179
4. Paragrafen	181
4.1 Paragraaf Provinciale heffingen	185
4.2 Paragraaf Weerstandsvermogen	189
4.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	195
4.4 Paragraaf Financiering	203
4.5 Paragraaf Bedrijfsvoering	209
4.6 Paragraaf Verbonden partijen	235
4.6.1 Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen	243
4.7 Paragraaf Grondbeleid	253
5. Financiële begroting	259
5.1 Overzicht van baten en lasten per programma begrotingsjaar 2012	261
5.2 Overzicht baten en lasten per programma meerjarig	263
5.3 Toelichting mutatie reserves per programma	267
5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma	273
5.4 Uitgangspunten financieel beleid	275
5.5 Uiteenzetting van de financiële positie	277
6. Bijlagen	283
6.1 Staat van activa	284
6.1.1 Toelichting staat van activa	289
6.2 Staat van verloop investeringskredieten	292
6.2.1 Toelichting staat van verloop investeringskredieten	294
6.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva	295
6.3.1 De toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva	302
6.4 Staat van incidentele baten en lasten	309

Inleiding

Ben de Reu

- Economie & werkgelegenheid
- Kenniseconomie
- Milieu
- Energie
- cultuur & sport
- Grensoverschrijdende samenwerking
- Biobased economy
- Maintenance
- Aandeelhouder NV Economische Impuls Zeeland
- Gebiedsgerichte projecten:
 - Kenniswerf Vlissingen
 - Kanaalzone
- 2^e waarnemend Commissaris van de Koningin

Kees van Beveren

- Financiën
- Landbouw, visserij & aquacultuur
- Plattelands-ontwikkeling/ Vitaal Platteland
- Infrastructuur
- Verkeersveiligheid
- Goederenvervoer
- Kernenergie
- Financieel toezicht gemeenten en waterschap
- Interbestuurlijk toezicht (coördinatie)
- Aandeelhouder Delta NV
- Aandeelhouder NV Westerscheldetunnel
- Aandeelhouder BV Kanaalkruising Sluiskil
- Gebiedsgerichte projecten
 - Nationale Landschappen Walcheren en Zuid-Beveland
 - Perkpolder
 - Hulst integraal
- 3^e waarnemend Commissaris van de Koningin

Karla Peijs

- Europacoördinatie
- Bestuurlijke coördinatie (intern)
- Scheldemondraad
- Rijn-Schelde-Delta
- Representatie
- Adviseur IPO-bestuur Europese Zaken
- Coördinatie grensoverschrijdende samenwerking

Sjoerd Heijning

- Ruimtelijke ontwikkeling, woonbeleid, Omgevingsplan
- Havens, incl. WCT
- Water & natuur
- Landinrichting
- Recreatie & toerisme
- Promotie (coördinatie)
- Communicatie
- Aandeelhouder Zeeland Seaports
- Lid Raad van Commissarissen Evides
- Gebiedsgerichte projecten:
 - Deltawateren
 - Innovation Island
 - Rondom Het Veerse Meer
- 1^e waarnemend Commissaris van de Koningin

George van Heukelom

- Openbaar Vervoer
- Leefbaarheid
- Jeugdzorg
- Jeugdparticipatie (coördinatie)
- IPO-bestuur
- Bestuurlijke organisatie
- Organisatie, personeel en interne zaken
- Handhaving
- Onderwijs
- Demografie (coördinatie)
- Gebiedsgerichte projecten:
 - Nationale Landschap West Zeeuws-Vlaanderen
 - Waterdunen
- 4^e waarnemend Commissaris van de Koningin

1.1 Hoofdpijnen programmabegroting 2012

Stuwende Krachten

Dit is de eerste programmabegroting, na het verschijnen van ons collegeprogramma *Stuwende Krachten*. In deze programmabegroting maken we een financiële vertaling van onze focus op economische ontwikkeling, groei en innovatie en van onze provinciale kerntaken.

In het debat met u over de Voorjaarsnota hebben wij aangegeven welke financiële prioriteiten een vertaling van ons collegeprogramma zijn. U heeft daar vervolgens mee ingestemd.

Wij zetten ze hier nog even op een rijtje:

- Het verbeteren van de bereikbaarheid, de infrastructuur en de verkeersveiligheid in Zeeland. Dat doen we door een nieuw goederenvervoerplan te maken en samen met onze partners een Kwaliteitsnetwerk Landbouwverkeer te realiseren. Daarnaast reserveren we geld voor het herstel van de winterschade aan de wegen.
- Het structureel verlagen van de tunneltarieven voor specifieke doelgroepen in relatie met een verhoging van de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting.
- Het toekennen van een Statenbudget om het dualisme te markeren.
- Een bijdrage leveren aan cultuur inclusief grote evenementen zoals Sail de Ruyter in 2013 en de viering van het tweehonderd jarige bestaan van Zeeland in 2014.
- Het stimuleren van economische ontwikkelingen:
 - o In Seedfonds
 - o In de recreatie en toeristische sector, inclusief de Zeeland promotie
 - o In de landbouw, zoals Foodport en landbouwinnovaties
 - o In de visserij om de omslag naar duurzame visserij te maken. Zo zoeken we naar cofinanciering bij het Rijk en de Europese Unie en dragen wij bij aan de versterking van een visserijkenniscentrum in Zeeland. Wij steunen ook de sector in hun promotie en lobbyactiviteiten door als Zeeland met een paviljoen deel te nemen aan de Floriade 2012 in Venlo
- Het naar Zeeland halen van de onderzoeksreactor van Pallas, waardoor het nucleaire cluster versterkt wordt.
- Het realiseren van een nieuwe Zeesluis bij Terneuzen om de ontwikkelingskansen en de potentie van de Kanaalzone te vergroten.
- Bijdragen aan de ontwikkeling van de sector van groene chemiebedrijven (van een biobased-economy), door de kansen van deze sector in de Kanaalzone bij beleidsbepalers en beslissers te promoten en ervoor te zorgen dat zij een plek krijgen in beleidsprogramma's van het Rijk en de EU.
- De ontwikkeling van innovatieve en duurzame vormen van energieopwekking en van duurzame alternatieven voor fossiele brandstoffen als kolen, olie en gas.
- De totstandkoming van een Kenniswerf in Vlissingen.
- Het bevorderen van een goed beheer en onderhoud van natuur- en landschapsterreinen en het realiseren van goede en grote toegankelijkheid van bestaande natuurgebieden.
- De uitvoering van verbeterprogramma's in de Zuidwestelijke Delta.
- Het inrichten van onze beperkte rol op het terrein van zorg en welzijn door het *Beleidskader Sociale zorg* om te vormen tot een budget voor leefbaarheid.
- Wij blijven het provinciaal netwerk van jongerendontanks actief betrekken bij het verder invullen van onze beleidsuitgangspunten uit *Stuwende Krachten*.

Overige taken

Hoewel ze niet direct terug te leiden zijn tot de prioriteiten in ons collegeprogramma, is er een aantal zaken dat een bijdrage uit onze autonome middelen nodig heeft.

Als wij dat niet zouden doen, worden ze niet gedaan of afgemaakt. Dat geldt bijvoorbeeld voor een incidentele bijdrage om de Veiligheidsregio tijdens zijn opbouwfase te helpen bij het stimuleren van de leefbaarheid en de economische veiligheid. Het geldt ook voor de incidentele bijdrage in de kosten van de intensieve samenwerking tussen de Zeeuwse bibliotheek en Scoop.

Soms geven we een duwtje in de rug bij het realiseren van hun structurele bezuiniging. Dat geldt voor de bijdrage aan de bevordering van het onderwijs en de kennisinfrastructuur. Daarmee kunnen we onder meer een hobbel in de fusie tussen de ROC's uit de weg helpen.

Samen met ambassadeurs (particulieren en bedrijven) doen we veel om Zeeland te profileren als een provincie waar het goed wonen, werken en leven is. Grote sportevenementen trekken de aandacht en brengen een mooie kant van Zeeland letterlijk in beeld. Dat geldt voor de Kustmarathon en voor wielerevenementen. Aan die evenementen willen we dus ook een financiële bijdrage leveren.

In eigen huis moeten we een aantal voorzieningen treffen, omdat wij van plan zijn de organisatie van het ambtelijk apparaat te reorganiseren. Dat willen we omdat de werkzaamheden naadloos moeten aansluiten op onze (nieuwe) kerntaken en omdat we willen weten of onze organisatie daarvoor efficiënt is ingericht. Een dergelijk traject kost tijd en geld en daarvoor reserveren wij alvast geld. Op dit moment is duidelijk dat onze budgetten voor het onderhoud van gebouwen en voor ICT-apparatuur niet toereikend zijn. Daarvoor hebben we nu een incidenteel budget in 2012 vrijgemaakt. Als straks duidelijk is hoe de reorganisatie uitpakt, kunnen we ook de consequenties overzien voor de omvang en het type werkplekken. Na het organisatieproces zullen we weer een structureel budget vaststellen voor deze twee posten.

Het aanbieden van werkervaringsplaatsen zetten wij ook in 2012 voort.

Uit Nieuwe Verbindingen

Het vorige college heeft in overleg met de toenmalige Staten incidenteel geld beschikbaar gesteld voor de realisering van beleidsdoelstellingen uit hun collegeprogramma. Bij onze start was duidelijk dat er nog een aantal beleidsprogramma's doorloopt. Beleid start en stopt uiteraard niet op de dag van aantreden van een nieuw college. De looptijd van nota's wordt soms bepaald door beleidscycli binnen het Rijk of binnen de Europese Unie. Eind 2013 zijn alle oude beleidsprogramma's vernieuwd, geactualiseerd vastgesteld of beëindigd.

Onze financiële situatie

Het is bijna een open deur: er komt bij ons minder geld binnen. Dat is het gevolg van structurele kortingen op het Provinciefonds en van minder dividend op onze DELTA-aandelen. Dat was voor het vorige college al aanleiding om met de ambtelijke organisatie afspraken te maken over een omvangrijke bezuinigingsoperatie. Die ligt op schema.

We weten dat wij vanaf 2012 met structureel € 10 miljoen gekort worden op de provinciefondsuitkering. Daarmee zijn nog niet alle effecten van de maatregelen die het kabinet neemt om in totaal € 18 miljard te bezuinigen in Nederland bekend. In de financiële verhoudingen tussen het Rijk, de Provincies en de gemeenten geldt de regel dat wanneer er bij het Rijk bezuinigd wordt, de Provincies en gemeenten ook minder geld krijgen. Die regel heet, samen de trap op (wanneer er meer geld te besteden is) en samen de trap af (als er dus minder is). Daarnaast is het kabinet van plan om taken die nu nog door het Rijk worden gedaan over te hevelen naar de Provincies of de gemeenten. Dat is op zichzelf niet erg, maar wel als er bij die taak geen geld meekomt of veel minder. De opdracht blijft dan dezelfde, maar hij moet met minder geld uitgevoerd worden. Op dit moment wordt bijvoorbeeld onderhandeld over het Investeringsbudget Landelijk Gebied.

Die onzekerheid over de afloop hebben wij vertaald in het besluit om nu niet het hele bedrag aan autonome middelen te bestemmen voor onze beleidsdoelstellingen. Een substantieel bedrag reserveren we voor het moment dat wij zekerheid hebben over het effect van de bezuinigingsmaatregelen en de decentralisatie van Rijkstaken.

De hoofdpunten voor het financiële beleid

Wij vinden dat we moeten zorgen voor een gezonde financiële situatie. Als we keuzes maken voor investeringen in de ontwikkeling van Zeeland of voor het in stand houden van voorzieningen, willen we dat integraal doen. We willen het totaal overzien en goede afwegingen kunnen maken. Omdat de provinciale kerntaken zijn gewijzigd hebben wij het principe van de Duurzaamheidddriehoek losgelaten. Vorige colleges zorgden in hun besluitvorming om een evenwicht tussen de drie pijlers (mensen, middelen en omgeving) van de driehoek tot stand te brengen. De wijziging van de taken in het sociale domein dwingen ons anders te handelen.

De Provincie heeft als strategisch uitgangspunt dat er sprake moet zijn van duurzaam financieel evenwicht. Dit houdt in dat de structurele inkomsten de structurele lasten dekken. Het dividend van DELTA wordt aangemerkt als incidentele inkomst en wordt aangewend voor het dekken van incidentele uitgaven van onder meer het collegeprogramma *Stuwende krachten*.

In de programmabegroting 2012 zijn wij uitgegaan van de in de Voorjaarsnota vastgestelde hoofdpunten van financieel beleid.

Meerjarenperspectief

In de Voorjaarsnota is het meerjarenperspectief aangegeven. Er zijn enkele wijzigingen opgetreden. De belangrijkste wijziging betreft de structurele korting op het provinciefonds van € 10 miljoen per jaar. In de Voorjaarsnota gingen wij nog uit van een structurele korting van € 9 miljoen per jaar.

De 'vrije' stand van de algemene reserve wordt gebruikt voor het opvangen van risico's. In de Voorjaarsnota programmabegroting 2012 is aangegeven dat op basis van een analyse de risico's zijn berekend op € 7 miljoen. De algemene reserve heeft een 'vrije' stand van € 35 miljoen. Dit is € 10 miljoen hoger dan de in het financieel beleid aangegeven na te streven minimumstand.

Aan een bedrag van € 10 miljoen van het te ontvangen DELTAdividend in de komende jaren kan nog een bestemming gegeven worden. Samen met de ruimte in het meerjarenperspectief in 2014 en 2015 geeft dit een ruimte van € 22 miljoen.

Het meerjarenperspectief ziet er als volgt uit					
(bedragen x € 1 miljoen)					
Meerjarenperspectief	2011	2012	2013	2014	2015
Saldo in Voorjaarsnota	-/- 3,5	-/- 8,2	-/- 9,7	6,7	6,3
Beschikking over algemene reserve in Voorjaarsnota	3,5	8,2	9,7		
Reservering prioriteiten vanuit Deltadividend en verhoging opcenten motorrijtuigenbelasting		20,5	24,0	24,0	24,0
Beschikbaar budget in de voorjaarsnota	0,0	20,5	24,0	30,7	30,3
Snellere invulling bezuinigingstaakstelling	0,3	0,4	0,4		
Provinciefonds (hoger aandeel in korting € 300 miljoen, overige wijzigingen en accres)	-/- 0,3	-/- 1,1	-/- 0,8	-/- 0,8	-/- 0,8
Prioriteiten	-/- 1,6	-/- 21,8	-/- 18,8	-/- 21,3	-/- 19,0
Overige mutaties	-/- 1,1	-/- 0,2	0,4	-/- 0,5	-/- 1,3
Resultaat voor bestemming	-/- 2,7	-/- 2,2	5,2	8,1	9,2
Lagere onttrekking algemene reserve			-/- 2,7		
Hogere onttrekking algemene reserve	2,7	4,7			
Resultaat na bestemming (is de budgettaire ruimte)	0,0	2,5	2,5	8,1	9,2
Totale budgetruimte meerjaren perspectief					22,3

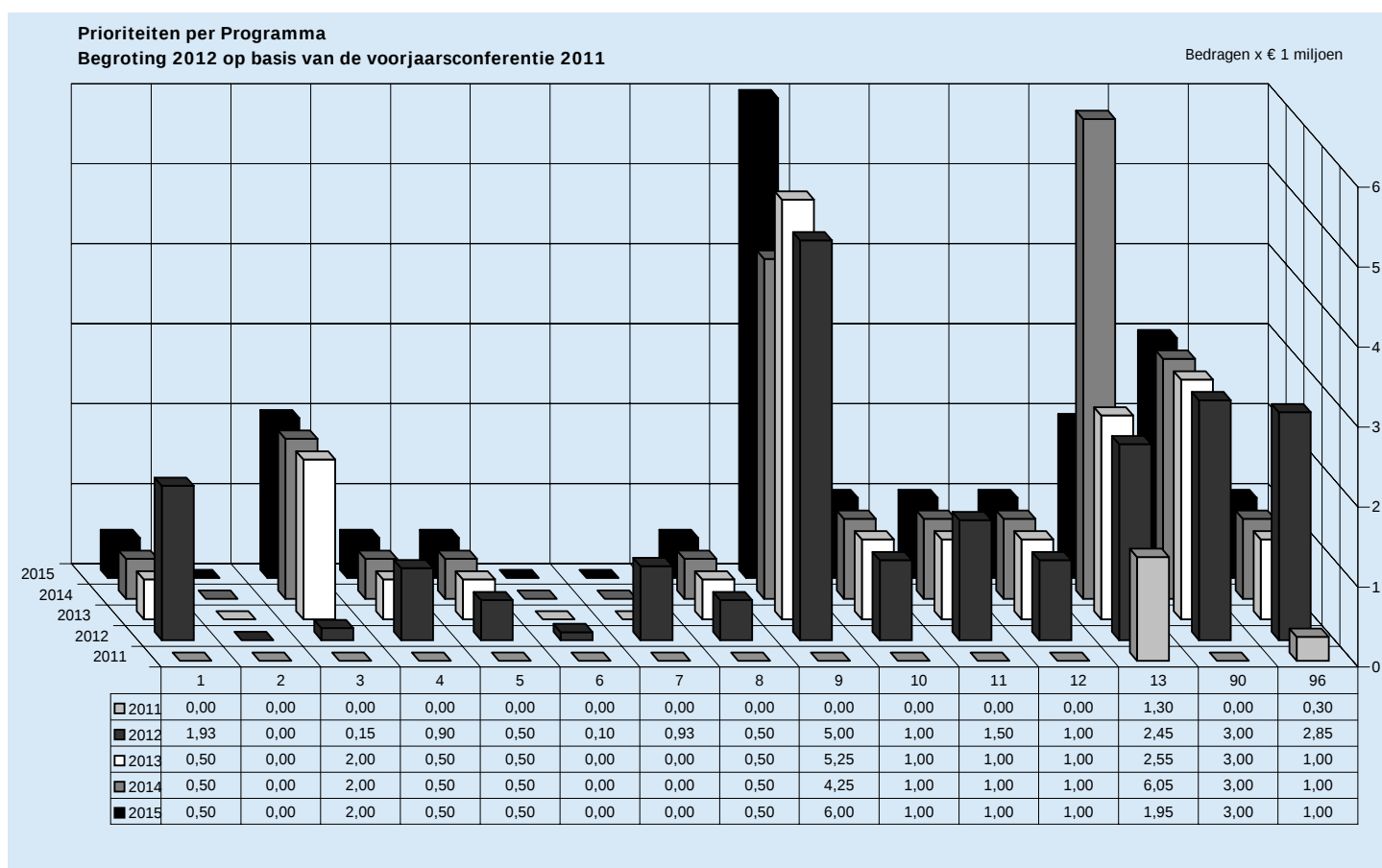
Slot

Wij bieden u de voorliggende programmabegroting 2012 ter vaststelling aan. In het besef dat een ieder van u zich geïnspireerd weet door geloof, levensbeschouwing, maatschappelijke betrokkenheid of idealen wensen wij u, in uw werk voor de bevolking van Zeeland, een vruchtbaar jaar toe.

Gedeputeerde Staten van Zeeland

1.2 Overzicht van de financiële prioriteiten

De voorstellen voor de diverse prioriteiten 2011 – 2015 hebben een omvang van totaal € 82,5 miljoen.

Bovenstaande nummers zijn de programma nummers zie inhoudsopgave.

Programma 90 staat voor Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Programma 96 staat voor de kostenplaats ondersteuning (zie 4.5 paragraaf bedrijfsvoering).

Conform de voorjaarsnota is er in 2012 tot 2015 nog 10 miljoen van het DELTAdividend te bestemmen uit de budgettaire ruimte en daarnaast is er nog de overige budgettaire ruimte.

Detail prioriteiten per programma		(bedragen x € 1.000)				
	01 Leefbaarheid	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
01030103	Leefbaarheid 2012-2015		700			
01030104	Samenwonen Scoop en ZB		480			
01030302	Jongerenparticipatie		250			
01030405	Topsportevenementen		500	500	500	500
	Totaal programma	-	1.930	500	500	500
	03 Cultuur	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
03010137	Frictiek heroriëntering muziek en beeldende kunst		150			
03010138	Cultuur			2.000	2.000	2.000
	Totaal programma	-	150	2.000	2.000	2.000
	04 Bestuur	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
04030101	Acties integrale veiligheid		400			
	Promotie beleid	-	500	500	500	500
	Totaal Programma	-	900	500	500	500
	05 Milieu	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
05030106	Statiegenota Energie uitvoeringsprogramma 2 2012-2015	-	500	500	500	500
	Totaal programma	-	500	500	500	500
	06 Ruimtelijke Omgeving	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
06010605	Kwaliteitsteam		100			
	Totaal programma	-	100	-	-	-
	07 Watermanagement	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
07060108	Klimaat en kustveiligheid		100			
07060209	Budget blauwe impuls		400			
07080103	Stuurgroep zuidwestelijke delta		225			
07080202	Deelname in natuur & recreatie- schap de Grevelingen		200			
	Totaal programma	-	925	-	-	-
	08 Natuur En Landschap	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
08030202	Natuur & Landschap		500	500	500	500
	Totaal programma	-	500	500	500	500
	09 Economie	2011	2012	2013	2014	2015
Actie	Omschrijving					
09010106	OP-Zuid en Pieken in de Delta		1.500	1.000		
09010107	Dé Economische Agenda 2012-2015		1.000	1.000	1.000	1.000
09010108	Investerings Kanaalzone 2012-2015		1.000	1.750	1.750	3.500
09010403	Biobase Economy		1.500	1.500	1.500	1.500
	Totaal programma	-	5.000	5.250	4.250	6.000

		2011	2012	2013	2014	2015
	10 Recreatie en toerisme					
Actie	Omschrijving					
	Dé Economische Agenda 2012-2015	-	1.000	1.000	1.000	1.000
	Totaal Programma	-	1.000	1.000	1.000	1.000
	11 Landbouw en visserij					
Actie	Omschrijving					
	Dé Economische Agenda 2012-2015	-	1.500	1.000	1.000	1.000
	Totaal Programma	-	1.500	1.000	1.000	1.000
	12 Onderwijs					
Actie	Omschrijving					
12010105	Onderwijs en kennisinfrastructuur		1.000	1.000	1.000	1.000
	Totaal programma	-	1.000	1.000	1.000	1.000
	13 Mobiliteit					
Actie	Omschrijving					
13080125	Verkeersveiligheid		150	150	150	150
13080125	Renovatie wegen		700	700	700	600
13080125	Goederenvervoer		300	1.100	1.100	1.100
13080125	Werkbudget fietsbeleid		100	100	100	100
13080125	Landbouwrouten N286		1.200			
13080125	Landbouwrouten langs rondweg Poortvliet			500		
13080125	N256 deltaweg Goes				2.500	
13080125	N290 Hulst Kapellebrug				1.200	
13080125	Landbouwrouten N290				300	
13110121	Winterschade wegen	1.300				
	Totaal programma	1.300	2.450	2.550	6.050	1.950
	90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Actie	Omschrijving					
	Verlaging tarieven tol Westerscheldetunnel		2.000	2.000	2.000	2.000
	Stelpost initiatieven Provinciale Staten		1.000	1.000	1.000	1.000
	Totaal programma	-	3.000	3.000	3.000	3.000
	96 Ondersteuning					
Actie	Omschrijving					
96010114	Werkervaringsplaatsen		150			
96010219	Reorganisatie	300	1.700	1.000	1.000	1.000
96010302	ICT-beheer		50			
96010313	ICT-infrastructuur intern		300			
96010556	Onderhoud gebouwen		650			
	Totaal programma	300	2.850	1.000	1.000	1.000
Totaal per jaar		1.600	21.805	18.800	21.300	18.950
Totaal toegekend begroting 2012 op basis van de voorjaarsconferentie 2011						82.455

1.3 Leeswijzer

Inhoud en opbouw programmabegroting

De programmabegroting is zoveel mogelijk gericht op de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten. Het zwaartepunt van de programmabegroting ligt bij de planning van beleidsrealisatie op korte termijn. Tien beleidsprogramma's en zeven paragrafen zijn vooral inhoudelijk van aard en weerspiegelen een volledig beeld van het provinciaal beleid. De provinciale beleidsnota's met de maatschappelijke effecten en beleidsdoelstellingen op middenlange termijn, vormen de basis voor de programmabegroting. De beleidsnota's zijn met hun looptijd en (tussentijdse) rapportage momenten meerjarig in schema's aangegeven. Bij de doelstellingen wordt uitgegaan van de stand van zaken uit de laatste jaarrekening (2010), wordt uit de door Provinciale Staten vastgestelde actuele beleidsnota de SMART middenlange termijn doelstelling vermeld en voor het begrotingsjaar wordt door Gedeputeerde Staten de daarvan SMART afgeleide korte termijn doelstelling voor 2012 voorgesteld.

Uiteraard bevat de programmabegroting ook de verdeling van de provinciale middelen over de diverse beleidsvelden. Provinciale Staten autoriseren voor ieder programma de besteding van een bepaald budget. Dit houdt in dat Provinciale Staten volgens het BBV via twintig begrotingsposten (de baten en lasten van de tien beleidsprogramma's) en daarbij behorende doelstellingen autorisatie verlenen om uitvoering te geven aan de beleidsprogramma's. Een programmabudget bevat materiële lasten, personele lasten en lasten van ondersteuning. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de lasten van ondersteuning gespecificeerd weergegeven.

In de meerjarenbegroting worden de cijfers steeds in een zes jarige periode getoond. De cijfers 2010 zijn de cijfers uit de jaarrekening conform hiërarchie 2012. Evenals bij de programma's zijn de vergelijkbare cijfers van de begroting 2011 bijgewerkt tot en met de 3^e begrotingswijziging en gepresenteerd volgens hiërarchie 2012. Het jaar 2012 is het begrotingsjaar, waarvoor wij u vragen deze vast te stellen. De jaren 2013 tot en met 2015 plaatsen 2012 en haar beleid in het toekomstperspectief.

Terminologie

De programmabegroting, welke aangeboden wordt aan Provinciale Staten ter vaststelling, bevat enkele termen die herhaaldelijk voorkomen. Hieronder staan enkele termen nader toegelicht.

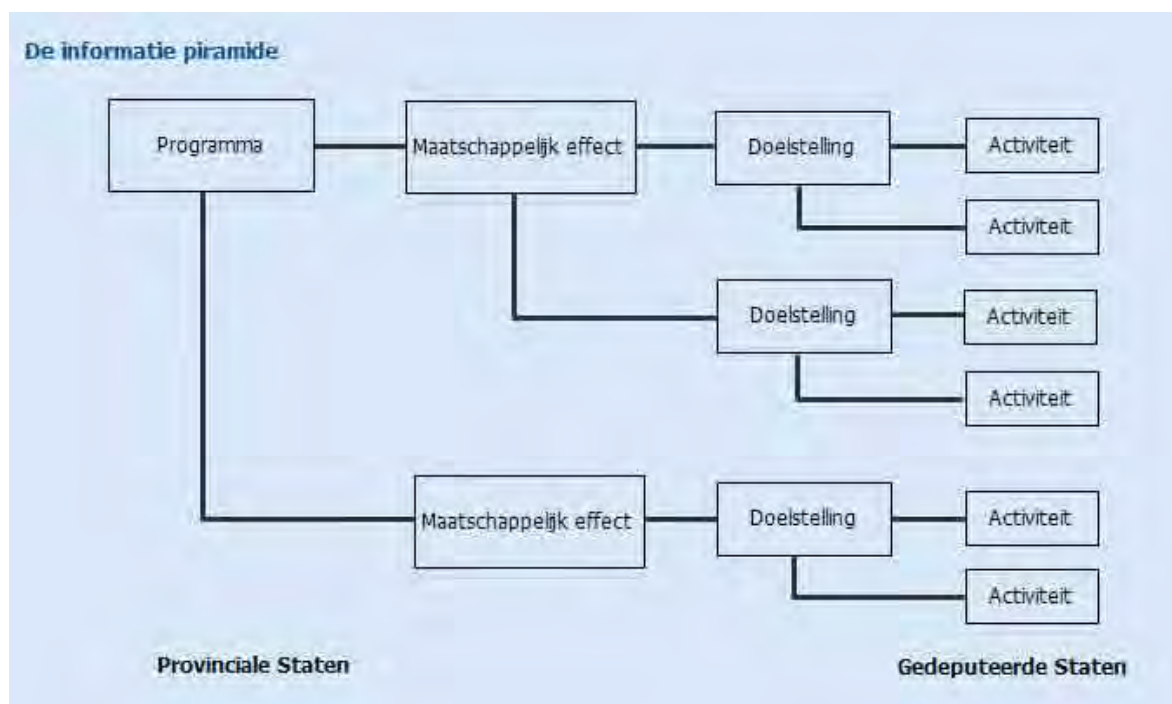
Een maatschappelijk effect is datgene wat de Provincie Zeeland uiteindelijk wil bereiken in de (Zeeuwse) maatschappij, door het leveren van een positieve bijdrage (lange termijn).

Een doelstelling is een SMART formulering (Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden) van de bijdrage van de Provincie Zeeland aan een maatschappelijk effect (middenlange termijn; conform de periode van de beleidsnota en ongeveer college periode).

Een activiteit is een grootboeknummer waarop een of meerdere projecten financieel geraamd worden.

Opbouw beleidsprogramma

De door Provinciale Staten vast te stellen programmabegroting is gebaseerd op de dertien beleidsprogramma's zoals Provinciale Staten deze in juli 2011 hebben vastgesteld, in principe voor de zittingsperiode van de Staten. Provinciale Staten leggen vast in welke mate zij wat willen bereiken, in effecten en doelstellingen en welke baten en lasten zij daarvoor per programma beschikbaar stellen.

De structuur binnen de programma's is afgestemd op de geactualiseerde beleidsnota's.

De opbouw van de programma's is gebaseerd op het principe van een informatiepiramide; de programmahiërarchie. Dit betekent dat men een programma kan herleiden tot de kleinste bouwstenen. Iedere bouwsteen is uniek en heeft een eigen code. Deze codes zijn ook weergegeven in de diverse programma-onderdelen. De informatiepiramide van een programma is schematisch weergegeven.

Programma verantwoording

Alle beleidsprogramma's hebben de volgende indeling:

- Inleiding
- Wat willen we bereiken?
- Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?
- Wat mag het kosten?

Inleiding

In de inleiding van ieder programma wordt gerefereerd aan het wettelijk kader en de vastgestelde provinciale beleidsnota('s) waarop het programma in de jaarbegroting gebaseerd is. Van iedere beleidsnota wordt vastgelegd de periode waarop deze van toepassing is en het moment van de tussentijdse rapportage. De eindrapportage spreekt voor zich aan het eind van de nota voor het opstellen van de nieuwe beleidsnota die hier op voortgaat. Voor beleidsnota's die nog tussentijds vastgesteld moeten worden is de praktische oplossing gekozen om bij het statenvoorstel de bijlage met de geactualiseerde SMART beleidsteksten voor de programmabegroting door Provinciale Staten apart te laten vaststellen. Hierdoor wordt er in de jaarstukken gerapporteerd ten opzichte van het geactualiseerde door Provinciale Staten vastgestelde beleid.

Wat willen we bereiken?

In dit onderdeel worden de door de Provincie Zeeland beoogde maatschappelijke effecten voor de middenlange termijn SMART beschreven met de toelichting hierop.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

In dit onderdeel staan de **doelstellingen** centraal. Er wordt overzichtelijk weergegeven welke doelstellingen bijdragen aan een maatschappelijk effect.

Bij het formuleren van een provinciale doelstelling is de rol van de Provincie van belang en de mate dat de Provincie invloed heeft met haar beleid op doelstelling niveau om het gewenste maatschappelijk effect te bereiken. Aan de rol van de Provincie is de mate van invloed op de doelstelling af te meten. Deze rol kan verschillen per doelstelling. Zo zal de Provincie een uitvoerende rol vertolken op het gebied van infrastructuur terwijl op het gebied van economie meer sprake is van een stimulerende rol. De rol van de Provincie wordt grotendeels expliciet opgenomen in de toelichting op de doelstellingen, zodat dit duidelijk is.

Bij een doelstelling kunnen een of enkele indicatoren genoemd worden om de doelstelling SMART-er te maken en in te spelen op de actualiteit in de beleidsperiode.

Een indicator dient een praktisch meetpunt te zijn, die tijdig en liefst voor een groot deel (bijvoorbeeld 80%) aangeeft of de realisatie van de doelstelling op koers ligt (een soort dashboard sturing). Met andere woorden waarom kun je zien of de uitvoering van het provinciale beleid succesvol bijdraagt aan de doelrealisatie. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande metingen die de Provincie zelf doet of die via externen jaarlijks aangeleverd worden. Als de nulmeting er nog niet is dient aangegeven te worden de datum dat de nulpuntmeting gereed is en in gebruik genomen kan worden. Daarna kan ook de streefwaarde bepaald worden.

Bij een indicator dient altijd het vertrekpunt als referentie genoemd te worden met de dan geldende waarde (=nulpunt). Er dienen twee streefwwaarden te worden aangegeven, (realistisch maar licht ambitieus) de streefwaarde voor het begrotingsjaar en de streefwaarde uit de beleidsnota.

Wat mag het kosten?

In dit onderdeel zijn enerzijds de meerjarige lasten en baten en anderzijds de mutaties op de reserves van een programma opgenomen. Provinciale Staten autoriseren de lasten en baten op programmaniveau. De toelichting wordt gegeven op verschillen in de meerjarenraming in historisch perspectief en in toekomst perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar.

Als wij als Provincie door middel van een subsidie aan derden ons doel willen bereiken, schrijven we alsof we het zelf doen. Er is doelovereenstemming tussen de Provincie en de subsidie ontvanger. Alle ramingen zijn geactualiseerd en getoetst aan de meerjarige verplichtingen voor het opstellen van deze meerjarenbegroting.

Paragrafen

In de paragrafen worden de beleidsonderwerpen gebundeld die in de begroting verspreid over meerdere programma's vermeld staan. Het is een dwars doorsnede van de programma's. Doormiddel van onderlinge verwijzingen wordt herhaling van dezelfde tekst zoveel mogelijk voorkomen. Veel van de paragrafen zijn een belangrijke aanvulling op de informatie over de (meerjarige) financiële positie van de Provincie. Het gaat met name om beleidslijnen van het beheersproces waarbij sprake kan zijn van een grote financiële impact, een grote politieke betekenis of een aanzienlijk belang voor de realisatie van de programma's.

Financiële begroting

De financiële begroting omvat het overzicht van de baten en lasten van het begrotingsjaar en het begrotingsjaar in meerjarenperspectief. Daarna worden de mutaties op de reserves toegelicht per programma en daarinbinnen per reserve. Het BBV schrijft voor om alle financiële overzichten in de begroting over zes jaren weer te geven; twee jaar als historisch perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar en drie jaar toekomst perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar.

Uiteindelijk worden de provinciale uitgangspunten financieel beleid en de uiteenzetting van de financiële positie vermeld, waarop de begroting gebaseerd is. Het BBV vereist geen volledige presentatie van de balansontwikkeling, maar bij de uiteenzetting van de financiële positie komen wel balanszaken aan de orde die daarvoor van belang zijn.

De weergave van baten en lasten in de begroting sluit aan bij de boekhoudkundige principes zoals vastgelegd in de financiële administratie. Hiermee worden fouten in de presentatie voorkomen. In de exploitatie zijn lasten een positief(+) en baten negatief(-) getal. Op de balans is een activa een positief(+) en een passiva een negatief(-) getal. Bijlage 6.1, 6.2 en 6.3 zijn balansoverzichten, de andere cijfers betreffen exploitatiecijfers. De uitzondering zijn de grafieken van de passiva in 5.5, die worden als positief gepresenteerd.

Bijlagen

De bijlagen in de programmabegroting (en programmarekening) beperken zich tot de voor Provinciale Staten relevante informatie. De staat van activa (6.1) en de staat van verloop investeringskredieten (6.2) geven inzicht in het verloop van die activa van de balans. De staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva (6.3) geeft het verloop weer van die passiva van de balans. Deze overzichten geven inzicht in de financiële positie van de Provincie. Het EMU-saldo is in de 4.4 paragraaf financiering als bijlage 4 opgenomen. De staat van incidentele baten en lasten (6.4) toont aan dat er geen structurele lasten gedekt worden door incidentele baten. Naast de mutaties op de reserves door verschuiving over de jaren, zijn het Delta dividend vanaf 2012 en de daaraan gerelateerde uitgaven voor het collegeprogramma als incidenteel aangemerkt. Incidentele lasten worden wel gedekt door structurele baten.

1.4 Begroting in één oogopslag

Algemeen

De financiële positie heeft te maken met de beoordeling van het provinciale vermogen op de balans in relatie tot de exploitatie met inachtneming van de risico's. De financiële positie is een breder begrip dan het vermogen dat kan worden afgeleid van de balans. Voor inzicht in de financiële positie zijn alle onderdelen van de begroting van belang.

In deze meerjarenbegroting zijn de financiële consequenties naar aanleiding van bestaand en nieuw beleid verwerkt. Dit reguliere principe is gelijk aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Vanuit het BBV is het in de begroting niet verplicht om ook de volledige balans meerjarig op te stellen.

Hieronder worden beknopt de belangrijkste onderdelen die invloed hebben op de financiële positie opgesomd:

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend.
- Provinciale Staten hebben besloten dat het dividend van Delta vanaf 2012 wordt inzet voor het college programma vanaf 2012 en dat beiden als incidenteel beschouwd worden. Indien deze baten nog niet direct door het college bestemd worden voor incidentele lasten loopt het saldo per jaar in het resultaat na bestemming (de budgettaire ruimte)
- Er zijn ruim voldoende reserves aanwezig om de risico's op te vangen. Voor de risico's en de weerstandscapaciteit en de relatie er tussen wordt verwezen naar 4.2 de paragraaf weerstandsvermogen.
- Het risico op onvoorzien achterstallig onderhoud is zeer klein. Alle vervangingsinvesteringen worden direct in de exploitatie meerjarig geraamd en onderhoud kapitaalgoederen wordt uitgevoerd en meerjarig geraamd conform de actuele beheersplannen (zie 4.3).
- Er worden geen structurele lasten gedekt met incidentele baten. Uit de meerjarige bijlage 6.4 staat van incidentele baten en lasten blijkt dit.

Conclusie

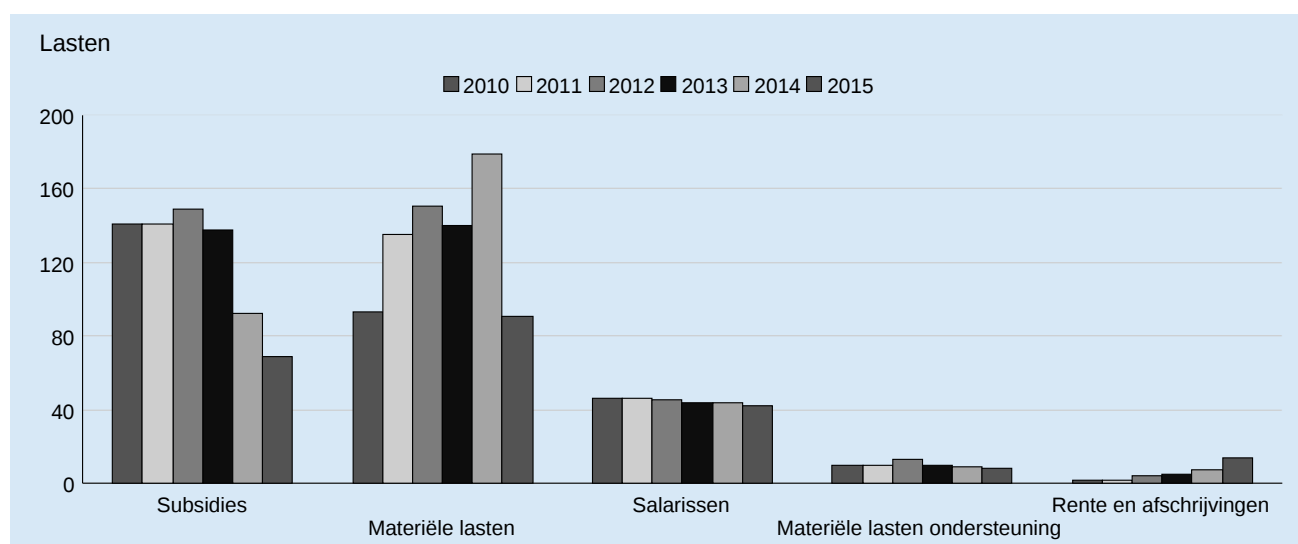
De provinciale begroting voldoet meerjarig aan de criteria van duurzaam financieel evenwicht. In het onderdeel 5.5 toelichting financiële positie wordt verder ingegaan op balanszaken.

Lasten

Van de lasten van de Provincie bestaan de subsidies uit twee onderdelen: subsidies waarvoor van het Rijk zogenaamde doeluitkeringen worden verkregen ten behoeve van specifieke beleidstaken, zoals openbaar vervoer via de brede doeluitkering, jeugdzorg en investering landelijk gebied.

Daarnaast worden op velerlei gebied subsidies verleend in het kader van onder andere natuurbescherming, welzijnsprojecten, stimulering zorg, economische en toeristische ontwikkeling, infrastructuur en gebiedsprojecten.

De provinciale lasten verlopen als volgt:		(bedragen x €1 mln)
	2012	%
Subsidies	149	41,3
Materiële lasten	151	41,6
Salarissen	45	12,4
Materiële lasten ondersteuning	13	3,6
Rente en afschrijvingen	4	1,0
Totaal	362	100,0

De subsidies blijven in de jaren 2010 tot en met 2013 nagenoeg gelijk. In 2014 dalen de subsidies in verband met fasering in de Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)-projecten welke tot en met 2013 lopen en de Natuurpakket Westerschelde (NPW) projecten afbouw in 2014.

De materiële lasten laten een stijgende lijn zien in de jaren 2010 tot en met 2014. Deze worden met name veroorzaakt door de uitgaven van de aanleg van de N62 en de aanleg van de Sluiskiltunnel en de uitvoering van gebiedsprojecten zoals NPW en Waterdunen. In 2014 worden nagenoeg al deze projecten afgerond en vallen die uitgaven weg in 2015. De structurele bezuiniging is vanaf 2011 gerealiseerd, maar wordt niet zichtbaar in de grafiek door bovengenoemde projecten.

De salarissen nemen jaarlijks af tot en met 2016 in verband met de structurele bezuinigingen.

De materiële lasten ondersteuning lopen iets af in verband met de bezuinigingen.

De rente en afschrijvingslasten laten een oplopende lijn zien tot en met 2015. Dit wordt veroorzaakt doordat de Provincie rentedragende lening aan moet trekken voor het project Sluiskiltunnel. Daarnaast wordt vanaf 2015 jaarlijks een bedrag van € 5 miljoen afgeschreven op investering in de tunnel Sluiskil.

Baten

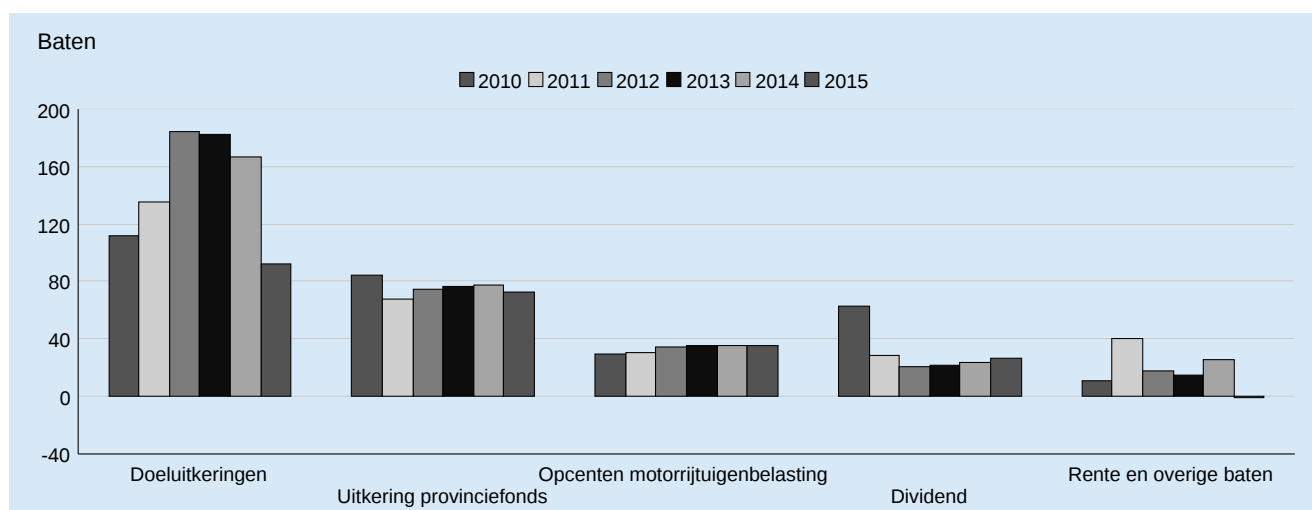
De inkomsten van de Provincie bestaan uit twee onderdelen: uitkering van het Rijk en eigen inkomsten zoals opcenten op motorrijtuigenbelasting, dividend en rente en overige baten.

In de uitkeringen van het Rijk wordt een onderscheid gemaakt tussen de uitkering uit het provinciefonds, die vrij besteedbaar zijn en de doeluitkeringen, die verkregen worden ter besteding aan een bepaalde beleidstaak, zoals openbaar vervoer & infrastructuur, jeugdhulpverlening en investering landelijk gebied. N.B. Bij de doeluitkeringen zijn er ook inkomsten op projecten gesubsidieerd door de EU.

De provinciale baten verlopen als volgt:

(bedragen x €1 mln)

	2012	%
Doeluitkeringen	184	55,3
Uitkering provinciefonds	75	22,7
Opcenten motorrijtuigenbelasting	34	10,1
Dividend	21	6,4
Rente en overige baten	18	5,5
Totaal	333	100,0

De inkomsten uit doeluitkeringen in exploitatie stijgen vanaf 2010 tot en met 2014. Dit komt door de stijging van de overlopende passiva uitgaven, met name natuurcompensatie Westerschelde (NPW inclusief Waterdunen, ILG, de aanleg van de N62 en de Tunnel Sluiskil.

Uitkering provinciefonds fluctueert door de tijdelijke decentralisatie uitkeringen: decentralisatie uitkeringen via het provinciefonds voor een projectperiode zijn; Cultuurparticipatie 2009 tot en met 2012, vanaf 2011 tot en met 2014; bodemsanering, externe veiligheid, stedelijke vernieuwing, 2011 tot en met 2015 bedrijventerreinen en FES gelden.

Opcenten motorrijtuigenbelasting deze stijgen vanaf 2012 structureel in verband met verhoging van het tarief met negen cent.

Dividend is in 2010 ongeveer € 30 miljoen hoger in verband met een incidenteel hoger dividend van de NV Westerscheldetunnel.

Rente en overige baten: in de overige baten zitten ook incidentele baten in verband met verkoop gronden Perkpolder (2011) en Waterdunen (2014) en incidentele bijdragen derden op projecten die de Provincie uitvoert.

Begroting 2012 per programma

(bedragen x €1 mln)				
Programma	Lasten	Baten	Saldo	
1 Leefbaarheid	12	0	11	
2 Jeugdzorg	30	-29	1	
3 Cultuur	26	-1	25	
4 Bestuur	15	0	15	
5 Milieu	14	0	14	
6 Ruimtelijke omgeving	25	-6	18	
7 Watermanagement	7	-1	6	
8 Natuur en landschap	89	-72	16	
9 Economie	10	0	10	
10 Toerisme en recreatie	7	-4	3	
11 Landbouw en visserij	3	-1	2	
12 Onderwijs	3	0	3	
13 Mobiliteit	118	-84	33	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	3	-131	-128	
Resultaat voor bestemming	362	-332	29	
Mutatie in de reserve	5	-36	-32	
Resultaat na bestemming	366	-369	-02	

Het resultaat na bestemming komt uit op € 2,5 miljoen. Besluitvorming over dit resultaat volgt in de najaarsconferentie van 2011.

Beleid

Begroting 2012

2. Beleid

De vastgestelde beleidsnota's zijn de basis voor het opstellen van de programmabegroting. Door de diverse economische en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de gehanteerde provinciale kerntaken als uitgangspunten van het verdeelmodel provinciefonds en de focus van ons Collegeprogramma 2011-2015 Stuwende krachten, streven wij er naar om parallel aan het opstellen van de begroting ook het provinciale beleid te actualiseren voor 2012. Op de volgende bladzijden wordt in drie schema's de beleidsnota's en de rapportages aangegeven.

Koers voor Zeeland

Uit het Collegeprogramma 2011-2015 *Stuwende krachten* wordt hieronder het onderdeel 2. *Koers voor Zeeland* weergegeven. De centrale focus van dit college is: economische ontwikkeling, groei en innovatie.

De strategische ligging van Zeeland in het Deltagebied, omringd door de Randstad, de Brabantse stedenrij en de 'Vlaamse Ruit', biedt de regio interessante kansen voor de toekomst. De ligging is uniek: groenblauwe oase in de reeks van stedelijke gebieden en ligging aan diep vaarwater met mogelijkheden voor concentratie van de rode economische sectoren in en om de havens. Zeeland kan dan ook een aantrekkelijk vestigingsklimaat ontwikkelen voor wonen, bedrijvigheid en recreatie. Het college wil deze bijzondere positie en potentie van Zeeland verder versterken en tot ontwikkeling brengen. Ook als strategie om constructief met de gevolgen van krimp, vergrijzing en ontgroening van de bevolking om te gaan.

Om de gewenste economische groei te realiseren wil het college dat het Zeeuwse *bedrijfsleven* de *ruimte* krijgt om te ondernemen en te groeien. De provinciale rol is dan vooral te omschrijven *als stuwende kracht*: stimuleren en faciliteren van economische ontwikkelingen en ondernemerschap, deze planologisch mogelijk maken (Omgevingsplan), deze promoten en bestaande onnodige en ongewenste belemmeringen in de regelgeving waar mogelijk wegnemen. Daarnaast zet het college in op een toekomstgerichte *samenwerking* tussen bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en de Zeeuwse overheden (kenniseconomie). Verder is het nodig om goede voorzieningen te behouden en te creëren evenals een daarbij passende natuur- en landschapsontwikkeling. Hierdoor verbetert de kwaliteit van de leefbaarheid en blijft de economische ontwikkeling in balans met de omgeving. Daarmee investeert dit college nadrukkelijk in het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat waardoor medewerkers van bedrijven en instellingen zich ook graag in Zeeland willen vestigen. Dit is nodig omdat economische groei vraagt om een gezonde arbeidsmarkt.

Binnen deze *economische* focus, kiest het college voor het stimuleren en verder versterken van die sectoren waar Zeeland goed in is. Dit zijn: procesindustrie met maintenance en biobased economy, havens en logistiek, toerisme en recreatie, energie, landbouw/agrofood en visserij/aquacultuur. Daarbij richt het college zich op concurrerende en duurzame economische ontwikkeling, met behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteiten en de leefbaarheid. Het college zet in op economische ontwikkeling, waardoor toekomstbestendige ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, milieu en onderwijs, zorg en huisvesting gefinancierd kunnen worden.

Het huidige Kabinet kiest in haar economisch beleid voor drie nationale 'centers of expertise' (een term die het kabinet hanteert voor zeer innovatieve economische clusters): Rotterdam, Eindhoven en Amsterdam en zet in op negen topgebieden: water, agrofood, tuinbouw, hightech, life sciences, chemie, energie, logistiek en creatieve industrie. Zeeland is juist sterk in enkele van deze topsectoren. Met het havenbedrijf, de agrarische sector inclusief visserij en aquacultuur, de recreatiesector en het chemisch-industriële cluster vormt Zeeland een economische factor van belang voor de Nederlandse economie. Het college wil de economische potenties van deze sectoren beter benutten en zet zich daarom in om Biobased Economy en maintenance door het rijk erkend te krijgen als Zeeuwse aansluiting op het economisch topgebiedenbeleid.

Ook pakt het college op het gebied van water de van toepassing zijnde onderdelen uit het Programma Zuid-Westelijke Delta op.

Om nog veel concreter en doelgerichter in te kunnen spelen op voorgenoemde kansen van Zeeland, wil het college samen met het MKB, de BZW en andere maatschappelijke partners een tot de verbeelding sprekende Economische Agenda voor Zeeland opstellen, waarin een verdere invulling wordt gegeven aan deze economische koers en dit ontwikkelingsgerichte beleid. Zij zijn immers stuwende krachten achter de gewenste economische ontwikkeling, groei en innovatie. Ook wil het college binnenkort, op basis van de hier aangegeven koers, samen met Provinciale Staten en genoemde maatschappelijke partners, een visie voor Zeeland opstellen voor de langere termijn.

De primaire focus van dit college op economische ontwikkeling, groei en innovatie past bij de provinciale kerntaak. Het provinciebestuur heeft de taak als regisseur van het regionaal ruimtelijk-economisch beleid inclusief cultuur en de gemeenten zijn verantwoordelijk voor het sociaal beleid inclusief voorzieningen. Een taakverdeling die met het aantreden van het nieuwe kabinet alleen nog maar scherper is afgebakend. Het Rijk wil dat de provincies zich tot deze kerntaak beperken en dat willen provincies zelf ook, inclusief Zeeland.

Dit college beseft echter ook: de ene provincie is de andere niet. In de Randstedelijke provincies is de taakverdeling 'ruimtelijk-economisch' enerzijds en 'sociaal beleid en voorzieningen' anderzijds nu eenmaal strikter uitvoerbaar dan in een perifere, meer landelijke provincie als Zeeland.

Zeeland is door haar schaal, lage bevolkingsdichtheid en (eilanden)structuur in bestuurlijk opzicht anders dan de meeste andere provincies. De dertien Zeeuwse gemeenten danwel de regio's/eilanden zijn onderling zeer verschillend en door het water geografisch gescheiden, waarbij er geen sprake is van grote steden zoals andere provincies die wel kennen. Door deze specifieke kenmerken, is er op sommige (bovenlokale) sociaal-maatschappelijke thema's toch een rol voor het provinciebestuur weggelegd.

Kortom, het college kiest voor een taakinfilling die zich primair richt op de provinciale kerntaken maar die wel past bij en recht doet aan de schaal van Zeeland.

Toelichting bij de schema's.

De doelstellingen die in de beleidsprogramma's worden genoemd zijn gebaseerd op vastgestelde beleidsnota's door Provinciale Staten en uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten.

In de bijgaande drie schema's treft u aan om welke nota's het gaat en op welke datum ze zijn vastgesteld, er voortgangsrapportages volgen en wanneer de nota's vernieuwd worden. Hiermee hebben de schema's een agenda bepalende rol.

Beleidsnota's voor Provinciale Staten.

De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen.

Momenteel is niet in alle beleidsnota's of uitvoeringsnota's opgenomen wanneer er een voortgangsrapportage is en/of er een evaluatie plaats vindt als voorbereiding op het opstellen van de nieuwe nota. In de nieuwe beleidsnota's wordt dit wel meegenomen.

In de voorjaarsconferentie 2009 hebben Gedeputeerde Staten de volgende richtlijnen voorgesteld, die daarna door Provinciale Staten in de begroting 2010 zijn vastgesteld:

Bij de beleidsnota's van Provinciale Staten is het gebruikelijk de looptijd van de beleidsnota's op 4 jaar te zetten, enkele nota's hebben een afwijkende beleidsperiode. De voortgangsrapportage aan Provinciale Staten is gepland in het 1^e kwartaal van het derde jaar en de evaluatie uiterlijk het 4^e kwartaal van het laatste jaar van de beleidsperiode, zodat de leermomenten meegenomen kunnen worden in de nieuwe beleidsnota voor de vervolg periode.

In juni 2011 hebben Provinciale Staten het amendement aangenomen bij de aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamer Zeeland *sturen op afstand*.

1. In de beleidsnota's vanuit bestuursopdracht, 1 maal per twee jaar evaluatiemomenten op te nemen, om te kunnen beoordelen of de inzet van de gekozen beleidsinstrumenten effectief is, c.q. een aanpassing van het beleid nodig is; daartoe dienen Gedeputeerde Staten zorg te dragen voor een adequate monitoring.
2. Zoveel mogelijk meetbare en heldere doelen te formuleren, als dé basis om de kwaliteit van de prestatieafspraken te verbeteren en de geleverde prestaties beter te kunnen beoordelen.
3. Gedeputeerde Staten op te dragen Provinciale Staten bijtijds en actief te informeren, met name ook wanneer er sprake is van een breuk met het bestaande beleid.

Uitvoeringsnota's voor Gedeputeerde Staten.

De uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten hebben het karakter van enerzijds een jaarlijks uitwerking van de beleidsnota in een actieprogramma voor dat jaar (inclusief evaluatie van uitvoeringsprogramma van het vorig jaar), en anderzijds bij meerjarige beheersprogramma's van een jaarlijks geactualiseerd en doorgerekend (meerjarig) beheersprogramma. De minimale meerjarige tijdshorizon is die van de meerjarige programmabegroting plus één jaar (bijv. 4e kwartaal actie programma 2012-2015 + 2016). Dan kan dat beheersplan ook direct gebruikt worden voor de planning van de volgende meerjarenbegroting (2013-2016). Beiden dienen actueel te zijn voor de raming in de meerjaren begroting en voor onderbouwen en beoordelen van de prioriteiten in de voorjaarsconferentie. Daarom zijn de beheersplannen in het 4^e kwartaal gepland of het 1^e kwartaal, zodat tijdig eventuele knelpunten bij de beoordeling van prioriteiten voor de nieuwe programmabegroting meegenomen kunnen worden.

Index

De kolommen per kalenderjaar zijn nog opgesplitst in kwartalen; de letters zijn ingevuld in de kwartalen indien vastgesteld.

V = Voortgangsrapportage.

E = Evaluatie.

PS = Vastgesteld in PS.

GS = Vastgesteld in GS.

Schema programma 1 tot en met 4.

Eventueel Startnotitie	PS	Vaststelling	2010				2011				2012				2013				2014				2015			
Beleidskader	PS																									
Beleidsnota	PS																									
Uitvoeringsnota/kader	GS																									
			1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e
Programma 1 Leefbaarheid																										
Beleidsprogrammering Sociale zorg 2008-2009+2010+2011	06/08					v																				
Jaarplan Sociale Zorg	Jaarlijks					v																				
Beleidsnotitie leefbaarheid 2012-2015 (incl. integraal jeugdbeleid en sport)	11/11					PS					PS								v							
Sportnota 2008-2009+2010+2011	06/08					v																				
Jaarplan Sportnota	Jaarlijks					v																				
Nota integraal jeugdbeleid 2007-2011	02/08																									
Jaarplan integraal jeugdbeleid	Jaarlijks					v																				
Programma 2 Jeugdzorg																										
Beleidskader Jeugdzorg 2009-2012	12/08						v								E											
Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg Zeeland 2009-2012	sept					v					v															
Beleidskader Jeugdzorg 2013-2016	11/12														PS									v		
Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg Zeeland 2013-2016	sept																	v							v	
Programma 3 Cultuur																										
Cultuur continu nota II 2009-2012	12/08														E											
Cultuurhistorie en monumenten 2007-2012	12/06														E											
Museumbeleid 2006-2012	12/08														E											
Nota Omroep Zeeland in een veranderend medialandschap 2009-2014	04/10														v											
Immaterieel cultureel erfgoed en archieven 2009-2012	12/08														E											
Archeologie 2006-2012	12/08														E											
Provinciaal bibliotheekbeleid 2009-2012	4ekw/09														E											
Kunstennota 2009-2012	12/08														E											
Decentralisatie uitkering cultuurparticipatie 2009-2012	2009					v					v					v										
Kadernota cultuur 2013-2015	11/12														PS									v		
Programma 4 Bestuur																										
Beleidsnota Europa provincie Zeeland (onbepaalde tijd)	12/06																									
Afsprakenregeling Scheldemondfonds (onbepaalde tijd)	05/08					v																				
Beleidsnota Promotie 2008-2012	03/08										v				E											
Beleidsplan Promotie 2013-2015	Medio/12																			v						
Beleidskader Integrale veiligheid 2009-2013	04/09																									E

Schema programma 5 tot en met 8.

Eventueel Startnotitie	PS	Vaststelling	2010				2011				2012				2013				2014				2015			
Beleidskader	PS																									
Beleidsnota	PS																									
Uitvoeringsnota/kader	GS																									
			1°	2°	3°	4°	1°	2°	3°	4°	1°	2°	3°	4°	1°	2°	3°	4°	1°	2°	3°	4°	1°	2°	3°	4°
Programma 5 Milieu, 6 Ruimtelijke omgeving, 7 Watermanagement en 8 Natuur en landschap																										
Nota omgevingsplan Zeeland 2006-2012 (V=Omgevingsbalans 2009)	06/06		v								E															
Nota omgevingsplan Zeeland 2012-2018 (V=Omgevingsbalans 2015)	06/12										PS															
Bestuursovereenkomst ILG 2007-2013*	2007				v					v				v				v								
Provinciaal Meerjaren Programma Landelijke Gebied 2007-2013*	2007		v																E							
Natuur Pakket Westerschelde Progr. Landelijke Gebied 2007-2013*	2007		v																E							
Provinciaal jaarprogramma PMJP + NPW	Jaarlijks					v				v				v				v								
Programma 5 Milieu																										
Strategie Energie en Klimaatbeleid 2008-2012	2008				v																					
Uitvoeringsprogramma Energie	Jaarlijks				v					v				v												
Actieplan fijnstof	Jaarlijks				v					v				v												
Risico's InZicht (meerjarenprog externe veiligheid) 2006-2010	2006					E																				
Decentralisatie uitkering meerjarenprog externe veiligheid verantwoorde risico's 2011-2014	2010									v				v				v				E				
Meerjarenprogramma bodemsanering 2010-2014	2009				v					v				v				v				E				
't Zeeuws bodemvenster	2eHJ/09				v					v				v				v								
Handhavingsbeleid Oog op Zeeland (02/2007)	Jaarlijks				v					v				v												
Programma 6 Ruimtelijke omgeving																										
Plattelands ontwikkelingsprogramma 2007-2013 (POP-2)	Begin 2008		v																							
Leren voor Duurzame Ontwikkeling 2008-2011	2008				v					v																
Decentralisatie uitkering investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing 2011-2014	2011									v				v				v				E				
Decentralisatie uitkering bedrijventerreinen 2010-2014	2010				v					v				v				v				E				
Decentralisatie uitkering FES gelden 2011-2015	2011									v				v				v				v				E
Programma 7 Watermanagement																										
Zeeuws Kustbeleidsplan 2010-2015	4eKW/09				v					v				v				v				v				v
Stroomgebiedbeheersplan Schelde 2009-2013	2009				v					v				v				v								
Regionale watersysteem rapportage (om 3 jaar)	2009													v												
Klimaat agenda	4eKW/09				v					v				v				v								
Klimaatprogramma	4eKW/09				v					v				v				v								
Waterverordening	4eKW/09				v					v				v				v								
Uitvoeringsprogramma Zuidwestlijke Delta 2010-2015+ "veilig, veerkrachtig, vitaal"	04/11																									
Programma 8 Natuur en landschap																										
Natuurbeheersplan Zeeland	2009				v					v				v				v								
Nota toegankelijkheid natuurgebieden	2009				v					v				v				v								
Nota wandelnetwerk Zeeland	2009																									
Nota fietsen "daarbij de waterkant"	2010																									
Faunabeleid Zeeland	02/03																									
10 punten plan voor het Zeeuwse natuurbeleid	10/00																									
Natura 2000 gebied Voordelta 2008-2014	07/08									v?												E				

* Onder Provinciaal Meerjaren programma landelijk gebied en de bestuursovereenkomst ILG vallen de volgende kaders: Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem en Lopende verplichtingen en grondzaken. Alle kaders hebben een looptijd van 2007 tot 2013.

Schema programma 9 tot en met 13.

Eventueel Startnotitie	PS	Vaststelling	2010				2011				2012				2013				2014				2015			
Beleidskader	PS																									
Beleidsnota	PS																									
Uitvoeringsnota/kader	GS																									
			1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e
Programma 9 Economie, 10 Toerisme en recreatie, 11 Landbouw en visserij en 12 Onderwijs																										
Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan 2009-2012	05/09									V				E												
Jaarplan PSEB 2009-2012	Jaarlijks				V					V				V												
Economische agenda 2012-2015 (inclusief onderwijs)	12/11									PS								V								E
Jaarplan economische agenda	Jaarlijks													V				V				V				V
Programma 12 Onderwijs																										
Onderwijs in de Provincie Zeeland: Dé Onderwijsagenda 2008-2011	12/07									V		E														
Jaarplan Dé onderwijsagenda 2008-2011	Jaarlijks				V					V																
Programma 13 Mobiliteit																										
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland 2009-2015	10/08												V													E
Actieplan PVVP (incl. MIZ)	Jaarlijks			V					V				V				V				V				V	
Beleidsplan Openbaar Vervoer 2006-2014	11/05																				E					
Beleidsvisie Actieplan Fiets 2005-2015	12/05																									E
Beleidsvisie Actieprogramma Goederenvervoer 2007-2011	2007									E																
Beleidsvisie Goederenvervoer 2012-2016	VJ/12									PS		PS														
Beleidsnota Verkeersveiligheid 2010-2020	10/10				PS											V?										
Uitvoeringsprogramma en monitorplan Verkeersveiligheid	3ekw/11									GS					V				V				V			
Werkplan ROVZ	Jaarlijks					V					V				V				V				V			
Integraal Beheersplan Provinciale Infrastructuur	10/10				PS																V					
Beleidsplan catagorisering wegennet 2010-2020	06/10																									V?

2.1 Programma 1

Leefbaarheid

Inleiding

Het programma Leefbaarheid bestaat tot eind 2011 uit het integraal jeugdbeleid, het sportbeleid en het beleidskader sociale zorg. Als gevolg van het bestuursakkoord naar aanleiding van Lodders en de herverdeling van het provinciefonds is de rol van de Provincie Zeeland aangepast. Het beleid zal worden ingericht op het vergroten van de leefbaarheid in Zeeland, vanuit een coördinerende, stimulerende en signalerende rol. Dat blijkt ook uit het collegeprogramma. Deze beleidswijziging zal in een aangepaste beleidsnota, die in het najaar van 2011, met een tekstuele begrotingswijziging aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0101

Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen aanwezig zijn.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De tekst van de hierna genoemde doelstellingen zijn overgenomen uit de programmabegroting 2011. Deze worden aangepast op basis van een aangepaste beleidsnota, die in het najaar van 2011, met een tekstuele begrotingswijziging aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Effect	Doelstelling
Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen aanwezig zijn.	Bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang 010101 Het bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang in wijken, kernen en buurten. In Zeeland doen mensen mee 010102 We willen bereiken dat alle groepen mee kunnen doen aan de samenleving.

Zeeland, de beste provincie om groot te worden
010103

We streven naar een verbetering van het leefklimaat voor alle Zeeuwse jeugdigen van 0-23 jaar.

Mensen in Zeeland zijn gezond, actief en sportief
010104

We bevorderen de lichamelijke en geestelijke gezondheid van Zeeuwen.

Samen werken aan de beste gezondheidszorg
010105

We zetten in op bereikbare en goede zorg voor iedereen.

Innovatie/projectuitvoering/onderzoek
010106

Onder deze administratieve doelstelling vallen kosten van activiteiten die bijdragen aan diverse eerder genoemde doelstellingen (o.a. de kosten van Scoop).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	12.317	11.267	11.680	9.043	8.514	8.441
baten	-194	-232	-196	-196	-196	-196
resultaat voor bestemming	12.123	11.034	11.485	8.847	8.319	8.245
toevoeging reserve	598	968	71	0	0	0
onttrekking reserve	-250	-557	-974	-145	0	0
resultaat na bestemming	12.471	11.445	10.582	8.702	8.319	8.245

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€1.050
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€38
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€413
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	-€36
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€2.637
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€529
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€73
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	€0

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.050.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 220	Beleidsprogramering Sociale Zorg
-/- 225	Prioriteit Giro d'Italia 2010
-/- 193	Prioriteit Tour de France 2010
-/- 192	Demonstratieprojecten Nieuwe verbindingen
-/- 138	Integraal Jeugdbeleid
68	Europees Jaar Vrijwilligerswerk 2011
128	Apparaatskosten
42	Overige verschillen
-/- 1.050	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 38.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
38	Diverse verschillen
38	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 413.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 522	Beleidsprogramering Sociale Zorg
-/- 235	Demonstratieprojecten Nieuwe Verbindingen
-/- 61	Provinciaal Zeeuws armoedefonds t/m 2011
-/- 50	Integraal Jeugdbeleid
-/- 113	Jaar rond evenementen t/m 2011
500	Prio Topsportevenementen
700	Prio Leefbaarheid 2012-2015
480	Prio samenwonen Scoop en ZB
250	Prio jongeren participatie
-/- 68	Europees Jaar Vrijwilligerswerk 2011
-/- 148	Overige verschillen
413	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 36.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 36	Bijdragen gemeenten 2011 Masterplan voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen
-/- 36	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 2.637.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 345	Beleidsprogrammering Sociale Zorg
-/- 189	Demonstratieprojecten Nieuwe Verbindingen t/m 2012
-/- 94	Integraal jeugdbeleid t/m 2012
-/- 700	Prio Leefbaarheid 2012-2015
-/- 480	Prio samenwonen Scoop en ZB
-/- 250	Prio jongerenparticipatie
-/- 50	Koploperschap tijdenbeleid t/m 2012
-/- 49	Provinciale topsportevenementen
-/- 160	Overige verschillen
-/- 2.637	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 529.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 146	Beleidsprogrammering Sociale Zorg; fasering
-/- 63	Overige verschillen
-/- 529	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 73.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 73	Overige verschillen
-/- 73	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.2 Programma 2

Jeugdzorg

Inleiding

In dit programma is zowel de jeugdzorg als het preventieve jeugdbeleid opgenomen. Het provinciaal bestuur is ingevolge de Wet op de Jeugdzorg verantwoordelijk voor de instandhouding van het Bureau Jeugdzorg en voor voldoende verantwoorde jeugdzorg. Om hieraan invulling te geven stellen Provinciale Staten eens in de vier jaar de kaders vast door middel van het Beleidskader Jeugdzorg. Eind 2008 is door Provinciale Staten het beleidskader voor de periode 2009 tot en met 2012 vastgesteld. Daarnaast stellen Gedeputeerde Staten ieder jaar in september een Uitvoeringsprogramma op, waarin zij naast een terugblik op het afgelopen jaar, de actiepunten en voornemens voor het komende jaar verwoorden, met de daarbij behorende financiële inzet. In 2009 is gestart met een evaluatie van de jeugdzorg (inclusief Intensieve Pedagogische Thuishulp en pleegzorg), in de zomer van 2010 is hiervan de eerste tussenevaluatie gepresenteerd en in de zomer van 2011 zijn de eindresultaten gepresenteerd.

Door een intensieve inzet op het preventief jeugdbeleid via onder andere de Task Force Jeugd Zeeland wordt beoogd op termijn de druk op de jeugdzorg te verminderen. De inzet van de Task Force Jeugd was in eerste instantie gericht op de totstandkoming van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) in Zeeland. Met het kabinetsbesluit om de jeugdzorg te decentraliseren vanaf 2016 zal een overgangstransitie moeten worden gestart samen met de Zeeuwse gemeenten. Het college streeft er hierbij naar om in de komende periode geen extra autonome middelen meer in te zetten voor de jeugdzorg.

In november 2012 zal het beleidskader Jeugdzorg 2013-2016 in Provinciale Staten worden behandeld. In dezelfde vergadering wordt de programmabegroting 2013 behandeld en zal een eventuele tekstuele begrotingswijziging inzake Jeugdzorg worden vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

Het jeugdzorgbeleid van de Provincie Zeeland is er op gericht hulp te bieden in een zo licht mogelijke vorm, in een zo vroeg mogelijk stadium en zo dicht mogelijk bij huis. Het hulpaanbod moet er bovendien op gericht zijn om de eigen mogelijkheden van cliënten en mensen in hun naaste omgeving te benutten en zelf problemen het hoofd te bieden, te activeren en te versterken.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0201

Het voorkomen en wegnemen van opgroei- en opvoedingsproblemen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Bij de jeugdzorg zijn we gebonden aan de kaders van de Wet op de Jeugdzorg en het daarbij behorende financiële kader.

Effect	Doelstelling		
Het voorkomen en wegnemen van opgroei- en opvoedingsproblemen.	Cliënten in de jeugdzorg snel, effectief en efficiënt helpen 020101		
	Indicatoren:		
	Aantal kinderen / ouders op de wachtlijst voor geïndiceerde jeugdzorg:		
	referentiewaarde per 01/01/11	streefwaarde per 01/01/12	streefwaarde per eind 2012
	0	0	0
	Wachttijsten voor geïndexeerde jeugdzorg: de landelijke norm is dat binnen 9 weken de geïndexeerde jeugdzorg wordt verleend. De wachtlijst bestaat uit de kinderen /ouders die langer dan 9 weken moeten wachten op zorg. Vanaf eind 2010 zijn in Zeeland de wachttijden teruggedrongen tot maximaal 4 weken. Deze lijn zal onverkort worden voortgezet. Landelijk wordt overigens 9 weken als streefnorm vastgehouden. Door het afschaffen van buitenprovinciale zorgverkeer wordt nu kritisch gekeken naar de houdbaarheid van de Zeeuwse streefnorm. Wachtlijst AMK voor onderzoek:		
	referentiewaarde per 11/01/11	streefwaarde per 01/01/12	streefwaarde per eind 2012
	0	0	0
	Wachttijsten Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK) van Bureau Jeugdzorg: De (landelijke) norm is dat er binnen 5 werkdagen na melding van het vermoeden van kindermishandeling een onderzoek start. De wachtlijst bij het AMK bestaat uit het aantal meldingen waarbij het onderzoek na 5 dagen nog niet is gestart.		

Het reguleren van de instroom van jongeren in de jeugdzorg.

020102

Indicatoren:

1. 24-uurs bereikbaar Bureau Jeugdzorg Zeeland (BJZ). BJZ is ook in 2012 24 uur bereikbaar via crisisdienst/Kindertelefoon;
2. Uiterlijk in 2012 mag de gemiddelde doorlooptijd tussen aanmelding en indicatie maximaal 60 dagen duren (in 2012 dient dit bij 70% van de aanmeldingen zo te zijn);
3. Er zijn in 2012 geen wachtlijsten bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling.

Zorgen voor gestructureerd preventief jeugdbeleid

020103

Indicatoren:

1. In 2012 werken in alle gemeenten de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) met (bewezen) effectieve methodieken bij het ondersteunen van en hulp aan opvoeders;
2. In 2012 hebben gemeenten, provincie en instellingen een keuze gemaakt voor de in te zetten effectieve methodieken voor signaleren van opvoed- en opgroei problemen en voor hulp aan kinderen en jongeren.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	31.998	30.966	30.206	30.153	30.133	30.107
baten	-29.226	-29.813	-29.425	-29.421	-29.418	-29.415
resultaat voor bestemming	2.772	1.153	781	732	714	692
toevoeging reserve	129	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-641	-128	0	0	0	0
resultaat na bestemming	2.259	1.024	781	732	714	692

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€1.032
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€587
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	-€760
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	-€388
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€53
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	-€3
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€20
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	-€4
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€26
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€3

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.032.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.642	Prio integraal jeugdbeleid t/m 2010
-/- 206	Prio preventief jeugdbeleid t/m 2011
150	Prio preventief jeugdbeleid 2011
434	Bureau Jeugdzorg Zeeland
-/- 660	Bestrijding wachtlijsten
791	Stichting Agogische Zorgcentra Zeeland
89	Apparaatskosten
12	Overige verschillen
-/- 1.032	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 587.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 660	Onttrekking overlopende passiva jeugdzorg bestrijding wachtlijsten
791	Onttrekking overlopende passiva jeugdzorg Stichting Agogische Zorgcentra Zeeland
434	Onttrekking overlopende passiva jeugdzorg Bureau Jeugdzorg Zeeland
22	Overige verschillen
587	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 760.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 212	Prioriteit Preventief jeugdbeleid t/m 2011
-/- 150	Prioriteit Preventief jeugdbeleid 2011
-/- 222	Bureau Jeugdzorg; incidenteel bedrag 2011 project Signs of Safety
-/- 176	Overige verschillen
-/- 760	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 388.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 222	Onttrekking overlopende passiva jeugdzorg Bureau Jeugdzorg; incidenteel bedrag 2011 project Signs of Safety
-/- 86	Onttrekking overlopende passiva jeugdzorg Jeugdzorg algemeen
-/- 42	Onttrekking overlopende passiva jeugdzorg Project BSO+
-/- 38	Overige verschillen
-/- 388	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 53.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	53	Overige verschillen
-/-	53	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 3.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	3	Rentetoevoeging Overlopende passiva Jeugdzorg
-/-	3	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 20.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	20	Overige verschillen
-/-	20	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 4.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	4	Rentetoevoeging Overlopende passiva Jeugdzorg
-/-	4	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 26.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	26	Overige verschillen
-/-	26	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 3.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	3	Rentetoevoeging Overlopende passiva Jeugdzorg
-/-	3	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.3 Programma 3

Cultuur

Inleiding

Kunst en cultuur zijn een onmisbare schakel in de Zeeuwse samenleving. Zij vormen als het ware het cement van deze samenleving. Cultuur als drager van de culturele identiteit vormt een van de verbindende elementen. Daarnaast maakt cultuur duidelijk hoe veelkleurig en veelzijdig onze samenleving is. Cultuur heeft niet alleen een intrinsieke waarde doordat het mogelijkheden biedt tot genereren, herkennen, verbazen, verwonderen, maar ook doordat het kan aanzetten tot kritische reflectie.

Tot slot is cultuur een belangrijk instrument voor regionale ontwikkeling door de daarin opgesloten bijdragen aan toerisme en recreatie, economie en ruimtelijke ordening. Kunst en cultuur leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan een goed woon- en leefklimaat voor alle inwoners van Zeeland. Om cultuur deze rollen te kunnen laten spelen, is een zo gevarieerd en gespreid mogelijk cultureel aanbod noodzakelijk, evenals, een zo groot mogelijke cultuurparticipatie en versterking van de culturele factor in de samenleving.

In december 2008 hebben de Staten de nota Cultuur Continu II 2009-2012 vastgesteld: het algemeen kader waaronder de verschillende beleidsnota's vallen aangevuld met die onderdelen die niet direct vallen onder (één van) de beleidsnota's. Het beleid voor archeologie, bibliotheekwerk, cultuurhistorie en monumenten, immaterieel erfgoed en archieven, kunsten en musea is vastgelegd in beleidsnota's met een looptijd tot en met 2012.

In april 2010 is het provinciaal mediabeleid vastgesteld met de nota Omroep Zeeland in een veranderend medialandschap 2009-2014.

In verband met de decentralisatie-uitkering van het Rijk t/m 2012 zijn de projecten met dit geld ook voor het merendeel uitgezet tot en met 2012 met cofinanciering van de Provincie. Tot 2012 is de bezuiniging vooral van invloed op de middelen voor archeologie. Na 2013 is nog niet bekend hoe de decentralisatie-uitkering verder verloopt, maar zijn de provinciale budgetten wel aan de bezuinigingen onderhevig, wat invloed heeft op de subsidieverlening.

In 2012 zal, op basis van het collegeprogramma Stuwende krachten, een voorstel aan de Staten worden voorgelegd voor het te voeren cultuurbeleid in de periode vanaf 2013.

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn de versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland. Dit willen we realiseren door het vergroten van het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur via onder andere de versterking van de culturele infrastructuur.

Om dit te kunnen bereiken moeten we er mede voor zorgen dat er een gevarieerd en gespreid cultureel aanbod in Zeeland tot stand komt, waarbij de variatie en de spreiding zich doen gelden op meerdere aspecten zoals discipline, regio en bevolkingsgroep. Belangrijk daarbij is ook de (artistieke) kwaliteit van dit aanbod in de gaten te houden. Cultureel aanbod dient daarbij breed te worden gezien. Het is het geheel aan organisaties, instellingen en activiteiten op het terrein van de kunsten en het culturele erfgoed. Bij het totstandkomen van dit aanbod zijn de Zeeuwse gemeenten en een groot aantal Zeeuwse culturele instellingen en organisaties onze natuurlijke partners. Onze rol is hierbij die van subsidiegever en pleitbezorger.

Wij vinden dit van belang omdat:

- cultuur zet aan tot creativiteit en biedt mogelijkheden tot genieten (vrijtijdsbesteding);
- cultuur maakt mensen bewust van hun eigen culturele identiteit en draagt daarmee bij aan regionale herkenning en gaat vervreemding tegen;
- cultuurparticipatie is zowel voor de ontwikkeling van de individuele mens als vanuit het oogpunt van een rijker sociaal leven van belang;
- cultuur is een van de beeldbepalende onderwerpen als het gaat om het vestigingsklimaat, de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht van de Provincie Zeeland.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0301

De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Het culturele aanbod in Zeeland is veelvormig en in de meeste gevallen kleinschalig. Een groot aantal organisaties en instellingen, veelal vrijwilligers, zorgt voor de totstandkoming ervan. Het bereiken van de provinciale doelstellingen is om meerdere redenen op korte termijn niet haalbaar. Daarnaast is het moeilijk in absolute cijfers, dan wel in percentages vast te leggen wanneer het aanbod compleet is, dan wel de cultuurparticipatie het gewenste niveau heeft bereikt. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn middelen en infrastructuur. De Provincie is niet de enige, maar wel één van de belangrijkste spelers op dit gebied. Samen met de gemeenten wordt ingezet op een sterke culturele basisinfrastructuur door zowel samen op te trekken bij de aanpak van de bezuinigingen als bij het verder uitwerken en vastleggen van inhoudelijke en financiële afspraken voor de versterking van die basisinfrastructuur.

De Provincie kan (bovendien) door het gericht inzetten van haar middelen, zoals voor grote festivals en cultuureducatie, anderen activeren en stimuleren om de beoogde doelstellingen te realiseren.

Als basis voor deze provinciale rol gelden Cultuur continu 2009-2012 en de diverse uitgebrachte uitvoeringsnota's.

Effect	Doelstelling
De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.	Cultuurnota: 030101 Het verhogen van de cultuurparticipatie en het vergroten van het cultureel aanbod in Zeeland. Indicatoren: 1. In 2012 werkt 50% van de scholen in Zeeland met een doorgaande leerlijn cultuureducatie (referentiewaarde eind 2010: 30%). Bron: Scoop; 2. Databank cultuur (cultuurmonitor) is in 2012 operationeel en bevat actuele gegevens over cultuurparticipatie en culturaanbod die toegankelijk zijn via een website. Een verdere uitwerking vindt plaats bij de hierna genoemde beleidsonderdelen/doelstellingen.

Cultuurhistorie en monumenten:

030102

Behoud, ontwikkeling en ontsluiting van de cultuurhistorie en monumenten in Zeeland.

Indicatoren:

1. Ten minste één rijksmonumentale kerk, één rijksmonumentale molen en één historische boerderij gerestaureerd in 2012;
2. In 2012 in samenwerking met het Rijk bijdragen aan de voortzetting van het Restauratie Opleidingsproject (ROP) waaraan ten minste 15 leerlingen deelnemen.

Bibliotheekwerk:

030103

Het verbreden en verbeteren van de rol van het bibliotheekwerk in Zeeland. De vier basisbibliotheken in Zeeland krijgen via de afdeling Provinciale Service Organisatie (PSO) van de Zeeuwse Bibliotheek in de periode 2009-2012 ondersteuning op basis van het door de basisbibliotheken en Provincie Zeeland geaccordeerde beleidsplan.

Indicator:

1. Op basis van de nota Bibliotheekbeleid Provincie Zeeland 2009-2012 zal in 2012 naar één gezamenlijke BackOffice (uiterlijk 31 december 2012 klaar) voor alle Zeeuwse bibliotheken worden toegewerkt. Dit als opmaat naar één Zeeuwse bibliotheekorganisatie. Gelet op de ingrijpende gevolgen voor de huidige bibliotheken zal een dergelijke omvorming/fusie pas na 2012 plaats vinden.

Museumbeleid:

030104

Het versterken van de museale infrastructuur op provinciaal niveau.

Indicatoren:

1. In 2012 is er in samenwerking met de gemeenten een notitie opgesteld voor een samenhangend museumbeleid voor de betreffende regio;
2. In 2012 is het project erfgoed WO II volop in uitvoering waarbij de ooggetuigen geïnterviewd worden en deze interviews worden vastgelegd.

Bron: SCEZ

Mediabeleid:

030105

Het in 2012 waarborgen van een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig (regionaal) media-aanbod dat toegankelijk en betaalbaar is voor alle lagen van de bevolking.

Indicatoren:

	waarde 2010	streefwaarde 2012-2014
Kijkcijfers gemiddeld dagbereik	21,2%	31,4%*
Luistercijfers radiomarktaandeel	14,1%	17,4%*

* Dit zijn de oorspronkelijke waarden zoals opgenomen in de nota mediabeleid 2009-2014 (niveua 2009).

Kunstenbeleid:

030106

Versterking van de samenhang binnen de kunstensector alsmede het versterken van de regionale kunsteninfrastructuur.

Indicatoren:

1. In 2012 is er een weekend voor de amateurkunst in alle 13 Zeeuwse gemeenten. De referentiewaarde in 2011: 10 gemeenten;
2. In 2012 is de samenwerking met alle Zeeuwse gemeenten verder ontwikkeld op basis van de in 2009 per regio (Oosterschelde, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen) afgesloten convenanten over inhoudelijke en financiële afspraken voor de periode 2009-2012.

Immaterieel erfgoed en archieven:

030107

Behoud en de ontsluiting van het immaterieel cultureel erfgoed in Zeeland.

Indicatoren:

1. Eind 2012 is SCEZ in de laatste fase van het opstellen van concrete voorstellen voor de borging Zeeuwse volkscultuur zodat deze uiterlijk begin 2013 kunnen worden uitgevoerd;
2. In 2012 zijn tussen het Zeeuws Archief en de provincie afspraken gemaakt over het beheer van de provinciale archieven.

Archeologiebeleid:

030108

Behoud en ontsluiting van het Zeeuwse archeologische erfgoed.

Indicatoren:

1. Er is geen achterstand bij het Zeeuws Archeologisch Depot in 2012 (100% gearchiveerd). Referentiewaarde: van de archiefdozen was eind 2009 25% gearchiveerd; In 2011 is het streven dat 50% is gerealiseerd (2010, streefwaarde 40%);
2. Vanaf 2012 voert elke Zeeuwse gemeente archeologiebeleid op basis van een door de betreffende Raad vastgesteld gemeentelijk archeologisch beleidsplan. (referentiewaarde 2010: 30%).

Voor beide indicatoren geldt: bron SCEZ

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	27.148	27.856	26.155	23.669	22.962	22.879
baten	-1.761	-1.628	-1.459	-1.246	-1.246	-1.244
resultaat voor bestemming	25.387	26.228	24.696	22.424	21.716	21.634
toevoeging reserve	1.417	322	15	39	39	39
onttrekking reserve	-647	-1.711	-621	-469	-377	-343
resultaat na bestemming	26.157	24.839	24.090	21.994	21.378	21.331

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	€708
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	-€133
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	-€1.701
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	-€169
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€2.486
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	-€213
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€707
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€83
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€1

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 708.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
934	matchingregeling restauratie rijksmonumenten
150	internetredactie Omroep Zeeland
136	indexering 2011 Omroep Zeeland
-/- 488	bezuiniging 2011 instellingen met meer dan € 100.000 provinciaal subsidie per jaar
-/- 129	diversen
300	digitalisering krantencollectie Zeeuwse Bibliotheek
-/- 122	Europese projecten
-/- 73	intensiveren provinciaal museumbeleid
708	totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 133.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	153	Europese projecten
	20	diversen
-/-	133	totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 1.701.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	1.509	matchingsregeling restauratie rijksmonumenten
-/-	391	bezuiniging instellingen met meer dan € 100.000 provinciaal subsidie per jaar
-/-	300	digitalisering krantencollectie Zeeuwse Bibliotheek
	150	Prio frictiekosten heroriëntering muziek en beeldende kunst
-/-	150	internetredactie Omroep Zeeland
	138	indexering Omroep Zeeland
	190	restauratie monumenten
	113	diversen
-/-	1.701	totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 169.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	147	Europese projecten
-/-	22	diversen
-/-	169	totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 2.486.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 391	bezuiniging instellingen met meer dan € 100.000 provinciaal subsidie per jaar
-/- 301	provinciefonds uitkering fonds cultuurparticipatie
-/- 2.131	beschikbaar gestelde middelen cultuurnota 2009 - 2012
-/- 922	bezuinigingstaakstelling cultuur
-/- 404	restauratie monumenten
-/- 203	instandhoudingssubsidies rijksmonumenten
2.000	Prio Cultuur en sport 2013-2015
-/- 150	Prio frictiekosten heroriëntering muziek en beeldende kunst
16	diversen
-/- 2.486	totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 213.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 213	einde van een aantal Europese projecten
-/- 213	totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 707.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 391	bezuiniging instellingen met meer dan € 100.000 provinciaal subsidie per jaar
-/- 171	nieuwe geschiedschrijving Zeeland
-/- 100	bezuinigingstaakstelling cultuur
-/- 45	diversen
-/- 707	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 83.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 34	nieuwe geschiedschrijving Zeeland
-/- 49	diversen
-/- 83	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 1.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1	grensoverschrijdende culturele samenwerking
-/- 1	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.4 Programma 4

Bestuur

Inleiding

Het programma Bestuur ondersteunt het intern en extern functioneren van de eigen bestuursorganen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin, het functioneren van de Zeeuwse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen, het inzichtelijk maken van het Zeeuwse provinciaal beleid voor burgers, belangengroepen en andere belangstellenden in interprovinciaal, nationaal en Europees verband. Het programma omvat de onderwerpen 'Provinciale Staten en overige bestuursorganen', 'Bestuurlijke samenwerking' en 'Communicatie'.

Relevante beleidsnota's en informatie:

Beleidsnota Europa Provincie Zeeland, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 12 december 2006, looptijd: onbepaald.

Afsprakenregeling Scheldemondfonds, vastgesteld door Provinciale Staten op 16 mei 2008, looptijd: onbepaald. De evaluatie Scheldemondfonds zal plaatsvinden in 2010. Verder is het nieuwe bestuursakkoord IPO-Rijk relevant. Provinciale Staten worden hierover periodiek geïnformeerd.

Voor het financieel toezicht is het Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader 'Zichtbaar toezicht' relevant. Dit is een in februari 2008 vastgesteld beleidskader van alle provincies gezamenlijk en van BZK, looptijd: onbepaald.

Strategische nota structuurfondsen: het identificeren van strategische beleidsopties voor programma's en projecten na 2013, het positioneren van Zeeland voor de nieuwe periode structuurfondsen vanaf 2013.

Bestuursakkoord VNG, IPO, UvW en Rijk d.d. 21 april 2011.

Rapport Bestuurskrachtmeting provincie Zeeland 'Ruimte voor verbeelding' d.d. 8 februari 2011.

Beleidsnota Interbestuurlijk toezicht (volgt in zomer 2011). In deze nota worden de uitgangspunten voor de coördinatie van het interbestuurlijk toezicht van de provincie op de gemeenten vastgelegd.

Beleidsnota Promotie, vastgesteld in de Statenvergadering van 14 maart 2008 met een looptijd van 2008-2012. Bij de vaststelling is toegezegd periodiek een voortgangsrapportage uit te brengen aan Provinciale Staten. In de periode tot en met 2009 is door middel van een Promotiekrant een aantal keren melding gemaakt van de uitgevoerde activiteiten. Daarnaast wordt jaarlijks een voortgangsrapportage voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. Een afschrift wordt ter informatie verzonden aan de commissie van Provinciale Staten. De voortgangsrapportage op de beleidsnota promotie is voorgelegd aan de Provinciale Staten in het derde kwartaal 2011.

Openbare Orde en Veiligheid

De commissaris van de Koningin (CdK) en Gedeputeerde Staten hebben beide verschillende (wettelijke) taken op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid. Om deze taken goed te kunnen vervullen zijn hun bevoegdheden vastgelegd in wet- en regelgeving, zoals de Wet op de Veiligheidsregio's en de Ambtsinstructie commissaris van de Koningin, en protocollen die daaraan uitvoering geven. De taken die zijn omschreven in de Ambtsinstructie betreffen rijkstaken, waarover de CdK verantwoording aflegt aan de Minister.

Wat willen we bereiken?

De bestuursorganen

We willen een grotere betrokkenheid van de samenleving bij het provinciebestuur en provinciale politiek. Daarom willen wij een goed, betrouwbaar en duaal functioneren van het Zeeuwse provinciaal bestuur. Dit vraagt om een heldere profilering van het provinciebestuur. Provinciale Staten hebben drie rollen: volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur. Gedeputeerde Staten richten zich op de beleidsvoorbereiding en- uitvoering. Ook de concentratie van de besturende en uitvoerende taken bij Gedeputeerde Staten zijn gericht op een grotere inbreng van Provinciale Staten. De Commissaris van de Koningin heeft een eigenstandige rol als Rijksorgaan en is daarnaast de verbindende schakel tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Bestuurlijke samenwerking

Sterke gemeenten en een sterk waterschap, zowel bestuurlijk als financieel, zijn van essentieel belang voor het functioneren van de Zeeuwse samenleving. Tussen de verschillende overheidslagen is sprake van een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling. Overheden in Zeeland overleggen op welke wijze decentralisatie van taken op een goede wijze kan worden geïmplementeerd. Uitgangspunt is dat de belangen van de Zeeuwen door de provincie Zeeland in gezamenlijkheid met de andere Zeeuwse overheden behartigd worden ook buiten de provinciegrenzen.

Promotie

De promotie van Zeeland moet integraler, alleen al om het simpele feit dat de vraag van de (woon)consument integraal is. Immers: wie in Zeeland komt wonen, wil niet alleen meer weten over het aanbod van woningen, maar juist ook van scholen, werk, het ondernemersklimaat, cultuur, zorg, sport en vrijetijdsvoorzieningen. Doel van de algemene promotie is om meer samenhang in de promotie te brengen, meer samenwerking te stimuleren en personen en partijen uit Zeeland te betrekken in hun rol als promotors/ambassadeurs. Zij vormt daarmee de basis van en de verbinding tussen diverse sectorale promotieactiviteiten. Sectorale promotie wordt vooral ingezet om een sectorale beleids- of groeidoelstelling te helpen realiseren. Bijvoorbeeld: groei van het aantal arbeidsplaatsen en investeringen, het aantrekken van nieuwe inwoners, toename van de toeristische bestedingen en seizoensverlenging. Het promotieconcept "Zeeland echt waar" en het Zeeuws DNA moet de verbindende factor zijn tussen al deze sectorale of regionale initiatieven. Daarnaast stimuleren we samenwerking tussen verschillende sectoren, want het is van groot belang dat Zeeland als totaalpakket wordt gepromoot.

Openbare orde en veiligheid

Gedeputeerde Staten en de CdK zijn, in hun onderscheidende rollen, schakels in de veiligheidsketen die erop gericht zijn om de kwaliteit van (de organisatie van) die keten te verhogen.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0401

Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.

0402

De Zeeuwse maatschappelijke opgaven worden behartigd door overheden met een eigen regionale/lokale identiteit, op de juiste schaal met de juiste middelen en een duidelijke onderlinge verantwoordelijkheidsverdeling.

0403

Een optimale algemene behartiging van de Zeeuwse belangen in interprovinciaal, nationaal en Europees verband.

0404

De promotiekracht van Zeeland, Zeeuwse regio's en Zeeuwse sectoren vergroten door meer samenhang in de promotie te brengen, meer samenwerking te stimuleren en personen en partijen uit de Zeeuwse samenleving te betrekken in hun rol als promotors/ambassadeurs, met behulp van Zeeuws DNA-materiaal. Waardoor een realistischer beeld ontstaat over (de kwaliteiten van) Zeeland.

0405

Een veilige provincie waarin veiligheid als kernvoorwaarde voor het vestigingsklimaat en de woon- en werkkwaliteit (leefbaarheid) wordt beschouwd en het behoud en de ontwikkeling van kennis en innovatie in het veiligheidsbeleid.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het programma Bestuur draagt bij aan een goed functionerend bestuurlijk bestel voor Zeeland (provincies, gemeenten, waterschappen) en is daarmee voorwaardenscheppend voor (de uitvoering van) andere programma's. Daarnaast faciliteert het programma de Haagse lobby en Brusselse lobby, grensoverschrijdende samenwerking en het benutten van Europese programma's en middelen.

Promotie

Het doel van de promotie is meer samenhang en samenwerking in de promotie te brengen en partijen uit de Zeeuwse samenleving te betrekken, stimuleren en faciliteren in hun rol als promotors. De basis hiervoor vormt het Zeeuwse DNA-materiaal.

Openbare orde en Veiligheid

Binnen hun bevoegdheden en met het (beperkte) hun ter beschikking staande instrumentarium, zoals toezicht, stimuleringsprogramma's en communicatie, beogen de CdK en Gedeputeerde Staten de veiligheid(sbeleving) in Zeeland positief te beïnvloeden. Daarbij wordt nadrukkelijk beseft dat vele actoren en factoren op die veiligheid(sbeleving) van invloed zijn.

Nulmetingen voor de stand van de veiligheid in Zeeland worden gegeven in het rapport 'De staat van de rampenbestrijding' van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid uit 2009, waaruit voor de Veiligheidsregio Zeeland een aantal verbeterpunten voortvloeit (fysieke veiligheid), en de Veiligheidsmonitor 2009 van de Provincie Zeeland, dat een relatief positief beeld geeft van de (beleving van) sociale veiligheid in Zeeland.

Effect	Doelstelling
Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.	Een goed, betrouwbaar en duaal provinciaal bestuur 040101 Dit vergt een heldere profilering van het provinciebestuur, haar producten en diensten en een deugdelijke toepassing van wetgeving. Indicatoren: 1. Op basis van duidelijke meetbare doelen is het beleid te controleren (volgens het smart principe). Ook in 2012 worden voor Provinciale Staten alle nieuwe beleidsnota's en de voortgang- en eindrapportages hierop getoetst; 2. Het handhaven van de integrale uitzendingen van de vergaderingen van (de commissies van) Provinciale Staten in 2012; 3. Het via startnotities en oplegnotities Provinciale Staten beter faciliteren bij de uitvoering van het dualisme. Zo zullen PS van meet af aan meer betrokken worden bij de planning en control cyclus.
De Zeeuwse maatschappelijke opgaven worden behartigd door overheden met een eigen regionale/lokale identiteit, op de juiste schaal met de juiste middelen en een duidelijke onderlinge verantwoordelijkheidsverdeling.	Continuering duurzaam financieel beleid waterschap-gemeenten 040201 Financieel toezicht heeft tot doel een gezonde financiële situatie bij gemeenten en waterschappen te bevorderen. Door het uitoefenen van wettelijk toezicht door de Provincie Zeeland draagt zij zorg voor de continuering van een duurzaam financieel evenwicht in de meerjarenbegrotingen van de Zeeuwse gemeenten (13) het waterschap en gemeenschappelijke regelingen (20). Indicator: In 2012 alle gemeenten en gemeenschappelijke regelingen onder repressief toezicht houden (in 2011 staan er geen gemeenten onder preventief toezicht). Inspectie archieven: 040202 Wij dragen in 2012 zorg voor toegankelijk en kwalitatief goed (voldoet aan de wettelijke eisen) beheerde papieren en digitale archieven van provincie, gemeenten (13), 1 het waterschap, politieregio en gemeenschappelijke regelingen (20). Uit de tweejaarlijkse rapportage (2008/2009) over de inspecties blijkt dat alle instellingen voldoen aan de wettelijke vereisten. Dit is ook de norm voor 2012.

Het in 2011 bij de gemeenten geïntroduceerde systeemtoezicht zal verder worden uitgewerkt.

Indicator:

In 2012 is het systeemtoezicht door gemeenten en waterschap geïmplementeerd.

Samenhang provincie, gemeenten en waterschap behouden 040203

Kwaliteit lokaal bestuur.

Naast gemeenten hebben ook provincies een eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokale en bovenlokale bestuur. Bijvoorbeeld als sprake is van bestuurlijke en/of financiële problemen van gemeenten, kan de rol van het provinciebestuur gelegen zijn in het stimuleren en, waar nodig, het faciliteren van het versterken van de kwaliteit van het lokale bestuur

Uitgangspunt is de huidige combinatie van schaal en identiteit van de provincie en 13 gemeenten in 2012 te behouden, zolang de gemeenten al dan niet via intergemeentelijke samenwerking in staat zijn het steeds groter wordende takenpakket uit te voeren.

Indicator:

Uit gemeentelijke bestuurskrachtonderzoeken en/of het uitblijven van signalen kan blijken of een gemeente al dan niet voldoende bestuurskrachtig is. Indien noodzakelijk zal de provincie de gemeente stimuleren en, waar nodig, faciliteren bij het versterken van de kwaliteit van het lokale bestuur.

Coördinatie Interbestuurlijk toezicht (IBT)

Om een integrale afweging te kunnen maken om al dan niet tot interventie over te gaan is een totaalbeeld nodig van wat er speelt bij de desbetreffende gemeenten. Er is besloten een coördinerend gedeputeerde te benoemen die de eventueel noodzakelijke contacten naar de gemeenten onderhoudt terwijl de uitvoering binnen de beleidsvelden/portefeuilles blijft liggen.

In 2011 zijn op basis van een risicoanalyse de toezichtsvelden vastgesteld en is een systeem ontwikkeld voor de bepaling van een totaalbeeld.

Indicator:

De IBT coördinatiefunctie is in 2012 operationeel. Jaarlijks wordt een integraal totaalbeeld van de gemeenten vastgesteld. Uit gemeentelijke bestuurskrachtonderzoeken en/of het uitblijven van signalen kan blijken of een gemeente al dan niet voldoende bestuurskrachtig is. Indien noodzakelijk zal de provincie de gemeente stimuleren en, waar nodig, faciliteren bij het versterken van de kwaliteit van het lokale bestuur.

Een optimale algemene behartiging van de Zeeuwse belangen in interprovinciaal, nationaal en Europees verband.

Duurzame oplossing Bevolkingsdaling:

040204

Het stimuleren van samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers bij het vinden van duurzame oplossingen voor de gevolgen van de demografische veranderingen in Zeeland. De nieuwe uitgangspunten, gericht op kwaliteit, uit de Zeeuwse visie "Op Pad!" vormen daarbij het vertrekpunt voor de aanpak van de demografische veranderingen.

Indicatoren:

- Uitvoerenplan van aanpak "Het routepad!" en daar nieuwe acties/initiatieven (experimenten) aan toevoegen;
- Oprichting Zeeuws Kennisnetwerk Bevolkingsontwikkeling en gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering regionale kennisagenda.

In programma 06 Ruimtelijke omgeving bij doelstelling 060103 Stimuleren sociaal-culturele dynamiek wordt ingegaan op de demografische ontwikkeling in relatie tot ruimtelijke ordening met name woningbouw.

Handhaving bestaande netwerk:

040301

Vanuit Zeeuws perspectief is vroegtijdige beïnvloeding en signalering van besluitvormingstrajecten over nieuwe Europese regelgeving en overig beleid cruciaal.

Wij dragen zorg voor een goede positionering van de Zeeuwse belangen ten opzichte van Rijk en Europa. Hiervoor is handhaving van het bestaande netwerk noodzakelijk. De Provincie Zeeland probeert daarbij nog meer gericht te participeren in overlegorganen.

Indicatoren:

Voor 2012 geldt handhaving van het bestaande netwerk op het niveau van 2011 door vertegenwoordigd te zijn in de volgende gremia of organisaties:

- Inter Provinciaal Overleg (IPO)
- Raad van Europa (CLRAE)
- Comité van de Regio's
- Scheldemondraad
- Conferentie van Perifere en Maritieme Regio's (CPMR)/North Sea Commission)
- Huis in Brussel
- Werkgemeenschap van Europese grensgebieden (WVEG)

Het versterken van de Zeeuwse positie in Den Haag en Brussel door het beïnvloeden van beleidsontwikkeling en besluitvorming waarbij het belangrijk is om vroegtijdig op de hoogte te zijn van bepalende factoren in het proces, het krachtenveld en de planning.

Indicatoren:

- uitvoering lobbyplan Brusselse lobbyist;
- uitvoering lobbyplan Haagse lobbyist;
- uitvoering lobbydoelstellingen van de stuurgroep.

Het versterken van grensoverschrijdende samenwerking 040302

Het versterken van de transnationale en grensoverschrijdende samenwerking met andere regio's in Europa, maar vooral in Euregioonaal verband (Euregio Scheldemond).

Indicatoren:

- Benutten (rest) budgetten Europese programma's met deelname van Zeeuwse partijen in projecten;
- Stimuleren van investeringen in Zeeland vanuit Europese middelen wijder dan alleen subsidies;
- Verbinden van gestelde Zeeuwse doelstellingen (College programma, Strategische Agenda) binnen de nieuwe Operationele Programma's;
- Uitvoering jaarplan Scheldemondraad;
- Consulteren en informeren van stakeholders voor de volgende programma periode;
- Binnenhalen van EU middelen naar Zeeland breder dan de tot nu toe aangeboorde subsidiebronnen zoals de bekende structuurfondsen;
- Het sluiten- en onderhouden van strategische (grensoverschrijdende) partnerschappen.

De promotiekracht van Zeeland, Zeeuwse regio's en Zeeuwse sectoren vergroten door meer samenhang in de promotie te brengen, meer samenwerking te stimuleren en personen en partijen uit de

Vergroten van de promotiekracht van Zeeland. 040401

Om onze partners en inwoners van Zeeland te mobiliseren en ondersteunen in hun rol als promotors van Zeeland ontwikkelen we ideeën, activiteiten en middelen. Met gemeenten en sectoren gaan we aan de slag om hun eigen DNA te ontwikkelen; ondernemers en individuen faciliteren we door middel van de website www.laatzeelandzien.nl, de DNA Beeldbank en de doos met PromotieWaar.

Zeeuwse samenleving te betrekken in hun rol als promotors/ambassadeurs, met behulp van Zeeuws DNA-materiaal. Waardoor een realistischer beeld ontstaat over (de kwaliteiten van) Zeeland.

Indicatoren:

1. Eind 2012 zijn minimaal 500 exemplaren van de gereedschapskist met PromotieWaar uitgereikt aan ambassadeurs die mee willen helpen om het ware Zeeland te laten zien. Eind 2010 waren er 350 exemplaren verstrekt;
2. Het aantal raadplegingen van de website www.laatzeelandzien.nl dient van minimaal 2.500 unieke ip-adressen per maand afkomstig te zijn. Eind 2010 waren dit ca 1.000 mensen;
3. Eind 2012 hebben 500 bedrijven bij hun eigen promotie en communicatie gebruik gemaakt van het DNA-concept, dat is vastgesteld door GS en gebaseerd is op de Beleidsnota Promotie. Met het Zeeuws DNA bedoelen we o.a. de kleuren, materialen, woorden, vormen en beelden die de diversiteit, authenticiteit en kwaliteit van Zeeland verbeelden. Het concept is vastgelegd in het DNA-boek Zeeland. Eind 2010 passen 50 bedrijven en organisaties het Zeeuwse DNA toe;
4. Alle Zeeuwse gemeenten hebben hun eigen gemeentelijke DNA vastgesteld (uitgangspunt is dat de gemeenten elkaar aanvullen). Eind 2010 hadden 2 gemeenten hun eigen DNA ontwikkeld;
5. Per gemeente hebben we met minimaal vijf voorbeeldbedrijven een vertaalslag gemaakt van product/dienst naar het Zeeuws DNA;
6. De DNA Beeldbank is gevuld met meer dan 1.500 rechtenvrije foto's van Zeeland. Eind 2010 waren dit ongeveer 800 foto's;
7. De DNA Beeldbank heeft in 2012 minimaal 1.000 gebruikers. Eind 2010 waren dit 150 gebruikers;
8. In 2012 worden twee relatie-evenementen georganiseerd;
9. Er ligt een plan voor de verdere bundeling en integratie van diverse webinitiatieven die zich richten op wonen, werken en recreëren in Zeeland;
10. Op basis van het DNA-gedachtengoed zijn diverse provinciale uitingen gerealiseerd die de diversiteit en kwaliteit van Zeeland willen laten zien. Onder andere in het kader van het jaar van het water.

Een veilige Provincie waarin veiligheid als kernvoorwaarde voor het vestigingsklimaat en de woon- en werkkwaliteit (leefbaarheid) wordt beschouwd en het behoud en de ontwikkeling van kennis en innovatie in het veiligheidsbeleid.

Verbetering (integrale) veiligheid in Zeeland

040501

Verbetering van de (integrale) veiligheid in de Provincie Zeeland (als kernvoorwaarde voor economische ontwikkeling en leefbaarheid) met de partners in de veiligheidsketen door middel van toezicht, samenwerking en kennisuitwisseling en innovatie.

Als rijksorgaan houdt de CdK toezicht op de Veiligheidsregio en de Politie en bevordert de bestuurlijke samenwerking in de Provincie.

Indicatoren:

- De CdK rapporteert jaarlijks aan de Minister over haar bevindingen in haar uitoefening van het toezicht op de politie en de Veiligheidsregio. Om uitvoering te kunnen geven aan de toezichtcyclus (informatieverzameling, beoordeling en interventie) is een overlegstructuur ingericht die is vastgelegd in protocollen. Jaarlijks vinden vele overleggen en werkbezoeken plaats om de toezichthoudende taak van de CdK invulling te geven;
- De CdK organiseert samen met de Veiligheidsregio rijksherenoverleggen, waarin crisispartners bijeen komen, om de bestuurlijke samenwerking in de provincie te bevorderen.

Gedeputeerde Staten ondersteunen medeoverheden bij de bewustwording van risico's en bij de uitvoering en regionale aanpak van en kennisuitwisseling over hun (integrale) veiligheidsbeleid. Zodoende spreken zij hun partners in veiligheid aan op hun verantwoordelijkheden;

Indicatoren:

- In 2012 zal een jaarrapportage over 2011 worden opgesteld over het beheer en de kwaliteit van de Risicokaart. Op basis van dit rapport worden in 2012 verbeteracties ingezet;
- Gedeputeerde Staten stimuleren initiatieven van mede-overheden die op regionaal niveau bijdragen aan de verbetering van de leefbaarheid en de kennisuitwisseling op het gebied van veiligheid;
- De provincie neemt deel aan het intergemeentelijk overleg met betrekking tot Integrale Veiligheid;
- Het interne provinciale netwerk voor de afstemming van veiligheidsthema's wordt gecontinueerd.

Gedeputeerde Staten en de CdK (als rijksorgaan) stimuleren informatie-uitwisseling en samenwerking, ook in grensoverschrijdend en Europees verband, tussen overheden op het gebied van (innovaties in) het veiligheidsbeleid, zodat ook het kennisniveau op het gebied van veiligheid bij de Provincie op peil blijft.

Indicatoren:

- Er vindt regulier bestuurlijk grensoverschrijdend overleg plaats met de Belgische buurprovincies (Euregionaal Veiligheidsoverleg);
- De Provincie heeft in samenwerking met de Veiligheidsregio Zeeland, het watersnoodmuseum en partners in West-Vlaanderen (BE) en Somerset (VK) op 21 januari 2011 het projectvoorstel Flood Aware ingediend bij het Interregprogramma 2 Zeeën. De goedkeuring is op 12 mei 2011 ontvangen. Een onderdeel van het projectvoorstel is het opzetten van een informatiecentrum kustoverstromingen;
- Nadat in 2011 een inventarisatie heeft plaatsgevonden van alle mogelijke opties wordt in 2012 een businessplan opgezet voor de uitwerking van een nucleair expertisecentrum.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	14.265	15.012	15.096	12.297	11.970	11.538
baten	-431	-784	-257	-258	-238	-186
resultaat voor bestemming	13.833	14.228	14.838	12.039	11.731	11.352
toevoeging reserve	4.671	405	1.180	53	36	0
onttrekking reserve	-4.701	-1.006	-1.881	-132	-22	0
resultaat na bestemming	13.802	13.628	14.138	11.959	11.744	11.352

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	€747
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€353
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€84
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	-€526
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€2.799
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€327
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	-€20
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€432
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€52

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 747.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 391	FFA en Koninklijke bezoeken
120	Verkiezingen/open dag
-/- 235	Dienstauto's bestuur
103	IPO
-/- 190	Zeeland promotie
746	Up-Safety
782	Apparaatskosten
18	Overige verschillen
747	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 353.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 158	Uitvoering Interreg Iva Vlaanderen-Nederland
584	Up-Safety
-/- 73	Overige verschillen
353	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 84.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 160	Verkiezingen/open dag
125	Technische bijstand Interreg Iva
129	Demografische ontwikkelingen Zeeuws-Vlaanderen
-/- 311	Zeeland promotie
500	Prio Promotie beleid 2012-2015
-/- 780	Up-Safety
400	Prio stimulering integrale veiligheidsprojecten
499	Samenwerken door Slagkracht
-/- 318	Overige verschillen
84	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 526.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 618	Up-Safety
92	Overige verschillen
-/- 526	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 2.799.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 125	Technische bijstand Intereg Iva
-/- 166	Zeeland promotie
-/- 144	Integrale veiligheid
-/- 1.420	Samenwerken door Slagkracht
-/- 400	Prio stimulering integrale veiligheidsprojecten
-/- 225	Apparaatskosten
-/- 319	Overige verschillen
-/- 2.799	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 327.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 234	Apparaatskosten Bestuur
-/- 93	Overige
-/- 327	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 20.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 20	Overige verschillen
-/- 20	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 432.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 380	Aparaatskosten
-/- 52	Overige verschillen
-/- 432	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 52.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 52	Overige verschillen
-/- 52	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.5 Programma 5

Milieu

Inleiding

De Provincie heeft wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving, externe veiligheid, bodemsanering en geluid. Daarnaast heeft de Provincie belangrijke taken en bevoegdheden op het terrein van 'leefbaarheid' en 'duurzame ontwikkeling'. De bescherming van het milieu is sterk verbonden met ontwikkelingen binnen andere beleidsvelden. Het milieubeleid fungeert daarbij vooral als stimulator voor de verbetering van de kwaliteit van de fysieke omgeving en het realiseren van een duurzame ontwikkeling. Daarnaast maakt het milieubeleid gebruik van direct doorwerkende instrumenten, bijvoorbeeld richting bedrijven.

Uitvoering van wettelijke taken

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is in werking getreden per 1 oktober 2010 en zet in op een betere dienstverlening aan burgers en bedrijven. Om hen in staat te stellen om de benodigde vergunningen voortaan in één keer aan te vragen worden ruim 25 toestemmingsstelsels, met een verschillend bevoegd gezag en met verschillende procedures voor oktober 2010 samengevoegd tot één omgevingsvergunning, met één bevoegd gezag en één procedure. Dat betekent ook dat sommige taken en bevoegdheden worden/zijn overgedragen naar een ander bevoegd gezag. Een belangrijke ontwikkeling is de totstandkoming van de regionale uitvoeringsdienst (RUD) voor vergunningverlening en handhaving. De Wabo regelt de 'front office' voor burgers en bedrijven, maar gaat niet in op de 'backoffice': de wijze waarop de betrokken overheden samen alle bij de vergunningverlening en handhaving betrokken belangen afwegen. Daarvoor is landelijk het concept van de regionale uitvoeringsdiensten ontwikkeld. In overleg met gemeenten en het waterschap wordt momenteel gezien hoe dit op Zeeuwse schaal geïmplementeerd kan worden.

Ontwikkeling in beleid

Het milieubeleid is vastgelegd in de nota Omgevingsplan Zeeland 2006-2012 en richt zich op het realiseren van een optimale milieukwaliteit. Voor het energiebeleid is een strategienota Energie- en Klimaatbeleid 2008-2012 en een uitvoeringsprogramma opgesteld. Momenteel wordt een nieuw Omgevingsplan en een uitvoeringsprogramma voor energie en klimaat opgesteld waarin de uitgangspunten van het collegeprogramma Stuwende Krachten doorwerken.

De doelstellingen in de voorliggende programmabegroting zijn gebaseerd op de doelstellingen zoals opgenomen in het Omgevingsplan 2006-2012 en het nationaal beleid. Veelal betreft het langere termijn doelstellingen. Het is lastig daaruit jaarlijkse doelstellingen af te leiden. Momenteel wordt voor de periode 2012-2018 een nieuw Omgevingsplan opgesteld. Het recent verschenen collegeprogramma Stuwende Krachten zal gevolgen hebben voor de in dat Omgevingsplan voor het beleidsveld 'milieu' opgenomen doelstellingen. Welke doelstellingen dat zijn, is nog niet bekend. Momenteel wordt ook een nieuw Uitvoeringsprogramma voor energie en klimaat (UPEK-2) opgesteld. Dat programma zal waarschijnlijk ook leiden tot aanpassing van de doelstelling zoals deze in de voorliggende programmabegroting is opgenomen.

Monitoren van beleid

Omdat het bereiken van de lange termijn doelstellingen gedurende meerdere jaren inspanning vergt, wordt binnen de beleidscyclus om de drie jaar een Omgevingsbalans opgesteld. In deze balans wordt uitgebreid gerapporteerd over de gepleegde inspanning en de mate van doelbereiking. De resultaten uit de Omgevingsbalans 2009 hebben voor de betreffende doelstellingen uit het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012, als input gediend om deze te vertalen in de begroting.

Voor een aantal projecten worden jaarlijks uitvoeringsrapportages opgesteld. Het betreft onder meer het uitvoeringsprogramma energie (UPEK) en het meerjarenprogramma veiligheid. Deze rapportages worden

ter kennis gebracht aan de Staten. De conclusies uit deze rapportages worden opgenomen in de programmarekening en het meerjarenprogramma externe veiligheid.

De Zeeuwse bijdrage aan het behalen van de landelijke doelstellingen is vaak lastig in te schatten. Dit hangt sterk af van lokale omstandigheden. Voor zover mogelijk wordt gerapporteerd over de inspanningen en maatregelen die de Provincie Zeeland heeft bijgedragen aan de realisatie van deze landelijke doelstellingen.

Stimuleren van ontwikkelingen

In de programmabegroting zijn stimuleringsdoelstellingen opgenomen die betrekking hebben op duurzame bedrijventerreinen, duurzaam ondernemen en duurzaam bodem- en ruimtegebruik. In de programmarekening wordt aangegeven welke instrumenten daarvoor zijn ingezet (overlegplatforms, milieubarometer, projecten) en welke resultaten zijn geboekt.

Dekking

In 2012 zullen de geplande bezuinigingen doorwerken op de wijze waarop het milieubeleid door de Provincie Zeeland ingevuld wordt. Dat betekent dat de aard en omvang van de uit te voeren taken kritisch tegen het licht worden gehouden. De keuzes zoals vastgelegd in nieuwe collegeprogramma Stuwende Krachten, zijn daarbij leidend. Advisering aan gemeenten met betrekking tot bodemonderzoek zal minder intensief ingevuld worden. Daarnaast zal (mogelijk) minder capaciteit beschikbaar zijn voor inzet in projecten en het begeleiden en uitvoering van eigen projecten zoals bodemsanering en externe veiligheid.

Wat willen we bereiken?

De Provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het milieubeleid op het gebied van vergunningverlening voor industriële bedrijven en afvalverwerkers (lucht, bodem, geluid, afval, veiligheid enz.), bodemsanering in eigen beheer, toetsing van bodemsanering door derden en het stimuleren van particulier- en bedrijfssaneringen. De Provincie stimuleert bij derden via kennisoverdracht en stimuleringsmaatregelen milieuvriendelijk gedrag. Voorbeelden daarvan zijn het Zeeuws platform bodem waarin het beleid van de Zeeuwse overheden op elkaar wordt afgestemd en het introduceren van maatschappelijk verantwoord ondernemen bij bedrijven. In gebiedsgerichte projecten wordt het onderwerp milieu in een zo vroeg mogelijk stadium ingebracht.

De Provincie draagt zorg voor de naleving van de regelgeving voor de leefomgeving en voor de milieuwetgeving in het bijzonder. Hiertoe ontwikkelt de Provincie een transparant milieubeleid op het gebied van toezicht, preventie en repressieve handhaving, klachten- en incidentenbehandeling en metingen, alsmede het coördineren en voeren van de regie in de samenwerking tussen en met andere handavingsbevoegde overheden. Het beleid is vastgelegd in de nota Handhaving omgevingsbeleid. Daarnaast stimuleert de Provincie vanuit haar regisserende rol het samenwerken met gemeenten, beleidsvernieuwing ten behoeve van een oplossing voor hardnekkige milieuproblemen, duurzame ontwikkeling, duurzaam ondernemen en duurzame energie en draagt zij zorg voor de ontkoppeling van economie en milieu. Dit doet zij onder andere door het uitvoeren van het actieplan geur, de strategienota energie en het programma Leren voor een Duurzame Ontwikkeling. Dat laatste programma loopt in 2011 af, maar wordt in 2012, als overgangsjaar, voortgezet.

Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst (Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) Bestuursovereenkomst 2007-2013) zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's milieu, natuur en landschap, recreatie, landbouw, water, bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt in een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van Economisch Zaken, Landbouw en Innovatie (EL en I, voorheen LNV), waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

Met betrekking tot milieudoelen is er in de ILG bestuursovereenkomst na wijzigingen enige jaren geleden een onderdeel opgenomen. Dit betreft allereerst pilots ten behoeve van de bodeminformatie. Het tweede

onderdeel was het bodemsaneringsprogramma, maar dat wordt als decentralisatieuitkering via het Provinciefonds uitgekeerd en is geen onderdeel meer van ILG. Dit geldt tevens voor de waterbodems, die in programma 14 opgenomen waren.

Het ILG-programma is op zichzelf geen aparte provinciale doelstelling. Het is een meerjarig project, dat onder de beleidsdoelen van de Provincie valt. Vanwege het meerjarig karakter, de omvang en voorschriften vanuit het Rijk zijn deze echter als aparte doelstelling benoemd in de provinciale begroting.

Het kabinet Rutte wil fors bezuinigen en de staatssecretaris van EL en I heeft per brief van 20 oktober 2010 een decentralisatie van het ILG en een herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) aangekondigd. Landelijk is er sprake van een korting op het ILG-budget van € 600 miljoen. Sinds oktober 2010 gaat de Provincie ten laste van het ILG-budget in principe geen nieuwe verplichtingen aan. Reeds eerder aangegane juridische verplichtingen zal de provincie wel nakomen.

Naar verwachting zal er pas eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de uitkomst van het onderhandelingsproces tussen het Rijk en provincies en over de op handen zijnde decentralisatie van alle rijkstaken. De uitkomst daarvan zal vastgelegd worden in de Wet inrichting landelijk gebied (WILG). Het Rijk legt de vroegere ILG taken bij de provincies neer en heeft daar bij het verdeelmodel van het provinciefonds vanaf 2012 rekening mee gehouden. In de Memorie van Toelichting op het concept van de nieuwe WILG wordt hiernaar verwezen met de tekst: 'deze inzet (actieve maatregelen in de sfeer van inrichting en beheer van het landelijke gebied) is uiteraard niet geheel vrijblijvend: als de provincies op dit punt hun verantwoordelijkheid niet nemen, dan kan dat uiteindelijk leiden tot herijking van de bijdrage die het Rijk bereid is toe te voegen aan de algemene middelen van de provincies'.

In het licht van deze ontwikkelingen wordt ingezet op een evenwichtige en zorgvuldige afronding van de juridische verplichtingen uit de ILG-bestuursovereenkomst. Daarnaast zal de Provincie een fundamentele keus moeten maken op welke wijze zij haar toekomstige wettelijke taak in het landelijke gebied vorm en inhoud wil geven. In samenhang met deze discussie kan ook gezien worden welke nieuwe doelen nog kunnen worden gerealiseerd in 2012 en in latere jaren. Zo nodig zullen daartoe voorstellen voor aanpassing van de begroting 2012 worden ingediend.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0501

Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijf- en transportactiviteiten optreedt.

0502

Een bodem die zo schoon is dat hij geschikt is voor het gewenste maatschappelijke gebruik.

0503

Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.

0504

Naast bestaande instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.

0505

Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag.

0506

Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door en of tussen handhavende organisaties.

0507

Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.

0508

Realisatie van de Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)- milieudoelen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijven transportactiviteit en optreedt.	Beperken van de risico's waaraan burgers worden blootgesteld 050101 Eind 2012 blijven de risico's door bedrijf- en transportactiviteiten waaraan de burgers zijn blootgesteld beperkt tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10-6). In 2010 waren er geen kwetsbare objecten binnen PR 10-6 contour. Binnen de 10-6 contour mogen geen kwetsbare objecten aanwezig zijn. Een uitzondering geldt voor kwetsbare objecten binnen een vastgestelde veiligheidscontour. Daarvoor gelden specifieke regels. In 2010 waren er 32 beperkt kwetsbare objecten binnen PR 10-6 contour. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10-6 contour als een richtwaarde. Het eindrapport Risico's in zicht zal in voorjaar 2011 gepubliceerd worden, dan zal op basis van deze gegevens de stand van zaken geactualiseerd worden. Rond het risico van transport van gevaarlijke stoffen via het basisnet en via buisleidingen vinden momenteel veel ontwikkelingen plaats. Voor water vindt nog onderzoek plaats, voor weg en spoor zijn er geen knelpunten. Voor buisleidingen moeten eerst de nieuwe normen worden bepaald voordat eventuele knelpunten kunnen worden vastgesteld.

Vergunningverlening die voldoet aan wettelijke eisen/nomen

050102

90% van de bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is, op dit moment 200 bedrijven (waarvan ca. 100 ex-provinciale bedrijven, waarvoor de Provincie nog het milieudeel verzorgd, de zogenaamde VVGB-bedrijven), hebben een actuele vergunning die voldoet aan de wettelijke eisen en normen. Monitoring vindt plaats via het kwaliteitssysteem. In het kwaliteitssysteem is de doelstelling aangepast van 95% naar 90%.

Stimuleren naleven afspraken luchtverontreiniging

050103

Door adequate vergunningverlening (die voldoet aan wet- en regelgeving) bedrijven de verplichting opleggen om emissies zover als redelijk is (BAT) te minimaliseren. Zodanig dat zij maatregelen nemen die een bijdrage leveren aan het bereiken van de nationale emissieplafonds voor zwaveldioxide, stikstofoxiden en fijn stof. Meting in 2009, verantwoord middels de Omgevingsbalans, heeft uitgewezen dat er binnen de Provincie Zeeland ruim onder de norm is en wordt gebleven. Dit beeld wordt bevestigd met de cijfers uit de jaarrekening 2010.

Voorkoming van ernstige geurhinder

050104

In 2012 mag, evenals in de afgelopen jaren, geen ernstige geurhinder optreden bij bedrijven waarvoor de Provincie bevoegd gezag is (hedonische waarde gelijk aan -2 of negatiever, waarbij hedonisch staat voor de (on)aangenaamheid van geurbeveling).

Goede akoestische kwaliteit realiseren in Zeeland

050105

Op geen enkele locatie binnen geluidszones rond industrieterreinen in Zeeland wordt in 2030 een geluidsbelasting van 60 dBL overschreden, met uitzondering van de veertien woningen waarvoor ook na saneringsmaatregelen deze waarde niet haalbaar is gebleken. Binnen geluidszones langs provinciale wegen met meer dan zes miljoen voertuigen per jaar zijn bij alle situaties waarbij een geluidsbelasting groter dan 63 dBL optreedt, maatregelen getroffen. Voor de overige wegen zal in 2013 een geluidbelastingkaart worden gemaakt en een actieplan worden opgesteld voor de woningen met een geluidsbelasting van meer dan 65 dBL.

Een bodem die zo schoon is dat hij geschikt is voor het gewenste maatschappelijke gebruik.

De verontreinigende bodemlocaties saneren/beheersbaar maken 050201

Op 10 juli 2009 is het Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties getekend door de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de minister van Economische Zaken, de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, de Vereniging Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Daarmee zijn nieuwe doelstellingen wat betreft bodemsanering vastgelegd. Uiterlijk 31 december 2015 dienen alle spoedeisende locaties (locaties waar de chemische bodemkwaliteit dusdanig is dat er actuele risico's op het gebied van volksgezondheid en/of verspreiding en/of ecologie bestaan) in kaart te zijn gebracht en gesaneerd dan wel beheersbaar gemaakt.

In de jaren 2012 tot en met 2015 worden de spoedlocaties aangepakt die in het eerste halfjaar van 2011 in beeld zijn gebracht.

Bevorderen duurzaam gebruik van de bodem 050202

Vanuit haar coördinerende en tevens uitvoerende rol bevordert de Provincie, samen met gemeenten en waterschap, een duurzaam gebruik van de bodem/ondergrond. Duurzaam bodemgebruik (het vinden van evenwicht tussen enerzijds het beschermen en versterken van de natuurlijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de bodem en anderzijds het gebruiken van de bodem voor maatschappelijke doeleinden) is nader omschreven in de provinciale bodemvisie 't Zeeuws Bodemvenster' welke op 19 januari 2010 door GS is vastgesteld. Bij 't Zeeuws Bodemvenster' hoort een stimuleringsprogramma van 2010 - 2014, een bodemagenda, die de rol van bodem/ondergrond bij maatschappelijke uitdagingen (klimaat, energie, ruimtedruk stedelijk gebied, inrichting landelijk gebied, regionale identiteit en gezonde leefomgeving) agendeert, een internetapplicatie met kaarten en achtergrondinformatie over de Zeeuwse bodem en een ondersteuningsteam dat gebiedspartners helpt om bodeminformatie te betrekken in ruimtelijke ontwikkelingen. Doelstelling is dat eind 2014 bij 90% van de ruimtelijke ontwikkelingsplannen in het landelijk gebied en bij 75% van de ruimtelijke ontwikkelingsplannen in het stedelijk gebied (indien relevant) kansenverkenningen en duurzaamheidsafwegingen vanuit bodem/ondergrond binnen het integraal toetsingskader van het planproces plaatsvinden.

Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.

Evenredige bijdrage nationale klimaatdoelstellingen 050301

In 2020 is een evenredige bijdrage geleverd aan de realisatie van de nationale klimaatdoelstellingen, te weten 20% duurzame energie, 20% energiebesparing en 20-30% broeikasgasreductie ten opzichte van 1990. Dit betekent voor Zeeland een reductie van CO₂ van 1.700 kton (van 2005; 5.667 kton naar 2020; 4.000 kton).

Voor 2012 is het streven een energiebesparing van 2% per jaar en een aandeel duurzame energie van 6% absoluut. Voor het meten van de reducties is een monitoringssystematiek opgezet.

Een eenduidige vorm van monitoring wordt in 2010 ontwikkeld. Vanaf 2011 is met terugwerkende kracht een 0-waarde te bepalen.

In 2011 wordt het 2e uitvoeringsprogramma Energie en Klimaat (UPEK-2) opgesteld. In dit UPEK-2 wordt de concrete doelstelling nader ingevuld of zonodig aangepast.

Megawatt aan vermogen windenergie 050302

In 2012 is minimaal 250 Megawatt (MW) aan windenergie gerealiseerd. De nulwaarde bij jaarrekening 2010 is 224MW daadwerkelijk gebouwd. Er is echter voldoende planologische ruimte om aan de doelstelling te voldoen. Er zijn eind 2010 procedures afgerond en vergunningen verleend tot over circa 300MW. Na afronding van de planologische procedures heeft de provincie geen invloed meer op het tijdstip van daadwerkelijke realisatie van de turbines.

Landelijk worden momenteel nieuwe doelstellingen uitgewerkt voor windenergie. De Provincie Zeeland zet in om daar 500 MW voor het jaar 2020 aan bij te dragen. De nieuwe doelstelling zal in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 worden opgenoemd.

Naast bestaande instrumenten zoals vergunning-verlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen 050401

Stimuleren dat alle bedrijven duurzaam ondernemen, ofwel maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), gaan toepassen in hun bedrijfsvoering, zodat het milieu zo min mogelijk wordt belast.

In 2012 wil de Provincie Zeeland, naast de lopende projecten voor de grote bedrijven, op minimaal twee plaatsen in Zeeland een op het MKB gerichte cursus MVO hebben lopen. Daarnaast willen we alle bedrijven die in Zeeland met de Milieubarometer werken in 2012 met ons nieuwe onderdeel, de MVO-Balans, laten kennismaken in de vorm van een

Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag.

workshop. Ook workshops op het gebied van Cradle to Cradle (C2C) en Duurzaam bouwen/duurzaam inkopen zijn voor 2012 gepland.

In de provinciale koersnota MVO die 2009/2010 is opgesteld, is voor 2015 de doelstelling opgenomen dat dan in Zeeland 1.000 bedrijven en instellingen (nu circa 200) actief met MVO aan de slag zijn gegaan. Dit betekent dat in de periode tot 2015 circa 100 - 200 nieuwe bedrijven of instellingen per jaar actief moeten worden. De provinciale beleidsnota zal met betrokkenen worden uitgewerkt in uitvoeringsnota's voor respectievelijk grote bedrijven, MKB en instellingen.

Beperken van aantal bedrijven met een slecht naleefgedrag 050501

Toename van het aantal bedrijven met goed naleefgedrag. Slechte nalevers krijgen meer toezicht en strengere sancties dan goede nalevers. Toezicht gebeurt door controlebezoeken en administratief, systeemgericht en informatiegestuurd.

Indicator: percentage gecontroleerde bedrijven zonder overtredingen.

In verband met alle ontwikkelingen rondom handhaving zullen de doelstellingen van de afdeling Handhaving Natuur en Milieu (HNM) nog herzien worden.

Minimaliseren van de milieuoverlast voor burgers 050502

Gestreefd wordt om nieuwe klachtensituaties ongedaan te maken en het totaal aantal klachtensituaties te laten dalen. Klachtenmeldingen worden afgehandeld via een piketregeling die volcontinue actief is.

Indicator: percentage klachtensituaties ten opzichte van vorig jaar.

In verband met alle ontwikkelingen rondom handhaving zullen de doelstellingen van de afdeling HNM nog herzien worden.

Voorkomen van overtredingen bij bodemsaneringen 050503

Voor 2012 is het streven minder overtreders dan in 2011, zijnde 90% nalevers. Bij bodemsaneringen worden overtredingen en illegale activiteiten voorkomen. Toezicht op bodemsaneringen begint bij goed meldgedrag van saneerders, het toezicht wordt bepaald aan de hand van een risicomodel.

	Indicator: percentage gecontroleerde saneringen zonder overtredingen. In verband met alle ontwikkelingen rondom handhaving zullen de doelstellingen van de afdeling HNM nog herzien worden.
Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door en of tussen handhavende organisaties.	Voldoen kwaliteitscriteria professionalisering handhaving 050601 Alle handhavingpartners dienen te voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria: het is 88% in 2009 en dient 100% te zijn over 2011. De Provincie voert jaarlijks achteraf, dus in 2012, een documentbeoordeling en audit uit op de professionalisering van de handhaving bij de partners. Indicator: percentage organisaties dat voldoet aan kwaliteitscriteria. In verband met alle ontwikkelingen rondom handhaving zullen de doelstellingen van de afdeling Handhaving Natuur en Milieu (HNM) nog herzien worden.
Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.	Voorkomen onveilige situatie zwemgelegenheden 050701 Alle bad- en zwemgelegenheden dienen te voldoen aan de veiligheidseisen. Toezicht op de bad- en zwemgelegenheden vindt gestructureerd en risicogericht plaats. Indicator: percentage bad- en zwemgelegenheden dat dit jaar niet gesloten is. In verband met alle ontwikkelingen rondom handhaving zullen de doelstellingen van de afdeling Handhaving Natuur en Milieu (HNM) nog herzien worden.
Realisatie van de Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)-milieudoelen.	ILG bodem 050801 In het bodembeleid heeft een verschuiving plaatsgevonden waardoor naast bodembescherming en bodemsanering ook bodembeheer centraal staat. Duurzaam gebruik en beheer van de bodem staat centraal in het nieuwe bodembeleid. Duurzaam bodembeheer richt zich op een bewuster en meer duurzaam gebruik van de bodem. Dit uit zich onder meer door binnen gebiedsprojecten vroegtijdig het thema bodem te betrekken. Daarnaast

beoogt het een bijdrage te leveren aan de realisatie en instandhouding van de kwaliteit van de leefomgeving door de geschiktheid van de bodem voor specifieke doeleinden te benutten. Verontreinigde bodems zijn niet per definitie onbruikbaar, maar kunnen juist functiegericht geschikt zijn, dan wel geschikt worden gemaakt voor ruimtelijke ontwikkelingen en gewenste gebruik (landbouw, natuur, recreatie, etc.).

Vanuit het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) is het volgende speerpunt benoemd met betrekking tot de ILG-Milieudoelen voor 2012:

- Het komen tot duurzaam bodembeheer en het afstemmen van het (beoogde) gebruik van de bodem op chemische, fysische en biologische kwaliteit van de bodem. Hiervoor worden over de gehele looptijd ten minste acht pilots uitgevoerd. Inmiddels zijn twee pilots (Aardkundige Waarden en Warmte/Koude Opslag) afgerond. Vier pilots (Niet Gesprongen Explosieven, Bodemsynergiekaarten, DDT-verdachte boomgaarden en visualisatie Aardkundige Waarden) lopen momenteel. De resterende pilots Update geomorfologische kaart Zeeland en Kansenverkenning toepassing Geothermische energie in Zeeland zijn in 2011 gestart. De ILG-Bodemvisie in de vorm van de nota 't Zeeuws Bodemvenster, Bodemagenda en stimuleringsprogramma 2010-2014 om te komen tot duurzaam gebruik van de Zeeuwse bodem is op 19 januari 2010 vastgesteld door GS. Aan deze visie zit een stimuleringsprogramma en bodemagenda verbonden. In 2011 is de internetapplicatie www.zeeuwsbodemvenster.nl operationeel geworden. Dit is een wezenlijk onderdeel van de bodemvisie omdat hiermee bodeminformatie en achtergrondinformatie van onder andere beleidsdoelstellingen over relevante bodemthema's voor gebiedsontwikkeling worden ontsloten. Verder zal een ondersteuningsteam operationeel zijn die gebiedsontwikkelaars (publiek en privaat) helpt bij het betrekken van bodem en ondergrondinformatie in de planfase van gebiedsprojecten.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	24.790	16.651	14.204	13.420	13.082	9.959
baten	-4.848	-3.446	-409	-562	-370	-370
resultaat voor bestemming	19.942	13.205	13.795	12.858	12.712	9.589
toevoeging reserve	0	2.213	0	0	100	0
onttrekking reserve	-950	-750	-285	-300	-549	0
resultaat na bestemming	18.992	14.668	13.510	12.558	12.263	9.589

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€8.139
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	-€1.402
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	-€2.447
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	-€3.037
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€784
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€153
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€338
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	-€192
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€3.123
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	€0

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 8.139.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 130	Actieprogramma Energie en Klimaat 2009-2012
771	Externe veiligheid 2011-2014
-/- 827	Externe veiligheid VROM
-/- 225	Geluid- en luchtmetingen Thermphos
750	Extra budget handhaving Thermphos
-/- 112	Geluidschermen Rilland
-/- 6.348	Nazorgfonds voormalige stortplaatsen
-/- 418	Voormalige stortplaatsen en provinciale eigendommen
225	Samenwerking RUD
-/- 2.315	Uitvoering bodemsaneringsprojecten
-/-135	Verordening bodemsanering bedrijfsterreinen
-/-106	Vorming RUD
731	Overig
-/- 8.139	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.402.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	115	Energie benchmarking
-/-	1.119	Externe veiligheid VROM
-/-	112	Geluidschermen Rilland
	538	Omgevingsvergunningen WABO
-/-	212	Pilots gebruik bodeminformatie ILG
-/-	109	Uitvoering bodemsaneringsprojecten
-/-	130	Verordening bodemsanering bedrijfsterreinen
-/-	373	Overig
-/-	1.402	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 2.447.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	193	Duurzaam ondernemen
	250	Kanaalpolder bodemsanering
-/-	500	Meer met minder
-/-	409	Omgevingsvergunningen WABO
	168	Pilots gebruik bodeminformatie ILG
-/-	113	Regionale milieukwaliteiten
-/-	225	Samenwerking regionale uitvoeringsdienst
-/-	232	Actieprogramma Energie en Klimaat 2009-2012
-/-	750	Extra budget handhaving Thermphos
-/-	270	Uitvoeringskosten bodemsaneringsprojecten
	500	Uitvoeringsprogramma strategienota energie 2012-2015
-/-	673	Overig
-/-	2.447	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 3.037.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	211	Duurzaam ondernemen
-/-	463	Omgevingsvergunningen WABO
	168	Pilots gebruik bodeminformatie ILG
-/-	2.503	Uitvoeringskosten bodemsaneringsprojecten
-/-	28	Overig
-/-	3.037	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 784.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	168	Pilots gebruik bodeminformatie ILG
-/-	250	Actieprogramma energie en klimaat 2009-2012
-/-	702	Overig
-/-	784	Totaal

Het saldo van de baten van het programma stijgt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 153.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	168	Pilots gebruik bodeminformatie ILG
-/-	15	Overig
	153	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 338.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	299	Kanaalpolder bodemsanering
-/-	336	Pilots gebruik bodeminformatie ILG
	100	Meerkosten aardbusgassen
-401		Overig
-/-	338	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 192.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	190	Pilots gebruik bodeminformatie ILG
-/-	2	Overig
-/-	192	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 3.123.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	418	Bodemsaneringsprogramma 2011 - 2014
-/-	133	Externe veiligheid nog in te vullen structurele bezuinigingstaakstelling
-/-	771	Externe veiligheid 2011 - 2014
-/-	506	Kanaalpolder bodemsanering
-/-	900	Meerkosten aardbusgassen
-/-	395	Overig
-/-	3.123	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.6 Programma 6

Ruimtelijke omgeving

Inleiding

De ruimtelijke omgeving van Zeeland kent vele gezichten. Het programma "Ruimtelijke Omgeving" sluit hierbij aan met een drietal investeringssporen: Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing en herstructurering, het Investeringsbudget Landelijk Gebied en het project Vitaal Platteland Zeeland. Samen met de gevoerde beleidsactiviteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling wordt hiermee een belangrijk deel van het beleid van het Omgevingsplan uitgevoerd.

Stedelijke vernieuwing in Zeeland heeft betrekking op steden en dorpen. Het Rijk stelt een decentraal investeringsbudget beschikbaar voor periodes van vijf jaar. Voor de periode van 2010 tot 2015 is ongeveer 30% minder budget beschikbaar dan in de voorafgaande periode. Gekozen is voor meer regie en sturing door concentratie op speerpunten, die ook direct uitvoerbaar zijn, binnen de Provincie. Een brede bottom up benadering zou in deze context leiden tot versnippering en een resultaat dat te weinig herkenbaar is. Demografische verandering vormt een aanleiding hierop duidelijk te prioriteren gelet op de effecten die dit heeft in de gebouwde omgeving, de toenemende noodzaak tot herstructurering en de (on) mogelijkheden elders verdien capaciteit te genereren. Er wordt ingezet op een programmatische aanpak van woningbouw en bedrijfsterreinen en op inzet met prioriteit voor stedelijke herstructurering en transformatie in het bijzonder van projecten die een bovenlokale uitstraling hebben.

De Provincie realiseert de ruimtelijk-economische doelstellingen uit het Bestuursakkoord. Deze zijn gericht op het benutten van ontwikkelingskansen en op de bundeling van infrastructuur en verstedelijking rond steden en havens en op intensief en duurzaam ruimtegebruik. Daarbij kijken we naar datgene dat valt onder de eigen verantwoordelijkheid en de doelen die ook zijn opgenomen in het Nationaal Ruimtelijk Beleid (toepassing SER ladder).

Het beleid voor het landelijk gebied is vastgelegd in onder meer het Omgevingsplan, het Sociaal Economisch Beleidsplan, het Verkeers- en Vervoersplan en de Beleidsnota Sociale Zorg. Hoofddoelstelling van het Omgevingsplan is een duurzame ontwikkeling, een benadering die staat voor enerzijds concentratie, uitbouw en versterking van economische activiteiten in de havens en het stedennetwerk en anderzijds voor behoud en versterking van de groenblauwe oase, waarbij in beide gebieden geïnvesteerd zal worden in de economische dynamiek en in de omgevingskwaliteit die hiervoor een belangrijke motor is.

De Wet Inrichting Landelijk Gebied (hierna de WILG) is met ingang van 1 januari 2007 in werking getreden. Hierdoor is de Provincie verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van gebiedsgerichte projecten waaronder de reeds lopende landinrichtingsprojecten (gestart onder de vigeur van de Landinrichtingswet), de aansturing van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Dienst Regelingen (DR) voor het programma beheer. Deze gewijzigde verantwoordelijkheidsverdeling is verder uitgewerkt in de bestuursovereenkomst Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de rijksdoelen in het landelijk gebied. De rijksdoelen, zoals die in de bestuursovereenkomst zijn opgenomen, gaan over de thema's natuur, landschap, recreatie, landbouw, milieu, bodem, water, lopende verplichtingen en grondzaken. De programmering van programma's en projecten vindt plaats via het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP).

Het kabinet Rutte wil echter fors bezuinigen en de staatssecretaris van EL en I heeft per brief van 20 oktober 2010 een decentralisatie van het ILG en een herijking van de EHS aangekondigd. Landelijk is er sprake van een korting op het ILG-budget van € 600 miljoen. Sinds oktober 2010 gaat de Provincie ten laste van het ILG-budget in principe geen nieuwe verplichtingen aan. Reeds eerder aangegane juridische verplichtingen zal de Provincie wel nakomen.

Naar verwachting zal er pas eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de uitkomst van het onderhandelingsproces tussen het Rijk en Provincies en over de op handen zijnde decentralisatie van alle rijkstaken. De uitkomst daarvan zal vastgelegd worden in de Wet inrichting landelijk gebied (WILG). Het Rijk legt de vroegere ILG taken bij de Provincies neer en heeft daar bij het verdeelmodel van het provinciefonds vanaf 2012 rekening mee gehouden. In de Memorie van Toelichting op het concept van de nieuwe WILG wordt hiernaar verwezen met de tekst: 'deze inzet (actieve maatregelen in de sfeer van inrichting en beheer van het landelijke gebied) is uiteraard niet geheel vrijblijvend: als de Provincies op dit punt hun verantwoordelijkheid niet nemen, dan kan dat uiteindelijk leiden tot herijking van de bijdrage die het Rijk bereid is toe te voegen aan de algemene middelen van de Provincies'.

In het licht van deze ontwikkelingen wordt ingezet op een evenwichtige en zorgvuldige afronding van de juridische verplichtingen uit de ILG-bestuursovereenkomst. Daarnaast zal de Provincie een fundamentele keus moeten maken op welke wijze zij haar toekomstige wettelijke taak in het landelijke gebied vorm en inhoud wil geven. In samenhang met deze discussie kan ook gezien worden welke nieuwe doelen nog kunnen worden gerealiseerd in 2012 en in latere jaren. Zo nodig zullen daartoe voorstellen voor aanpassing van de begroting 2012 worden ingediend.

De Europese doelen zijn vastgelegd in het inmiddels goedgekeurde plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 en betreffen voor de Provincie met name doelen onder het thema sociaal economisch vitalisering van het landelijk gebied die via het project Vitaal platteland Zeeland worden gestimuleerd

Het gaat om de stimulering en versterking van de economische activiteiten en de leefkwaliteit in het landelijk gebied. De Provincie stimuleert en faciliteert -in samenspraak met mede-overheden en maatschappelijke organisaties- programma's en projecten die hieraan invulling geven.

In 2012 zullen de geplande bezuinigingen doorwerken in de wijze waarop het ruimtelijk beleid wordt uitgevoerd en de ruimtelijke belangen worden behartigd. Voor het programma 'Ruimtelijke omgeving' lijkt minder juridische capaciteit voor de formele doorzetting met instrumenten van de nieuwe WRO nodig dan aanvankelijk voorzien. Ook wordt bezuinigd op de projectgebonden inzet in de Deltawateren en de stimulering van ruimtelijke investeringsprojecten. Participatie in samenwerkingsverbanden als Grevelingen en Rijn-Schelde Delta zal minder intensief zijn.

Met het omgevingsplan beschikt de provincie over een richtinggevend beleidskader. In 2012 wordt het Omgevingsplan voor de periode 2012-2018 vastgesteld. Eén van de voortdurende uitdagingen is het actueel houden van dat beleidskader en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De instrumenten die de WRO biedt en de ambities van een nieuwe Omgevingsplan worden in samenhang uitgewerkt en geoperationaliseerd. De Provincie is niet alleen verantwoordelijk voor de doelen maar ook voor de wijze waarop deze worden verwezenlijkt. De uitvoering zal dus ook worden opgepakt; een aantal van de doelen en acties worden bij maatschappelijke effecten uitgewerkt en de overige zijn in de andere hoofdstukken te vinden.

Wat willen we bereiken?

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden:

Het zelf als Provincie actief bijdragen aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit blijkt heel succesvol op het niveau van de gebiedsgerichte projecten. Samen met andere partijen wordt in verschillende regio's gewerkt aan gebiedsplannen. De kracht van dergelijke projecten is dat de inzet niet beperkt blijft tot planvorming, maar dat daadwerkelijk wordt mede geïnvesteerd in de uitvoering. Met deze verschuiving (waarin de Provincie behalve gebiedsregisseur ook steeds meer de rol krijgt van medeontwikkelaar), ontstaat een directere invloed van de Provincie op de beoogde ruimtelijke kwaliteit. Wel zal de Provincie bekijken of, en op welke wijze, zij zal blijven bijdragen aan bestaande en toekomstige gebiedsgerichte projecten. De mate waarin een project ruimtelijk-economisch van provinciaal, regionaal of bovenlokaal belang is, zal hierbij van doorslaggevende betekenis zijn.

Begeleiding van gemeentelijke plannen:

De Wet op de Ruimtelijke Ordening is medio 2009 (digitalisering per 2010) fundamenteel herzien. De goedkeuringsbevoegdheid van bestemmingsplannen is vervallen en we doen ervaring op met de inzet van nieuwe instrumenten. Het borgen van het provinciaal belang in de ruimtelijke ordening en het tot stand komen van kwalitatief goede bestemmingsplannen blijft de inzet, alleen de methode wordt anders. Meer dan voorheen worden wegen voor verbetering in een vroeg stadium van de planvorming in het overleg met gemeenten gezocht. De doorzettingsmacht onder de nieuwe wet leidt tot een veel selectievere inzet van het juridisch instrumentarium. Daar waar aanmerkelijk provinciale belangen in het geding zijn wordt onder andere ook de eigen bestemmingsplan-bevoegdheid ingezet (Inpassingsplan).

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0601

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling

0602

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden

0603

Begeleiden van gemeentelijke plannen

0604

Realisatie Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)- doelen ruimtelijke omgeving.

0605

Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling	Het beschikbaar hebben van een actueel beleidskader 060101 In 2012 wordt het Omgevingsplan voor de periode 2012-2018 vastgesteld. Na vaststelling wordt gestart met de uitvoering.
	Faciliteren economische dynamiek 060102 Het ruimtelijk beleid draagt zorg voor ruimte voor vitale en duurzame economische ontwikkeling, zorgvuldig en effectief ruimtegebruik in de havens en op bedrijventerreinen.
	In 2012 is voor elke regio op basis van samenwerking en afstemming een regionaal afgestemd en actueel op de markt inspelend bedrijfsterrein-programma beschikbaar, dat de instemming van Gedeputeerde Staten heeft. De Provincie heeft in deze een regisserende rol en een eigen verantwoordelijkheid wanneer samenwerking van gemeenten in regionaal verband niet tot het gewenste resultaat leidt.

De zogenaamde SER-ladder (een versterkt afwegingskader voor het borgen van inbreiding waarbij nut en noodzaak recent in regionaal verband zijn geplaatst in het Rijksbesluit RO) is in 2012 expliciet in beleid verankerd en wordt dan toegepast in bestemmingsplannen: de regionale programmering van bedrijfsterreinen en woningbouw is operationeel.

De herstructurering van bedrijventerreinen zal uitvoeringsgericht worden opgepakt. Er is een concreet programma beschikbaar tot 2013 op basis waarvan de middelen van Rijk, Provincie en Gemeenten voor herstructurering worden ingezet. Arnestein-Ramsburg en Stadshavens Vlissingen gelden als eerste speerpunten binnen het programma die tot uitvoering worden gebracht.

Op het gebied van energieproductie en energietransitie zijn in 2012 voor diverse initiatieven ruimtelijke voorwaarden en consequenties aan de orde, met daarbij inbegrepen de ondergrondse en bovengrondse infrastructuur. Voor het laatste geldt onder andere het borgen van ruimtelijke bundeling en landschappelijke inpassing zodanig dat de gevolgen voor landschap en de bovengrondse effecten voor andere functies die dit met zich brengt, beperkt blijven.

Stimuleren sociaal-culturele dynamiek

060103

Op langere termijn zullen veranderingen in de bevolkingsopbouw en het ontstaan van bevolkingskrimp leiden tot het verzetten van de bakens in verschillende maatschappelijke sectoren. De Nota's Onverkende Paden en Op Pad hebben daarvoor de weg gebaad. We geven uitvoering aan het actieprogramma voor Zeeuws-Vlaanderen als onderdeel van het Nationaal Actieprogramma Bevolkingskrimp (Rijk, IPO, VNG). Het organiseren van een effectieve samenwerking tussen Provincie en Zeeuws-Vlaamse gemeenten hoort daarbij. Zie ook programma 4 Bestuur doelstelling 040204 Duurzame oplossing bevolkingsdaling.

Een Interreg samenwerkingsproject op het gebied van demografische verandering DC Noise (Nederland, Groot Brittannië, Zweden) wordt afgerond met een slotconferentie (waaronder ook 3 Zeeuwse deelprojecten). Een eventueel vervolg op deze samenwerking in Europees perspectief wordt dan ook duidelijk.

Daarnaast zetten we in op het stimuleren van sterke en complementaire steden, bundeling van activiteiten in de stedelijke omgeving en een actief ondersteunend provinciaal stedenbeleid gericht op bevorderen van transformaties en herstructurering. Vanuit een initiërende en stimulerende rol heeft de Provincie als doel de toekomstige woningvoorraad af te stemmen op de toekomstige bevolkingssamenstelling.

In dit verband zijn enkele acties in het bijzonder van belang:

1. Nieuwe verstedelijkingsafspraken tot 2020 zijn gemaakt met het Rijk en de stedelijke gemeenten over de inzet van stimuli voor woningproductie, over de inzet op kwalitatieve segmenten in de woningmarkt en vooral gericht op het welslagen van de

Nieuw toekomst-
perspectief voor
gebieden

- transformatie van strategische locaties in de steden. Afspraken over totale bouwopgave met de vier steden maar ook over de bouwproductie buiten de steden vormen de daarbij behorende contramal. Vooralsnog is geen rijks geld beschikbaar.
2. Voor belangrijke woningbouwprojecten als Goese Schans en het Scheldekwartier proberen we de aandacht van het Rijk erop te vestigen, onder andere de verbrede Stad en Milieubenadering en het toepassen van onorthodoxe maatregelen. Crisisbestrijding en grote bouwprojecten/stedelijke transformaties op gang krijgen/op gang houden zal ook in 2012 speerpunt zijn.
 3. De bestaande particuliere woningvoorraad wordt aangepakt om deze toekomstbestendig te maken, gelet op een veranderende bevolkingssamenstelling (middelen worden ingezet voor aanpassing van slechte delen van de particuliere woningvoorraad/startershuisvesting en ter bevordering van collectief particulier opdrachtgeverschap).
 4. 1000 tot 1500 woningen zijn inmiddels op energiegebied verbeterd. De Provincie, het bedrijfsleven in de bouw en alle Zeeuwse gemeenten hebben met een voor Nederland unieke samenwerking een impuls gegeven aan de bouw, aan energiebesparing en aan de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad.

In het kader van afspraken over het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) worden in de volle breedte ruimtelijk relevante investeringen van Provincie en Rijk op elkaar afgestemd in samenhang met het versterken van economische dynamiek en kwaliteit van ruimte en infrastructuur, intersectoraal en ook in een ruimere gebiedscontext dan de provinciegrens (Deltawateren, Verkenning Rotterdam Antwerpen-MIRT VAR).

Invulling geven aan gebiedenprogramma van het Omgevingsplan 060201

Realiseren van een betere vitaliteit en kwaliteit van de regio in programma's en projecten. Invulling geven aan het gebiedenprogramma, zoals opgenomen in het Omgevingsplan en het bekijken of, en op welke wijze, de provincie zal blijven bijdragen aan bestaande en toekomstige gebiedsgerichte projecten, conform het collegeprogramma Stuwende Krachten, staat hier in 2012 centraal.

In de landelijke gebieden zijn gebiedsgerichte programma's en projecten afgesproken waarbij in de PMJP concrete afspraken zijn opgenomen.

Gelet op de ontwikkelingen rond het ILG budget is er in 2012 vooralsnog alleen ruimte voor ILG gerelateerde werkzaamheden op basis van reeds in 2010 aangegane verplichtingen. Mogelijk zal eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de consequenties van de decentralisatie en over de eventuele budgettaire ruimte voor nieuw werk.

Dit kan gevolgen hebben voor een aantal hierna genoemde projecten die (deels) vanuit ILG worden gefinancierd, nl. Natuurlijk Vitaal, Schouwen Oost en West, Maelstede Dekker, Philippine, Nationaal Landschap.

Rondom het Veerse Meer (t/m 2020)

In 2010 is het uitvoeringsprogramma 2010-2015 vastgesteld. In 2012 wordt de uitvoering gecontinueerd. Hierbij ligt het accent op de watersport en natuur en landschap.

Natuurlijk Vitaal (t/m 2018)

In 2010 is er een Bijstellingsnota voor het gebiedsplan Natuurlijk Vitaal vastgesteld, die de noodzaak tot een sociaal-economische impuls in de regio heeft herbevestigd. In 2011 zal de Gebiedscommissie (door GS ingestelde adviescommissie) de discussie afronden hoe er, gezien de bezuiniging, verder kan worden gegaan met het realiseren van deze impuls. Daarna zal in 2012 verder worden gewerkt aan de doelstellingen om de sociaal-economische impuls in de regio te realiseren.

Schouwen Oost (t/m 2013)

In 2012 wordt gewerkt aan het afronden van plan Tureluur, inclusief de recreatieve voorzieningen zoals fietspaden.

Schouwen West (t/m 2013)

Er wordt gewerkt aan de realisatie van het gebied Duinzoom (aangepaste EHS en Recreatieverdeelweg 2e fase) en aan de agrarische herstructurering.

Linie land van Waas en Hulst (t/m 2015)

In 2011 zal de uitvoeringsorganisatie voor Europese groepering territoriale samenwerking worden vastgesteld. In 2012 wordt dan gestart met de uitvoering van de vastgestelde projectfiches inclusief de Groeve Nieuw-Namen. Hierbij ligt het accent op economie en recreatie.

Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone

De business-case voor de gebiedsontwikkeling wordt in de tweede helft van 2011 vastgesteld. Dan moet er ook een samenwerkingsovereenkomst worden ondertekend met de betrokken partijen. Daarna zal er een uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarvan de uitvoering in 2012 start.

Landschaps-uitvoeringsplan (LUP)

In 2012 zal verder worden gegaan met de uitvoering zoals deze in 2011 is gestart. Het LUP is een deel project van het paraplu-project Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone.

Innovation Island (t/m 2025)

Wanneer na voltooiing van het recreatiewoningenonderzoek de Structuurvisie wordt vastgesteld en de samenwerkingsovereenkomst wordt ondertekend zal in 2012 worden begonnen met de uitwerking van de projectenveloppen. Hierbij zal de Provincie zoeken naar externe financiers.

Maelstede Dekker (t/m 2015)

In 2010 hebben Gedeputeerde Staten een concept-instellingsbesluit genomen. In 2011 zal worden gezien of de instelling inderdaad plaats zal vinden. Als de commissie door Gedeputeerde Staten wordt ingesteld zal zij zich bezighouden met planmatige kavelruil en verbetering van landbouwkundige structuur. Middels kavelruil wordt de Kader Richtlijn Water Waterbeheer 21e-eeuw opgave van het Waterschap gerealiseerd in combinatie met natte ecologische verbindingzones en de aanleg van natuur inclusief verdrogingsbestrijding.

Natuurpakket Westerschelde (t/m 2014)

Zwin

In 2012 zal de overdracht van de gronden van camping de Sandtplaet aan de Provincie plaatsvinden. Daarna moet het terrein eerst worden ontmanteld. Ook wordt gewerkt aan de voorbereiding en begeleiding van de uiteindelijke realisatie van de uitbreiding van het Zwin.

Middengebied

De monitoring en pilotprojecten zullen in uitvoering zijn. Voor Waterdunen en Perkpolder zie aldaar.

Hedwige

Er wordt in 2012 gewerkt aan het voorbereiden van de besluitvorming voor het alternatief voor de Hedwige. Dit is uiteraard afhankelijk van de besluitvorming over de Hedwige in 2011.

Perkpolder (t/m 2020)

In 2012 zullen de werkzaamheden voor het buitendijkse gedeelte starten. Hierbij gaat het om de ophoging van het veerplein en de dijkverlegging.

Veerse Dam (t/m 2020)

In 2012 zal worden gestart met de werkzaamheden aan de openbare ruimte. Dit gaat om de vergroting van het strand en de aanleg van een steiger.

Waterdunen (t/m 2014)

In 2012 zal verder worden gewerkt aan de grondverwerving, de getijdenduiker zal worden aangelegd en er wordt gewerkt aan de start van de verdere uitvoering.

Philippine (t/m 2013)

In 2012 zal worden gewerkt aan de afronding van natuur rondom en in combinatie met aanpassingen aan de N61. Tevens zal er agrarische herstructurering plaats vinden. De aanleg van de Staats-Spaanse Linie bij Philippine is afhankelijk van overleg tussen de verschillende overheden in 2011.

	Kust Zuidwest Walcheren (t/m 2020) Het MIRT-onderzoek wordt in 2012 afgerond. Na afronding wordt gezien of de verdere procedure richting uitvoering ingezet kan worden. Nationaal Landschap In 2012 zal alleen uitvoering en afrekening van reeds in 2010 verplichte projecten plaatsvinden. Mogelijk zal eind 2011 meer duidelijkheid zijn over budgettaire ruimte voor eventuele nieuwe projecten.
Begeleiden van gemeentelijke plannen	Maximale provinciale doelrealisatie via gemeentelijk plan 060301 De Provincie voert regulier overleg over de gemeentelijke ruimtelijke ontwikkelingen die ook van provinciaal belang zijn. De Provincie zorgt voor snelle behandeling van de bestemmingsplannen die aan de provincie voorgelegd worden voor vooroverleg. De afspraak met de gemeente is gemaakt dat dit als regel binnen twee maanden zal gebeuren. De Provincie zal zich daarbij concentreren op die doelen die van wezenlijk provinciaal belang zijn: bundeling en zorgvuldig ruimtegebruik, kwaliteit en vitaliteit landelijk gebied en nationale landschappen.
Realisatie Investerings-budget Landelijk Gebied (ILG)-doelen ruimtelijke omgeving.	ILG landbouw 060401 Belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het landelijk gebied en de landbouwsector is het in stand houden en verder ontwikkelen van de agrarische productiefunctie en het versterken van de agrarische productiestructuur. De provinciale economie is en blijft (relatief) sterk afhankelijk van deze sector, dus het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden is een belangrijk speerpunt van beleid. Gelet op de regionale en lokale verschillen in Zeeland wil de provincie gebiedsgericht inzetten om de kansen optimaal te benutten. Verschillende vormen van kavelruilen onder de Wet Inrichting Landelijk Gebied bieden kansen om projecten gebiedsgericht op te pakken. In het kader van het Provinciaal Meer Jaren Programma (PMJP) stonden de afgelopen jaren de volgende speerpunten centraal: • Ondersteunen en faciliteren grondgebonden landbouw, daarbij gaat

Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied	het om het verbeteren van de ruimtelijke structuur middels kavelruilen voor 9018 hectare in de periode 2007-2013; • Duurzaam ondernemen en verbrede landbouw, waarbij over de periode 2007-2013 in totaal 5 pilots met betrekking tot duurzaam ondernemen gerealiseerd zullen worden. In de afgelopen jaren zijn 2 pilots gerealiseerd en afhankelijk van de budgettaire ruimte zullen er mogelijk nog 3 pilots volgen. Gelet op de ontwikkelingen rond het ILG budget is er in 2012 voornamelijk alleen ruimte voor ILG gerelateerde werkzaamheden op basis van reeds in 2010 aangegane verplichtingen. Mogelijk zal eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de consequenties van de decentralisatie en over de eventuele budgettaire ruimte voor nieuw werk. Leefkwaliteit diversificatie plattelandseconomie bevorderen 060501 Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol verhoogt de Provincie de kwaliteit van water, milieu, natuur en landschap in het landelijk gebied. Dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland en door een subsidiegericht aanpak van daarvoor te selecteren projectaanvragen. Het betreft hier projectaanvragen in de assen 3 en 4 van het Europese programma POP-2. Jaarlijks worden subsidies verleend ten laste van POP-2 geld uit Europa. Aangevuld met cofinanciering wordt de totale subsidie bijna verdubbeld. In 2012 en 2013 zal er circa € 3,5 miljoen POP2 geld uit Europa verplicht worden. Hiervoor zijn nu subsidie aanvragen binnen. Het gaat om ongeveer dertig projecten.
---	--

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	13.458	36.120	24.895	22.456	30.392	11.709
baten	-4.296	-17.963	-6.411	-3.907	-12.962	-572
resultaat voor bestemming	9.162	18.157	18.484	18.549	17.431	11.137
toevoeging reserve	5.660	11.122	0	0	0	450
onttrekking reserve	-3.575	-2.486	-3.191	2.427	-8.235	-539
resultaat na bestemming	11.248	26.792	15.293	20.977	9.195	11.048

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	€22.662
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€13.667
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	-€11.225
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	-€11.552
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€2.439
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	-€2.504
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	€7.936
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€9.055
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€18.683
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€12.390

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 22.662. Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 700	Achterland Westerschelde WCT
383	Afscherming Sloegebied
956	Besluit Locatiegebonden Subsidies
1.500	Herstructurering stadhavens Vlissingen
2.098	Herstructurering bedrijventerreinen
2.268	Infrastructuur glastuinbouw
3.557	Investerings Stedelijke Vernieuwing
1.500	Krimpexperiment Oostburg
6.275	Project Perkpolder toevoeging balans
-287	Schouwen-Oost
900	Sanering Groeve Nieuw-Namen
-/- 497	Stads- en dorpsvernieuwing
-/- 218	Stimuleringsregeling starterswoningen
-/- 739	uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw

550	Vitaal platteland (niet ILG)
1.186	Waterdunen Rode Zone
3.582	Waterstad Goes
348	Overig
22.662	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 13.667.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
956	Besluit Locatiegebonden Subsidies
-/- 294	Grondgeb landb inrichting
316	Herstructurering bedrijventerreinen
2.268	Infrastructuur glastuinbouw
3.557	Investering Stedelijke Vernieuwing
6.275	Project Perkpolder verkoop
900	Sanering Groeve Nieuw-Namen
-/- 497	Stads- en dorpsvernieuwing
-/- 739	uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw
-/- 167	Uitvoeren pilots duurzaam ondernemen
1.186	Waterdunen Rode Zone onttrekking balans
-/- 94	Overig
13.667	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 11.225.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 956	Besluit Locatiegebonden Subsidies
458	Grondgeb landbouw inrichting
-/- 1.190	Herstructurering bedrijventerreinen
-/- 1.500	Herstructurering Stadshaven Vlissingen
-/- 2.269	Infrastructuur glastuinbouw
1.208	Investering Stedelijke Vernieuwing
-/-1.500	Krimpexperiment Oostburg
2.000	Prio spoorlijn Goes
-/-6.538	Project Perkpolder
-/-900	Sanering Groeve Nieuw-Namen
-/-431	Stads- en dorpsvernieuwing

328	Uitvoering pilots duurzaam ondernemen
836	Vitaal platteland
2.466	Waterdunen Rode Zone
-/- 3.582	Waterstad Goes
-/- 239	Kwaliteitsteam
100	Kwaliteitsteam
484	Overig
-/- 11.225	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 11.552.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	956	Besluit Locatiegebonden Subsidies
-/-	143	Duurzaam ontwikkeling
	229	Grondgeb landbouw inrichting
-/-	316	Herstructurering bedrijventerreinen
-/-	2.269	Infrastructuur glastuinbouw
-/-	3.252	Investerings Stedelijke Vernieuwing
	102	Leefbaarheid sociaal economisch vitaliteit
-/-	6.538	Project Perkpolder
-/-	900	Sanering Groeve Nieuw-Namen
-/-	431	Stads- en dorpsvernieuwing
	328	Uitvoering pilots duurzaam ondernemen
	2.466	Waterdunen Rode Zone onttrekking balans
	128	Overig
-/-	11.552	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 2.439.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	100	Duurzaam ondernemen
	489	Grenzeloze Kanaalzone Agentschap W en V
-/-	372	Investerings Stedelijke Vernieuwing
	102	Leefbaarheid sociaal economisch vitaliteit
-/-	353	Stads- en dorpsvernieuwing
-/-	370	uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw

328	Uitvoering pilots duurzaam ondernemen
-/- 1.766	Waterdunen Rode Zone
-/- 397	Overig
-/- 2.439	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 2.504.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
489	Grenzeloze Kanaalzone Agentschap W en V
-/- 912	Investerings Stedelijke Vernieuwing
102	Leefbaarheid sociaal economisch vitaliteit
-/- 353	Stads- en dorpsvernieuwing
-/- 370	uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw
328	Uitvoering pilots duurzaam ondernemen
-/- 1.766	Waterdunen Rode Zone onttrekking
-/- 22	Overig
-/- 2.504	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 7.936.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 489	Grenzeloze Kanaalzone Agentschap W en V
-/- 504	Herstructurering bedrijventerreinen
1.467	Investerings Stedelijke Vernieuwing
-/- 304	Leefbaarheid sociaal economisch vitaliteit
-/- 2.000	Prio spoorlijn Goes
-/- 150	Stimuleringsregeling starterswoningen
-/- 656	Uitvoering pilots duurzaam ondernemen
10.508	Waterdunen Rode Zone toevoeging aan balans
64	Overig
7.936	Totaal

Het saldo van de baten van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 9.055.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	489	Grenzeloze Kanaalzone Agentschap W en V
-/-	304	Leefbaarheid sociaal economisch vitaliteit
-/-	492	Uitvoering pilots duurzaam ondernemen
	10.508	Waterdunen Rode Zone verkoop gronden
-/-	168	Overig
	9.055	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 18.683.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	425	Afscherming Sloegebied
	228	grondgeb landb inrichting
-/-	456	Herstructurering bedrijventerreinen
-/-	6.467	Investering Stedelijke Vernieuwing
-/-	100	Veerse Dam
-/-	12.504	Waterdunen Rode Zone onttrekking balans in 2014
-/-	291	Overig
-/-	18.683	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 12.390.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	114	grondgebied landbouw
-/-	12.504	Waterdunen Rode Zone verkoop gronden in 2014
-/-	12.390	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.7 Programma 7

Watermanagement

Inleiding

Onder watermanagement worden de provinciale taken gerekend op het terrein van waterbeheer (kwantiteit en kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater) en op het terrein van waterkering/bescherming tegen de zee. De taken van de Provincie liggen in hoofdzaak op strategisch niveau. De operationele taken liggen veelal bij de waterschappen en Rijkswaterstaat. Vanwege de steeds nauwere relatie met vooral ruimtelijke ordening en andere beleidsterreinen krijgt de aanpak van het watermanagement een steeds integraler karakter. In de gebiedsgerichte aanpak ligt de regierol veelal bij de Provincie.

De rol en positie van de Provincie in het watermanagement is vastgelegd in de eind 2009 in werking getreden Waterwet. In deze wet is alle bestaande wetgeving op watergebied gebundeld. De nieuwe Waterwet betekende niet dat lopende discussies over de verantwoordelijkheidsverdeling binnen het waterbeheer verstomden. Pas na het verschijnen van het regeerakkoord van het kabinet Rutte keerde de rust terug en werd voorjaar 2011 het Bestuursakkoord Water ondertekend door het Rijk, IPO, de waterschappen en gemeenten. Hierin is de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de verschillende overheden scherper geformuleerd en zijn een aantal doelen opgenomen voor de komende jaren. Het Bestuursakkoord Water is een belangrijk richtinggevend document en dat geldt ook voor het jaarlijks onder regie van de Deltacommissaris uit te brengen Deltaprogramma. Bij de voorbereiding van onderdelen hiervan (deelgebied Zuid-westelijke Delta en deelgebied Kust) zijn wij nauw betrokken.

Naast de al genoemde kaders is het landelijke beleid opgenomen in het Nationaal Waterplan, dat najaar 2009 is uitgebracht. Binnen de landelijke kaders is het provinciale beleid op het gebied van watermanagement geformuleerd in het provinciaal Omgevingsplan 2006-2012. Najaar 2009 is door Provinciale Staten een herziening van het omgevingsplan vastgesteld, waarbij inhoud is gegeven aan de doorwerking in het provinciale beleid van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en Nationaal Waterplan. Het beleid met betrekking tot kustverdediging en het anticiperen op de klimaatverandering is opgenomen in de door Gedeputeerde Staten vastgestelde Zeeuwse Nota Waterkeringen 2010. In de eveneens in 2010 door Gedeputeerde Staten vastgestelde Klimaatnota is aangegeven hoe inhoud wordt gegeven aan watermanagement dat inspeelt op de te verwachten klimaatverandering.

Het collegeprogramma Stuwende krachten focust op economische ontwikkeling. Voor watermanagement is dat eveneens de primaire invalshoek van het college. Omdat een klimaatbestendig en veilig Zeeland in combinatie met ecologisch veerkrachtige wateren, randvoorwaarden vormen voor een economisch vitale ontwikkeling is de scope in de praktijk breder.

Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst (ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013) zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur en Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL en I, voorheen LNV), waarbij deze in afschrift naar de commissie van Provinciale Staten gaat.

Het ILG-programma is op zichzelf geen aparte provinciale doelstelling. Het is een meerjarig project, dat onder onze beleidsdoelen valt. Vanwege het meerjarig karakter, de omvang en voorschriften vanuit het Rijk zijn deze echter apart benoemd in de provinciale begroting.

Het kabinet Rutte wil echter fors bezuinigen en de staatssecretaris van EL en I heeft per brief van 20 oktober 2010 een decentralisatie van het ILG en een herijking van de EHS aangekondigd. Landelijk is er

sprake van een korting op het ILG-budget van € 600 miljoen. Sinds oktober 2010 gaat de Provincie ten laste van het ILG-budget in principe geen nieuwe verplichtingen aan. Reeds eerder aangegeven juridische verplichtingen komen wij wel na.

Naar verwachting zal er pas eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de uitkomst van het onderhandelingsproces tussen het Rijk en provincies en over de op handen zijnde decentralisatie van alle rijkstaken. De uitkomst daarvan zal vastgelegd worden in de Wet inrichting landelijk gebied (WILG). Het Rijk legt de vroegere ILG taken bij de provincies neer en heeft daar bij het verdeelmodel van het provinciefonds vanaf 2012 rekening mee gehouden. In de Memorie van Toelichting op het concept van de nieuwe WILG wordt hiernaar verwezen met de tekst: 'deze inzet (actieve maatregelen in de sfeer van inrichting en beheer van het landelijke gebied) is uiteraard niet geheel vrijblijvend: als de provincies op dit punt hun verantwoordelijkheid niet nemen, dan kan dat uiteindelijk leiden tot herijking van de bijdrage die het Rijk bereid is toe te voegen aan de algemene middelen van de provincies'.

In het licht van deze ontwikkelingen wordt ingezet op een evenwichtige en zorgvuldige afronding van de juridische verplichtingen uit de ILG-bestuursovereenkomst. Daarnaast zal de Provincie een fundamentele keus moeten maken op welke wijze zij haar toekomstige wettelijke taak in het landelijke gebied vorm en inhoud wil geven. In samenhang met deze discussie kan ook gezien worden welke nieuwe doelen nog kunnen worden gerealiseerd in 2012 en in latere jaren. Zo nodig zullen daartoe voorstellen voor aanpassing van de begroting 2012 worden ingediend.

In de afgelopen twee jaar zijn op alle fronten forse bezuinigingen ingezet. Naast de aangekondigde bezuinigingen op het ILG budget geldt dat ook voor de provinciale begroting en voor andere nationale budgetten. Daarnaast zijn door het Rijk bezuinigingen gerealiseerd door uitgaven op het bordje van de waterschappen te leggen. De financiële ruimte voor uitvoering van voorgenomen waterprojecten is hierdoor fors geslonken. Met het waterschap worden nieuwe afspraken (bestuursakkoord) gemaakt, om de voortgang er nog zoveel mogelijk in te houden.

Door de financiële perikelen staat lopend beleid ter discussie en daarmee de doelstellingen zoals verwoord in deze programmabegroting. Met de voorbereiding en vaststelling van het Omgevingsplan 2012-2018 zal, naar verwachting, weer meer duidelijkheid ontstaan.

Wat willen we bereiken?

Wat we willen bereiken is geformuleerd in het omgevingsplan en in de verschillende uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten en visiedocumenten op het gebied van het waterbeheer (Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta, Planherziening Omgevingsplan Zeeland met betrekking tot implementatie Europese Kaderrichtlijn Water (PS november 2009), Zeeuwse Nota Waterkeringen 2010 en Nota natte ecologische verbindingzones 2010).

Op het gebied van de waterkeringszorg en waterhuishouding hebben wij een toezichthoudende taak. Dit toezicht draagt er toe bij dat de waterkeringen blijvend voldoen aan de wettelijke normen en het waterhuishoudkundig systeem blijft voldoen aan de eisen van de tijd.

Naast de toezichthoudende rol hebben we de initiërende, stimulerende en sturende rol op het terrein van het watermanagement, die moeten bijdragen aan de hieronder te noemen essentiële maatschappelijke effecten:

- Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast
- Het binnenwater zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende
- Het estuariumkarakter van de Deltawateren versterkt

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0701

Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast

0702

Regionale oppervlaktewateren en grondwater voldoen uiterlijk in 2027 aan de wettelijke normen.

0703

Ecologisch en economisch gezonde deltawateren

0704

Realisatie van de Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) -waterdoelen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast	Land duurzaam beschermd tegen overstromingen 070101 De waterkeringen worden op peil gehouden met instandhouding of, waar mogelijk, versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Alle primaire waterkeringen zijn in staat een storm te doorstaan die met een kans van eens in 4000 jaar optreedt, waarbij rekening wordt gehouden met het verwachte effect van de klimaatwijziging over 50 jaar. Uiterlijk 2015 moeten de Zwakke Schakels aangepakt zijn en is de steenbekleding van alle dijken langs de Westerschelde en Oosterschelde versterkt. Van de zwakke schakels worden in 2012 het veerplein Breskens en het Noorderstrand afgerond en wordt van de nog te verbeteren 82 kilometer steenbekleding 22 kilometer uitgevoerd. In het kader van het Nationaal Deltaprogramma wordt in 2012 een lange termijn visie voor de veiligheid tegen overstromingen opgesteld, afgestemd op de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de kust. Korte termijn plannen voor integrale gebiedsontwikkeling in combinatie met dijk- en duinversterking worden gestimuleerd. De regionale waterkeringen zorgen, bij een doorbraak van de primaire waterkering, dat het aantal slachtoffers en schade tot een minimum beperkt wordt. De aanwijzing en normering van regionale waterkeringen wordt in 2012 via een wijziging van de Waterverordening vastgesteld. Land duurzaam beschermd tegen wateroverlast 070102 Tot voor kort was dit de doelstelling: wateroverlast ten gevolge van extreme regenval is in de periode tot 2015 zodanig teruggedrongen dat voldaan wordt aan de gestelde normen voor wateroverlast, zoals deze genoemd zijn in het nationaal bestuursakkoord water (2008) en zijn vastgelegd in de Waterverordening Zeeland, die in het najaar van 2009 is vastgesteld.

Regionale oppervlaktewater en en grondwater voldoen uiterlijk in 2027 aan de wettelijke normen.	Heroverweging van deze doelstelling lijkt onvermijdelijk als gevolg van bezuinigingen bij de betrokken overheden en knelpunten met betrekking tot grondverwerving. Een kwantitatieve invulling voor 2012 en verdere jaren is nog niet gegeven. De circa 2000 hectare land (anno 2008) die niet voldoet aan de wateroverlastnormen wordt in de periode tot 2015 tot 0 teruggebracht door het creëren van meer berging, dan wel functieverandering. De planning was om per 2012 75% hiervan te hebben afgerond. In de bestuursakkoorden van 2008/2009 met de waterschappen zijn afspraken vastgelegd om dit doel per 2015 te bereiken. Exclusief voor het creëren van meer berging is tot 2015 forse verruiming van circa 50 kilometer watergang noodzakelijk, hoofdzakelijk via natuurvriendelijke oevers van minimaal 10 meter breedte. Voor 2012 is de streefwaarde 10 kilometer. Daarnaast wordt extra berging gecreëerd in combinatie met Kader richtlijn water (KRW)-doelen, zie hieronder (gemiddeld 20 kilometer per jaar). Hierboven staat niet voor niets 'de planning was', want die doelstelling moet als gevolg van financiële krapte losgelaten worden. Met de waterschappen moeten in 2012 nieuwe afspraken over het te volgen tempo gemaakt worden. Implementatie kaderrichtlijn water 070201 Alle oppervlaktewaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals voor een deel wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau en voor een deel vastgelegd in de herziening van het provinciaal omgevingsplan, die eind 2009 door Provinciale Staten is vastgesteld. Naast uitvoering van concrete maatregelen, wordt tot 2015 op sommige punten onderzoek gedaan hoe dit doel het beste te bereiken is (onderzoek naar peilgestuurde drainage, onderzoek naar aandeel stikstofbronnen). Ondertussen wordt, in combinatie met berging voor wateroverlast en natte ecologische verbindingzones, tot 2015 120 kilometer (anno 2009) waterloop voorzien van natuurvriendelijke oevers. Dat betekent gemiddeld 20 kilometer per jaar. Daarnaast zullen door de waterschappen tot 2015 veertien vispassages bij de gemalen op de rijkswateren worden aangelegd, waarvan naar verwachting drie in 2011/2012. Ook hier zal vertraging in de uitvoering onvermijdelijk zijn.
--	---

Goede ecologische en chemische kwaliteit oppervlaktewater 070202

Alle grondwaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water voldoen uiterlijk in 2027 aan de doelstellingen zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. In 2015 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zover terug gebracht dat verwacht mag worden dat de normen in 2027 gehaald worden. In 2015 is de verdroging in de geselecteerde belangrijkste verdroogde natuurgebieden (de zogenaamde TOP-lijst) opgelost. Dit betreft circa 2500 hectare.

Als gevolg van met name de kortingen op het ILG-budget staat deze doelstelling ter discussie.

Bij de ILG-midterm-review die in 2010 is opgesteld bleek ruwweg de helft van de hierboven genoemde opgave te zijn gerealiseerd. Een volgende meting zal plaatsvinden in 2013.

Zorgen dat zoete grondwatervoorraden in stand blijven 070203

Hoofddoel van het grondwaterbeleid is het volledig instandhouden van de huidige zoete grondwatervoorcomens. De dikte van de zoete grondwaterbellen in Zeeland mag dus niet aangetast worden. De uitvoering van het provinciaal grondwaterbeleid is hierop gericht en biedt goede waarborgen voor onverkorte instandhouding van de zoete grondwaterlichamen. Met ingang van 2010 is uitvoering van het grondwaterbeleid grotendeels overgedragen aan de waterschappen. Zij hanteren het door de provincie opgestelde beleidskader.

Via een meetnet wordt de ontwikkeling van kwantiteit (2x per maand) en kwaliteit (1x per jaar) regelmatig gevolgd. Er is sprake van een stabiele situatie en hier wordt in de toekomst geen wezenlijke verandering verwacht.

Ecologisch en
economisch
gezonde
deltawateren

Uitvoering Deltaprogramma 070301

Alle deltawateren hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. De wettelijke kaders zijn vastgelegd in het Nationaal Waterplan en het Stroomgebiedbeheerplan Schelde, die in 2009 zijn vastgesteld.

De Provincie profileert zich als een etalage voor innovatieve oplossingen op het gebied van deltatechnologie, waarvoor mensen uit de hele wereld naar Zeeland komen. In 2010 en 2011 zijn de verschillende innovatielocaties voorzien van informatiepanelen en zijn er routes uitgestippeld. In 2012

worden activiteiten, waaronder de hiervoor genoemde innovatielocaties, verder vormgegeven. Dit mede in relatie tot de manifestatie Dutch Delta Design/BLUE2012, waarmee Nederland als het waterbouwkundig land bij uitstek, in 2012 op de internationale kaart zal worden gezet. In dat kader zal er een Podium dynamic deltas in Zeeland zijn met ondermeer een internationale wetenschappelijke conferentie over het onderwerp dynamische delta's. Dit wordt georganiseerd door het Kennis Netwerk Delta Water, waarin de Provincie een prominente rol vervult.

Het jaar 2012 is door de Provincie uitgeroepen tot Zeeuws Jaar van het Water. Met het Jaar van het Water wordt ingezoomd op de belangrijke rol die water inneemt in Zeeland. Centraal staat bewustwording van noodzakelijke ontwikkelingen in het waterbeheer en het profileren van Zeeland als innovatieve regio op het gebied van water. Economie (onderwijs, bedrijvigheid, wetenschap), cultuur, culinair en recreatie zullen met elkaar verbonden worden onder de paraplu van het Jaar van het Water.

Ecologisch en economisch gezonde deltawateren

070302

In 2011 is het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015+ vastgesteld. De Stuurgroep Zuidwestelijke Delta heeft over de uitvoering met Staatssecretaris Atsma afgesproken om samen een stappenplan te maken om te komen tot een uitvoeringsstrategie voor de grote projecten in het Volkerak-Zoommeer en het Grevelingenmeer, zodat na het uitvoeringsbesluit over het project Waterberging Volkerak-Zoommeer in 2011 over de andere projecten betreffende het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen in 2012 een verantwoord besluit genomen kan worden. Het gaat om een besluit over de volgende grote projecten:

- Waterkwaliteit Volkerak-Zoommeer, met onder andere blauwe alg, inclusief de uit te voeren alternatieve zoetwatervoorziening
- De verkenning Grevelingen inclusief de mogelijk noodzakelijke uitbreiding van de waterberging met de Grevelingen
- De verkenning Capaciteit Volkeraksluizen

In 2012 wordt verder gewerkt aan de verkenning Zandhonger Oosterschelde. In 2013 worden er op basis van de resultaten van de verkenning besluiten genomen over het vervolg van de aanpak van de zandhonger in de Oosterschelde.

Eind 2011, begin 2012 wordt gestart met de alliantie Oosterschelde, die moet werken aan de economische ontwikkeling en de ruimtelijke kwaliteit van het Oosterschelde gebied binnen de kaders, die in het Omgevingsplan worden opgenomen.

In 2012 wordt de uitvoering van de veiligheidbuffer Oesterdam voorbereid. De eerste quick win van het Uitvoeringsprogramma.

Daarnaast wordt verder gewerkt aan het Nationaal Deltaprogramma, dat in 2014 moet resulteren in een aantal Deltabeslissingen over de aanpak van de gevolgen van de klimaatsverandering voor de lange termijn (2050-2100).

Realisatie van de Investerings-budget Landelijk Gebied (ILG)-waterdoelen.

De Provincie is actief betrokken bij de Deelprogramma's Zuidwestelijke Delta en Kust van dit Deltaprogramma. In 2012 wordt de probleemanalyse voor de veiligheid, het zoet water, de economie en de ecologie afgerond.

Zoals beschreven in de ontwikkelschets 2010 wil de Provincie vanuit een ondersteunde rol zorg dragen voor een toegankelijke, natuurlijke en veilige Westerschelde. In 2015 wordt een nieuwe gebiedsvisie voor de Westerschelde vastgesteld.

ILG water 070401

De opgave voor het thema water is sterk gekoppeld aan diverse (reeds opgestelde) afspraken en richtlijnen, op nationaal en Europees niveau. Belangrijk referentiekader voor veel provincies in Nederland is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Het doel van de KRW is een goede ecologische en chemische kwaliteit in de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde en in de Noordzee. Zeeland valt binnen het stroomgebied van de Schelde. Het Rijk heeft in overleg met de Provincies, waterschappen en gemeenten Stroomgebiedbeheersplannen opgesteld. De hieruit voortvloeiende maatregelen, zoals aanleg van natuurvriendelijke oevers, vispassages, natuurlijker peilbeheer en brongerichte maatregelen moeten leiden tot het realiseren van de maatschappelijke gewenste ecologische en chemische toestand van wateren. De uitvoering van deze maatregelen zullen medegefinancierd moeten worden door het Rijk (onder andere ILG).

In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) zijn voor de komende jaren de volgende projecten genoemd: project Veerse Kreek en vesten, projecten in het beheergebied Othene, projecten in beheergebied Dekker (deze vinden plaats in het kader van de kavelruil Maelstede-Dekker). Voor deze projecten is ruim € 4 miljoen beschikbaar aan KRW-synergiegelden van het rijk. Uiterlijk in 2012 dienen deze projecten gestart te worden omdat de kans bestaat dat de synergiegelden daarna niet meer aangewend kunnen worden. De cofinanciering op deze projecten zal voor een belang deel vanuit de Provincie moeten komen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	7.326	5.935	6.661	5.448	4.889	5.078
baten	-1.308	-565	-1.124	-1.426	-992	-1.318
resultaat voor bestemming	6.018	5.370	5.536	4.022	3.897	3.760
toevoeging reserve	0	287	0	0	0	0
onttrekking reserve	-45	45	-286	0	0	0
resultaat na bestemming	5.973	5.702	5.250	4.022	3.897	3.760

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€1.391
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	-€743
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€726
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€560
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€1.213
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€301
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€559
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	-€434
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	€189
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	€326

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.391.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 576	Climate Proof Areas
283	Deltawateren
-/- 287	Duurzame Delta
-/- 122	Grondwaterheffing
-/- 102	Klimaat en kustveiligheid
-/- 543	Muskusrattenbestrijding
-/- 174	Peilgestuurde Drainage
-/- 111	prio muskusrat-beverratbestrijding
141	Zwakke Schakels Zeeuws Vlaanderen
100	Overig
-/- 1.391	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 743.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	584	Climate Proof Areas
-/-	158	Peilgestuurde Drainage
-/-	1	Overig
-/-	743	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 726.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	157	Climate Proof Areas
-/-	210	Deltawateren
-/-	283	Deltawateren 2011
-/-	113	Peilgestuurde Drainage
	807	Synergiegelden ILG
-/-	248	Zwakke Schakels Zeeuws Vlaanderen
	100	Prio kust en kust veiligheid 2012
	400	Prio Kwaliteitsimpuls blauw 2012
	225	Prio stuurgroep zuidwestelijke delta 2012
	200	Prio De Grevelingen 2012
	5	Overig
	726	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 560.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	90	Climate Proof Areas
-/-	102	Peilgestuurde Drainage
	807	Synergiegelden ILG
-/-	55	Overig
	560	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.213.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	91	Blauwe impuls
-/-	80	Dutch Delta Design
-/-	102	Peilgestuurde Drainage
	404	Synergiegelden ILG
-/-	100	Prio kust en kust veiligheid 2012
-/-	400	Prio Kwaliteitsimpuls blauw 2012
-/-	225	Prio stuurgroep zuidwestelijke delta 2012
-/-	200	Prio De Grevelingen 2012
-/-	419	Overig
-/-	1.213	Totaal

Het saldo van de baten van het programma stijgt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 301.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	79	Peilgestuurde Drainage
	404	Synergiegelden ILG
-/-	24	Overig
	301	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 559.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	404	Synergiegelden ILG
-/-	155	Overig
-559		Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 434.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	404	Synergiegelden ILG
-/-	30	Overig
-/-	434	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma stijgt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 189.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
326	Synergiegelden ILG
-137	Overig
189	Totaal

Het saldo van de baten van het programma stijgt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 326.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
326	Synergiegelden ILG
326	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.8 Programma 8

Natuur en landschap

Inleiding

Het beleid Natuur en Landschap van de Provincie is gebaseerd op vier trefwoorden: bescherming, beheer, ontwikkeling en verbreding. Dit beleid is vastgelegd in het omgevingsplan Zeeland (2006-2012) en uitgewerkt in onder andere het Natuurbeheerplan Zeeland (2009).

Door wettelijke bescherming (onder andere de Natuurbeschermingswet, Flora en Faunawet, Boswet, Wet Ruimtelijke Ordening) worden alle bestaande natuur- en landschapswaarden publiekrechtelijk beschermd. Daarnaast wordt gestreefd naar een professioneel beheer van deze gebieden door de drie Zeeuwse terreinbeheerders en diverse particulieren. Aanvullend op het bestaande worden door natuurontwikkeling en landschapsbouw nieuwe waarden gecreëerd. Tenslotte wordt het natuurbeleid verbreed door een koppeling met agrarisch natuurbeheer, natuurgerichte recreatie (onder andere via vergroten toegankelijkheid), waterberging en cultuurhistorie.

Vanaf 2011 zullen de bezuinigingen doorwerken in het provinciale natuur- en landschapsbeleid. Bij de uitvoering van de Natuurbeschermingswet (Natura 2000) zal de efficiency vergroot moeten worden bij het verlenen van vergunningen. De natuurontwikkeling zal gedeeltelijk aan getemporiseerd worden, waarbij er gestreefd wordt naar afronding van de pijlpilprojecten van de Ecologische Hoofstructuur (EHS) in 2015. Hierbij ligt het accent op inrichting in plaats van verwerving. Bij de verbreding van het natuurbeleid (mens en natuur) zal er selectiever gewerkt worden. Daarbij blijft een verdere vergroting van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van natuurgebieden en platteland speerpunt van beleid.

Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ("Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) Bestuursovereenkomst 2007-2013") zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur en Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

Het ILG-programma is op zichzelf geen aparte provinciale doelstelling. Het is een meerjarig project, dat onder de beleidsdoelen van de Provincie valt. Vanwege het meerjarig karakter, de omvang en voorschriften vanuit het Rijk zijn deze echter apart benoemd in de provinciale begroting.

Het kabinet Rutte wil fors bezuinigen en de staatssecretaris van EL en I heeft per brief van 20 oktober 2010 een decentralisatie van het ILG en een herijking van de EHS aangekondigd. Landelijk is er sprake van een korting op het ILG-budget van € 600 miljoen. Sinds oktober 2010 gaat de Provincie ten laste van het ILG-budget in principe geen nieuwe verplichtingen aan. Reeds eerder aangegane juridische verplichtingen zal de Provincie wel nakomen.

Naar verwachting zal er pas eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de uitkomst van het onderhandelingsproces tussen het Rijk en provincies en over de op handen zijnde decentralisatie van alle rijkstaken. De uitkomst daarvan zal vastgelegd worden in de Wet inrichting landelijk gebied (WILG). Het Rijk legt de vroegere ILG taken bij de provincies neer en heeft daar bij het verdeelmodel van het provinciefonds vanaf 2012 rekening mee gehouden. In de Memorie van Toelichting op het concept van de nieuwe WILG wordt hiernaar verwezen met de tekst: 'deze inzet (actieve maatregelen in de sfeer van inrichting en beheer van het landelijke gebied) is uiteraard niet geheel vrijblijvend: als de provincies op dit punt hun verantwoordelijkheid niet nemen, dan kan dat uiteindelijk leiden tot herijking van de bijdrage die het Rijk bereid is toe te voegen aan de algemene middelen van de provincies.'

In het licht van deze ontwikkelingen wordt ingezet op een evenwichtige en zorgvuldige afronding van de juridische verplichtingen uit de ILG-bestuursovereenkomst. Daarnaast zal de Provincie een fundamentele keus moeten maken op welke wijze zij haar toekomstige wettelijke taak in het landelijke gebied vorm en inhoud wil geven. In samenhang met deze discussie kan ook gezien worden welke nieuwe doelen nog kunnen worden gerealiseerd in 2012 en in latere jaren. Zo nodig zullen daartoe voorstellen voor aanpassing van de begroting 2012 worden ingediend.

Wat willen we bereiken?

Het doel is een gezonde Zeeuwse natuur en een fraai en karakteristiek Zeeuws landschap. Hierbij zijn de kernactiviteiten het wettelijk beschermen van bestaande natuur- en landschapswaarden, een goed actief beheer van natuur en landschap en de uitbouw van de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door nieuwe natuur te ontwikkelen. Daarbij ligt het accent op een goede afronding van de lopende projecten (inrichting pijplijnprojecten). Daarbij zijn de Zeeuwse natuur- en landschapswaarden ingebed in de maatschappij als onderdeel van de totale leefomgeving (combinaties met wonen, werken en recreëren).

Natuurdoelen in ILG hebben betrekking op grondverwerving en inrichting van de Ecologische Hoofdstructuur, programmabeheer, soortenbescherming, instandhouding nationaal park Oosterschelde, milieutekorten in natuurgebieden en het bestrijden van de verdroging in de natuur.

Landschap heeft vooral betrekking op de drie onderdelen van het Zeeuwse Nationaal Landschap.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0801

Meer en betere natuur- en landschapswaarden

0802

Realisatie van Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) -doelen Natuur en Landschap.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Meer en betere natuur- en landschapswaarden	Natuurontwikkeling 080101 Vanuit een kaderstellende en coördinerende rol realiseert de provincie de afronding van de lopende EHS-projecten, conform de afspraken met het rijk, die hierover in 2011 gemaakt worden (herijking EHS, decentralisatie ILG). Gelet op de ontwikkelingen rond het ILG budget is er in 2012 vooralsnog alleen ruimte voor ILG gerelateerde werkzaamheden op basis van reeds in 2010 aangegane verplichtingen. Mogelijk zal eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de consequenties van de decentralisatie en over de eventuele budgettaire ruimte voor nieuw werk. Van de totale taakstelling van 6.772 ha (inclusief Robuuste Verbindingszone) is op 1 januari 2011 4.320 ha verworven, waarvan 2.596 ha is ingericht.

Natuurbeheer

080102

Zeeland zal in 2012 de uitvoering van het Subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer continueren. De bestuursovereenkomst ILG zal worden vervangen door een nieuwe overeenkomst met EL en I waarin het natuurbeheer verder zal worden gedecentraliseerd. De inhoud van die bestuursovereenkomst is nog niet bekend. Vooral nog wordt rekening gehouden met continuering van al het lopende beheer en een zeer beperkte uitbreiding met nieuw in beheer te nemen gebieden.

Lopend beheer:

Circa 1.500 hectare agrarisch natuurbeheer, verwachte uitbreiding circa 50 hectare per jaar tot en met 2018.

Circa 11.000 hectare natuurbeheer, verwachte uitbreiding circa 150 hectare per jaar tot en met 2018. Over uitbreiding van het natuurbeheer zullen met het Rijk afgesproken worden gemaakt als het onderdeel van de decentralisatie ILG en de herijking van de EHS.

Aandachtspunten bij de uitvoering van het natuurbeheer zijn natuurkwaliteit, certificering van beheerders, toegankelijkheid van natuurgebieden en integratie van het beheer in gebiedsontwikkelingen.

Conform de Gedeputeerde Staten Nota Wandelnetwerk Zeeland wordt het Zeeuws wandelnetwerk op boerenland verder uitgewerkt met gemiddeld 75 kilometer per jaar. Naar verwachting zal in 2012 op projectbasis circa 50 kilometer worden gerealiseerd, onder andere op Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, West-Zeeuws-Vlaanderen en op Walcheren. De beheersvergoeding voor de eigenaren zal bij uitzondering nog wel op het ILG-budget kunnen drukken.

Natuurbescherming

080103

De circa 20.000 hectare bestaande natuurgebieden, formeel begrensd in het Natuurbeheerplan Zeeland, en de Zeeuwse landschapswaarden worden langs twee sporen wettelijk en door middel van handhaving beschermd en zijn daardoor veiliggesteld tegen fysieke aantastingen (areaal en kwaliteit).

Allereerst worden alle natuurgebieden in 2011 via de Provinciale Ruimtelijke verordening planologisch via bestemmingsplannen beschermd (planologische basisbescherming).

Daarnaast geldt specifiek voor de Zeeuwse Natura 2000-gebieden een aanvullende wetterlijke bescherming. De Provincie werkt dit beleid in 2011 uit door middel van afronding van de 5 provinciale beheerplannen Natura 2000.

Realisatie van
Investerings-
budget Landelijk
Gebied (ILG)-
doelen Natuur
en Landschap.

Voorkomen van overtredingen van alle wet- regelgeving natuur 080104

Illegale activiteiten in de natuur dienen voorkomen te worden. Vanuit deze gedachte vindt gericht toezicht plaats op illegale activiteiten in de verschillende regio's. In 2011 is een pilot 'handhavingskalender 2011-2012' gestart, welke in 2012 wordt geëvalueerd. Met de handhavingskalender zijn binnen de groene handhaving prioriteiten bepaald waaraan in een specifieke periode extra aandacht wordt gegeven. Vanaf 2010 is ook meer nadruk gelegd op de administratieve verwerking van alle natuurcontroles in het BOA-registratiesysteem.

Indicator:

- Alle uitgegeven Nb-wetvergunningen worden gecontroleerd;
- Evaluatie handhavingskalender.

ILG natuur 080201

De Zeeuwse natuur is de natuur van de Delta. Op de overgang van de grote rivieren naar de zee hebben wind, zee en getij lange tijd vrij spel gehad met een grillig patroon van duinen, geulen, platen, slikken en schorren als resultaat. De historie van inpoldering bracht dijken en deltawerken, maar ook overstromingen en rampen. En zo ontstond het huidige Zeeland: een getemd deltagebied, vergaand in cultuur gebracht, maar met nog veel karakteristieke natuurwaarden.

In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) stonden de afgelopen jaren de volgende speerpunten centraal:

- Voor soortenbescherming staat voor de periode 2007-2013 een totaal van 7 uitgevoerde plannen op.
- Behoud en versterking ecologische en natuurlijke kwaliteiten (onder andere milieukwaliteit en verdroging).
- Met betrekking tot de doelstelling Westerschelde is gesteld dat in de periode 2007-2013 een totaal van 600 hectare verworven en ingericht zal worden. Uitvoering van de doelstelling voor zover daar politieke en bestuurlijke overeenstemming over bestaat.

Gelet op de ontwikkelingen rond het ILG budget geldt voor de eerste twee speerpunten, dat er in 2012 vooralsnog alleen ruimte is voor ILG gerelateerde werkzaamheden op basis van reeds in 2010 aangegane verplichtingen. Mogelijk zal eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de consequenties van de decentralisatie en over de eventuele budgettaire ruimte voor nieuw projecten.

ILG landschap

080202

Het Zeeuwse landschap staat van oudsher sterk onder invloed van natuurlijke processen, waarbij ook de mens een belangrijke rol heeft gespeeld. Het resultaat is een breed scala aan landschappen met unieke kenmerken en (natuurlijke) landschapswaarden. Zeeland vormt een afwisseling van onder andere stedelijke landschappen, natuurlandschappen, polderlandschappen en recreatielandschappen.

Een gedeelte van Zeeland bezit dermate bijzondere kwaliteiten dat het is aangewezen als Nationaal Landschap. Dit betreft de gebieden Walcheren, Zak van Zuid-Beveland en West Zeeuws Vlaanderen. Per landschapstype heeft de provincie de karakteristieken benoemd alsmede de strategie om deze te behouden en te versterken.

In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal voor 2011:

- Behoud en versterking landschappelijke waarden (met name Nationaal Landschap). De doelstelling voor de periode 2007-2013 spitst zich toe op de uitvoering van de drie uitvoeringsprogramma's Nationaal Landschap, te weten Zak van Zuid-Beveland, Walcheren en West-Zeeuwsch-Vlaanderen;
- Behoud regionale identiteit;
- Implementatie beeldkwaliteit in planvorming en uitvoering;
- Bescherming cultuurhistorische elementen.

In 2012 vindt alleen nog uitvoering van de werken plaats waarvoor verplichtingen aangegaan zijn in 2010 en eerdere jaren. Daarmee is voor Zeeland het Uitvoeringprogramma Nationaal Landschap afgerond.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	35.833	40.338	88.814	65.234	32.009	9.744
batens	-29.027	-30.714	-72.390	-57.400	-25.613	-3.467
resultaat voor bestemming	6.806	9.624	16.423	7.834	6.396	6.278
toevoeging reserve	40	141	40	5.764	5.000	0
onttrekking reserve	833	-467	-7.925	-6.065	-2.530	-2.530
resultaat na bestemming	7.679	9.298	8.538	7.533	8.866	3.748

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	€4.505
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€1.687
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€48.476
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€41.676
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€23.580
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	-€14.990
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€33.225
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	-€31.786
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€22.265
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€22.147

Financiële analyse.

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

ILG, NPW, POP-2 en NCW zullen samenhangend geraamd worden in de najaarsnota 2011 conform de actuele stand van de besluiten. Nu zijn de ramingen in afwachting van de uitkomst van de onderhandelingen met staatsecretaris dhr. Bleker niet geactualiseerd.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 4.505.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	325	Garantielening grondaankopen EHS
	428	Realisatie Ecologisch Hoofdstuctuur EHS
	275	Uitfinanciering inrichting nieuwe EHS
	709	Life Project
-/-	273	Milieukwaliteit vermindering verdroging
-/-	301	Milieukwaliteit uitfinanciering
-/-	1.268	Natuurcompensatie Westerschelde
-/-	204	Staats spaanse linies en forten
-/-	370	Staats spaanse linies nationaal landschap
	2.582	Waterdunen VROM
	8.818	Middengebied NPW
-/-	6.061	Westerschelde verwerving NPW
	495	Overig
	4.505	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.687.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	325	Garantielening grondaankopen EHS
	434	Realisatie EHS
	275	Uitfinanciering inrichting nieuwe EHS
	723	Life Project
-/-	443	Milieukwaliteit vermindering vermessing
-/-	814	Milieukwaliteit vermindering verdroging
-/-	611	Nationaal landschap ontwikkeling
-/-	1.268	Natuurcompensatie Westerschelde
-/-	343	Overige ILG kosten
-/-	317	Staats spaanse linies nationaal landschap
	2.582	Waterdunen VROM
	8.819	Middengebied NPW
-/-	6.061	Westerschelde verwerving NPW
	282	Zwin NPW
-/-	1.246	Overig
	1.687	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 48.475.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
4.900	Flankerend landbouwbeleid NPW
2.461	Hedwige polder NPW
8.290	Middengebied NPW
15.572	Zwin NPW
940	Milieu kwaliteit vermindering vermessing
1.815	Milieu kwaliteit vermindering verdroging
-/- 1.584	Natuurcompensatie Westerschelde
6.922	Waterdunen Groene Zone
6.284	Waterdunen Rode Zone
1.800	Waterdunen naar Waterpoort
500	Prio natuur en landschap 2012-2015
575	Overig
48.475	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 41.676.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
4.900	Flankerend landbouwbeleid NPW
2.461	Hedwige polder NPW
8.290	Middengebied NPW
15.572	Zwin NPW
940	Milieu kwaliteit vermindering vermessing
1.815	Milieu kwaliteit vermindering verdroging
-/- 1.584	Natuurcompensatie Westerschelde
6.284	Waterdunen Rode Zone
1.800	Waterdunen naar Waterpoort
1.198	Overig
41.676	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 23.579.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	2.800	Flankerend landbouwbeleid NPW
	33.438	Hedwige polder NPW
-/-	2.557	Middengebied NPW
-/-	23.416	Stelpost NPW
-/-	12.972	Zwin NPW
	1.504	Milieukwaliteit vermindering vermesting
-/-	2.904	Milieukwaliteit vermindering verdroging
-/-	906	Ilg - gebieden en algemeen
-/-	1.174	Uitfinanciering inrichting nieuwe EHS
-/-	5.243	Waterdunen groene zone
-/-	9.397	Waterdunen VROM
-/-	1.800	Waterdunen naar Waterpoort
-/-	952	Overig
-/-	23.579	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 14.990.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	2.800	Flankerend landbouwbeleid NPW
	33.438	Hedwige polder NPW
-/-	2.557	Middengebied NPW
-/-	23.416	Stelpost NPW
-/-	12.972	Zwin NPW
	2.541	Milieukwaliteit vermindering verdroging
	1.240	Milieukwaliteit vermindering vermesting
-/-	1.174	Uitfinanciering inrichting nieuwe EHS
	1.757	Waterdunen groene zone
-/-	9.397	Waterdunen VROM
-/-	1.800	Waterdunen naar Waterpoort
	150	Overig
-/-	14.990	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 33.225.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	27.498	Hedwige polder NPW
-/-	4.153	Middengebied NPW
	23.416	Stelpost NPW
-/-	3.000	Zwin NPW
-/-	2.540	Milieukwaliteit vermindering vermessing
-/-	4.719	Milieukwaliteit vermindering verdroging
-/-	10.584	Realisatie EHS
	906	ILG - gebieden en algemeen
-/-	1.365	Waterdunen Groene Zone
-/-	3.688	Overig
-/-	33.225	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 31.786.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	27.489	Hedwige polder NPW
-/-	4.153	Middengebied NPW
	23.416	Stelpost NPW
-/-	3.000	Zwin NPW
-/-	3.751	Milieukwaliteit vermindering verdroging
-/-	1.740	Milieukwaliteit vermindering vermessing
-/-	10.584	Realisatie EHS
-/-	1.465	Waterdunen Groene Zone
-/-	3.020	Overig
-/-	31.786	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 22.265.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 3.000	Flankerend landbouwbeleid NPW
-/- 8.766	Hedwige NPW
-/- 12.480	Middengebied NPW
-/- 112	Landschapsuitvoeringsplan
-/- 784	Natuurcompensatie Westerschelde
-/- 292	Waterdunen Groene Zone
3.438	Waterdunen VROM
-/- 269	Overig
-/- 22.265	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 22.147.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 3.000	Flankerend landbouwbeleid NPW
-/- 8.766	Hedwige NPW
-/- 12.480	Middengebied NPW
-/- 944	Natuurcompensatie Westerschelde
-/- 292	Waterdunen Groene Zone
3.438	Waterdunen VROM
-/- 103	Overig
-/- 22.147	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.9 Programma 9

Economie

Inleiding

Het sociaal-economisch beleid van de Provincie Zeeland is geformuleerd in het Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan 2009-2012 (PSEB). Dit plan beschrijft het beleid inzake de Zeeuwse economie en werkgelegenheid. Ons College heeft besloten om een nieuwe beleidsnota op te stellen De Economische agenda 201-2015. Het streven is deze in december 2011 aan Provinciale Staten voor te leggen. De teksten in dit begrotingsboek zijn gebaseerd op het PSEB. Bij het vaststellen van De Economische agenda zal tevens een tekstuele begrotingswijziging aan u voorgelegd worden. Het streefbeeld dat in het PSEB gehanteerd wordt, luidt als volgt: een economie in Zeeland, waarin het voor de bevolking en voor ondernemers mogelijk is om op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze te voorzien in hun behoeften. Nu en in de toekomst.

- Zeeland maakt deel uit van een open economie, waarbij de omvang van vraag en aanbod in belangrijke mate wordt bepaald via marktwerving. Deze economie is bovendien steeds meer internationaal georiënteerd. We zien in toenemende mate erkenning van de rol van de Provincies en de regio's binnen het Europese economische beleid, onder andere in de vele EU-programma's als POP-2, Interreg IV, OP-Zuid en As4 van het Europees Visserijfonds. Als Provincie houden we bij het opstellen van het sociaal-economisch beleid zoveel mogelijk rekening met deze programma's om aanwezige kansen en mogelijkheden optimaal te benutten. Behalve op Europees niveau wordt ook op nationaal niveau beleid gemaakt dat zijn invloed heeft op Zeeland. Het Rijksbeleid voor economie is neergelegd in het Regeerakkoord en vervolgens in de zogenaamde Bedrijfslevenbrief. Daarin staat dat het regionaal-economisch beleid van de rijksoverheid wordt geschrapt en gedecentraliseerd en dat gekozen wordt voor een sectorale aanpak waartoe negen topsectoren worden onderscheiden, te weten: chemie, energie, water, agrofood, tuinbouw, logistiek, High Tech, creatieve industrie en life-sciences. Medio 2011 wordt de concrete uitwerking bekend. Het economisch beleid van de Provincie Zeeland is voorwaardenscheppend. De rol die de Provincie daarbij speelt is coördinerend, initiërend en faciliterend van aard. Het streven vanuit het economische beleid hierbij is een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie.
- In het bestuursakkoord tussen het Rijk en IPO is ruimtelijk-economisch beleid bestempeld tot kerntaak van de Provincies, ook al is het geen wettelijke taak. Wij voeren autonoom beleid uit dat door Provinciale Staten wordt vastgesteld.
- Relevante beleidsnota's: Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan 2009-2012 (PSEB) (door Provinciale Staten vastgesteld op 29 mei 2009), Sociaal Akkoord en Dé Onderwijsagenda. Ook relevant zijn verscheidene andere provinciale beleidsplannen waar het PSEB raakvlakken mee heeft: zie paragraaf 1.1 van het PSEB voor een overzicht. In het kader van het PSEB verschijnt jaarlijks een actieplan (inclusief jaarlijkse voortgangsrapportages) waarin het college de concrete acties aankondigt en toelicht.
- Het economisch beleid heeft samenhang met verscheidene andere beleidsvelden: onderwijs (Dé Onderwijsagenda, Kerend Tij), verkeer en vervoer (Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan), ruimte en milieu (Omgevingsplan Zeeland, Strategienota en Uitvoeringsprogramma Energie en Klimaat), zorg, sociaal beleid en jeugdbeleid (Sociaal Akkoord en Beleidsprogrammering Sociale Zorg en Integraal Jeugdbeleid), cultuur (Cultuurnota) en het promotiebeleid zoals vastgelegd in de Promotienota (zie voor een uitgebreide toelichting op de samenhang van het economisch beleid met verscheidene andere beleidsvelden het PSEB 2009-2012).
- Het motto van het PSEB Versterken, Vernieuwen, Verbinden verwijst naar de manier waarop we ons beleid vorm willen geven: versterken waar Zeeland goed in is, vernieuwen waar nieuwe kansen zich voordoen en kansen creëren door het zoeken naar nieuwe verbindingen tussen partijen, sectoren en thema's. Binnen het PSEB wordt in alle acht de beleidshoofdstukken ingezet op deze lijn en worden de wegen verkend voor nieuwe verbindingen.
- Bij het provinciale sociaal-economische beleid wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van externe

geldbronnen zoals regelingen van de Rijksoverheid en de EU. In concreto gaat het dan om onder andere Pieken in de Delta, de Stimuleringsregeling Voordelta, OP Zuid, Interreg IV, POP-2 en As4 van het Europees Visserijfonds.

De arbeidsparticipatie in Zeeland bedroeg in 2010 gemiddeld 70,0% tegen 71,0% landelijk. Zowel in Zeeland als Nederland is de participatie in 2010 afgenomen.

Eind december 2010 telde Zeeland 7.812 niet werkende werkzoekenden, ofwel was 3,2% van de 15-64 jarige Zeeuwen werkloos, tegen landelijk 4,4% landelijk.

Per eind december 2010 telden de Zeeuwse CWI's 1.266 vacatures. Dat zijn 97 vacatures meer dan een jaar eerder.

De werkgelegenheid in Zeeland is in de periode mei 2009-mei 2010 gedaald van 171.140 banen naar 170.650 banen, ofwel met 0,3%. Landelijk daalde de werkgelegenheid in deze periode met 0,7%.

Op basis van groeiverwachtingen van het CPB en een projectie naar Zeeland werd een verdubbeling van de werkloosheid (van 8.000 naar 16.000) en een forse daling van de werkgelegenheid voorzien van ruwweg 8.000 banen in 2010/2011.

De werkelijkheid is veel positiever gebleken. Vanwege de onzekere economische situatie (eurocrisis, grote bezuinigingen) gaan we uit van een 0-groei in banen en een stabilisering van het aantal werklozen.

Wat willen we bereiken?

Het eerder genoemde streefbeeld is in het PSEB 2009-2012 vertaald in het volgende maatschappelijk effect: een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie. Dit effect en de gekozen speerpunten in het PSEB corresponderen in belangrijke mate met de centrale focus (economische ontwikkeling, groei en innovatie) en met de gekozen sectoren zoals die in het nieuwe collegeprogramma 2011-2015 staan, te weten: procesindustrie met maintenance en biobased economy, havens en logistiek, toerisme en recreatie, energie, landbouw/agrofood en visserij/aquacultuur. De concrete uitwerking hiervan zal, samen met het MKB, de Brabants - Zeeuwse Werkgeversvereniging (BZW) en maatschappelijke organisaties, plaatsvinden in de vorm van een Economische Agenda. In afwachting hiervan, met de centrale focus voor ogen en met in achtname (nog) van het huidige PSEB zal het economisch beleid in 2012 worden vormgegeven en uitgevoerd.

Tegen deze achtergrond formuleren we het maatschappelijk effect dat we met ons sociaal-economisch beleid willen bereiken, zoals hierboven weergegeven.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0901

Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De centrale beleidsopgaven van het PSEB waarop we moeten versterken, vernieuwen en verbinden betreffen onderstaande punten (daarbij geven we aan in welk van de acht economische beleidshoofdstukken hiervoor beleid wordt geformuleerd):

- Evenwichtige groei van de economie: (te bereiken) maatschappelijk effect
- Versterking van de economische structuur: versterking van de specifieke Zeeuwse sectoren (beleidshoofdstuk Recreatie en Toerisme, beleidshoofdstuk Landbouw, beleidshoofdstuk Visserij en Aquacultuur en beleidshoofdstuk Havens en Industrie) en het leggen van nieuwe verbindingen tussen de sectoren en versterken van samenwerking met het bedrijfsleven (onder andere beleidshoofdstuk Zorg economie)
- Versterken functioneren arbeidsmarkt en onderwijs: beleidshoofdstuk Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt

- Stimuleren innovatie, kennis en ondernemerschap (toegang tot kennis/ kennisverspreiding): beleidshoofdstuk Kennis, Innovatie en Ondernemerschap
- Benutten kansen klimaat en energie, water: beleidshoofdstuk Energie en Klimaat en de provinciale Klimaatagenda

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaardenscheppend. De acht beleidshoofdstukken die in het PSEB 2009-2012 zijn geformuleerd geven aan dat wij op tal van terreinen in het economisch krachtenveld aanwezig en actief zijn. Wel moet beseft worden dat de Zeeuwse economie voor een groot deel afhankelijk is van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de nationale en de wereldeconomie en de bereidheid van het bedrijfsleven om te investeren.

De acht beleidshoofdstukken zijn SMART gemaakt. Deze SMART-doelstellingen met indicatoren zijn hieronder weergegeven voor het maatschappelijk effect/de hoofddoelstelling en voor de beleidshoofdstukken Kennis, Innovatie en Ondernemerschap, Zorg economie, Energie en Klimaat en Havens en Industrie. De andere vier beleidshoofdstukken worden behandeld in andere hoofdstukken van deze programmabegroting: 10 Toerisme en Recreatie, 11 Landbouw en Visserij en 12 Onderwijs.

Bij het vaststellen van de nieuwe beleidsnota De Economische agenda 2012-2015 zal direct ook een apart voorstel voor een tekstuele begrotingswijzing als statenvoorstel voorgelegd worden. Hierin worden de geactualiseerde teksten en doelstellingen met streefwaarden 2012 en 2015 opgenomen.

Effect	Doelstelling
Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie	Versterken Zeeuwse onderwijsinfrastructuur 090101 De hoofddoelstelling is een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie waarbij: • Werkgelegenheid: in 2012 stabiliseert de werkgelegenheid zich ten opzichte van 2010. (meest recente cijfer dateert van 1 mei 2010 en bedraagt 170.650 banen (bron: RIBIZ)). • Werkloosheid: het aantal werklozen neemt in 2012 niet verder toe ten opzichte van 2010. De meest recente cijfers dateren van 1 januari 2011 7.812 (CWI) en het jaargemiddelde van 2010 7.000 (CBS). • Toegevoegde waarde: we gaan uit van een nulgroei over de gehele periode 2009-2012. (Het recentste cijfer toegevoegde waarde betreft het voorlopige cijfer met betrekking tot 2008: € 11,1 miljard. Overigens is de nulwaarde niet van toepassing: CBS publiceert jaarlijkse volumemutaties in %.) Het CBS publiceerde voorlopige cijfers met betrekking tot de volumemutaties van de economische groei: in 2007 6,3%, in 2008 2,2% en in 2009 -2,7%. Deze ambitie is geformuleerd aan het begin van de economische crisis. Bij het opstellen van de Economische Agenda zal waarschijnlijk worden uitgegaan van een hogere groeiambitie.

Een kennisintensief en innovatief ondernemingsklimaat

090102

Kennis, Innovatie en Ondernemerschap:

- Verbeterde kennistransfer tussen overheid, ondernemers en onderwijsinstellingen (drie O's). Voor 2012: minimaal drie clusterprojecten uitvoeren met de drie O's en opzetten monitoringsinstrument.
- Verhoging van het aantal bedrijven dat meedoet aan innovatieprogramma's. Voor 2012: minstens 300 Zeeuwse MKB-bedrijven nemen deel. (Nulwaarde ultimo 2008: circa 100 in 2009 250 en in 2010 368 MKB bedrijven). Daarnaast (hieruit voortvloeiend) 30 intensieve innovatietrajecten (Nulwaarde ultimo 2008: 0 trajecten, in 2009 55 trajecten in 2010 31 trajecten. Bron: Syntens, Impuls, KvK).
- Verhogen van het aantal startende ondernemers (nulwaarde ultimo 2008: 1.833, in 2009 1.828, in 2010 2.060 Bron: KvK). Doel: in 2012 tenminste 2.000 startende ondernemers in Zeeland.

Zorgeconomie

090103

Duurzame structurele samenwerking tussen het Zeeuwse bedrijfsleven en zorginstellingen en evenwicht op de arbeidsmarkt voor zorgpersoneel.

- Evenwicht op de arbeidsmarkt: kraptemeter van CWI (verhouding tussen vacatures) laat verbetering zien ten opzichte van begin 2010 (nulwaarde ultimo 2010 is 0,41);
- Nieuwe verbindingen tussen zorgsector en economische sectoren, resulterend in efficiënte zorgverlening van hoge kwaliteit, evenwicht op de arbeidsmarkt voor zorgpersoneel en het bouwen van een duurzame structurele samenwerking tussen het Zeeuwse bedrijfsleven en zorginstellingen, met name op het gebied van innovatie.
- Aantal ketenprojecten waarbij bedrijfsleven en zorginstellingen samenwerken, met name op het terrein van innovatie en toerisme. Tenminste één project per jaar opstarten.

Energie & Klimaat

090104

Het Zeeuwse bedrijfsleven benut de kansen die de energietransitie biedt, de energiesector in Zeeland versterkt zich en het duurzame imago van Zeeland groeit.

- De doelstelling voor de ontwikkelingsbedrijven NV Economische Impuls Zeeland en Zeeland Seaports is om in de beleidsperiode 2009-2012 vier bedrijven te werven met een extra werkgelegenheid voor 100 man. Voor 2012 is het doel één bedrijf te hebben geworven.
- Eén project per jaar op het gebied van energietechnologie in het kader van OP-Zuid, Pieken in de Delta en Interreg.
- De energiesector groeit met 4% in toegevoegde waarde (ten opzichte van meting in 2005: toen € 401 miljoen. De absolute streefwaarde ultimo 2012 is dus € 417 miljoen) en groeit met 4% in werkgelegenheid ten opzichte van de meting in 2007 van 1.634 werknemers. Per jaar komt dit neer op een groei van 1%.
- In de beleidsperiode zijn alle voorbereidingen getroffen voor een snelle realisatie en routebepaling van de transportcapaciteit van de hoogspanningsleidingen in Zeeland.

Haven en industrie

090105

- Een licht stijgende toegevoegde waarde (in 2006 bedroeg die € 3,41 miljard) in de Zeeuwse industrie (0,4% groei per jaar). In 2007 was de toegevoegde waarde € 3,77 miljard, in 2008 € 3,96 miljard, maar ook bekend is dat als gevolg van de economische crisis de toegevoegde waarde in 2009 aanzienlijk is gedaald. Er wordt gestreefd naar een toegevoegde waarde van € 3,48 miljard in 2011* en 3,49 miljard in 2012.
- Een totale groei goederenoverslag zeevaart van 1 % per jaar (exclusief containeroverslag) en een containeroverslag van tenminste 500.000 Twenty feet Equivalent Unit (TEU) in 2012 (de nulwaarde goederenoverslag zeevaart bedroeg 33 miljoen ton in 2007; de nulwaarde containeroverslag was circa 21.000 TEU in 2007). De containeroverslag in 2009 bedroeg circa 13.800 TEU; in 2010 circa 19.000 TEU. Doel 2012: goederenoverslag zeevaart 35 miljoen ton (excl.containeroverslag) en een containeroverslag van 500.000 TEU.

* Er zit een vertragend effect in het beschikbaar komen van cijfers met betrekking tot de toegevoegde waarde in deze sector. Daarom worden in de tekst cijfers gehanteerd voor de jaren 2006 en 2010 (in plaats van de beleidsperiode begin 2009 - eind 2012).

Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt

090106

Binnen de provincie is er een kwalitatief en kwantitatief goede aansluiting van het aanbod van en de vraag naar arbeidskrachten.

Arbeidsmarkt:

- Het aantal langdurig openstaande vacatures (in casu definitie CBS: moeilijk vervulbare vacatures) is in 2012 kleiner dan 1.250
- De arbeidsparticipatie is ultimo 2012 in ieder geval 69 %. In 2009 is de arbeidsparticipatie in Zeeland 70,7% (BRON: enquête beroepsbevolking CBS);
- Nulmeting: 1 januari 2008: 1.200 langdurig openstaande vacatures (CBS, vacatures die langer dan 3 maanden openstaan). Medio 2010 is het aantal langdurig openstaande vacatures 435 (BRON: UWV Werkbedrijf).

De huidige kennisinstellingen blijven behouden voor de provincie en de vestiging van nieuwe kennisinstellingen wordt gestimuleerd.

Kennisinstellingen:

- Geen enkel kennisinstituut verdwijnt uit Zeeland.
- De vestiging van twee nieuwe kenniscentra in Zeeland ultimo 2012 ten opzichte van 1 januari 2008 (waarvan inmiddels één is gerealiseerd).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	7.523	7.229	10.185	9.098	7.585	12.463
baten	-118	-9.282	-93	-93	-93	-3.293
resultaat voor bestemming	7.405	-2.053	10.092	9.005	7.492	9.169
toevoeging reserve	40	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-1.005	-217	-507	-250	0	0
resultaat na bestemming	6.440	-2.269	9.585	8.754	7.492	9.169

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€294
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€9.164
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€2.956
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	-€9.189
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€1.087
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€1.513
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	€4.878
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	€3.200

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 294.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
350	ECO 3 duurzame industrie
-/- 109	Laboratorium Microsysteemtechnologie
-/- 389	Noodhulp Haïti
-/- 560	Biobase Europa
200	Zeeuws Participatiefonds B.V.
512	Cofinanciering OP-Zuid
-/- 220	Economische Impuls Zeeland
-/- 78	Overig
-/- 294	Totaal

De prioriteit € 500.000 ECO3 duurzame industrie is gefaseerd over de jaren 2010 € 75.000 en 2011 € 425.000. Laboratorium Microsysteemtechnologie 2008-2011: subsidiëring is afgestemd op het benodigde jaarbedrag, in 2011 is dat € 164.000 ten opzichte van € 273.000 in 2010. Naar aanleiding van de ramp in Haïti werd in 2010 een bijdrage betaald. De bijdrage aan Biobase Europe wordt in 2010 en 2012 beschikbaar gesteld. Betreft de uitbreiding kapitaal verbonden partij Zeeuws Participatiefonds B.V. in 2011. Het Operationeel Programma Zuid heeft een looptijd van 2007-2013. De cofinanciering voor OP-Zuid volgt de bestedingen en die zijn niet gelijkmatig over de jaren verdeeld. In het kader van de bezuiniging op subsidies is de bijdrage aan NV Economische Impuls Zeeland verminderd.

Het saldo van de baten op het programma stijgt 2011 ten opzichte van 2010 met € 9.164.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
9.200	UP-Safety
-/- 36	Overig
9.164	Totaal

In 2011 wordt terugbetaald door Zeeland Seaports € 9,8 miljoen van een eerder verleende saneringsbijdrage, € 0,6 miljoen volgt in de vierde begrotingswijziging 2011.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 2.956.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 425	ECO 3 duurzame industrie
1.500	Prio Biobase economy 2012-2015
1.000	Investerings Kanaalzone 2012-2015
1.500	Prio Op-Zuid en Pieken in de Delta
1.000	Prio Dé Economische agenda 2012-2015
240	Biobase Europe
-/- 200	Zeeuws Participatiefonds B.V.
-/- 130	Cofinanciering OP-Zuid
-/- 1.174	Cofinanciering Pieken in de Delta
-/- 383	Sociaal Akkoord 2008-2011
-/- 257	Loopbaanadviseurs 2008-2011
244	Apparaatskosten
41	Overig
2.956	Totaal

ECO3, Biobase Europe, Zeeuws Participatiefonds B.V., OP-Zuid, saneringsbijdrage Zeeland Seaports zijn toegelicht bij 2011-2010. Het programma Pieken in de Delta heeft een looptijd t/m 2012, het budget voor de cofinanciering is t/m 2011 beschikbaar gesteld. Sociaal Akkoord en Loopbaanadviseurs betreffen de afloop van prioriteiten uit de collegeperiode 2008-2011.

Het saldo van de baten op het programma daalt 2011 ten opzichte van 2012 met € 9.189.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 9.200	Saneringsbijdrage Zeeland Seaports
11	Overig
-/- 9.189	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.087.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 293	Cofinanciering OP-Zuid
-/- 347	Laboratorium Microsysteemtechnologie
-/- 240	Biobase Europe
-/- 221	PSEB 2009-2012
750	Prio Investerings Kanaalzone 2012-2015
-/- 500	Cofinanciering Pieken in de Delta
-/- 236	Overig
-/- 1.087	Totaal

Cofinanciering OP-Zuid en Biobase Europe zijn bij 2011-2010 (historisch perspectief toegelicht).
Laboratorium Microsysteemtechnologie en PSEB 2009-2012 betreffen de afloop van prioriteiten
collegeperiode 2008-2011.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 1.513.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.000	Prio OP-Zuid en Pieken in de Delta
-/- 391	Cofinanciering OP-Zuid
-/- 122	Overig
-/- 1.513	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 4.878.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
4.950	Prio Investerings Kanaalzone 2012-2015
-/- 72	Overig
-/- 4.878	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 3.200.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
3.200	Prio Investerings Kanaalzone 2012-2015
3.200	Totaal

In 2015 wordt terugbetaald door Zeeland Seaports € 3,2 miljoen van een eerder verleende
saneringsbijdrage.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de
reserve mutaties per programma

2.10 Programma 10

Toerisme en recreatie

Inleiding

Toerisme is een samengesteld product zowel in de zin van het karakter van de aanbieders (publieke en private) als het soort product (vervoer, vermaak en verblijf). Het toeristisch product heeft een harde component (voorzieningen) en een zachte component (personeel, informatie), die minstens zo belangrijk is voor de beleving van dit product.

Uitgangspunt in het PSEB beleid 2009-2012 (vastgesteld 29 mei 2009) op het gebied van recreatie en toerisme is het verhogen van de bestedingen op het gebied van recreatie en toerisme in Zeeland door het stimuleren van sectoren met een hoge economische potentie en het implementeren van nieuwe product/marktcombinaties.

Door nieuwe, duurzame product/marktcombinaties en de daarmee gepaard gaande nieuwe verbindingen te stimuleren, kan in samenwerking met het bedrijfsleven en de kenniscentra het doel van tien procent meer bestedingen in 2012 bereikt worden.

Ons College heeft besloten om een nieuwe beleidsnota op te stellen De Economische agenda 201-2015. Het streven is deze in december 2011 aan Provinciale Staten voor te leggen. De teksten in dit begrotingsboek zijn gebaseerd op het PSEB. Bij het vaststellen van De Economische agenda zal tevens een tekstuele begrotingswijziging aan u voorgelegd worden.

Beleidsopgaven/speerpunten:

De cijfers uit de verschillende trendrapporten hebben aangetoond dat de sector recreatie en toerisme een veranderingsproces doormaakt. Sommige onderdelen hebben een groeipotentie in zich (watersport, dagrecreatie, hotelsector). Bij andere sectoren zien we een stagnatie (kampeersector) maar dit geldt overigens niet voor de bedrijven met een hoog voorzieningenniveau. In de PSEB-periode 2009-2012 wordt ingezet op het stimuleren van de sterke sectoren zoals watersport (inclusief onderwatersport), dagrecreatie, hotelsector, andere vormen van verblijfsrecreatie met een hoog voorzieningenniveau en de verbetering van de recreatieve infrastructuur.

Leidraad bij alle beleidsvoornemens in dit kader is steeds dat:

De werkgelegenheid in de sector blijft stabiel of groeit, de structuur tussen de sectoren, branches en (overheids)organisaties wordt versterkt, innovatieve projecten en initiatieven worden gestimuleerd en er wordt voortdurend gestreefd naar kwaliteitsverbetering.

Aandacht voor één van deze factoren is niet voldoende; bij alle speerpunten/nieuwe product/marktcombinaties ('Aqua high tech Delta', 'Puur Zeeland') zal voortdurend aan alle aspecten tegelijkertijd aandacht moeten worden besteed. Met als uitgangspunt 'verhoging van de bestedingen in de sector' wordt vanaf 2009 gezocht naar nieuwe product/marktcombinaties die de genoemde beleidsvoornemens kunnen realiseren.

Het beleid van de Provincie Zeeland op dit terrein blijft voorwaardenscheppend. De Provincie zal vooral coördinerend, initiërend en in bescheiden mate faciliterend optreden.

In de afgelopen periode zijn er ook recreatiedoelen gerealiseerd via het Investeringsbudget Landelijk Gebied 2007-2013 (ILG). Het kabinet Rutte wil echter fors bezuinigen en de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL en I) heeft per brief van 20 oktober 2010 een decentralisatie van het ILG en een herijking van de EHS aangekondigd. Landelijk is er sprake van een korting op het ILG-budget van € 600 miljoen. Sinds oktober 2010 gaat de Provincie ten laste van het ILG-budget in principe geen nieuwe verplichtingen aan. Reeds eerder aangegane juridische verplichtingen zal de Provincie wel nakomen.

Naar verwachting zal er pas eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de uitkomst van het onderhandelingsproces tussen het Rijk en Provincies en over de op handen zijnde decentralisatie van alle rijkstaken. De uitkomst daarvan zal vastgelegd worden in de Wet inrichting landelijk gebied (WILG). Het

Rijk legt de vroegere ILG taken bij de Provincies neer en heeft daar bij via het verdeelmodel van het provinciefonds vanaf 2012 rekening mee gehouden. In de Memorie van Toelichting op het concept van de nieuwe WILG wordt hiernaar verwezen met de tekst: 'deze inzet (actieve maatregelen in de sfeer van inrichting en beheer van het landelijke gebied) is uiteraard niet geheel vrijblijvend: als de provincies op dit punt hun verantwoordelijkheid niet nemen, dan kan dat uiteindelijk leiden tot herijking van de bijdrage die het Rijk bereid is toe te voegen aan de algemene middelen van de Provincies'.

In het licht van deze ontwikkelingen wordt ingezet op een evenwichtige en zorgvuldige afronding van de juridische verplichtingen uit de ILG-bestuursovereenkomst. Daarnaast zullen wij een fundamentele keus moeten maken op welke wijze wij onze toekomstige wettelijke taak in het landelijke gebied vorm en inhoud wil geven. In samenhang met deze discussie kan ook gezien worden welke nieuwe doelen nog kunnen worden gerealiseerd in 2012 en in latere jaren. Zo nodig zullen daartoe voorstellen voor aanpassing van de begroting 2012 worden ingediend.

Wat willen we bereiken?

Het toeristisch product Zeeland bestaat grofweg uit een verblijfs-, dag- en watersportrecreatieve component. De verblijfsrecreatie is de motor van de Zeeuwse toeristische economie; dat wil zeggen dat de ontwikkelingen in deze sector voor een belangrijk deel bepalend zijn voor de werkgelegenheid en bestedingen in de andere sectoren binnen of buiten de toeristisch-recreatieve sector.

Onze middelen (waaronder menskracht en geld) zetten we met name in op het verder versterken en ontwikkelen van nieuwe product/marktcombinaties in Zeeland. De beschikbaarheid van de middelen van overheid en bedrijfsleven bepalen mede in hoeverre we de geformuleerde ambities waar kunnen maken. Daarnaast is fysieke ruimte ook een bepalende factor voor de realisatie van de plannen in de toeristisch-recreatieve sector. Bij de dagrecreatie richten we ons met name op het stimuleren van die ontwikkelingen die passen bij de natuurlijke aantrekkingskracht van Zeeland als toeristische bestemming. De resultaten van het onderzoek naar de positionering van de Zeeuwse identiteit zijn leidraad voor het marketing- en promotiebeleid in de komende jaren.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1001

Een evenwichtige groei van de Zeeuwse Economie

1002

ilg recreatie

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De centrale beleidsopgaven van het PSEB waarop we moeten 'versterken, vernieuwen en verbinden' betreffen onderstaande punten (daarbij geven we aan in welk van de acht economische beleidshoofdstukken hiervoor beleid wordt geformuleerd):

- Evenwichtige groei van de economie: (te bereiken) maatschappelijk effect
- Versterking van de economische structuur: versterking van de specifieke Zeeuwse sectoren (beleidshoofdstuk Recreatie en Toerisme, beleidshoofdstuk Landbouw, beleidshoofdstuk Visserij en Aquacultuur en beleidshoofdstuk Havens en Industrie) en het leggen van nieuwe verbindingen tussen de sectoren en versterken van samenwerking met het bedrijfsleven (onder andere beleidshoofdstuk Zorg economie)
- Versterken functioneren arbeidsmarkt en onderwijs: beleidshoofdstuk Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt
- Stimuleren innovatie, kennis en ondernemerschap (toegang tot kennis/kennisverspreiding): beleidshoofdstuk Kennis, Innovatie en Ondernemerschap
- Benutten kansen klimaat en energie, water: beleidshoofdstuk Energie en Klimaat en de provinciale Klimaatagenda

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaardenscheppend. De acht beleidshoofdstukken die in het PSEB 2009-2012 zijn geformuleerd geven aan dat wij op tal van terreinen in het economisch krachtenveld aanwezig en actief zijn. Wel moet beseft worden dat de Zeeuwse economie voor een groot deel afhankelijk is van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de nationale en de wereldeconomie en de bereidheid van het bedrijfsleven om te investeren.

De acht beleidshoofdstukken zijn SMART gemaakt. Deze SMART-doelstellingen met indicatoren zijn hieronder weergegeven voor het maatschappelijk effect/de hoofddoelstelling en voor de beleidshoofdstukken Kennis, Innovatie en Ondernemerschap, Zorg economie, Energie en Klimaat en Havens en Industrie. De andere vier beleidshoofdstukken worden behandeld in andere hoofdstukken van deze programmabegroting: 09 Economie, 11 Landbouw en Visserij en 12 Onderwijs.

Bij het vaststellen van de nieuwe beleidsnota De Economische agenda 2012-2015 zal direct ook een apart voorstel voor een tekstuele begrotingswijzing als statenvoorstel voorgelegd worden. Hierin worden de geactualiseerde teksten en doelstellingen met streefwaarden 2012 en 2015 opgenomen.

Effect	Doelstelling
Een evenwichtige groei van de Zeeuwse Economie	Recreatie en Toerisme 100101 De Zeeuwse vrijetijdsindustrie tracht in de periode 2009-2012 een omzetverhoging van 10% te realiseren ten opzichte van 2008 door te investeren in nieuwe duurzame product/marktcombinaties. De 10% toename van de bestedingen in de sector Recreatie en Toerisme was het doel voor 2012 maar de economische crisis heeft in 2009/2011 haar sporen achtergelaten. De extra bestedingen zullen naar verwachting wel samenhangen met investeringen in nieuwe product/markt-combinaties die nu gestimuleerd worden. Omdat de effecten van die maatregelen naar verwachting pas vertraagd zichtbaar worden (de kost gaat voor de baat uit) wordt in 2012 uitgegaan van een groei van 2% ten opzichte van 2008. Om te kunnen meten of het gestelde effect (10% meer bestedingen in 2012) wordt bereikt, worden de volgende indicatoren gehanteerd: • Jaarlijkse bestedingen van de Nederlandse toeristen en recreanten in Zeeland in de vrijetijdssector (0-meting: totale bestedingen Nederlandse gasten in Zeeland (inclusief vaste gasten): € 205,5 miljoen in 2008, in 2009 is dit bedrag € 222,4 miljoen). • Bestedingen van de buitenlandse gasten in Zeeland in de vrijetijdssector in 2008 en 2011 (0-meting: dagbesteding buitenlandse toeristen in Zeeland was in 2006 € 54 per persoon, in 2009 € 64 per persoon). • Jaarlijkse dagbestedingen van de toeristen (0-meting: gemiddelde besteding per activiteit ondernomen door niet-Zeeuwen in 2007: € 25,40 en 2008 € 24,77 in 2009 is dit bedrag teruggelopen tot € 15,50). • Ultimo 2012 wordt gestreefd naar behoud van hetzelfde niveau inzake het aantal blauwe vlaggen en Green Keys; wat betreft de Region Awards is de doelstelling dat drie Zeeuwse gemeenten deze award hebben gewonnen. • Nulmeting in 2008: Blauwe vlaggen langs de kustzone: 17, Green Keys bij accommodaties: 24, Region Award: 0. Situatie in 2009: Blauwe vlaggen langs de kustzone: 28, Green Keys bij accommodaties: 19, Region Award: 1. Situatie in 2010: Blauwe vlaggen langs de kustzone: 35, Green Keys bij accommodaties: 18, Region Award: 2. Cijfers zijn afkomstig van het Kenniscentrum (kust)toerisme.

ILG recreatie

ILG recreatie

100201

In het kader van het provinciaal beleid stonden de afgelopen jaren de volgende speerpunten centraal:

- Kwaliteitsimpuls bestaande voorzieningen
- Ontwikkeling voorzieningen voor dagrecreatie
- Verbetering bestaande en ontwikkeling nieuwe routenetstructuren

In 2012 zullen subsidies worden verleend middels POP-2 geld uit Europa. De beschikbare bedragen kunnen verdubbeld worden met cofinancieringsbudget. Hiervoor is echter vooralsnog geen ILG budget meer beschikbaar.

Gelet op de ontwikkelingen rond het ILG budget is er in 2012 alleen ruimte voor ILG gerelateerde werkzaamheden op basis van reeds in 2010 aangegane verplichtingen. Dit geldt ook voor het oplossen van knelpunten in de landelijke routestructuren wandelen, fietsen en varen. Mogelijk zal eind 2011 meer duidelijkheid zijn over de consequenties van de decentralisatie en over de eventuele budgettaire ruimte voor nieuw werk.

Boerenlandpaden worden op projectmatige basis gerealiseerd, onder meer door gebruikmaking van POP2 subsidies. Naar verwachting zal in 2012 circa vijftig kilometer worden gerealiseerd. De hiervoor benodigde beheersvergoeding kan wel ten laste van het ILG/provinciale budget worden gebracht.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	4.007	3.115	7.163	6.204	2.463	2.430
baten	-2.149	-939	-4.438	-3.806	-67	0
resultaat voor bestemming	1.858	2.177	2.726	2.398	2.395	2.430
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	27	27	-33	7	0	0
resultaat na bestemming	1.886	2.203	2.693	2.405	2.395	2.430

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€892
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	-€1.210
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€4.048
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€3.499
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€959
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	-€632
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€3.741
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	-€3.738
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€33
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€68

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 892.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.020	Stimuleringsregeling Voordelta
159	Fietsen aan Zee
-/- 31	Overig
-/- 892	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.210.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.020	Stimuleringsregeling Voordelta
-/- 190	Overig
-/- 1.210	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 4.049.
Dit komt met name door

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
280	Routenetwerk impuls varen/fietsen/wandelen
-/- 518	Stimuleringsregeling Voordelta
1.000	Prio Dé Economische agenda 2012-2015
3.737	Transcoast
-/- 398	PSEB 2009-2012
-/- 201	Fietsen aan Zee
149	Overig
4.049	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2012 met € 3.499.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
3.737	Transcoast
-/- 518	Stimuleringsregeling Voordelta
280	Routenetwerk impuls varen/fietsen/wandelen
3.499	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 960.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
280	Routenetwerk impuls varen/fietsen/wandelen
-/- 272	Stimuleringsregeling Voordelta
-/- 639	Transcoast
-/- 257	PSEB 2009-2012
-/- 71	Overig
-/- 959	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 632.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
280	Routenetwerk impuls varen/fietsen/wandelen
-/- 272	Stimuleringsregeling Voordelta
-/- 640	Transcoast
-/- 632	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 3.741.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 3.097	Transcoast
-/- 528	Routenetwerk impuls varen/fietsen/wandelen
-/- 116	Overig
-/- 3.741	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 3.738.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 3.097	Transcoast
-/- 528	Routenetwerk impuls varen/fietsen/wandelen
-/- 113	Overig
-/- 3.738	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 33.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 33	Overig
-/- 33	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 68.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 68	Overig
-/- 68	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.11 Programma 11

Landbouw en visserij

Inleiding

Het beleid zoals verwoord in dit beleidsprogramma is gebaseerd op het PSEB 2009-2012 dat op 29 mei 2009 is vastgesteld. Ons College heeft besloten om een nieuwe beleidsnota op te stellen De Economische agenda 201-2015. Het streven is deze in december 2011 aan Provinciale Staten voor te leggen. De teksten in dit begrotingsboek zijn gebaseerd op het PSEB. Bij het vaststellen van De Economische agenda zal tevens een tekstuele begrotingswijziging aan u voorgelegd worden.

Landbouw

De landbouw is als belangrijkste landgebruiker toonaangevend aanwezig in het Zeeuwse landschap.

Het areaal cultuurgrond is 117.960 hectare in 2010, hetgeen overeenkomt met 66% van de totale oppervlakte land in Zeeland. Een zwaar accent ligt op de akkerbouw (77% van het totale aantal bedrijven), met name op de kapitaal- en arbeidsintensievere plantaardige teelten.

Het aantal bedrijven is tussen 2009 en 2010 met 15 bedrijven toegenomen (0,46%) en bedroeg in 2010 3.241. De veehouderij groeit de laatste 10 jaar door verplaatsingen van elders. Het economisch belang dat de sector landbouw (en tuinbouw) in Zeeland vertegenwoordigt, is groot. Met inbegrip van de agribusiness zorgt de landbouw voor een werkgelegenheid van 15.020 personen (2010), dat is 8,8% van de totale Zeeuwse werkgelegenheid. Dit is exclusief de visserij.

De Provincie kan slechts in beperkte mate invloed uitoefenen op de marktontwikkelingen in de landbouw. Daarvoor wordt het beleid teveel bepaald op Europees en mondiaal niveau, zoals bijvoorbeeld de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot het gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid. Deze wijzigingsvoorstellen kunnen verstrekende gevolgen voor de Zeeuwse landbouw hebben zoals bijvoorbeeld voor de vlassector.

In het nieuwe gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid wordt het markt- en prijsbeleid verder afgebouwd en vervangen door een systeem van directe inkomenssteun. Dit beleid wordt gekoppeld aan duurzamere vormen van landbouw, met oog voor dierenwelzijn, voedselveiligheid en maatschappelijk verantwoord produceren. Vanaf 1 januari 2010 zal een deel van het Europese budget ook worden ingezet voor de vier zogenaamde nieuwe uitdagingen (klimaatverandering, hernieuwbare energie, watermanagement en biodiversiteit) en voor innovatie van de agrarische sector in brede zin. Meer nadruk komt te liggen op integrale plattelandsontwikkeling, hetgeen zijn vertaling mede vindt in de beschikbare geldstromen. Bij de uitvoering van dit beleid wordt een stevige rol voor de regio's voorzien in het transitieproces naar een duurzame, concurrerende landbouw met ruimte voor ondernemerschap.

De Europese Kaderverordening Plattelandsontwikkeling heeft een vervolg gekregen in de vorm van POP2 2007-2013. Het POP2 is in 2007 doorvertaald in een nationaal programma, waarbij as 1 en as 2 (onder andere innovatie, afzetbevordering, voedselkwaliteit, beheersvergoedingen) worden vormgegeven door het Landbouwloket van Dienst Regelingen van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL en I) en as 3 en as 4 (onder andere verbreding plattelandseconomie en verbeteren leefbaarheid) door het Loket Vitaal Platteland Zeeland. Voor meer informatie zie beleidsprogramma Ruimtelijke omgeving.

Het Ministerie van EL en I heeft eind 2007 de Beleidsnota Biologische Landbouwketen 2008-2011 vastgesteld waarbij de overheid via een derde Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw de markt voor biologische voeding verder wil vergroten en streeft naar een robuustere biologische sector. Daarnaast streeft EL en I er naar de biologische landbouw meer te verbinden met de gangbare landbouw en de samenleving, een lijn die de Provincie Zeeland al sinds 2007 volgt.

Visserij en Aquacultuur

Het beleid voor de Nederlandse zeevisserij wordt in Brussel gevormd (Gemeenschappelijk Visserij Beleid). Hoge brandstofkosten, teruglopende besommingen en natuurdoelstellingen nopen de sector alternatieven te ontwikkelen voor de boomkorvisserij.

Tot de kustvisserij wordt onder andere de kottervisserij op garnalen gerekend. Het beleid voor deze vorm van visserij wordt gevormd door het ministerie van EL en I. De visafslagen in Colijnsplaat, Breskens en Vlissingen vormen de aanlandingspunten voor de zeevisserij en kustvisserij. Teruglopende vangsten leiden tot een verzwakking van de positie van de visafslagen. Op de Zeeuwse binnenwateren wordt visserij met behulp van fuiken, korven, staand want en ander vistuig beoefend. Enkele tientallen Zeeuwse vissers houden zich bezig met deze kleinschalige vormen van visserij: de binnenvisserij. Binnen deze deelsector van de Zeeuwse visserij vormen een te hoge visserijdruk op de Oosterschelde en afbouw van de palingvisserij twee belangrijke knelpunten.

Aquacultuur kent verschillende verschijningsvormen. Tot het aquacultuurcluster rekenen wij in eerste instantie de traditionele mossel- en oestercultuur. Voor wat betreft de mossel- en oestersector, is het ministerie van LNV als eerste verantwoordelijk voor de beleidsvorming en -uitvoering. Zowel de mossel- als oestersector staat de komende jaren voor de nodige uitdagingen. De mosselsector gaat een belangrijke transitieperiode tegemoet. Het uitgangsmateriaal voor de mosselcultuur, het mosselzaad, wordt in de toekomst op andere wijze gegenereerd. Het invangen van mosselzaad in de waterkolom (met behulp van zogenoemde mosselzaadinvanginstallaties (MZI)) vormt op termijn wellicht een kansrijk alternatief. Deze MZI's worden vanaf 2010 op grotere schaal gerealiseerd in de Waddenzee, Oosterschelde en Voordelta. Voor de Noordzee zijn er wellicht combinaties met andere gebruiksfuncties (waaronder windmolenparken) mogelijk. De technische mogelijkheden hiervoor moeten nader worden onderzocht. Het binnendijks kweken van mosselzaad in zogenoemde broedhuizen is een ander mogelijk alternatief voor mosselzaadvisserij. Uit kostenoverwegingen is deze optie op dit moment nog niet interessant.

Verder vertonen de productieomstandigheden in de Oosterschelde een neergaande trend, waarvan de mossel- en oestersector nadrukkelijk de gevolgen ondervinden. Achterblijvende groei van oesters leidt tot verlies van marktaandeel. Binnen het visserij- en aquacultuurbeleid vormt verbetering van de kansen voor verschillende vormen van schelpdiercultuur in de Deltawateren één van de prioriteiten.

Wat willen we bereiken?

Landbouw

In het PSEB 2009-2012 zijn voor de landbouw drie speerpunten benoemd:

- Versterken landbouw
- Versterken kennisnetwerk en stimuleren innovatie
- Leggen van nieuwe verbindingen

Deze zijn doorvertaald naar concrete acties die leiden tot:

- Het versterken van het agribusinesscluster in Zeeland door schaalvergroting van landbouwbedrijven en het aantrekken van nieuwe agribusinessbedrijven
- Nieuwe teelten en teelttechnieken binnen de landbouw
- Nieuwe product/marktcombinaties binnen de agribusiness

Visserij en Aquacultuur

Met ons beleid streven wij naar behoud van de visserijsector (bestaande uit primaire productie, verwerking en handel) als karakteristieke economische activiteit voor onze Provincie, ook in de toekomst. Initiatieven die hieraan een bijdrage kunnen leveren, ondersteunen wij en pakken wij, waar nodig en mogelijk, samen met onze partners op. In de komende beleidsperiode geven wij prioriteit aan de ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuursector en aan de verbetering van de (regionale) productieomstandigheden voor de schelpdiersector. Dit is uitgewerkt in de volgende speerpunten:

- Schelpdiercultuur in de duurzame Delta
- Ontwikkeling binnendijkse aquacultuur
- Promotie, kwaliteitsverbetering en marktbesef

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1101

Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaardenscheppend. Daarnaast is economische ontwikkeling voor een groot deel afhankelijk van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de nationale en wereldeconomie en de bereidheid van bedrijven om te investeren. De ontwikkelingen in de landbouw en visserijsector worden bovendien voor een groot deel in Brussel bepaald. Voor een gedeelte van de aquacultuursector (met name de schelpdiervisserij) is het ministerie van EL en I beleidsbepalend. Een meting van het resultaat van provinciaal beleid blijft derhalve moeilijk. Aan het einde van de looptijd van het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan zal een evaluatie plaatsvinden.

Bij het vaststellen van de nieuwe beleidsnota De Economische agenda 2012-2015 zal direct ook een apart voorstel voor een tekstuele begrotingswijzing als statenvoorstel voorgelegd worden. Hierin worden de geactualiseerde teksten en doelstellingen met streefwaarden 2012 en 2015 opgenomen.

Effect	Doelstelling			
Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie	Landbouw 110101			
	Een concurrerende en duurzaam producerende agrarische sector in Zeeland.			
	Landbouw:			
	Het aantal SO per bedrijfstype in Zeeland stijgt met 1% per jaar.			
	Doel 2012 = nulwaarde 2008 + 4 %. Nulwaarde zie onderstaande tabel:			
		2008	2009	2010
	Alle bedrijfstypen	155	165	179
	Akkerbouw bedrijven (groep)	108	114	121
	Tuinbouw bedrijven (groep)	519	604	656

(Vervolg)	2008	2009	2010
Blijvendeteelt bedrijven (groep)	199	195	246
Graasdier bedrijven (groep)	123	128	130
Hokdier bedrijven (groep)	496	511	592
Gewas combinaties (groep)	177	182	206
Veeteelt combinaties (groep)	397	249	370
Gewas/vee combinaties (groep)	126	137	147

Bron:

SO: Standaard Opbrengst.

Een gestandaardiseerde maat voor de economische omvang van agrarische bedrijven, gebaseerd op de opbrengst die gemiddeld op jaarbasis per gewas of diercategorie wordt behaald. SO wordt uitgedrukt in euro's.

Tot en met 2009 werd de economische omvang van agrarische bedrijven uitgedrukt in NGE (Nederlandse Grootte-Eenheid). Met ingang van 2010 wordt dit vervangen door SO (Standaard Opbrengst). Hierdoor wijzigt de ondergrens voor opname van bedrijven in de publicatie van de Landbouwtelling van 3 NGE in € 3000 SO. Voor vergelijkbaarheid in de tijd zijn de gegevens van 2000 tot en met 2009 herberekend op basis van SO-normen en -indelingen.

- Het stabiliseren van het aantal landbouwgerelateerde bedrijven en werknemers in Zeeland op het niveau van 2008. In onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de afgelopen jaren. De eerder gepubliceerde cijfers over 2008 en 2009 zijn herzien.

	2008	2009	2010
aantal bedrijven	1.247	1.267	1.254
werkplaatsen (incl. parttimers)	7.170	7.018	6.838

Bron: RIBIZ

Visserij 110102

Het Zeeuwse visserij- en aquacultuurcluster pakt met kracht de veranderingen op, die de veranderende maatschappelijke inzichten en omstandigheden stellen aan een duurzaam opererende economische sector. Het handhaaft en bouwt - waar mogelijk - zijn concurrentiepositie verder uit.

Visserij en aquacultuur:

- De directe werkgelegenheid in de visserij- en aquacultuursector is in 2012 minimaal op hetzelfde niveau als in 2008, namelijk 1.790 arbeidsplaatsen (actuele nulwaarde 2010 is 1.880 arbeidsplaatsen, bron RIBIZ).
- In 2012 is minimaal één nieuwe schelpdiersoort in cultuur of onderzoek.
- Een nieuwe economische sector gericht op de binnendijkse kweek van aquatische organismen krijgt verder gestalte door de vestiging van twee nieuwe bedrijven (dus van 10 naar 12) en een verhoging met 30% van de binnendijkse productie. In 2008 kent onze provincie vier zeeakraalkwekers met een productie van 30 ton zeekraal, drie viskwekers met een productie van 200 ton en drie zagerkwekers (20 hectare) met een productie van 150 ton.

Doel 2012:

- De directe werkgelegenheid in de visserij- en aquacultuursector is in 2011 minimaal op hetzelfde niveau als in 2008 (1.790 arbeidsplaatsen, bron RIBIZ).
- Een nieuwe economische sector gericht op de binnendijkse kweek van aquatische organismen krijgt verder gestalte door de vestiging van een nieuw bedrijf (dus van 10 naar 11) en een verhoging met 10% van de binnendijkse productie.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	1.268	823	3.164	1.476	1.466	1.450
baten	15	0	-900	0	0	0
resultaat voor bestemming	1.283	823	2.264	1.476	1.466	1.450
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-53	53	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.230	876	2.264	1.476	1.466	1.450

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€445
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	-€15
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€2.341
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€900
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€1.688
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	-€900
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€10
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€16
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	€0

Financiële analyse.

Toelichting historisch perspectief 2010-2012

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 445.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 201	PSEB 2009-2012
-/- 250	Zeeuwse Tong
6	Overig
-/- 445	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 15.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 15	Overig
-/- 15	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 2.341.
Dit komt met name door

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
900	Visserij stimulering Voordelta
1.000	Dé Economische agenda 2012-2015 Visserij
500	Dé Economische agenda 2012-2015 Landbouw
-/- 48	Overig
2.341	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 900.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
900	Visserij stimulering Voordelta
900	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.688.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 900	Visserij stimulering Voordelta
-/- 255	PSEB 2009-2012
-/- 500	Dé Economische agenda 2012-2015 Visserij
-/- 33	Overig
-/- 1.688	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 900.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 900	Visserij stimulering Voordelta
-/- 900	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 10.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 10	Overig
-/- 10	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 16.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
------------------	--------------

-/- 16	Overig
--------	--------

-/- 16	Totaal
--------	--------

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.12 Programma 12

Onderwijs

Inleiding

Provincies hebben op het gebied van onderwijs geen wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden. In Zeeland bestaat echter traditiegetrouw een grote verbondenheid tussen de Provincie en het onderwijsveld.

In Zeeland willen we kwalitatief goed, inspirerend en betaalbaar onderwijs ten behoeve van de bevolking en het bedrijfsleven. Goed onderwijs is immers een belangrijke vestigingsfactor voor inwoners, jeugd, werknemers en bedrijven. Met ons economisch beleid nemen we ook onze verantwoordelijkheid op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt. Onderwijs behoort dan ook tot de kerntaak van de Provincie Zeeland op ruimtelijk-economisch gebied.

In de in december 2007 door Provinciale Staten vastgestelde onderwijsnota voor 2008-2011 "Onderwijs in de Provincie Zeeland, dé OnderwijsAgenda" zijn vijf thema's benoemd:

- kwaliteit en resultaten van het onderwijs
- de leerling centraal
- aansluiting en samenwerking
- werken en leren
- ontplooiing en ontwikkeling

Aan elk thema zijn één of meerdere concrete ambities verbonden die door projecten gerealiseerd worden.

Dé OnderwijsAgenda loopt ten einde. Een aantal zaken zal van invloed zijn op het nieuwe provinciale beleid ten aanzien van onderwijs:

1. Het collegeprogramma 2011 - 2015 'Stuwende krachten' (inclusief bezuinigingen en kerntakendiscussie);
2. Het onderwijsbeleid wordt geïntegreerd in het nieuw op te stellen economisch beleidsplan "De economische agenda 2012-2015". Conform uw besluit van 8 juli 2011. De beleidsambities met betrekking tot het onderwijs zullen in de toekomst méér dan voorheen worden gerelateerd aan de doelstellingen en ambities van het economisch beleid;
3. Het programma Kerend Tij;
4. De (tussentijdse)evaluatie van dé Onderwijsagenda (september 2011).

Ad 1 Stuwende Krachten

Naar aanleiding van het nieuwe collegeprogramma ligt het voor de hand om de voorbereidingen voor het nieuwe onderwijsbeleid integraal op te pakken met de voorbereidingen van het nieuwe economisch beleid, de Economische Agenda voor Zeeland.

Gezien de economische focus van het collegeprogramma Stuwende Krachten zal de focus van het onderwijsbeleid daarmee ook meer komen te liggen op de economische componenten van het onderwijs. De sociale componenten van het onderwijs verdwijnen naar de achtergrond en behoren meer tot de verantwoordelijkheid van de onderwijsinstellingen en andere overheden.

Ad 3 Kerend Tij

Omdat er in Zeeland de afgelopen jaren om diverse redenen een aantal onderwijsinstellingen in financiële problemen dreigde te komen heeft de toenmalige minister van onderwijs in 2009 -mede naar aanleiding van gesprekken met de Provincie Zeeland- de Taskforce Zeeland de opdracht gegeven om advies uit te brengen over de toekomst van het Zeeuwse onderwijs.

In het voorjaar van 2010 is het adviesrapport 'Kerend Tij' gepresenteerd en is de heer mr. E.M. d'Hondt door de Zeeuwse partners voorgedragen als Onderwijs Autoriteit Zeeland.

Onder leiding van de Onderwijs Autoriteit is gestart met een vijfjarige pilotproject dat als resultaat moet hebben:

- Een duurzame, samenhangende voorzieningenstructuur voor beroeps- en hoger onderwijs
- Kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod mede afgestemd op de behoefte van het regionale bedrijfsleven en de regionale non-profitsector
- Doorlopende leerlijnen tussen VMBO, MBO en HBO met als resultaat behoud Zeeuwse leerlingen voor Zeeland en een optimaal leerrendement
- Onderwijsarrangementen gericht op 'leven lang leren'
- Versterkt regionaal toegepast onderzoek

Ad 4 Tussentijdse evaluatie

Een belangrijke conclusie uit de (tussentijdse) evaluatie van dé OnderwijsAgenda 2008-2011 luidde 'leg de focus op die ambities uit dé OnderwijsAgenda die raakvlakken hebben met Kerend Tij en meer gericht zijn op de economische en infrastructurele kant van het onderwijs'.

Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. Een afschrift wordt ter informatie verzonden aan de commissie van Provinciale Staten.

In lijn met de provinciale kerntaken hebben Provinciale Staten vastgesteld om het nieuwe onderwijsbeleid integraal op te pakken met de voorbereidingen van en te integreren met de nieuwe Economische agenda 2012-2015. De beleisambities met betrekking tot het onderwijs zullen in de toekomst méér dan voorheen worden gerelateerd aan de doelstellingen en ambities van het economische beleid. Zolang er geen nieuw beleid voor onderwijs is vastgesteld blijft het onderliggende beleid overeind, waardoor het mogelijk blijft om activiteiten - zoals bijvoorbeeld geïnitieerd in het kader van Kerend Tij - ook in 2012 mede te ondersteunen. Dit is in de voortgangsrapportage op de Onderwijsagenda 2008-2011 ook voorgesteld welke in september 2011 door Provinciale Staten wordt vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

De Provincie Zeeland acht het van groot belang dat er in Zeeland goed, kwalitatief en inspirerend onderwijs is voor de gehele Zeeuwse bevolking. Van belang is daarbij zonder meer dat het onderwijs/de opleidingen in relatie worden gebracht met economische ontwikkelingen. Goede onderwijsvoorzieningen en een voortdurende interactie tussen onderwijs en het bedrijfsleven is één van de voorwaarden voor een gezonde economie. De uitwisseling van kennis en kunde tussen onderwijs en ondernemers leidt daarbij tot nieuwe economische impulsen. Tevens is het van belang dat er goede samenwerking en afstemming is op het snijvlak onderwijs en de beleidsvelden jeugdzorg, welzijn en cultuur.

De voortgang ten aanzien van het realiseren van de doelstellingen wordt ook bewaakt door de Stuurgroep OnderwijsAgenda; daarnaast is rondom iedere doelstelling een werkgroep (aanjaagteam) geformeerd met de taak (mede)zorg te dragen voor de realisering van de desbetreffende doelstelling. De beide gremia worden ondersteund door de Provincie Zeeland.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1201

Kwaliteit en resultaten van het onderwijs:

Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.

1202

Doorlopende ontwikkelingslijnen:

Het tot stand brengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijsinstellingen en hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvangvoorzieningen).

1203

Werken en leren:

Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kenniseconomie (Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie)

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Onderwijs heeft een tweeledige doelstelling. Enerzijds draagt het onderwijs bij aan de ontplooiing en ontwikkeling van jongeren; onderwijs moet leerlingen voldoende bagage meegeven om als zelfstandige individuen te kunnen participeren in de samenleving. Anderzijds heeft het onderwijs tot doel jongeren voor te bereiden op de arbeidsmarkt en om een bijdrage te leveren aan de economische ontwikkeling van de samenleving. De focus van het provinciaal beleid ligt op deze tweede doelstelling.

Onderwijs en economie zijn dus nauw met elkaar verweven. Er liggen relaties op het gebied van:

- Arbeidsmarkt: onderwijs leidt nieuwe werknemers op en onderwijs schoolt/traint werkenden;
- Kennisontwikkeling: van onderwijsinstellingen wordt steeds vaker verwacht dat zij kennis leveren voor het bedrijfsleven;
- Vestigingsfactor bedrijven: aanwezigheid onderwijs is een vestigingsfactor voor bedrijven;
- Vestigingsfactor jongeren: aantrekken/behoud jongeren naar/in de regio;
- Werkgever: het onderwijs is werkgever voor ruim 8.500 mensen.

Essentie van ons huidige onderwijsbeleid is gezamenlijk, met alle betrokkenen -onderwijsinstellingen, ondernemers, overheden, ouders en jongeren- te blijven streven naar kwalitatief goed en inspirerend onderwijs. De Provincie richt haar beleid niet op onderwijskundige aangelegenheden, maar wil partijen stimuleren en prikkelen om met elkaar in contact te komen om nieuwe relaties en verbindingen met elkaar aan te gaan. Met deze inspanning wordt de "ruggengraat" in het onderwijsveld gevormd. Projecten en activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van het provinciale onderwijsbeleid staan hierdoor niet meer "op zich", maar komen altijd met elkaar in verbinding te staan. Gezamenlijkheid loopt als een rode draad door het onderwijsbeleid.

Subsidieverzoeken aan de Provincie Zeeland voor projectenbijdragen dienen bij te dragen aan de realisatie van de doelstellingen en worden getoetst aan de in het programma genoemde subsidiecriteria.

Bij het vaststellen van de nieuwe beleidsnota De Economische agenda 2012-2015 zal direct ook een apart voorstel voor een tekstuele begrotingswijzing als statenvoorstel voorgelegd worden. Hierin worden de geactualiseerde teksten en doelstellingen met streefwaarden 2012 en 2015 opgenomen.

Effect	Doelstelling
Kwaliteit en resultaten van het onderwijs: Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.	Versterken Zeeuwse onderwijsinfrastructuur 120101 Het versterken van de Zeeuwse onderwijsinfrastructuur wordt, binnen de context van Kerend Tij, nadrukkelijk gepositioneerd als een noodzakelijke randvoorwaarde voor de sociaaleconomische ontwikkeling Zeeland. Indicator: Het plan van aanpak "drie van vijf" (periode augustus 2012 - juli 2013) is in de eerste helft van 2012 opgesteld (door de onderwijs autoriteit Zeeland). Het concept plan van aanpak "twee van vijf" (periode augustus 2011 - juli 2012) is beschikbaar. Er is in die periode gewerkt conform dit plan van aanpak. Samenhangend stelsel onderwijsvoorzieningen 120102 Er is een samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen, van primair tot en met hoger/wetenschappelijk onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, gedragen door onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en overheden. Indicator: In 2012 hebben alle onderwijsvoorzieningen in Zeeland op horizontaal niveau, per onderwijstype, een overleg-gremium. Uit de nulmeting in 2009 blijkt dat het primair onderwijs, het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs op horizontaal niveau over een overleg-gremium beschikken. Sinds 2010 is er ook in het hoger- en wetenschappelijk onderwijs een overlegpodium. • In het primair onderwijs is er sprake van het Platform Primair Onderwijs Zeeland (PPOZ). • Het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs kennen het (VO-)schoolleidersoverleg. • Het hoger- en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek komt onder voorzitterschap van de gedeputeerde onderwijs minimaal twee maal per jaar in vergadering bijeen om kennis tussen de leden te delen en de wetenschappelijke/academische samenwerkingsrelaties in Zeeland te versterken. In 2012 is het streven om deze resultaten te borgen.

Doorlopende ontwikkelingslijnen:
 Het tot stand brengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijsinstellingen en hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvang voorzieningen).

Samenwerken om voortijdige schoolverlaters te voorkomen 120201

In Zeeland werken de onderwijsinstellingen, Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC's), leerplichtambtenaren, overheden, Centra voor Werk en Inkomen (CWI's), zorgaanbieders, ondernemers en ouders samen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

Indicator:

Het aantal Zeeuwse jongeren dat met een vervolgopleiding start en deze binnen het eerste jaar alweer vroegtijdig verlaat is bij de meting in 2012 ten opzichte van 2008 met 10% gedaald.

Uit het schoolverlatersonderzoek van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) dat in najaar van 2008 in de provincie Zeeland is gehouden blijkt dat één op tien Zeeuwse jongeren die met een vervolgopleiding gestart is deze binnen het eerste jaar alweer vroegtijdig heeft verlaten.

Het voornemen bestaat om het ROA opdracht te geven om het schoolverlatersonderzoek in het schooljaar 2011-2012 te herhalen om resultaat te meten.

Werken en leren:
 Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt.
 In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kenniseconomie (Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie)

Scholieren voorbereiden op de arbeidsmarkt 120301

Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt.

60% van de Zeeuwse VO-scholen en beroepsopleidingen werken in 2012 op gestructureerde wijze samen aan de beroepenoriëntatie van Zeeuwse leerlingen.

Indicator:

In 2012 is 80% van de VO-schoolleiders tevreden over de geboden LOB-activiteiten in hun onderwijsinstelling.

In het schooljaar 2011/2012 verricht Scoop hiertoe een onderzoek.

De doorstroom van VMBO - MBO - HBO optimaliseren 120302

Doel is om te komen tot efficiëntere leerroutes tussen VMBO-MBO en HBO, vermindering van uitval en vergroting van het aandeel MBO-4 gediplomeerden dat voor een Hbo-opleiding kiest op de Hogeschool Zeeland.

Indicator:

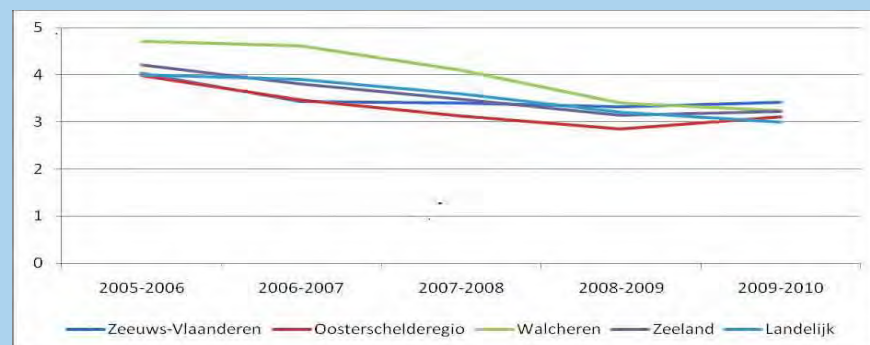
In 2012 is het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters met 40% gedaald ten opzichte van 2008.
Uit de uitgevoerde nulmeting in 2009 blijkt dat het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters in Zeeland in de periode schooljaar 2005/2006 tot en met het schooljaar 2009/2010 met 24% is gedaald tot 3,2%. De streefwaarde voor het schooljaar 2011/2012 is 2,4%.

Indicator:

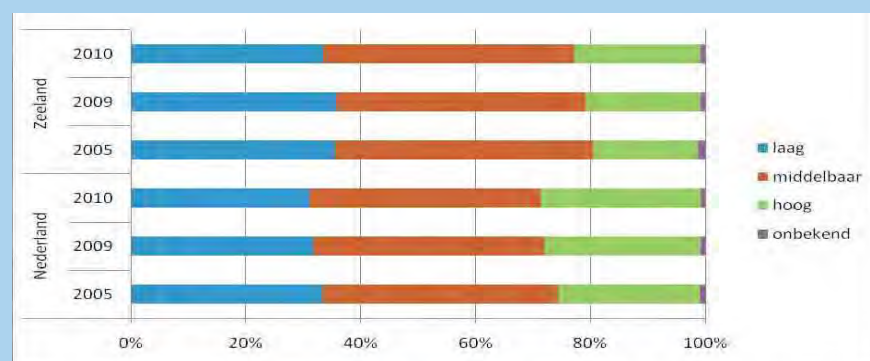
Het percentage hoog opgeleide Zeeuwen stijgt van 22% in 2010 naar 23% in 2012

Het percentage hoog opgeleide Zeeuwen is sinds 2005 tot 2010 3,6% gestegen, van 18,4% naar 22%. In Zeeland zijn minder hoog opgeleiden dan in Nederland (22% versus 27,8%).

Figuur 1. Het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters in Zeeland is in de periode 05/'06 – '09/'10 gedaald van 4,2% naar 3,2% (bron: www.aanvalopschooluitval.nl).

Figuur 2. Opleidingsniveau van de bevolking (15-65 jaar) (bron: CBS)

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	2.162	2.046	3.061	1.638	1.519	1.508
baten	-25	-26	-26	-26	-26	-26
resultaat voor bestemming	2.137	2.020	3.035	1.611	1.492	1.482
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	100	-39	-50	0	0
resultaat na bestemming	2.137	2.120	2.996	1.561	1.492	1.482

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€116
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€1
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€1.015
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€1.423
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€119
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€0
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€11
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	€0

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 116.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 100	Technocentrum Zeeland
-/- 16	Overig
-/- 116	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1	Overig
1	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 1.015.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.000	Prio onderwijs en kennisinfrastructuur
15	Overig
1.015	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.423.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	400	Prio De onderwijsagenda 2008-2012
-/-	1.000	Hogeschool Zeeland 2008-2012
-/-	23	Overig
-/-	1.423	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 119.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	50	Prio onderwijs Kerend Tij 2011-2013
-/-	50	Technocentrum Zeeland 2008-2013
-/-	19	Overig
-/-	119	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 11.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	11	Overig
-/-	11	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

2.13 Programma 13

Mobiliteit

Inleiding

Het programma Mobiliteit richt zich op basis van landelijk geformuleerd beleid en het Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan Zeeland (PVVP) op uitvoering van het provinciale mobiliteitsbeleid, en het kwaliteitsbeleid voor de provinciale (vaar)wegen. Een actualisatie van het vigerende PVVP is in het najaar van 2008 door Provinciale Staten vastgesteld. In het voorjaar van 2011 is het nieuwe collegeprogramma Stuwende krachten vastgesteld. Een goede infrastructuur en een goede bereikbaarheid voor Zeeland acht het college van groot belang. Daarnaast wil het college investeren in het onderhoud van wegen. Naast bereikbaarheid is het daarnaast de verkeersveiligheid die centraal staat in het provinciale mobiliteitsbeleid. Voor wat betreft het wegenbeheer wordt vergaande samenwerking met het Waterschap Scheldestromen nagestreefd, mits deze samenwerking (financiële) voordelen oplevert.

Mobiliteit hoort bij de moderne samenleving. Mensen verplaatsen zich om uiteenlopende redenen en met verschillende vervoerswijzen. De kwaliteit van de verbindingen voor deze vervoerswijzen zijn dan ook van groot belang voor de Zeeuwse economie en voor de participatie aan het sociaal-culturele leven binnen en buiten Zeeland.

Mobiliteit heeft echter ook een keerzijde. Met name de groei van het verkeer over de weg veroorzaakt problemen: files, waardoor steden en bedrijventerreinen minder goed bereikbaar zijn, uitstoot van schadelijke uitlaatgassen, versnippering van natuur en landschap door de aanleg van infrastructuur en een toenemend aantal verkeersongevallen, te vaak met dodelijke afloop. Als wegbeheerder en als mobiliteitsregisseur probeert de Provincie zo goed mogelijk om te gaan met dit spanningsveld.

De hoofddoelstelling van het PVVP is:

"Zeeland biedt een optimaal verkeer- en vervoersysteem, waarvan de kwaliteit voor de individuele gebruiker in goede verhouding staat tot de kwaliteit van de samenleving als geheel, en dat recht doet aan het evenwicht tussen sociale, economische en ecologische waarden".

De instandhouding van de provinciale infrastructuur wordt in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen behandeld.

Wat willen we bereiken?

Over de beleidseffecten en beleidsdoelen uit dit programma zal worden gerapporteerd in jaarrapportages aan GS voor de verschillende thema's, die in de loop van het jaar na afloop van het begrotingsjaar beschikbaar komen. Er zijn jaarrapportages voor de Fiets, Openbaar Vervoer, Goederenvervoer en Verkeersveiligheid. Een kopie van de jaarrapportages wordt ter kennisname gestuurd aan de commissie Economie en Mobiliteit van Provinciale Staten.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1301

Er is in Zeeland een basis bereikbaarheidskwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.

1302

Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische mobiliteit. De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar en kwalitatief hoogwaardig.

1303

Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief versterkt.

1304

Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.

1305

De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.

1306

Zeeland is 'verkeersleefbaar': de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.

1307

Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk. Als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt. Hiervoor moeten wij komen tot een intrinsiek veilige infrastructuur en een duurzaam veilig systeem van educatie en gedragsprikkels. Daarbij wordt ook gekeken of er specifiek Zeeuwse componenten zijn die van invloed zijn op het voorgaande.

1308

Het aanbieden van een functioneel (vaar)wegennet wat goed is ingepast in zijn omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt.

Beleidsthema's daarbij zijn:

- Veiligheid
- Bereikbaarheid
- Comfort
- Aanzien
- Leefbaarheid
- Milieu

1309

Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegennet volgens het beginsel:

- Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk;
- Regionale stroomwegen en gebiedsontsluitings-wegen in beheer bij de provincie;
- Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.

De beleidseffecten en beleidsdoelen uit dit programma zijn ook opgenomen in de Monitor PVVP Zeeland. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en voortgang in de Beleidseffectrapportage Verkeer en Vervoer Zeeland (BER).

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

De planstructuur op het gebied van verkeer en vervoer bestaat uit twee hoofdonderdelen, namelijk een beleidskader en een uitvoeringskader. Het beleidskader bestaat uit het Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan Zeeland (PVVP) en de uitwerking daarvan in sectornota's: Wegencategoriseringsplan, Actieplan Fiets, Beleidsplan Openbaar Vervoer, Beleidsvisie Goederenvervoer en Beleidsplan Verkeersveiligheid.

Daarnaast is er een Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur, dat is afgestemd op het PVVP.

De uitvoering van het PVVP en de sectornota's gebeurt langs drie verschillende lijnen:

1. Actieprogramma PVVP Zeeland;
2. Werkplan Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ);
3. Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur;

Verkeersveiligheid is één van de hoofdthema's in het PVVP en is daarnaast opgenomen in het jaarlijkse actieprogramma PVVP. Daarnaast kent verkeersveiligheid via het ROVZ, waarin verschillende partners in Zeeland samenwerken, een eigen programmastructuur waarin naast gedragsbeïnvloeding aandacht is voor een duurzaam veilige inrichting van de infrastructuur. Dat betreft alle wegbeheerders. Jaarlijks wordt door het ROVZ een werkplan uitgebracht. Een toelichting is opgenomen onder punt 2.

Infrastructurele projecten van de Provincie zijn opgenomen in het actieprogramma PVVP Zeeland.

1. Actieprogramma PVVP Zeeland

De uitvoering van het "eigen" provinciale mobiliteitsbeleid vloeit rechtstreeks voort uit het PVVP en de sectornota's; in de meeste gevallen via meerjarenprogramma's die aan de sectornota's zijn gekoppeld. Het Actieprogramma PVVP Zeeland geeft jaarlijks een totaaloverzicht van deze eigen provinciale activiteiten, met onderscheid naar meer beleidsmatige acties en infrastructurale projecten. Daarbij wordt de thematische indeling van het PVVP gevolgd: bereikbaarheid, openbaar vervoer, fiets, goederenvervoer, verkeersveiligheid, leefomgeving en instrumenten. Voor de infrastructurale projecten mondt dit uit in een Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland 2012 - 2016 (MIZ).

1.1 Autobereikbaarheid

Het provinciale bereikbaarheidsbeleid is gericht op een vlotte en veilige doorstroming van het (vracht)verkeer op het hoofdwegennet. Knelpunten die deze doorstroming in de weg staan, worden opgelost. Speciale aandacht in het collegeprogramma Stuwende Krachten is er voor het belang te investeren in onderhoud van wegen en daarbij de mogelijkheden van samenwerking met het Waterschap Scheldestromen te bezien. Daarnaast is het van belang de Recreatieverdeelweg en de rondweg Aardenburg in deze collegeperiode aan te leggen. Nieuwe investeringen zijn met name gericht op logistieke landbouwroutes, het traject Goes-Bruinisse en de N290 bij Hulst.

1.2 Openbaar vervoer

Het openbaar vervoer in Zeeland heeft vooral een sociale functie, de zogeheten 'basismobiliteit' voor mensen die niet over een auto of een ander vervoersalternatief beschikken. In deze collegeperiode wordt deze basisfunctie versterkt en verder ingericht volgens een Zeeuws Model voor openbaar vervoer. Dit betekent een kwalitatief goed OV-netwerk dat is ontwikkeld samen met gemeenten, instellingen, bedrijven en OV-aanbieders. Experimenten die hier aan bijdragen worden ondersteund. Blijvende aandacht is er voor het handhaven van de betrouwbaarheid van de fast ferry verbinding tussen Vlissingen en Breskens.

1.3 Fiets

Het streven is om de vraag naar het fietsen te versterken of, anders gezegd, om de fiets beter te 'verkopen' en de gebruiker het fietsen te laten 'beleven'. Op verschillende manieren moet de consument (bezoekers en inwoners van Zeeland) in aanraking komen met de fiets en de mogelijkheid krijgen om gebruik te maken van de fiets. Dit vergt voldoende en adequate fietsvoorzieningen, waarbij met name de veiligheid van fietsers een belangrijk item is. In 2010, het Jaar van de Fiets, is flink ingezet op de promotie van de fiets en Zeeland als fietsprovincie. De resultaten van de evaluatie van de het Jaar van de Fiets en het tot nu toe gevoerde beleid zullen worden verwerkt in nieuw te formuleren fietsbeleid vanaf medio 2012.

1.4 Goederenvervoer

De inzet is duurzaam goederenvervoer. Dit gebeurt door de afwikkeling van omvangrijke goederenstromen via het kwaliteitsnetwerk goederenvervoer en een multimodale ontsluiting van havens en industrie. Daarnaast wordt de concurrentiepositie van het Zeeuwse goederenvervoer in internationale netwerken versterkt, onder meer door facilitering van het (verladende) bedrijfsleven. Onder de paraplu van het logistiek topinstituut wordt samen met de NV Economische Impuls Zeeland gewerkt aan projecten voor logistieke innovatie. Op basis van de netwerkvisie binnenvaart is een stappenplan ontwikkeld tot behoud en versterking van het huidige netwerk aan binnenhavens. Gelet op het verstrijken van de looptijd van het huidige Actieprogramma Goederenvervoer 2007 - 2011, wordt gewerkt aan een nieuw goederenvervoerplan, waarin tevens invulling wordt gegeven aan de prioriteiten in het programma Stuwende Krachten. Via een kadernota (najaar 2011) zal het nieuwe plan in het voorjaar van 2012 aan Provinciale Staten worden aangeboden.

2. Verkeersveiligheid

Op 1 oktober 2010 is het integrale Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2011-2020 (BVZ) door Provinciale Staten vastgesteld. Vervolgens hebben alle besturen van betrokken Zeeuwse organisaties met het plan ingestemd. Aan alle partijen wordt gevraagd jaarlijks integrale uitvoeringsprogramma's op het gebied van gedragsbeïnvloeding en infrastructuur op te stellen.

Het verbeteren van de verkeersveiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partners in Zeeland. Het ROVZ stimuleert, coördineert en initieert deze samenwerking. In de praktijk krijgt de samenwerking vooral gestalte bij het uitvoeren van de programma's uit het werkplan van het ROVZ en bij de programma's die elke partner gaat opstellen.

In het vigerend PVVP 2009-2015 is de Zeeuwse ambitie: Op weg naar nul vermijdbare ernstige verkeersslachtoffers opgenomen, aangevuld met: 'in 2020 is Zeeland de meest verkeersveilige provincie'. Vermijdbaar zijn die ongevallen waarvan wij met een grote mate van waarschijnlijkheid weten wat er aan gedaan moet worden om ze te voorkomen, aangevuld met een positieve maatschappelijke baten/kosten verhouding.

Het Provinciaal Overleg Verkeer en Vervoer (POVV) en het ROVZ Plenair zijn de bestuurlijke kaders waarbinnen de programma's worden besproken en goedgekeurd. In het POVV participeren de wegbeheerders; in het ROVZ participeren naast de wegbeheerders ook Politie Zeeland, Openbaar Ministerie en diverse verkeersorganisaties. Voor de infrastructuur ligt het primaat bij het POVV; voor gedragsbeïnvloeding en handhaving bij het ROVZ.

2.1. Werkplan en monitorplan

De uitvoering van het Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2011-2020 wordt jaarlijks vertaald in een werkplan en loopt via vier programma's: Duurzaam Veilige Infrastructuur (opvolger van Verkeersveiligheid op Maat), Verkeerseducatie en Voorlichting, Sensibilisering en Verkeershandhaving. Bij deze programma's gaat het om de beïnvloeding van onbedoeld en bedoeld onveilig verkeersgedrag. Kernbegrippen zijn doelmatigheid, effectiviteit, efficiëntie van maatregelen, integrale samenwerking met partners in de regio en een integrale benadering van infrastructuur en gedragsbeïnvloeding. Naast deze inhoudelijke programma's is er het programma Organisatie, dat zich bezig houdt met het opstellen van jaarlijkse werkplannen, vernieuwing, draagvlak voor het Zeeuwse verkeersveiligheidsbeleid en kennismanagement. Jaarlijkse monitorrapportages geven uitsluitsel over de uitvoering en effecten van werkplanactiviteiten.

3. Integraal beheerplan provinciale infrastructuur

In haar rol als wegbeheerder is de Provincie belast met het aanbieden, beheren en onderhouden van een functioneel (vaar)wegennet dat goed ingepast is in de omgeving. Beleidsthema's daarbij zijn: veiligheid, bereikbaarheid, comfort, aanzien, leefbaarheid en milieu. Hieraan wordt invulling gegeven door onder meer het kwaliteitsbeleid infrastructuur. Op het gebied van de uitvoering van beheer en onderhoud wordt waar mogelijk de samenwerking gezocht met andere overheden.

3.1 Kwaliteitsbeleid infrastructuur

Het kwaliteitsbeleid voor de (vaar)wegen onderscheidt de thema's bereikbaarheid, veiligheid, comfort, leefbaarheid, aanzien en milieu. Voor elk beleidsthema is een kwaliteitsniveau vastgesteld door provinciale staten. De in 2004 door PS vastgestelde hoofdlijn van het gekozen kwaliteitsniveau "goed is goed genoeg"

kan als gevolg van de bezuinigingstaakstelling niet meer gehandhaafd blijven. Dat geldt met name voor positieve afwijkingen op het gebied van gladheidbestrijding en groenvoorzieningen (droge infra) en de positieve afwijking voor veiligheid en bereikbaarheid (natte infra). De voor het kwaliteitsniveau meest ingrijpende bezuinigingsmaatregelen betreffen beperken van het ecologisch bermbeheer en het up-to-date houden van primair de asmarkeringen van de wegen (kantmarkering geldt als sluitpost). Het Beheerplan fungeert als vertaling van de gewenste kwaliteitsniveaus naar de daaraan te koppelen doelstellingen en de uit te voeren onderhoudsmaatregelen. Aan de hand daarvan kan een berekening worden uitgevoerd naar de kosten die gemoeid zijn om het gewenste kwaliteitsniveau in stand te houden. Eind 2010 is het Beheerplan met de daarin opgenomen bezuinigingstaakstelling vastgesteld. Eind 2011 is de systematiek voor de monitoring van het Beheerplan beschikbaar gekomen.

3.2 Gladheidbestrijding

Op het gebied van gladheidbestrijding vindt nu afstemming plaats met de andere wegbeheerders. In de richting van de weggebruiker zal dit zich met name manifesteren door optimale bereikbaarheid en veiligheid van het Zeeuwse wegennet gedurende de winterperiode.

Om echter tot een effectievere en efficiëntere inzet van mensen en middelen te komen is in 2006 een project gestart om verdergaande samenwerking bij de diverse overheidsinstellingen in beeld te brengen. Dit heeft in 2007 geresulteerd in een overeenkomst waarbij zes wegbeheerders zich verbonden hebben tot een gezamenlijke aanbesteding van de gladheidbestrijding en inkoop van dooimiddel. Het bestek dat gekoppeld is aan de gezamenlijke aanbesteding eindigt in 2012. De voorbereidingen voor een nieuwe samenwerkingsovereenkomst zijn inmiddels gestart waarbij de ervaringen uit het huidige samenwerkingsverband in hoge mate bepalend zijn voor de nieuwe werkwijze.

Effect	Doelstelling
Er is in Zeeland een basis bereikbaarheids-kwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.	Een zo optimaal mogelijk bereikbaar wegennetwerk 130101 De hoofddoelstelling is een optimaal bereikbaar netwerk waarbij: • Vanuit héél Zeeland het hoofdwegennet binnen maximaal 10 kilometer te bereiken blijft; • Op het hoofdwegennet geen structurele vertraging optreedt. Indicator: de verhouding tussen intensiteit en capaciteit in de spits is niet hoger dan 0,8 (2008 niet hoger dan 0,8); • Diverse bereikbaarheidsprojecten worden gevormd waarvan de belangrijkste zijn de N62 bestaande uit de opwaardering van Sloe - (2014) en Tractaatweg (2015) en de tunnel bij Sluiskil (2015).
Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische	Een voor iedereen toegankelijk openbaar vervoer 130201 • Er is in Zeeland 100 procent dekkingsgraad van Openbaar Vervoer in de kernen met minimaal oproepafhankelijk vervoer; • Het streekvervoer is in 2015 integraal toegankelijk. Vanaf 2010 wordt de dienstverlening uitgevoerd door lagevloerbussen. In datzelfde jaar zijn in ieder geval de knooppunten en vitale halten van het streekvervoer aangepast. In de periode 2011 tot en met 2014 zullen de overige halten uit het halteplan worden aangepast.

mobilititeit. De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar en kwalitatief hoogwaardig.

Indicator:

aandeel toegankelijke bussen volgens CROW-normen (Kennisplatform voor infrastructuur en verkeer en vervoer) en klantwaardering toegankelijkheid OV. Doelstelling 2012: handhaven minimaal 8,0. (2010 = 8,5)

- Afvaarten van de Fast Ferry Vlissingen-Breskens vinden plaats conform de vastgestelde dienstregeling. De betrouwbaarheid van de dienstverlening over een geheel jaar gemeten bedraagt tenminste 97 procent (2010: 98,4%).
- Voor het Fietsvoetveer wordt dit jaar een beheerplan opgesteld waarmee de relatie kwaliteit - budget inzichtelijk wordt gemaakt.
- Het OV-gebruik neemt ten opzichte van 2008 toe met 2% per jaar over de periode 2009 tot en met 2012.

Indicator:

reizigerskilometers per concessiegebied (bron: klantenbarometer). (2009 index 115,4 ten opzichte van 2000, geeft 2012 index van +/- 122,5 ten opzichte van 2000)

- Aantal reizigers Fast Ferry Vlissingen - Breskens

Indicator:

aantal passagiers (2010=653.364) Het streven is in 2012 een groei van 2% te bereiken (=680.000 reizigers).

Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief versterkt.

Het realiseren van een integraal Zeeuws fietsklimaat 130301

Het realiseren van een integraal Zeeuws fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets - vooral ten opzichte van de auto - op korte afstanden (< 7,5 kilometer) en in de recreatieve gebieden versterkt, waardoor inwoners en bezoekers van de provincie Zeeland méér gaan fietsen.

Het aandeel fiets in ritten korter dan 7,5 kilometer dient minimaal te worden gehandhaafd op 35% (2009 = 40,3%).

Verdere indicatoren:

- realisering ontbrekende fietspaden bij provinciale 80 km/uur wegen terugbrengen in 2012 naar 0 kilometer (2010 nog 3,85 kilometer): N665, Nisse tot N666 (2011) en N 656, Oud Vossemeer - Broeksedijk (2012);
- verbetering kwalitatief onvoldoende provinciale fietspaden (2010 nog 10,7 kilometer): N290 Rapenburg Tol - De Kraai (2013), N665, Lewedorp - Arnemuiden (2014) en N689, Terhole - Kuitaart (2015);

	• gerealiseerde fietsinfrastructuur bij andere wegbeheerders met behulp van BDU-subsidie; • gebruik fietshelmen door doelgroep (groep 1 t/m 4 basisschoolleerlingen); • het aantal fietsers (via een index getal) op het permanente fietsmeetnet dient, bij vergelijkbare weersomstandigheden, minimaal te worden gehandhaafd op het niveau van voorgaand jaar. (2010 'jaar van de fiets' is 0-meting)
Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.	Vergroten aandeel goederenvervoer per spoor, water en buis 130401 Het realiseren van een duurzaam goederenvervoernetwerk in Zeeland, en daarbij de randvoorwaarden scheppen voor de verdere versterking van de Zeeuwse economie met inachtneming van de kwaliteit van het milieu en landschap. Bij nieuwvestiging in de havengebieden is de ambitie om - via Zeeland Seaports - minimaal 50% van de aan- en afvoer over het water af te wikkelen. Indicator: • Modal-split zeehaven gebonden overslag Zeeland Seaports (enquête resultaten) (2010: 65%) • Intensiteit vrachtverkeer kwaliteitsnetwerk goederenvervoer versus intensiteit vrachtverkeer overig hoofdwegennet.
De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.	Samenwerking mobiliteitsbeleid met andere overheden 130501 Met alle wegbeheerders vindt regelmatig (3 à 4 keer per jaar) bilateraal overleg over mobiliteit en verkeersveiligheid plaats. Daarnaast worden jaarlijks tenminste vier thematische werkateliers georganiseerd. Dit is een nieuwe invulling van de doelstelling dat heel Zeeland is afgedekt met gebiedsaanpakken of andere vormen van regionale samenwerking. Indicator: • aantal wegbeheerders waarmee structureel overleg plaatsvindt; • aantal gevoerde overleggen; • aantal georganiseerde werkateliers. Doelstelling 2012: 100% dekking continueren.

	Deze doelstelling is meer een invulling van de uitvoering van alle andere doelstellingen in het PVVP. Bij de tussentijdse rapportage in 2012 zal waarschijnlijk voorgesteld worden om deze doelstelling te schappen.
Zeeland is 'verkeersleefbaar': de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.	Minimaliseren negatieve effecten autoverkeer&infrastructuur 130601 De verkeersleefbaarheid is te vertalen in beleid gericht op luchtkwaliteit, geluid, duisternis, ontsnippering en landschappelijke inpassing. Indicatoren: • concentraties fijn stof en NO2 (stikstof) langs het hoofdwegennet in Zeeland • geluid: zie doelstelling hoofdstuk milieu
Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk. Als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt. Hiervoor moeten wij komen tot een intrinsiek veilige infrastructuur en een duurzaam veilig systeem van educatie en gedragsprikkelers.	Voorkomen & verminderen aantal verkeersslachtoffers & -doden 130701 Streefwaarden voor 2020 Voor de vier inhoudelijke programma's van het verkeersveiligheidsbeleid worden de volgende streefwaarden voorgesteld. 1. Duurzaam Veilige Infrastructuur Zeeland beschikt over een duurzaam veilige verkeersinfrastructuur Indicatoren • Het totale wegennetwerk alsmede de inrichting van alle Zeeuwse wegen wordt driejaarlijks getoetst aan duurzaam veilig-principes via audits. De eerste vindt plaats in 2012; • Het instrument audit is beschikbaar in 2012 • Op basis van de audits is in 2013 een gemeenschappelijke lijst met probleemwegen opgesteld. • Een gezamenlijk werkprogramma per jaar van en voor alle wegbeheerders is in 2013, op basis van voorgaande gemeenschappelijke lijst met probleemwegen, opgesteld en is in 2020 uitgevoerd.

Daarbij wordt ook gekeken of er specifiek Zeeuwse componenten zijn die van invloed zijn op het voorgaande.

2. Permanente verkeerseducatie en voorlichting

Iedere Zeeuw heeft mogelijkheden om basiskennis, basisvaardigheden en basisattitudes aan te leren die nodig zijn voor een veilige verkeersdeelname.

Indicatoren:

- alle Zeeuwse basisscholen beschikken over het Zeeuws Verkeersveiligheidslabel (ZVL). (2010 = 62 van de 230 scholen)
- alle Zeeuwse middelbare scholen nemen deel aan het programma VerkeersEducatie Voortgezet Onderwijs (VEVO) (2010 = 23 van 25 scholen nemen deel)
- 30% (=5000) van de beginnende automobilisten volgt jaarlijks de terugkomcursus Trials
- Alle Zeeuwen ouder dan 70 jaar, wordt de mogelijkheid geboden tot:
 - het voeren van een adviesgesprek, met herhaling.
 - het volgen van een opfriscursus autorijden.
 - het volgen van een fietsvaardigheidstraining.
- Alle Zeeuwen die een scootmobiel aanschaffen volgen een scootmobielcursus.

3. en 4. Sensibilisering en verkeershandhaving

Bewust en onbewust risicovol verkeersgedrag wordt gecorrigeerd door de inzet van verkeershandhaving en campagnes.

Indicatoren:

Snelheid:

- 90% van de automobilisten houdt zich aan de snelheidslimiet op onveilige wegvakken en kruispunten op alle typen wegen. (Percentage van de automobilisten die zich houden aan de max. snelheid in 2010: 30 km wegen = 30%, 50 km wegen = 70%, 60 km wegen = 30%, 80 km wegen = 60% en 100 km wegen = 80%)
- Bij overschrijding van de maximum snelheid rijdt men niet meer dan 10 km te hard.

Rijden onder invloed van alcohol:

- het aantal overtreeders is met 50% gedaald tot maximaal 1,15% van alle automobilisten. (2010 = 2,4%)
- het aantal ernstige slachtofferongevallen is met 50% gedaald tot maximaal 10% van het totaal aantal ernstige ongevallen. (2010 = 15%)

Zelfbescherming:

- 90% van de fietsers voert een juiste verlichting (2010 = 65%)
- 95% van de auto-inzittenden voorin draagt de gordel en 90 % van de achterbankpassagiers (2010 = respectievelijk 90% en 70%)
- 95% van de jongste kinderen wordt vervoerd in een goedgekeurd kinderzitje. (2010 = 85%)

- 96% van de bromfietzers en passagiers draagt de helm (2010 = 96% van de bromfietzers en 84% van de passagiers).

Streefwaarden 2012

In het door ons college in 2011 vast te stellen monitorplan worden op basis van de SMART-doelen voor 2020 streefwaarden zo mogelijk gefaseerd per jaar benoemd. Deze zullen daarna aan u worden voorgelegd, met een tekstuele begrotingswijziging voor 2012.

Het aanbieden van een functioneel (vaar)wegennet wat goed is ingepast in zijn omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt. Beleidsthema's daarbij zijn:

- Veiligheid
- Bereikbaarheid
- Comfort
- Aanzien
- Leefbaarheid
- Milieu

Beheer en onderhoud conform beleids- en kwaliteitsprofiel 130801

Beheer en onderhoud uitvoeren conform het door Provinciale Staten gekozen beleid- casu quo kwaliteitsprofiel.

Indicator:

Eind 2011 is de systematiek voor de monitoring van het beheerplan beschikbaar. Dit is conform hetgeen onder 3.1 kwaliteitsbeleid infrastructuur is opgenomen.

Samenwerking diverse overheden optimaliseren mbt onderhoud 130802

Het optimaliseren van het Zeeuwse wegbeheer met de verschillende wegbeheerders.

Naast het inmiddels gerealiseerde samenwerkingsverband op gebied van Gladheidbestrijding worden ook andere samenwerkingsmogelijkheden onderzocht. Het betreft onder andere aanschaf Korte Afstand Radio (KAR), dooimiddelen en Incidentmanagement (IM).

Indicator:

- Aantal verkeers regel installaties (VRI's) van gezamenlijke wegbeheerders waarop in 2015 KAR wordt toegepast. In totaal staan er in Zeeland 95 VRI's van verschillende wegbeheerders, waarvan 64 VRI's met KAR. De overige VRI's zullen bij vervanging met KAR worden uitgerust.
- Gezamenlijke aanbesteding dooimiddelen in 2012.
- Operationeel systeem voor Incidentmanagement vanaf 2011.

Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegennet volgens het beginsel:

- Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk;
- Regionale stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de Provincie;
- Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.

De beleidseffecten en beleidsdoelen uit dit programma zijn ook opgenomen in de Monitor PVVP Zeeland. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en voortgang in de Beleidseffectrapportage Verkeer en Vervoer Zeeland (BER).

Ordering van beheer van wegenstelsel met andere overheden 130901

Alle regionale stroomwegen, uitgezonderd die het Rijk in beheer wil hebben, en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de Provincie. In principe geen erftoegangswegen in beheer bij de Provincie, met uitzondering van doorgaande parallelwegen behorend tot provinciale wegen. Hierdoor wordt het Zeeuwse wegennet op een dusdanige manier vormgegeven dat recht wordt gedaan aan zowel de bereikbaarheid als ook aan de verkeersveiligheid.

Indicator:

100% voldoen aan het Categoriseringsplan Wegen (2010; 95%).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	94.679	127.693	117.513	130.915	155.071	86.255
baten	-47.863	-76.635	-84.274	-97.217	-121.613	-50.506
resultaat voor bestemming	46.817	51.058	33.239	33.698	33.457	35.748
toevoeging reserve	38.408	0	0	0	0	2.670
onttrekking reserve	-17.207	-15.043	-2.884	-1.318	-1.303	-9.523
resultaat na bestemming	68.017	36.015	30.355	32.380	32.154	28.895

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	€33.014
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€28.772
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	-€10.180
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€7.639
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	€13.402
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€12.944
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	€24.156
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€24.395
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€68.816
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€71.107

Financiële analyse

Voor een aantal projecten wordt een bijdrage ontvangen van NL of EU overheden. Deze worden op basis van de provinciale projectplanning geraamd in de uitgaven en de inkomsten uit de doeluitkering muteren met een gelijke omvang in de baten. Hierdoor muteren de baten en lasten per jaar wel, maar het saldo niet.

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met 33.014
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 700	Vervoersbijdrage fast ferry Vlissingen
-/- 278	Prioriteit openbaar vervoer 2008-2011
-/- 1.138	Zeelandbrug: fasering
42.073	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
6.322	N62: fasering
-/- 5.296	Garantstelling N57 Middelburgs deel
2.100	Bijdrage N57 Veers gedeelte 2011-2012
-/- 796	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): fasering
-/- 4.935	BDU Verkeer en Vervoer
-/- 1.620	Onderhoud infrastructuur i.v.m. winterschade
-/- 1.201	Beheer en onderhoud infrastructuur
-/- 1.596	Gladheidsbestrijding
1.675	Apparaatskosten
-/- 1.596	Overige verschillen
33.014	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 28.772.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 150	Omvorming voormalige terminal Breskens
-/- 685	OV-Chipkaart
156	Bike friendly cities
28.992	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
6.322	N62: fasering
200	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): fasering
-/- 3.899	BDU Verkeer en Vervoer
-/- 132	Onderhoud gebouwen en terreinen
-/- 1.596	Gladheidsbestrijding
-/- 436	Overige verschillen
28.772	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 10.180.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 529	Prio openbaar vervoer
-/- 366	Fast Ferry Vlissingen-Breskens
-/- 156	Bike friendly cities
-/- 2.088	Zeelandbrug: fasering
285	Kanaal door Walcheren: fasering
-/- 16.460	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
4.168	N62: fasering
-/- 602	Garantstelling N57 Middelburgs deel 2010-2011
-/- 450	Bijdrage N57 Veers gedeelte 2011-2012
-/- 184	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): fasering
3.023	BDU Verkeer en Vervoer
-/- 349	Verkeersveiligheidsfonds 2008-2011
2.450	Prio Infrastructuur en goederenvervoer
885	Onderhoud infrastructuur
-/- 573	Apparaatskosten
766	Overige verschillen
-/- 10.180	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 7.639.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 156	Bike friendly cities
4.367	N62: fasering
2.484	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): fasering
1.021	BDU Verkeer en Vervoer
-/- 77	Overige verschillen
7.639	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma stijgt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 13.402.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 429	OV-Chipkaart
189	Fast Ferry Vlissingen-Breskens
-/- 513	Prio: openbaar vervoer
721	Zeelandbrug: fasering
2.344	Kanaal door Walcheren: fasering
4.572	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
15.831	N62: fasering
-/- 1.650	Bijdrage N57 Veers gedeelte 2011-2012
-/- 2.550	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): fasering
-/- 3.923	BDU Verkeer en Vervoer
100	Prio Infrastructuur en goederenvervoer
158	Gladheidsbestrijding
-/- 1.074	Apparaatskosten
-/- 374	Overige verschillen
13.402	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 12.944.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 422	OV-Chipkaart
4.573	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
15.032	N62: fasering
-/- 2.550	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): fasering
-/- 3.854	BDU Verkeer en Vervoer
225	Onderhoud gebouwen en terreinen
-/- 60	Overige verschillen
12.944	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 24.156.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.270	Zeelandbrug: fasering
-/- 2.636	Kanaal door Walcheren: fasering
16.041	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
11.149	N62: fasering
300	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeekand (MIZ): fasering
-/- 3.154	BDU Verkeer en Vervoer
3.500	Prio Infrastructuur en goederenvervoer
775	Gladheidsbestrijding
-/- 391	Apparaatskosten
-/- 158	Overige verschillen
24.156	Totaal

Het saldo van de baten van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 24.395.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
16.041	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
11.405	N62: fasering
-/- 3.249	BDU Verkeer en Vervoer
175	Onderhoud gebouwen en terreinen
23	Overige verschillen
24.395	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 68.816.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 357	OV-Chipkaart
-/- 204	Prio Openbaar vervoer
246	Zeelandbrug: fasering
478	Kanaal door Walcheren: fasering
-/- 39.652	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
-/- 24.165	N62: fasering
538	BDU Verkeer en Vervoer
-/- 4.100	Prio Infrastructuur en goederenvervoer
-/- 1.000	Gladheidsbestrijding
-/- 454	Apparaatskosten
-/- 146	Overige verschillen
-/- 68.816	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 71.107.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 338	OV-Chipkaart
-/- 204	Prio Openbaar vervoer
-/- 46.859	Project Sluiskiltunnel 2009-2015: fasering
-/- 23.707	N62: fasering
393	BDU Verkeer en Vervoer
-/- 400	Onderhoud gebouwen en terreinen
8	Overige verschillen
-/- 71.107	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Begroting 2012

3.1 Programma 90

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Inleiding

In het programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien worden de provinciale baten verantwoord waarvoor de Provincie de vrijheid heeft om deze in te zetten voor ieder willekeurig beleidsprogramma. Deze baten zijn niet direct aan een beleidsprogramma toe te rekenen, ook niet als vergoeding voor een deel van de provinciale lasten. Uitzondering hierop zijn de decentralisatie-uitkeringen. Aan de decentralisatie-uitkeringen zijn beleidstaken en prestaties verbonden die wel toe te rekenen zijn aan een beleidsprogramma. Met de integratie in het provinciefonds van deze doeluitkeringen worden de administratieve lasten tussen Provincie en het Rijk verminderd. De gedetailleerde toelichting staat in doelstelling 900002 uitgewerkt, omdat ze buiten de SISA-regeling vallen.

Bij 'Wat willen we bereiken' lichten we de actuele ontwikkelingen van het provinciefonds toe.

De opcenten motorrijtuigenbelasting is bate uit de autonome provinciale belastingheffing. Voor de actuele ontwikkelingen en verdere toelichting zie de paragraaf Provinciale heffingen (6.1).

Het dividend van de NV Westerscheldetunnel is conform Statenbesluit niet vrij inzetbaar. Hierover hebben Provinciale Staten besloten om deze 100% toe te voegen aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel (zie 6.3.1. toelichting op de balansmutaties per reserve).

Vorig jaar hebben Provinciale Staten besloten dat het DELTA dividend vanaf 2012 structureel bestedingsvrij is gemaakt per collegeperiode en beschouwd dient te worden als incidentele bate. Deze wordt gebruikt voor dekking van de incidentele lasten voortvloeiend uit het collegeprogramma.

Het saldo van de financieringsfunctie is onderdeel van dit programma. De afgelopen jaren is er steeds een liquiditeitsoverschot geweest. Na de aanschaf van alle aandelen Westerscheldetunnel en de uitgaven ten laste van de algemene reserve in verband met kortingen op het provinciefonds, zal er vanaf 2012 geleend moeten worden in verband met de financiering van de bouwkosten van de Sluiskiltunnel.

Tenslotte ramen we in dit programma specifieke algemene lasten als onvoorzien en als stelpost, welke nog niet toegewezen zijn aan een beleidsprogramma.

Wat willen we bereiken?

Ontwikkelingen provinciefonds

Het provinciefonds is de belangrijkste inkomstenbron van de algemene dekkingsmiddelen. De afgelopen jaren zijn er de nodige ontwikkelingen rondom het provinciefonds geweest, zoals de incidentele korting 2008-2011 van € 200 miljoen per jaar, de structurele korting vanaf 2011 van € 300 miljoen per jaar en de herverdeling van het provinciefonds over de Provincies. Maar ook dienen er nog besluiten genomen te worden als verlengde van het bestuursakkoord en de door het Rijk aangekondigde voornemen tot herverdeling van taken over Provincies en gemeenten.

Periode 2008-2011

In de periode 2008 tot en met 2011 heeft het voorgaande kabinet 'Balkenende 4' aan de Provincies een incidentele korting opgelegd in verband met het afkomen van het provinciale vermogen van € 200 miljoen per jaar. Voor de Provincie Zeeland gaat het om een bedrag van € 12 miljoen per jaar gedurende vier jaar, die verwerkt is als een terugbetaling aan het Rijk van ontvangen provinciefondsgelden.

Daarnaast heeft het kabinet 'Balkenende 4' besloten om met ingang van 2011 het provinciefonds structureel te korten met € 300 miljoen per jaar. Er is overeenstemming bereikt tussen de fondsbeheerders

en het IPO over de verdeling van een uitname van € 290 miljoen in 2011 over de Provincies onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de provincies zich binden aan de afspraak dat de uitname in 2012 incidenteel wordt verhoogd tot € 310 miljoen. Daarnaast is er afgesproken dat de verdeling van de uitname van € 300 miljoen per 1 januari 2012 zal worden gebaseerd op het nieuwe verdeelmodel.

Ministerieel besluit

Door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn de Provincies per brief van 29 maart 2011 geïnformeerd over het besluit van de Ministerraad over het nieuwe verdeelmodel provinciefonds. De basis van het model wordt gevormd door het Cebeon rapport 'Nieuw verdeelmodel uitgavenclusters provinciefonds'.

Bestuursakkoord

Op 21 april 2011 hebben het Rijk, het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen een Bestuursakkoord (op hoofdlijnen) afgesloten.

Met het Bestuursakkoord is overeenstemming bereikt tussen Rijk en decentrale overheden over de in het regeerakkoord aangekondigde decentralisaties in combinatie met de bezuinigingen op dezelfde onderwerpen. Deze decentralisaties hebben grote bestuurlijke, financiële en organisatorische gevolgen voor de decentrale overheden. Het Bestuursakkoord op hoofdlijnen geeft de kaders aan voor de decentralisaties en een eerste aanzet voor een nadere uitwerking. Belangrijke kaders zijn decentralisatie naar de algemene fondsen en maximale beleidsvrijheid voor de decentrale overheden. Sommige onderwerpen worden in deelakkoorden verder uitgewerkt. Het eerste deelakkoord, water, is vrijwel parallel met het akkoord op hoofdlijnen tot stand gekomen.

Voor de Provincies zijn de belangrijkste onderwerpen in het Bestuursakkoord de decentralisaties met betrekking tot natuur en ruimtelijke ordening. De rol van de Provincies in het ruimtelijk economisch domein is bevestigd. Het Rijk trekt zich terug uit het regionaal-economisch domein. Dit heeft gevolgen voor de instrumenten die de afgelopen periode zijn ingezet. De onderhandelingen over een deelakkoord over natuur en de uitwerkingen van de decentralisatie van de ruimtelijke ordening zijn op dit moment nog in volle gang. Uiterlijk 15 juni 2011 moet overeenstemming zijn bereikt over een uitgewerkt deelakkoord natuur/ILG.

Niet aangekondigd in het Regeerakkoord, maar wel in lijn daarmee, is de in het Bestuursakkoord opgenomen decentralisatie van de brede doeleitkering (BDU) Verkeer en vervoer. De BDU Verkeer en vervoer wordt overgeheveld naar de algemene fondsen. Tot de WGR+ ((stads) regio: een mengvorm van Provincie en gemeenten) wordt afgeschaft, is de huidige BDU systematiek van toepassing. Details aangaande het provinciefonds worden dan in de provinciefondscirculaire opgenomen.

Nieuw verdeelmodel 2012

De voornaamste kenmerken van het nieuwe verdeelmodel zijn:

- Een onderscheid tussen beheertaken en ontwikkeltaken
- De opsplitsing van het cluster Ruimte in drie clusters
- Een aantal nieuwe maatstaven
- Een hoger bedrag per eenheid voor de inkomstenmaatstaf opcenten motorrijtuigenbelasting
- De introductie van een decentralisatie-uitkering op basis van de ontwikkeltaken enerzijds en het rendement uit de baten uit energiebedrijven anderzijds

In het nieuwe verdeelmodel wordt onderscheid gemaakt tussen beheer- en ontwikkeltaken, omdat ze andere verdeelcriteria vragen. De genormeerde beheertaken sluiten aan bij het bestaande takenpakket van de Provincies. Het beheerdeel omvat de vaste jaarlijks terugkerende kosten, bijvoorbeeld het betalen van de salarissen, onderhoud provinciehuis, wegen, groen, etcetera.

Bij de genormeerde ontwikkeltaken is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het takenpakket afgestemd op het landelijk gewenste beleid zoals dat met de beheerders van het provinciefonds en de vakdepartementen is afgestemd. Het ontwikkeldeel van het provinciefonds betreft taken zoals aanleg van nieuwe wegen, integrale gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied, natuur en bodemsanering, maar ook taken met betrekking tot buitengewone groei en krimp. Het kan zowel gaan om eindige taken als om continue taken. Door rekening te houden met ontwikkeltaken wordt aangesloten bij het provinciale profiel waarin de Provincies een rol krijgen als gebiedsregisseur in het ruimtelijk-economisch domein, zoals ook het Regeerakkoord dat aangeeft en in het Bestuursakkoord herbevestigd is. Het

onderscheid tussen beheer- en ontwikkeltaken zorgt er ook voor dat de beter kunnen aansluiten bij het uitgangspunt dat het verdeelmodel kostengeoriënteerd moet zijn.

Het onderzoeksbureau Cebeon heeft de ijkpunten voor de nieuwe uitgavenclusters opgesteld. Het ijkpunt voor het beheerdeel is met € 300 miljoen verlaagd. Zo heeft het vorige kabinet invulling gegeven aan de structurele korting op het provinciefonds van € 300 miljoen. De verlaging van € 300 miljoen is terug te voeren op het feit dat sociale taken volgens het Rijk niet meer tot de kerntaken van de provincies worden gerekend. In het cluster Voorzieningen blijft een aantal cultuurtaken staan, zoals bijvoorbeeld de regionale omroepen, bibliotheken en de archieven.

Overige eigen middelen en verkoopopbrengsten energiebedrijven

In het verdeelmodel wordt rekening gehouden dat Provincies in staat zijn een deel van de ijkpunten financieel te dekken uit eigen inkomsten uit de zogenaamde overige eigen middelen (OEM). De OEM in het nieuwe verdeelmodel bestaat uit twee onderdelen. Er is een vast deel van 5,48%, een voor alle Provincies gelijk percentage. Dit vaste deel is op voorhand in mindering gebracht op de ijkpunten. Daardoor zijn bijvoorbeeld de bedragen per eenheid van de verdeelmaatstaven exclusief dit vaste OEM-deel. Voor het variabele deel is gekozen om 35% van de geraamde baten uit energiebedrijven (situatie in 2016) mee te nemen met een fictief rendement van 3%. Dit deel wordt in mindering gebracht op de decentralisatie-uitkering Ontwikkel/OEM variabel. Verondersteld wordt dat de Provincies het vastgestelde rendement inzetten voor de ontwikkeltaken op hun eigen grondgebied. Ook de opcenten motorrijtuigenbelasting zijn een dekking van de ijkpunten. De werking van de desbetreffende verdeelmaatstaf is ongewijzigd gebleven.

Provinciefondsuitkering in de provinciale begroting

De algemene uitkering uit het provinciefonds aan de gezamenlijke Provincies bedraagt voor 2012 ongeveer € 928 miljoen. Hiervan ontvangt de Provincie Zeeland ruim € 69 miljoen. Beiden zijn exclusief decentralisatie uitkeringen Rijk € 171 miljoen, waarvan de Provincie Zeeland € 6 miljoen ontvangt in 2012.

In de programmabegroting 2011 gingen we uit van een korting op de provinciefondsuitkering van € 17,4 miljoen in het jaar 2011 en voor de jaren daarna € 16,5 miljoen per jaar structureel. In de Voorjaarsnota 2011 was voorlopig uitgegaan van een uitname van € 9 miljoen op basis van de brief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In de meicirculaire is meer duidelijkheid geboden over een verdeling op basis van de nieuwe formules, gebaseerd op de nieuwste stand van zaken voor wat betreft decentralisatieuitkeringen en accres, taakmutaties en basisgegevens. De korting op het provinciefonds is nu op € 10 miljoen structureel met ingang van het jaar 2012. Dit laatste is nu in de programmabegroting 2012 verwerkt.

Vooraankondiging van het Rijk tot herverdeling van taken aan Provincies en gemeenten

De overheveling van het takenpakket van de Provincies op het gebied van de jeugdzorg gaat volgens het ontwerp Bestuursakkoord gepaard met een landelijke korting op het provinciefonds van € 90 miljoen in 2016. Dit zal voor de Provincie Zeeland naar verwachting een korting geven van ongeveer € 4 á € 5 miljoen.

Verder moeten we rekening houden met een nadeel voor de Provincie vanaf 2012 bij de decentralisatie van de Regionale Historische Centra (in ons geval het Zeeuws Archief) van het Rijk naar de Provincie. Hierop wordt naar verwachting bij de overheveling een forse korting doorgevoerd, die vanwege de relatief hoge structurele huisvestingslasten niet binnen de sector opgelost kan worden. Zodra er hierover besluitvorming plaats gevonden heeft, zal dit in de programmabegroting verwerkt worden.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

9001

De algemene baten zo optimaal mogelijk managen voor de uitvoering van provinciaal beleid ten behoeve van de Zeeuwse burgers.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
De algemene baten zo optimaal mogelijk managen voor de uitvoering van provinciaal beleid ten behoeve van de Zeeuwse burgers.	Opcenten motorrijtuigenbelasting 900101 De Provincies hebben sinds 1981 de mogelijkheid opcenten te heffen op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van opcenten vast. Dit is voor 1 april 2012 tot en met 31 maart 2013 vastgesteld op 105 opcenten. De Provinciale Staten stellen de uitgangspunten voor het tarief vast in de voorjaarsnota en dit wordt nogmaals bekrachtigd bij het vaststellen van deze begroting. Wijziging van tarief wordt in een apart statenbesluit bekrachtigd. Dit is voor Zeeland vastgesteld op 78,3 opcenten. Voor de actuele ontwikkelingen en verdere toelichting zie de paragraaf Provinciale heffingen (6.1). Het verschil tussen de werkelijke provinciale heffing en het wettelijk toegestane aantal opcenten is de vrije belastingcapaciteit. Dit is (26,7) opcenten. In de paragraaf Weerstandsvermogen (6.2) wordt de berekende vrije belastingcapaciteit genoemd als onderdeel van beschikbare provinciale weerstandscapaciteit. Provinciefonds 900102 Algemeen In 1948 is het provinciefonds opgericht. De uitkeringen uit het provinciefonds zijn vrij besteedbaar door de Provincie (niet-geormerkte middelen). De verdeling van de middelen uit dit fonds over de Provincies vindt plaats op basis van een wettelijk vastgestelde verdeelsleutel. Deze verdeelsleutel is al vaker gewijzigd, de voorlaatste in 1998. Per 1 januari 2012 gaat een nieuw herverdeelmiddel in, zoals beschreven bij 'wat willen we bereiken'. Werking Provinciefondsuitkering (de techniek) Jaarlijks wordt door het ministerie van BZK de mei- en septembercirculaire provinciefondsuitkering uitgebracht waarin veranderingen worden toegelicht. De mutatie van de hoogte van het provinciefonds komt voort uit de gehanteerde normeringsystematiek. De groei van de relevante rijksuitgaven bepalen de groei van het fonds (samen de trap op, samen de trap af). Daarbij worden de ontwikkelingen van de rente-uitgaven van het Rijk buiten beschouwing gelaten. De groei van het totale provinciefonds ten opzichte van het voorgaande jaar wordt uitgedrukt in een accrespercentage. Uiteraard kan het accres ook worden uitgedrukt in een nominaal bedrag. Naast het accres kunnen er nog andere redenen zijn voor de wijziging van de provinciefondsuitkering. In de circulaire worden deze wijzigingen toegelicht. De provinciefondsuitkering is opgebouwd uit een algemene uitkering, een integratie-uitkering en een decentralisatie-uitkering.

Algemene uitkering

Middels een verdeelmodel vindt een allocatie plaats van de algemene uitkering over de Provincies. Voor deze allocatie worden diverse verdeelsleutels gehanteerd. Het model wordt daarbij gevoed door een aantal fysieke gegevens die periodiek wijzigen en dus in het model dienen te worden bijgewerkt.

Integratie-uitkering

De integratie-uitkering is een autonoom onderdeel van de provinciefondsuitkering, waarvan de hoogte door het ministerie van BZK per Provincie wordt vastgesteld. De hoogte van de uitkering per Provincie wordt dus niet variabelen beïnvloed. Bij de invoering van een integratie-uitkering staat van te voren vast hoeveel jaren deze uitkering plaatsvindt.

Decentralisatie-uitkering

Deze uitkering is door het ministerie geïntroduceerd om het aantal specifieke uitkeringen en hun administratieve lasten te verminderen. De decentralisatie-uitkering is een autonome uitkering die periodiek toegekend wordt, waarbij van te voren niet vast staat of deze uitkering daarna verlengd wordt en in welke omvang. Bij de toekenning worden beleidstaken voor die periode aan de provincie toegekend. De beleidsrapportage dient aan het ministerie gerapporteerd te worden. Over de inzet van de financiële middelen hoeft geen verantwoording afgelegd te worden aan het Rijk.

Dividend

900103

Als vergoeding voor rente en risico wegens deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven ontvangt de Provincie dividend. Momenteel wordt rekening gehouden met dividendbaten van drie bedrijven; DELTA NV, de NV Westerscheldetunnel (WST) en de NV Nederlandse Waterschapsbank.

DELTA NV.

Op grond van het vastgestelde dividendbeleid voor de jaren 2007 tot en met 2011 (DELTA boekjaren 2006 tot en met 2010) wordt jaarlijks van het netto groepsresultaat (in de geconsolideerde winst- en verliesrekening aangeduid als resultaat na belasting) 50% als dividend aan de aandeelhouders uitgekeerd, met een minimum dividend uitkering van € 50 miljoen per jaar.

Voor de jaren 2012 en 2013 (DELTA boekjaren 2011 en 2012) hebben de aandeelhouders in de aandeelhoudersvergadering van december 2010 het beleid voor die jaren vastgesteld. Daarbij is een garantiedividend afgegeven van € 20 miljoen per jaar (50% van € 40 miljoen). Voor 2012 was voorlopig € 10 miljoen geraamd in de meerjarenbegroting 2011, als dekking voor reeds geraamde beleidsbudgetten die in 2012 doorlopen.

In afwachting van nieuwe afspraken is op grond van het voorzichtigheids-principe conform de voorjaarsnota 2011 voorlopig € 20 miljoen opgenomen in de provinciale begroting voor de jaren 2014 en 2015 (DELTA boekjaren 2013 en 2014).

NV Westerscheldetunnel.

Voor de NV Westerscheldetunnel (WST) zijn de dividendbaten geraamd volgens de meerjarenbegroting "Koers 2011-2034". In het vierde kwartaal van 2011 wordt de meerjarenbegroting vastgesteld en met een begrotingswijziging geraamd. Deze dividendbaten worden vanaf 2009 volgens statenbesluit van 29 mei 2009 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel. Daarmee betalen we de financieringslasten in van de aankoop van 100% van de aandelen WST en het provinciaal aandeel voor de aanleg en exploitatielasten van de Sluiskiltunnel. Daarna dient de investering in het aandelenkapitaal WST hiermee volledig terugverdiend te worden voor de overdracht van de WST aan het Rijk in 2034.

Wijziging van de tarieven geeft een wijziging van de dividendbaten en heeft direct effect op de dekking voor de lasten van het lopende investeringsproject Sluiskiltunnel.

NV Nederlandse Waterschapsbank.

De dividendbaten van de NV Nederlandse Waterschapsbank zijn voor de Provincie gelet op haar kleine aandeel niet materieel in absolute zin. In relatieve zin is sprake van een degelijk rendement.

In 4.6 de paragraaf verbonden partijen worden de deelnemingen toegelicht.

Saldo van de financieringsfunctie

900104

Het betreft hier de rentebaten van uitgezette gelden, onder aftrek van de rente lasten op geleende gelden en de lasten in verband met het uitzetten en lenen van deze gelden en de rentelasten op geleende gelden. In de paragraaf financiering (6.4) vindt meer detailinformatie.

Interne rente

900105

Op grond van de BBV voorschriften wordt alleen interne rente toegerekend aan de grondexploitatieprojecten. Deze toegerekende rente wordt meegenomen in de verkoop van deze gronden. Sinds 2009 heeft de Provincie twee grondexploitatieprojecten op de balans staan; Waterdunen rode zone en Perkpolder rode zone.

Onvoorzien inclusief stelposten

900106

Onder deze post is een algemene begrotingspost opgenomen voor onvoorzien van jaarlijks € 0,25 miljoen. Er wordt zo weinig mogelijk een beroep gedaan op de post onvoorzien. Onvoorziene tegenvallers worden bij de budgetbewaking in eerste instantie gedekt binnen bestaande budgetten. In de loop van het begrotingsjaar worden deze lasten toegewezen aan een beleidsprogramma of worden aan de budgettaire ruimte (rekeningsaldo) onttrokken. Onvoorziene baten worden volgens de uitgangspunten financieel beleid toegerekend aan de algemene dekkingsmiddelen; de zogenaamde 'budgettaire ruimte'.

Onder deze doelstelling is ook opgenomen het saldo van de stelpost voor initiatiefvoorstellen uit de Provinciale Staten tot en met 2015. Voor de laatste begrotingswijziging in het lopende kalenderjaar besluiten de staten op basis van initiatiefvoorstellen naar welke beleidsprogramma's deze middelen geraamd moeten worden of dat ze aan de budgettaire ruimte toegevoegd worden.

Daarnaast is vanaf 2013 een stelpost opgenomen als een voorlopige reservering voor de loon- en prijsstijging in die jaren, conform het indicatieve accres uit de meicirculaire.

De afschrijvingslasten op kostenplaatsen die gedekt worden uit een dekkingsreserve worden hier verantwoord, omdat ook de onttrekking uit de reserve in dit programma verantwoord wordt. De stelposten gerelateerd aan salarissen en ondersteuning worden conform BBV bij de kostenplaatsen meegenomen en zijn doorbelast aan de beleidsprogramma's.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	14.666	9.583	2.924	5.479	8.177	9.993
baten	-179.083	-130.931	-131.035	-134.271	-136.266	-135.117
resultaat voor bestemming	-164.417	-121.348	-128.111	-128.792	-128.089	-125.124
toevoeging reserve	11.772	4.123	3.223	11.150	6.426	8.729
onttrekking reserve	-25.644	-29.116	-17.686	-19.909	-7.814	-6.016
resultaat na bestemming	-178.290	-146.341	-142.573	-137.551	-129.477	-122.411

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	-€5.083
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	-€48.152
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	-€6.659
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€104
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	€2.555
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	€3.236
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	€2.698
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	€1.995
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	€1.816
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€1.149

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 5.083.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 800	Provinciefonds; correctie Flevoland 2010
-/- 20	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
-/- 4263	Onvoorzien inclusief stelposten; bij de jaarrekening geen onvoorzien maar wel saldo kostenplaatsen geboekt.
-/- 5.083	Totaal

Het saldo van de baten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 48.152.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	185	Motorrijtuigenbelasting; fasering
-/-	15.889	Provinciefonds; incidentele zaken
-/-	33.892	Dividend; incidenteel WST hoger in 2010
	1.425	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
	39	Interne rente;
-/-	20	Onvoorzien inclusief stelposten; bij de jaarrekening wel saldo kostenplaatsen geboekt.
-/-	48.152	Totaal

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 6.659.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
-/-	12.000	Provinciefonds; incidentele doorbetaling van de korting 2008-2011
	1.333	Saldo van de financieringsfunctie; toename rente lasten
	1.000	Stelpost initiatieven Provinciale Staten
	3.008	Onvoorzien inclusief stelposten; in 2011 besparing op saldo kostenplaatsen geraamd die nog verdeeld moet worden naar beleidsprogramma's.
-/-	6.659	Totaal

Het saldo van de baten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 104.
Dit komt met name door:

Bedrag	x € 1.000	Omschrijving
	3.000	Opcentenmotorrijtuigenbelasting
	7.404	Provinciefonds; decentralisatieuitkeringen en accres
-/-	8.032	Dividend; incidenteel WST en DELTA
-/-	2.260	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
-/-	8	Interne rente;
	104	Totaal

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten van het programma stijgt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 2.555
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.444	Saldo van de financieringsfunctie; toename rente lasten
1.013	Stelpost loon/prijsstijging uit accres
98	Onvoorzien inclusief stelposten
2.555	Totaal

Het saldo van de baten van het programma stijgt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 3.236
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.000	Opcentenmotorrijtuigenbelasting
1.398	Provinciefonds; decentralisatieuitkeringen en accres
844	Dividend; incidenteel WST
-/- 105	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
99	Interne rente;
3.236	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 2.698.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.878	Saldo van de financieringsfunctie; toename rentelasten
1.017	Stelpost loon/prijsstijging uit accres
-/- 197	Onvoorzien inclusief stelposten; afschrijving duurzaam archiveren t/m 2013
2.698	Totaal

Het saldo van de baten van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 1.995.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
765	Provinciefonds; decentralisatieuitkeringen en accres
1.394	Dividend; incidenteel WST
-/- 89	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
-/- 75	Interne rente;
1.995	Totaal

Het saldo van de lasten van het programma stijgt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 1.816.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.187	Saldo van de financieringsfunctie; toename rentelasten
506	Stelpost loon/prijsstijging uit accres
123	Onvoorzien inclusief stelposten;
1.816	Totaal

Het saldo van de baten van het programma daalt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 1.149
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 4.320	Provinciefonds; decentralisatieuitkeringen en accres
3.381	Dividend; incidenteel WST
-/- 76	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
-/- 134	Interne rente;
-/- 1.149	Totaal

Toelichting op de algemene dekkingsmiddelen meerjarig per rubriek, zoals weergegeven is in
3.2 overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien:

In dit programma worden de mutaties over de jaren per doelstelling toegelicht.

- Motorrijtuigenbelasting: per 1 april 2012 worden de provinciale opcenten met 9 opcenten verhoogd. Dit leidt voor het jaar 2012 tot een geraamde opbrengst van € 33,6 miljoen. Per 2013 wordt een opbrengst geraamd van € 34,6 miljoen structureel. We verwachten weliswaar een toename van het aantal auto's en een stijging van het gewicht per auto, maar de toename zal minder zijn dan de afgelopen jaren. Bovendien geldt per 1 januari 2010 een nihil tarief voor zeer zuinige auto's. De vraag naar zeer zuinige auto's zal dan ook naar verwachting fors toenemen. Per saldo verwachten we dat de opbrengst de komende jaren gelijk zal blijven. Voor verdere informatie verwijzen we naar de 4.4 paragraaf provinciale heffingen.
- De provinciefondsuitkering is bijgewerkt tot en met de meicirculaire. In de meerjarenraming is de uitkering verhoogd met het accres als een compensatie voor loon- en prijsstijging. Deze stijging is bij onvoorzien als lasten stelpost meegenomen voor loon- en prijsstijging. In de jaren 2008 tot en met 2011 is de incidentele afroaming van het provinciaal vermogen (landelijk € 200 miljoen) door het kabinet verwerkt als terugbetaling provinciefonds. Dit betreft € 12,5 miljoen in 2008 en € 12 miljoen per jaar voor 2009 tot en met 2011. In deze jaren wordt dit conform het statenbesluit onttrokken aan de algemene reserve. Daarnaast is er voor het jaar 2010 rekening gehouden met een bijdrage van € 0,8 miljoen aan de provincie Flevoland. Vanaf 2011 is er rekening gehouden met de structurele bezuiniging van € 17,4 miljoen (landelijk € 300 miljoen) vanaf 2012 € 10 miljoen. Door het Rijk zijn een aantal doeluitkeringen omgezet naar tijdelijke decentralisatieuitkeringen. De volgende decentralisatieuitkeringen zijn in de begroting verwerkt:
 1. Cultuurparticipatie 2009-2012 voor € 0,3 miljoen per jaar
 2. Bodemsanering 2010-2014 voor € 0,5 miljoen per jaar
 3. Externe Veiligheid 2011-2014 voor € 0,9 miljoen per jaar
 4. Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing 2011-2014 voor ongeveer € 4,0 miljoen per jaar
 5. Bedrijventerreinen 2012-2014 voor gemiddeld € 0,8 miljoen per jaar
 6. FES-gelden 2011-2015 voor gemiddeld € 1,0 miljoen per jaar

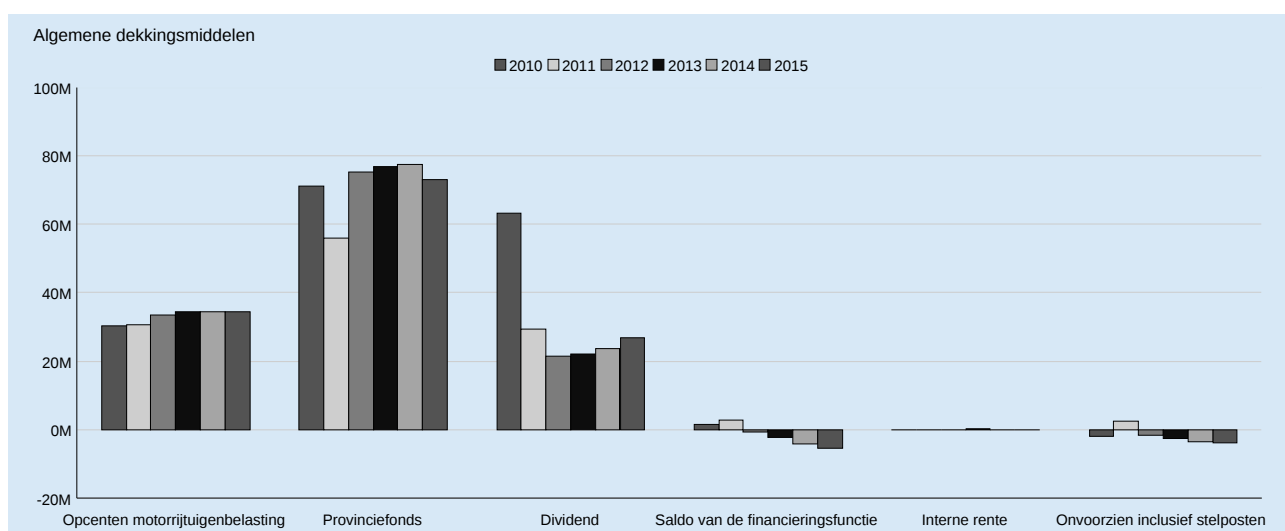
- De dividend baten van de NV Westerschelde tunnel zijn meerjarig geraamd op basis van de meerjarenraming 'Koers' van de NV Westerscheldetunnel en vanaf 2012 verminderd met € 2 miljoen in verband met verlaging van de tarieven. Voor ons geldt echter dat de ontvangen dividenden niet ter vrije besteding staan. Vanuit de resultaatbestemming vindt de komende jaren de toevoeging aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel plaats. De extra financieringslasten door de aankoop van 100% aandelen WST en de bouwkosten en het onderhoud van de Sluiskiltunnel worden gedekt uit deze bestemmingsreserve. Provinciale Staten hebben besloten na de bouw van de Sluiskiltunnel het dividend te gebruiken om de totale activa NVWesterscheldetunnel, inclusief extra financieringslasten, terug te verdienen.
- Het saldo van de financieringsfunctie loopt terug. Vanaf 2012 zal in tegenstelling tot voorgaande jaren geleend moeten worden in verband met de financiering van de bouwkosten van de Sluiskiltunnel. Daarnaast wordt de afname veroorzaakt door een daling van de omvang van de financieringsmiddelen in verband met dekking van de kortingen op het provinciefonds in de afgelopen jaren en aanloop naar structurele bezuinigingen uit de algemene reserve en anderzijds het inlopen met de uitgaven van de doeluitkeringen op de ontvangsten. De extra financieringslasten voor de Sluiskiltunnel en WST worden onttrokken aan de reserve Sluiskiltunnel, zodat die extra financieringslasten exploitatie neutraal verwerkt zijn.
- Interne rente berekening; deze heeft betrekking op het toerekenen van rentekosten over de uitgaven, in de verkoopprijzen aan rode grondexploitatieprojecten Perkpolder en Waterdunen. Verder wordt er conform de financiële verordening 2009 geen interne renteberekend.
- De post onvoorzien inclusief stelposten betreft meerdere onderdelen:
 Voor onvoorziene uitgaven is vanaf 2012 € 0,25 miljoen per jaar geraamd op deze begrotingspost. Het saldo van de stelpost voor initiatiefvoorstellen uit Provinciale Staten is vanaf 2012 tot en met 2015 € 1 miljoen per jaar.
 Vanaf 2013 een lastenstelpost opgenomen conform het indicatieve accres uit de meicirculaire als een voorlopige reservering voor de loon- en prijsstijging in die jaren.
 Daarnaast worden de jaarlijkse afschrijvingslasten van vervangende nieuwbouw Groene Woud, Gistpoort en Duurzaam Archiveren hier verantwoord, omdat ook de onttrekkingen aan de dekkingsreserves in dit programma verantwoord worden. Tot en met 2013 betreft het € 0,4 miljoen en daarna € 0,2 miljoen omdat Duurzaam Archiveren dan volledig afgeschreven is.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

3.2 Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	(bedragen x € 1.000)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-30.414	-30.600	-33.600	-34.600	-34.600	-34.600
Provinciefonds	-71.124	-56.035	-75.439	-76.837	-77.559	-73.115
Dividend	-63.270	-29.371	-21.339	-22.182	-23.577	-26.958
Saldo van de financieringsfunctie	-1.383	-2.794	798	2.347	4.314	5.577
Interne rente	-78	-118	-110	-209	-134	0
Onvoorzien inclusief stelposten	1.853	-2.430	1.579	2.690	3.466	3.972
resultaat voor bestemming	-164.417	-121.348	-128.111	-128.792	-128.089	-125.124
toevoeging reserve	11.772	4.123	3.223	11.150	6.426	8.729
onttrekking reserve	-25.644	-29.116	-17.686	-19.909	-7.814	-6.016
resultaat na bestemming	-178.290	-146.341	-142.573	-137.551	-129.477	-122.411

Paragrafen

Begroting 2012

4. Paragrafen

Toelichting bij de schema's.

De doelstellingen die in de beleidsprogramma's worden genoemd zijn gebaseerd op vastgestelde beleidsnota's door Provinciale Staten en uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten.

In de bijgaande drie schema's treft u aan om welke nota's het gaat en op welke datum ze zijn vastgesteld, er voortgangsrapportages volgen en wanneer de nota's vernieuwd worden. Hiermee hebben de schema's een agenda bepalende rol.

Beleidsnota's voor Provinciale Staten.

De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen. Momenteel is niet in alle beleidsnota's of uitvoeringsnota's opgenomen wanneer er een voortgangsrapportage is en/of er een evaluatie plaats vindt als voorbereiding op het opstellen van de nieuwe nota. In de nieuwe beleidsnota's wordt dit wel meegenomen.

In de voorjaarsconferentie 2009 hebben Gedeputeerde Staten de volgende richtlijnen voorgesteld, die daarna door Provinciale Staten in de begroting 2010 zijn vastgesteld:

Bij de beleidsnota's van Provinciale Staten is het gebruikelijk de looptijd van de beleidsnota's op 4 jaar te zetten, enkele nota's hebben een afwijkende beleidsperiode. De voortgangsrapportage aan Provinciale Staten is gepland in het 1^e kwartaal van het derde jaar en de evaluatie uiterlijk het 4^e kwartaal van het laatste jaar van de beleidsperiode, zodat de leermomenten meegenomen kunnen worden in de nieuwe beleidsnota voor de vervolg periode.

In juni 2011 hebben Provinciale Staten het amendement aangenomen bij de aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamer Zeeland *sturen op afstand*.

1. In de beleidsnota's vanuit bestuursopdracht , 1 maal per twee jaar evaluatiemomenten op te nemen, om te kunnen beoordelen of de inzet van de gekozen beleidsinstrumenten effectief is, c.q. een aanpassing van het beleid nodig is; daartoe dienen Gedeputeerde Staten zorg te dragen voor een adequate monitoring.
2. Zoveel mogelijk meetbare en heldere doelen te formuleren, als dé basis om de kwaliteit van de prestatieafspraken te verbeteren en de geleverde prestaties beter te kunnen beoordelen.
3. Gedeputeerde Staten op te dragen Provinciale Staten bijtijds en actief te informeren, met name ook wanneer er sprake is van een breuk met het bestaande beleid.

Uitvoeringsnota's voor Gedeputeerde Staten.

De uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten hebben het karakter van enerzijds een jaarlijks uitwerking van de beleidsnota in een actieprogramma voor dat jaar (inclusief evaluatie van uitvoeringsprogramma van het vorig jaar), en anderzijds bij meerjarige beheersprogramma's van een jaarlijks geactualiseerd en doorgerekend (meerjarig) beheersprogramma. De minimale meerjarige tijdshorizon is die van de meerjarige programmabegroting plus één jaar (bijv. 4e kwartaal actie programma 2012-2015 + 2016). Dan kan dat beheersplan ook direct gebruikt worden voor de planning van de volgende meerjarenbegroting (2013-2016). Beiden dienen actueel te zijn voor de raming in de meerjaren begroting en voor onderbouwen en beoordelen van de prioriteiten in de voorjaarsconferentie. Daarom zijn de beheersplannen in het 4^e kwartaal gepland of het 1^e kwartaal, zodat tijdig eventuele knelpunten bij de beoordeling van prioriteiten voor de nieuwe programmabegroting meegenomen kunnen worden.

Index

De kolommen per kalenderjaar zijn nog opgesplitst in kwartalen; de letters zijn ingevuld in de kwartalen indien vastgesteld.

V = Voortgangsrapportage.

E = Evaluatie.

PS = Vastgesteld in PS.

GS = Vastgesteld in GS.

Eventueel Startnotitie	PS	Vaststelling																								
Beleidskader	PS																									
Beleidsnota	PS																									
Uitvoeringsnota/kader	GS																									
PARAGRAFEN																										
			1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e
4.1.2.2 Provinciale heffingen																										
Belasting verordening Provincie Zeeland	3 ^e KW/11							PS																		
Leges verordening Zeeland	3 ^e KW/06		V		V																V					V
Grondwaterheffing verordening	3 ^e KW/06				V																V					V
4.3.2 Wegen & Water																										
Beheerplan (vaar)wegen, Groenbeheer, Bedrijfsvervoeringskosten	2009																									
Integraal Beheersplan Provinciale Infrastructuur	10/10			PS	V				V				V				V				V					V
Beleidsplan openbare verlichting 2006-2010	01-06				PS	V				V				V				V				V				V
Beleidsplan openbare verlichting "Effe Dimmen" 2011-20xx	2009		GS		V				V				V				V				V					V
Onderhoudsplan SWATH-schepen	4 ^e KW/09				V				V				V				V				V					V
4.3.4 Gebouwen																										
Onderhoudsbeleidsnota BOS 2000-2010	2000			E																						
Onderhoudsbeleidsnota BOS 2011-2020	3 ^e KW/10			GS					V				V				V				V					V
4.3.5 ICT																										
Beleidskader digitale dienstverlening 2008-2011	09/08				V				V																	
Beleidskader digitale dienstverlening 2012-2015	2011							GS					V				V				V					V
4.3.6 Wandtapijten																										
Beheer en onderhoud wandtapijten																										
Beheer en onderhoud overig kunstbezigt																										
4.4.1 Algemeen																										
Besluit financieringsstatuut	01/06																									
Besluit financieringsstatuut 2010	09/10							PS																		
4.5.2 Bedrijfsvoering																										
Financiële verordening 2009	06/08																									
Controle protocol accountant 2007-2011	05/07								E																	
Verordening periodiek onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid door GS	09/06																									
Gedragscod bestuurljke integriteit Provincie Zeeland	03/04																									
Onderzoeksprogramma Rekenkamer 2009-2011	2008									E																
Onderzoeksprogramma Rekenkamer 2012-2014	2011								PS												E					E
4.7 Grondbeleid																										
Kadernota Grondbeleid 2009-2018	3 ^e KW/09																									
Uitvoeringsnota Grondbeleid	3 ^e KW/09	V				V				V				V			V			V						

4.1 Paragraaf Provinciale heffingen

1. Algemeen

De Provincie heft een beperkt aantal heffingen en leges. In onderstaande tabel is een meerjaren-overzicht weergegeven. De toelichting op verschillende onderdelen is te vinden in hoofdstuk 1.2.

1.1 Geraamde inkomsten

Geraamde inkomsten provinciale heffingen				(bedragen x € 1.000)		
	2010 realisatie	2011	2012	2013	2014	2015
Opcenten motorrijtuigenbelasting	30.414	30.600	33.600	34.600	34.600	34.600
Leges	65	124	124	124	124	124
Grondwaterheffing	238	170	170	170	170	170
Totaal	30.717	30.894	33.894	34.894	34.894	34.894

1.2 Toelichting op de tabel

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

Aan de hand van aantallen en gewicht van de motorrijtuigen in Zeeland bepalen we de te verwachten opbrengst van de opcenten. In de periode 2004 – 2011 was het opcententarief bevroren.

Per 1 april 2012 worden de provinciale opcenten met 9 opcenten verhoogd. Dit leidt voor het jaar 2012 tot een geraamde opbrengst van € 33,6 miljoen. Per 2013 wordt een opbrengst geraamd van € 34,6 miljoen structureel. We verwachten weliswaar een toename van het aantal auto's en een stijging van het gewicht per auto, maar de toename zal minder zijn dan de afgelopen jaren.

Bovendien geldt per 1 januari 2010 een nihil tarief voor zeer zuinige auto's. De vraag naar zeer zuinige auto's zal dan ook naar verwachting fors toenemen. Per saldo verwachten we dat de opbrengst de komende jaren gelijk zal blijven.

Leges

Naar verwachting zal de legesopbrengst voor het jaar 2012 ongeveer gelijk zijn aan het jaar daarvoor. De legesopbrengst voor 2012 wordt geschat op € 124.000.

Grondwaterheffing

In de meerjarenraming gaan we uit van een opbrengst van € 170.000 per jaar. Een groot deel hiervan (circa € 120.000) bestaat uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater vaak 'permanent' is. Het overige deel bestaat uit grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater vooral 'incidenteel' is.

2. Hoofdpijnen diverse provinciale heffingen

2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting

In de periode 2004 – 2011 zijn de opcenten in Zeeland niet verhoogd. Per 1 april 2012 worden de opcenten eenmalig met 9 opcenten verhoogd conform u besluit bij de voorjaarsnota 2011. De provinciale belastingverordening Provincie Zeeland is in het derde kwartaal 2011 aan uw Staten voorgelegd. Dit betekent een lastenverzwaring voor een gemiddelde auto van ongeveer € 25 per jaar. Hiermee wordt een structurele meeropbrengst gerealiseerd van ongeveer € 4 miljoen per kalenderjaar. Hiervan wordt in het jaar 2012 een bedrag van € 1 miljoen en voor de jaren 2013 – 2015 € 2 miljoen per jaar ingezet voor verbetering van de bereikbaarheid en infrastructuur in Zeeland. Verder wordt structureel een

bedrag van € 2 miljoen ingezet om de toltarieven voor de Westerscheldetunnel voor specifieke doelgroepen te verlagen.

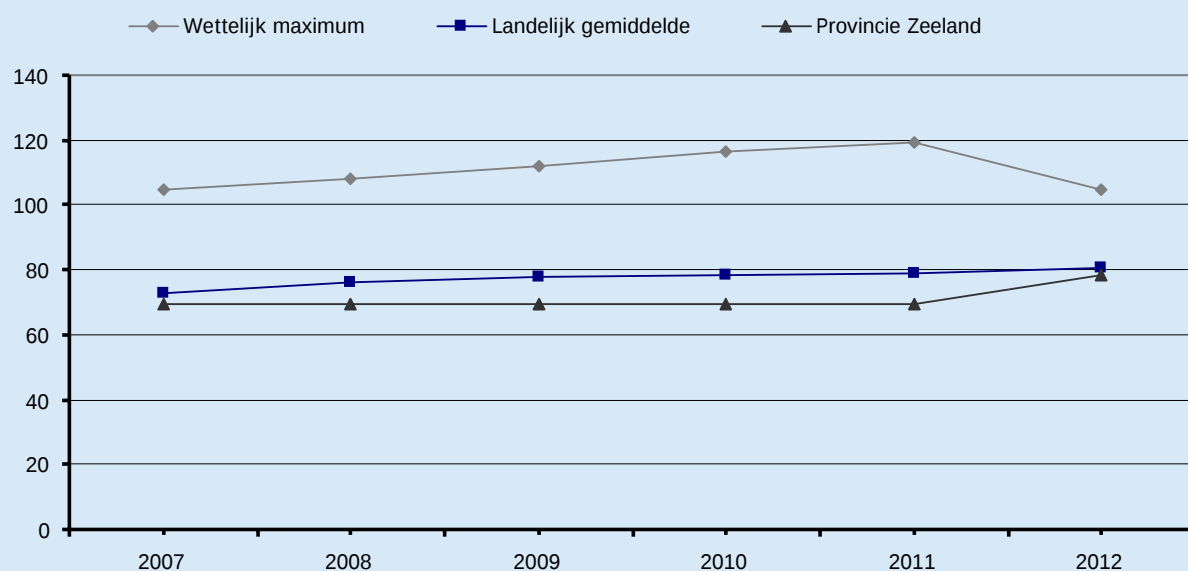
Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van de opcenten vast.

In het concept Bestuursakkoord 2011 – 2015 tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg, Unie van Waterschappen en Rijk is vermeld dat de wettelijke normering van de provinciale opcenten wordt aangescherpt. Dit gebeurt op een manier waarbij geen enkele Provincie er ten opzichte van de huidige opbrengst op achteruit hoeft te gaan. Het belastingtarief wordt wettelijk gemaximeerd op 105 conform het bestuursakkoord 2011-2015. De jaarlijkse verhoging van dit maximumtarief wordt met ingang van april 2013 beperkt tot de tabelcorrectiefactor (= gemiddelde prijsindexcijfer). Naast deze wettelijke maatregelen hebben het Rijk en de Provincies afgesproken dat de ontwikkeling van de lokale lasten in deze kabinetsperiode gematigd zal zijn.

Ontwikkeling Opcenten Motorrijtuigenbelasting

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Provincie Zeeland	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	78,3	78,3
landelijk gemiddelde	72,6	75,9	77,6	78,3	78,8	80,4	n.n.b.
Provincie Zeeland als % van landelijk gemiddelde	95,5	91,3	89,3	88,5	87,9	97,4	n.n.b.
wettelijk maximum	105	107,9	111,9	116,7	119,4	105	n.n.b.
Provincie Zeeland als % van wettelijk maximum	66	64,2	61,9	59,4	58,0	74,6	n.n.b.

Ontwikkeling opcenten Motorrijtuigenbelasting

2.1.1 Nieuw belastinggebied

De wettelijke regeling van een eventuele nieuwe provinciale belasting is de expliciete verantwoordelijkheid van het Rijk. In het concept Bestuursakkoord is vermeld dat het Rijk geen initiatief zal nemen om verdere veranderingen aan te brengen in het belastinggebied van Provincies en gemeenten.

2.2 Leges

De Provincie legt voor diverse diensten leges op. Leges zijn vergoedingen voor kosten die de overheid maakt voor de dienstverlening aan burgers en bedrijven. In de legesverordening Zeeland zijn de belastbare feiten en tarieven opgenomen. We actualiseren de legesverordening elke vier jaar. Per 1 januari 2011 zijn de tarieven geïndexeerd.

2.2.1 Wabo

Sinds 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van kracht. Door deze wet worden

26 vergunningen en 1600 formulieren ondergebracht in één Omgevingsvergunning. Iedereen heeft nu nog maar te maken met één vergunning, één loket, één besluit en één procedure. Voor ons betekent dit dat we, voor de bedrijven waarvoor we bevoegd gezag zijn, naast milieu, ook voor onderdelen als bouwen, slopen, kappen en indirecte lozingen bevoegd gezag zijn en leges kunnen heffen. We hebben hiervoor onze legesverordening aangepast en de organisatie ingericht.

In de Statenvergadering van 9 juli 2010 is besloten tot de wijziging van de tarieventabel Legesverordening Provincie Zeeland 2007 in verband met inwerking treden van de Wabo. Daarbij is een motie aangenomen om voor zowel de Provincie als de gemeenten, tot een bevredigende oplossing te komen voor wat betreft de kostenverrekening van de leges en de legesverordening daar zo nodig op aan te passen.

Na een onafhankelijk juridisch onderzoek zijn een aantal alternatieven voor kostenverrekening naar voren gekomen. Uiteindelijk is in samenspraak met de betrokken gemeenten (Terneuzen, Vlissingen en Borsele) gekozen voor de zogenaamde "directe variant van de publiekrechtelijke weg". In deze variant leggen de gemeenten rechtstreeks hun leges op aan degenen die bij de Provincie een omgevingsvergunning aanvragen.

Als gevolg van deze keuze is de provinciale legesverordening per 1 april 2011 gewijzigd.

In procedures, waarin zij bevoegd gezag is voor een omgevingsvergunning, treedt de Provincie op als procescoördinator. Het betreft dan taken als het aansturen van de adviesaanvragen, optreden als loket, organiseren van vooroverleg, het afstemmen en integreren van de adviezen in één omgevingsvergunning, etcetera. Daarnaast zorgt de Provincie voor publicatie van de omgevingsvergunning in de daarvoor bestemde media. Aan deze dienstverrichting door de Provincie zijn kosten verbonden die in aanmerking komen voor legesheffing. Met de gemeenten is overeenstemming over een kostendekkende verrekening van de provinciale coördinatie- en publicatiekosten. In een overeenkomst zullen de afspraken over de kosten voor publicatie en coördinatie worden vastgelegd. De kosten voor publicatie en coördinatie van omgevingsvergunningen worden geraamd op circa € 75.000 per jaar. Deze kosten worden volledig gedekt door de vergoeding die daarvoor van de gemeenten wordt ontvangen.

Het ministerie van VROM heeft haar wens om te komen tot een Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van gemeenten en Provincies voorlopig losgekoppeld van de Wabo. De Provincie heeft de regie bij de vorming van de RUD. In deze uitvoeringsorganisaties worden de taken op gebied van bouwen, milieu en natuur ondergebracht.

Op 27 mei is de bestuursovereenkomst getekend. In 2012 is de oprichting van de Zeeuwse RUD voorzien, die per 01 januari 2013 officieel start (zie verder 4.5 paragraaf bedrijfsvoering).

2.3 Grondwaterheffing

Onder de naam 'grondwaterheffing' wordt een directe provinciale belasting geheven voor het onttrekken van grondwater. De opbrengst van deze heffing gebruiken we om de kosten die we hiervoor maken te dekken. In de grondwaterheffingsverordening Provincie Zeeland 2010 zijn de belastbare feiten en de tarieven opgenomen. De grondwaterheffingsverordening wordt periodiek geactualiseerd. Het tarief bedraagt per 1 januari 2011 € 0,292 per kubieke meter onttrokken grondwater.

De opbrengst van de grondwaterheffing bestaat voor een groot deel (circa € 120.000) uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater 'permanent' is. Deze opbrengst blijft jaarlijks gelijk. Daarnaast is er jaarlijks een extra opbrengst van de grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater "incidenteel" is. Dit bedrag varieert. In de meerjarenraming gaan we uit van een totale opbrengst van € 170.000 per jaar.

Per 1 januari 2009 worden aquacultuurbedrijven die zout grondwater gebruiken voor de zilte teelt gestimuleerd. Bij gebruik van zout grondwater worden de bedrijven vrijgesteld van het betalen van de grondwaterheffing.

4.2 Paragraaf Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen gaat het vooral om de financiële risico's van de Provincie en ons vermogen om deze op te vangen. Hiervoor berekenen we zowel de totale omvang van de financiële risico's als de totale omvang van de risicobuffer. Voor 2012 is berekend dat een risicobuffer van € 7 miljoen volstaat om de significante financiële risico's van de Provincie op te vangen.

1. Algemeen

Net als andere overheidsorganisaties heeft de Provincie te maken met risico's bij het uitvoeren van haar taken. In deze paragraaf brengen we de significante financiële risico's en het vermogen om dergelijke risico's op te vangen in beeld. De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen is om te informeren over de 'kwaliteit' van onze financiële positie. Risicomanagement vormt de basis voor de inhoud van deze paragraaf. Ons risicomanagementbeleid lichten we daarom op onderdelen toe.

Centrale begrippen

In de paragraaf weerstandsvermogen hanteren we de volgende centrale begrippen.

- **Weerstandsvermogen**
Het vermogen van de Provincie om financiële tegenvallers op enig moment, buiten de reguliere budgetten en voorzieningen om, te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's.
- **Weerstandscapaciteit**
De middelen en mogelijkheden om tegenvallers op te vangen.
- **Risico**
Een onzekere gebeurtenis met een negatieve invloed op het bereiken van de provinciale doelstellingen.

2. Risicomanagement

Risicomanagement is een cyclisch proces met een aantal stappen. Op hoofdlijnen bestaat het proces uit het inventariseren, prioriteren en beheersen van risico's. Door herhaling van de processtappen is er blijvende aandacht voor risico's en de beheersing van risico's. Op basis van deze cyclus actualiseren en kwantificeren we jaarlijks de risico's voor het betreffende begrotingsjaar. Risicomanagement kijkt vanuit een breed perspectief naar risico's. Het richt zich naast financiële risico's bijvoorbeeld ook op operationele risico's en imago risico's.

3. Risico-inventarisatie

Het aanspreken van de weerstandscapaciteit beschouwen we als een beheersmaatregel voor het afdekken van risico's met een financiële impact. We passen deze beheersmaatregel toe nadat overige en eerdere beheersmaatregelen geen effect sorteren. Risico's met een substantiële financiële impact bepalen de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit en zijn belangrijk bij de risico-inventarisatie. Deze risico's kunnen we namelijk niet opvangen binnen de reguliere budgetten en bestaande voorzieningen en niet verzekeren. We gaan er wel van uit dat we kleinere risico's kunnen afdekken met middelen uit reguliere budgetten of de post onvoorzien.

Calamiteiten, zoals een watersnoodramp of een ontploffing in de kerncentrale, dekken we niet af met de weerstandscapaciteit. Deze risico's zijn daarom niet in deze paragraaf opgenomen. De financiële, materiële en personele gevolgen van dergelijke omvangrijke gebeurtenissen zijn zo groot dat we hiervoor geen weerstandscapaciteit kunnen vormen. Ter dekking van dergelijke gebeurtenissen kan doorgaans aanspraak worden gemaakt op een nationaal rampenfonds.

Bij de inventarisatie maken we onderscheid tussen budgettaire tekorten en risico's. Mogelijke krapte in budgetten voor projecten of activiteiten wordt via de reguliere begrotingssystematiek aangepakt. De voorjaarsconferentie en najaarsconferentie zijn hiervoor de meest geschikte momenten. Risico's uit het verleden kunnen wegvallen door het succesvol toepassen van beheersmaatregelen, het treffen van een voorziening voor de verwachte schade of door de schade te betalen.

Op basis van bovengenoemde criteria inventariseren we organisatiebreed de substantiële financiële risico's van de Provincie. Een risico noemen we substantieel als de inschatting van de mogelijke financiële impact hoger is dan € 1 miljoen per jaar of per gebeurtenis.

Deze manier van prioritering van risico's zorgt voor een focus op de beheersing van de grootste en belangrijkste risico's. De inzet van middelen bij de analyse en kwantificering van risico's is hierdoor efficiënter en effectiever. Een ander voordeel is dat de substantiële risico's vaak goed bekend zijn bij inhoudelijk deskundigen binnen de organisatie. Dit maakt dat ze te analyseren en te kwantificeren zijn. Om inzicht te krijgen in specifieke risico's kan het voorkomen dat we een externe deskundige moeten raadplegen.

Ondanks een zorgvuldige aanpak is een risico-inventarisatie per definitie nooit volledig. Er kunnen zich altijd gebeurtenissen voordoen die we bij de risico-inventarisatie niet als risico onderkennen.

3.1 Kwantificering van risico's

Onderdeel van de risico-inventarisatie is het kwantificeren van de substantiële financiële risico's. Dit is uiteindelijk bedoeld om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen. We kwantificeren de substantiële financiële risico's op basis van de onderstaande punten.

• De kans van optreden	→ Dit is de kans dat het risico zich manifesteert
• Het beste scenario	→ Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest gunstige geval
• Het slechtste scenario	→ Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest slechte geval
• Het meest waarschijnlijke scenario	→ Dit is de meest waarschijnlijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet

4. Risico's voor de provincie

De organisatiebrede inventarisatie van substantiële financiële risico's heeft geleid tot het opnemen van onderstaande risico's in de paragraaf weerstandsvermogen.

4.1 Schadeclaims

De Provincie is als bevoegd gezag verantwoordelijk voor handhaving van omgevingsvergunningen op het gebied van milieu, veiligheid, bouwen en indirecte lozingen. In het verleden heeft handhavend optreden van de Provincie geleid tot substantiële schadeclaims van bedrijven. Door een zorgvuldige werkwijze proberen we het risico op schadeclaims te beperken. We kunnen ze echter niet uitsluiten.

Ook komen schadeclaims voor als gevolg van in opdracht van de Provincie uitgevoerde werken. Op een omvangrijke projectenportefeuille met diverse werken houden we rekening met enkele substantiële schadeclaims.

4.2 Terugbetalen van Rijksgelden en Europese gelden

De Provincie ontvangt subsidies uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en het Europees Landbouwfonds Plattelands Ontwikkeling ter ondersteuning van diverse internationale projecten. Voor deze projecten zijn we altijd partner of leadpartner. Vanuit Europa kunnen met betrekking tot deze projecten (ook na uitvoering project) audits worden uitgevoerd. Uit de audit kan blijken dat kosten gedeeltelijk of niet zijn verantwoord in overeenstemming met de Europese wet- en regelgeving. Dit leidt tot terugvorderingen door de Europese Commissie. Als leadpartner van het project moeten we vervolgens de terugvordering verhalen op de partners die niet aan de verplichtingen hebben voldaan. Als partner lopen we dus een risico, maar als leadpartner is het risico soms groter. Het is namelijk niet zeker of een partner de terugvordering kan en zal terugbetalen. De Europese Commissie heeft de mogelijkheid om tot enkele jaren na het einde van de looptijd van de subsidieprogramma's audits uit te laten voeren op de projecten. Ook bij subsidiestromen vanuit het Rijk zit een risico in terugvorderingen wanneer niet is voldaan aan de verantwoordingsverplichtingen.

4.3 Uitvoering van de wettelijke taak jeugdzorg

Op grond van de Wet op jeugdzorg is de Provincie verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Jeugdigen met een indicatie van Bureau Jeugdzorg hebben recht op zorg. Het onafhankelijke en door de Provincie gefinancierde Bureau Jeugdzorg geeft deze indicatie af. Voor het verlenen van provinciaal geïndiceerde jeugdzorg hebben we een structurele subsidierelatie met één primaire zorgaanbieder. Daarnaast zijn er landelijke afspraken over buitenprovinciaal zorgverkeer en zogenaamde landelijk werkende zorginstellingen (LWI's). Vanaf 2010 is er een nieuw financieringsstelsel ingevoerd in de jeugdzorg. Het Rijk bepaalt sindsdien op basis van een zwaarwegend extern advies het landelijke budget voor jeugdzorg en stelt de verdeling over de regio's vast op grond van een aantal vaste wegingscriteria. Met het beschikbaar gestelde budget voor Zeeland moet de Provincie aan de behoefte aan jeugdzorg voldoen. Bij een overschot op het budget is het saldo voor de Provincie en blijft het geoormerkt voor jeugdzorg. We moeten onze autonome middelen inzetten als het toegekende budget te beperkt is om aan de vraag naar jeugdzorg te voldoen. Het Rijk vult het budget in dat geval niet aan.

5. Berekening van de benodigde weerstandscapaciteit

Risico's kunnen zich plotseling manifesteren en het is ook mogelijk dat meerdere risico's zich tegelijkertijd laten gelden. Het is dus noodzakelijk dat we beschikken over een voldoende buffer om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. De financiële buffer voor het opvangen van risico's noemen we de weerstandscapaciteit.

Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is van ieder substantieel risico de maximale, minimale en meest waarschijnlijke omvang en de kans van optreden vastgesteld. Vervolgens hebben we deze gegevens met een rekenmodel vertaald naar de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit. Het rekenmodel gaat bij de berekening uit van een zekerheid van 99%. Er is dus een kans van 1 op 100 dat de weerstandscapaciteit onvoldoende is om de significante risico's op te vangen.

Voor 2012 is berekend dat met een zekerheid van 99% een weerstandscapaciteit van € 7 miljoen volstaat om de significante financiële risico's op te vangen.

6. Toelichting op de onderdelen van de beschikbare weerstandscapaciteit

Zodra een risico zich voordoet is het mogelijk dat de weerstandscapaciteit moet worden aangesproken. De beschikbare weerstandscapaciteit van de Provincie bestaat uit meerdere onderdelen die we hieronder beschrijven. Provinciale Staten besluiten per risico welk onderdeel van de weerstandscapaciteit wordt aangesproken.

6.1 De algemene reserve

De algemene reserve is in beginsel een vrij besteedbare reserve die niet wordt gebruikt als dekkingsbron in de begroting. Het aanwenden van de middelen uit de algemene reserve vormt geen belemmering voor het behalen van beleidsdoelstellingen. Als zich een risico voordoet nemen Provinciale Staten uiteindelijk de beslissing om daadwerkelijk middelen van de algemene reserve aan te wenden voor de dekking van de financiële schade. Deze bevoegdheid ligt besloten in het budgetrecht van Provinciale Staten.

6.2 Vrij aanwendbaar deel van de bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve zijn ook bestemmingsreserves onderdeel van de weerstandscapaciteit. Zolang er geen harde en concrete verplichtingen zijn aangegaan, kunnen Provinciale Staten altijd besluiten tot het geven van een andere bestemming aan de bestemmingsreserves. Daardoor is het mogelijk om middelen vrij te maken voor het opvangen van risico's. Bestemmingsreserves zijn echter gevormd met het oog op de realisatie van specifieke provinciale beleidsdoelstellingen. Het aanwenden van deze reserves voor het dekken van financiële schade is daarom pas aan de orde als de nood hoog is.

6.3 De onbenutte belastingcapaciteit van de Motorrijtuigenbelasting

De Provincie mag opcenten heffen en heeft invloed op de hoogte van de opcenten. Het verschil tussen het huidige tarief en de maximaal toegestane hoogte van het tarief is de vrije belastingcapaciteit. Het benutten van een deel van de vrije belastingcapaciteit door verhoging van de opcenten is mogelijk door een besluit van Provinciale Staten. Op grond van wettelijke bepalingen kunnen we de opcenten alleen op 1 april in enig jaar verhogen. De vrije belastingcapaciteit kunnen we daarom nauwelijks op korte termijn inzetten als weerstandscapaciteit. Het is meer een lange termijn mogelijkheid en met name geschikt voor de dekking van structurele schade.

6.4 Ruimte in meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting kan in enig jaar een positief saldo laten zien. Deze ruimte in de meerjarenbegroting is dan opgenomen in de begroting als geraamd resultaat na bestemming. Deze middelen hebben nog geen bestemming en kunnen in principe de komende jaren worden aangewend om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de weerstandscapaciteit beschouwen we de ruimte in de meerjarenbegroting als het saldo van de budgettaire ruimte in het begrotingsjaar en de drie jaar daarna. We gaan daarbij uit van de gegevens zoals opgenomen in de begroting.

6.5 Stille reserves

Het verzilveren van eventuele stille reserves is ook een mogelijkheid om weerstandscapaciteit in te zetten. Van stille reserves is sprake bij activa die voor een lager bedrag op de balans zijn verantwoord dan dat zij naar verwachting bij verkoop zullen opbrengen. Er is een verschil tussen bedrijfsgebonden en niet-bedrijfsgebonden activa. Bedrijfsgebonden activa, zoals huisvesting, kan niet zomaar worden verkocht. Bij niet-bedrijfsgebonden activa, zoals kunstvoorwerpen of een verbonden partij waarbij de doelstelling los staat van de provinciale doelstelling, kan dit in principe wel. De omvang van de stille reserves is niet berekend en is meestal niet op korte termijn inzetbaar als weerstandscapaciteit.

7. Weerstandsvermogen

Door de omvang van onze significante financiële risico's van de Provincie af te zetten tegen onze financiële buffer van de Provincie is een uitspraak over het weerstandsvermogen mogelijk. Zoals vermeld moet de Provincie in 2012 beschikken over een weerstandscapaciteit van € 7 miljoen om de significante financiële risico's op te kunnen vangen.

De omvang van de diverse onderdelen van de provinciale beschikbare weerstandscapaciteit en de berekende omvang van de significante financiële risico's zijn hieronder weergegeven.

Onderdelen weerstandscapaciteit		(bedragen x € 1 miljoen)			
	2009	2010	2011	2012	
Algemene reserve vrij aanwendbaar deel	50	38	18	35	
Bestemmingsreserves vrij aanwendbaar deel	0	0	0	0	
Onbenutte belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting	18	19	22	12	
Ruimte in meerjarenbegroting	25	27	0	22	
Stille reserves (niet-bedrijfsgebonden activa)	-	-	-	-	
Totale omvang weerstandscapaciteit	93	84	40	69	
Totale omvang financiële risico's	29	23	14	7	

Door de structurele toepassing van risicomanagement is er een meerjarig beeld van de weerstandscapaciteit en de omvang van de financiële risico's. Daaruit blijkt dat de dalende trend van de weerstandscapaciteit zich niet voortzet in 2012. Vanuit het oogpunt van risicomanagement is het positief dat de vrije stand van de algemene reserve weer een stijging laat zien ten opzichte van 2011. De algemene reserve is namelijk het meest geschikt om in te zetten als primaire financiële buffer. Door besluiten en financieel beleid zijn de andere onderdelen van de weerstandscapaciteit minder eenvoudig inzetbaar.

Uit de bovenstaande tabel is ook op te maken dat de omvang van de financiële risico's jaarlijks daalt. In de jaarrekening over 2010 zijn al een aantal financiële risico's komen te vervallen en met de risico-inventarisatie hebben we geen nieuwe substantiële financiële risico'sesignaleerd. Wel hebben we de risico's geactualiseerd. Ook hebben we bij de risico-inventarisatie wel meer imago-risico's geconstateerd. Deze hebben betrekking op voornamelijk politiek en maatschappelijk gevoelige onderwerpen. Voor de daling van financiële risico's kunnen we enkele oorzaken aangeven. We signaleren risico's nu eerder dan vroeger en beheersmaatregelen passen we succesvol toe. Er is daarmee een bewuste sturing op het beperken van risico's ontstaan. Andere risico's zijn vervallen omdat de schade (deels) is betaald. Daarnaast denken we dat door de financiële krapte het risicobewustzijn is versterkt en er minder risicovolle activiteiten zijn gestart. Vanuit het oogpunt van risicomanagement zijn dit gunstige ontwikkelingen waardoor de druk van de risico's op de financiële positie vermindert.

Door de omvang van de significante financiële risico's van de Provincie af te zetten tegen de financiële buffer van de Provincie is een uitspraak over het weerstandsvermogen mogelijk. De benodigde weerstandscapaciteit voor 2012 bedraagt € 7 miljoen. De vrije stand van de algemene reserve bedraagt € 35 miljoen. We concluderen dat het weerstandsvermogen van de Provincie voor 2012 voldoende is.

4.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

1. Algemeen

In de paragraaf *Onderhoud kapitaalgoederen* gaan we in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende consequenties voor het beheer en onderhoud van onze grote kapitaalgoederen.

Het beleidskader moet inzicht geven in de huidige onderhoudssituatie van het object, het gewenste onderhoudsniveau en de daarmee gemoeide jaarlijkse kosten in meerjarenperspectief. Dat leggen we vast in onderhoudsplannen, nota's, managementsystemen en andere documenten en deze stukken actualiseren we frequent.

In artikel 12 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de volgende kapitaalgoederen voorgeschreven die ten minste opgenomen dienen te worden in de paragraaf kapitaalgoederen:

- Wegen
- Riolering
- Water
- Groen
- Gebouwen

Omdat bij de Provincie riolering niet van toepassing is, zal hierover niet worden gerapporteerd. Het onderdeel water is uitgebreid met bruggen, sluizen en schepen, omdat die onder ons beheer vallen. Tot slot zijn de onderdelen ICT en wandtapijten en overig kunstbezit toegevoegd, die voor de Provincie grote kapitaalgoederen vormen.

2. Wegen & Water (infrastructuur)

2.1 Het beleidskader

Landelijke wet- en regelgeving en het provinciale verkeer- en vervoerbeleid met bijbehorende deelplannen vormen het beleid voor de bij ons in beheer zijnde infrastructuur. Ook beleid afkomstig van andere beleidsvelden kan invloed hebben op het gebruik en onderhoud van de infrastructuur, bijvoorbeeld ecologisch bermbeheer en gebruik milieuvriendelijke bouwstoffen. Daarnaast zijn er ook een aantal specifieke beleidsnota's voor de instandhouding van de infrastructuur opgesteld. De stand van zaken lichten we hieronder toe.

2.2 Beleidsplan wegen en vaarwegen

Het kwaliteitsbeleid voor de (vaar)wegen onderscheidt de thema's bereikbaarheid, veiligheid, comfort, leefbaarheid, aanzien en milieu. Voor elk beleidsthema is een kwaliteitsniveau vastgesteld door Provinciale Staten. In 2004 hebben Provinciale Staten de hoofdlijn van het gekozen kwaliteitsniveau 'goed is goed genoeg' vastgesteld. Voor de droge infrastructuur is het landelijk gemiddeld gangbare niveau (R) de norm, met positieve afwijkingen voor de gladheidbestrijding en groenvoorzieningen en bij de natte infrastructuur positieve afwijkingen voor veiligheid en bereikbaarheid. Dit kwaliteitsniveau kan als gevolg van de bezuinigingstaakstelling niet gehandhaafd blijven.

Op basis van het Provinciale Staten besluit van 12 maart 2010 zijn de bezuinigingen uitgewerkt in het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur. Met de bezuinigingen op het onderhoud zijn ook de normen bijgesteld voor het integraal beheersplan Provinciale infrastructuur. In 2012 tot en met 2015 worden voor de renovatie van de wegen extra middelen ingezet om de wegen weer 100% op CROW-norm te brengen (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek)

2.2.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Investerings in infrastructuur zijn investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimten. Sinds 2006 komen de infrastructurele projecten direct ten laste van de exploitatie, daardoor leggen ze geen beslag op middelen in de meerjarenraming. De bedragen aan investeringen zijn in detail opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland. Dit programma stellen we jaarlijks op en bieden we ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten en daarna wordt het ter informatie aan Provinciale Staten aangeboden. In de begroting 2012 is voor de sector infrastructuur over de periode 2010-2015 gemiddeld € 10 miljoen per jaar opgenomen voor investeringen in wegen en daarnaast de grote projecten de N62 Sloeweg-Tractaatweg van € 108 miljoen en de Sluiskiltunnel van € 296 miljoen.

Totaal onderhoud wegen		(bedragen x € 1.000)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Structureel onderhoud	4.992	3.161	4.222	4.221	4.219	4.210
Incidenteel onderhoud	1.500	1.300	700	700	700	600
Totaal	6.492	4.461	4.922	4.921	4.919	4.810

Voor onderhoud zijn in de begroting voor de sector infrastructuur de volgende bedragen opgenomen: onderhoud wegen structureel € 4,2 miljoen.

In 2010 en 2011 is incidentele extra onderhoud uitgevoerd als gevolg van vorstschade.

In 2012 tot en met 2015 worden voor de renovatie van de wegen extra middelen ingezet om de wegen weer 100% op CROW-norm te brengen.

Totaal onderhoud vaarwegen		(bedragen x € 1.000)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Structureel onderhoud	1.234	879	1.030	1.078	1.021	1.052
Incidenteel onderhoud	1.025	732	1.065	3.968	449	1.142
Totaal	2.259	1.611	2.095	5.046	1.470	2.194

Betreft structureel onderhoud aan het Kanaal door Walcheren en de Zeelandbrug. Incidenteel onderhoud wordt volgens de meerjarenplanning uitgevoerd.

2.3 Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur zijn de wegsteunpunten en de bedieningsgebouwen van het Kanaal door Walcheren en Zeelandbrug. Het onderhoud aan de gebouwen wordt verricht op basis van inspectie door eigen technisch personeel. Het reguliere beheer en onderhoud aan deze gebouwen maakt onderdeel uit van het Beheerplan (onderdeel bedrijfsvoeringskosten).

2.3.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Totaal onderhoud bedrijfsgebouwen infrastructuur		(bedragen x € 1.000)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Structureel onderhoud	156	229	255	255	255	255
Incidenteel onderhoud	0	0	0	0	0	0
Totaal	156	229	255	255	255	255

Voor het groot onderhoud zijn geen middelen begroot.

2.4 SWATH-schepen, aanlandingsvoorzieningen en terminals fietsvoetveer

In 2004 zijn de twee SWATH-schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de terminals voor het fietsvoetveer in gebruik genomen.

De Provincie Zeeland is eigenaar van deze SWATH-schepen en verhuurt ze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens. De uitvoering en de kosten van het onderhoud van de schepen komen voor rekening van de exploitant. Het onderhoudsplan voor de exploitant is in 2004 als basis door de Provincie vastgesteld. Dit onderhoudsplan wordt voortdurend geoptimaliseerd door praktische toepassing door de exploitant. Na enkele aanloopproblemen met de schepen hebben Provinciale Staten in juni 2008 besloten maatregelen te nemen om de bedrijfszekerheid van de schepen te verhogen. Dit betrof onder andere maatregelen op gebied van preventief onderhoud (refitprogramma, onderdelenvoorraad en onderhoudskader) en doorvoeren van verbeteringen en modificaties. Uit de evaluatie in 2010 is gebleken dat de bedrijfszekerheid is verhoogd.

De aanlandingsvoorziening, gebouwen en terreinen zijn ook eigendom van de Provincie. De exploitant huurt deze. Het onderhoud van deze voorzieningen gebeurt door en voor rekening van de Provincie volgens een instandhoudingsplanning. Het toetsen van de uitvoering van de instandhoudingsplannen gebeurt vanaf 2008 door eigen personeel.

De instandhoudingsplannen worden geïntegreerd in de beheervisie om vorm te kunnen geven aan de borging van het technische beheer ter optimalisatie van de bedrijfszekerheid van de fietsvoetveer-verbinding.

Op 16 maart 2011 is de nieuwe exploitatie van het fietsvoetveer gestart, waarvan het actuele onderhoudsplan onderdeel uitmaakt.

2.4.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Totaal onderhoud Fast Ferry (bedragen x € 1.000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
S; gebouwen en terreinen	88	69	76	76	76	70
S; schepen/configuratie	148	183	203	203	203	194
S; aanlandingsinrichting	83	65	73	73	73	73
I; update motoren	140	0	0	0	0	0
I; terminal gates	0	270	0	0	0	0
I; schepen casco	0	138	0	0	100	0
Totaal	459	725	352	352	452	337

In de begroting 2012-2014 is voor de gebouwen en terreinen structureel € 76.200 en voor 2015 € 70.000 geraamd. Voor onderhoud van de schepen/configuratie en refit voor rekening van de Provincie is structureel in respectievelijk 2012, 2013, 2014 € 203.000 en in 2015 € 194.000 geraamd. Voor onderhoud aanlandingsinrichtingen is structureel € 73.000 geraamd. Voor update casco is in 2014 € 100.000 geraamd, in verband met het aflopen van de huidige concessie.

2.5 Overige Vaartuigen

Voor het onderhoud van de Zeelandbrug en het Kanaal door Walcheren heeft de Provincie drie vaartuigen (Roggenplaat, Koolmees en Buizer) in eigendom.

2.5.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Totaal overig vaartuigen							(bedragen x € 1.000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Structureel onderhoud	35	19	21	21	21	21	
Incidenteel onderhoud	0	0	100	0	0	0	
Totaal	35	19	121	21	21	21	

Voor het planmatig onderhoud is structureel € 21.000 in de begroting opgenomen. Voor groot onderhoud aan het vaartuig de Roggenplaat is in 2012 € 100.000 geraamd.

3. Groen

3.1 Het beleidskader

Voor het groenbeheer is in 2009 een beheerplan groen beschikbaar gekomen. Het maakt onderdeel uit van het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur. Het plan beschrijft hoe we vanuit een maatschappelijk verantwoorde benadering het beste met de provinciale beplantingen kunnen omgaan en waarom. De bomen die deel uitmaken van de huidige provinciale wegbeplanting zijn opgenomen in een boombeheersysteem (BBS). In het BBS staat alle informatie (mutaties en resultaten jaarinspecties) die van belang is voor een effectieve zorgplicht en voor een systematische aanpak van het boomonderhoud. Het BBS verschaft dus inzicht in de behoefte aan periodiek boomonderhoud en de noodzaak om andere beheersmaatregelen aan de boombeplanting uit te voeren. Vanuit de invalshoek natuur en landschap is een groenstructuurvisie voor de provinciale beplantingen opgesteld. Duurzame veilige inrichting van de wegen stelt eveneens voorwaarden en eisen voor wat betreft de aanvaardbaarheid en plaats van bomen en struiken in wegbermen.

3.2 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Totaal onderhoud groen							(bedragen x € 1.000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Structureel onderhoud	419	343	369	369	369	354	
Incidenteel onderhoud	0	0	0	0	0	0	
Totaal	419	343	369	369	369	354	

4. Gebouwen

4.1 Het beleidskader

De uitgangspunten voor het onderhoud aan de provinciale gebouwen ligt vast in het onderhoudsbeleidsplan BOS 2011-2020. Het college van Gedeputeerde Staten hebben deze nieuwe uitgangspunten vastgesteld in de najaarsconferentie 2010. Hierin is per onderdeel beschreven hoe een en ander jaarlijks gemonitord wordt.

Alle gebouwen en installaties zijn opnieuw geïnventariseerd, geïnspecteerd en in de meerjarenraming opgenomen. In 2011 is er een second-opinion uitgevoerd naar de uitgangspunten van het bouwkundig deel. Het installatietechnisch deel is al eerder door een derde geïnspecteerd. Renovaties van gebouwen zijn nu ook opgenomen in dit beheers- en onderhoudsplan. Op basis van deze herrekening bleek dat er structureel een bedrag van € 650.000 per jaar meer nodig is voor onderhoud van alle provinciale kantoorgebouwen c.q. installaties. Gezien de ontwikkelingen die invloed hebben op onderhoudsgebouwen, zoals de krimp van de organisatie, de herhuisvesting van medewerkers uit gehuurde kantoorruimten, het vrijkomen van het SCOOP-gebouw, de nog te nemen besluitvorming

over de huisvesting van de RUD en de nieuwe organisatie ontwikkelingen 2012, zal dit jaarlijks beoordeeld worden. Zie ook 4.5 paragraaf bedrijfsvoering 960103 facilitaire zaken. Hieronder wordt per type onderhoud en complex de actualisering van het jaarlijks te actualiseren meerjarig onderhoudsplan beschreven.

4.1.1 Binnenonderhoud

Hiervoor is een meerjarige planning opgesteld door de eigen technische dienst gebaseerd op de te verwachten levensduur van voorzieningen en apparatuur. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en in de meerjarenbegroting meegenomen.

4.1.2 Buitenonderhoud

Basis voor het beleid voor het regulier onderhoud aan de buitenkant (leien daken, schilderwerk, goten, metselwerk) zijn de tweejaarlijkse inspectierapporten van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ). In deze inspectierapporten vindt een kwalificatie plaats van de onderhoudstoestand van voornoemde gebouwen verdeeld in: 'goed, redelijk, matig tot slecht'.

Het provinciaal beleid is erop gericht de onderdelen die de kwalificatie 'slecht' en 'matig' hebben op te nemen in de planning van het Beheers- en onderhoudssysteem (BOS) voor de daaropvolgende jaren.

4.2 Abdijcomplex inclusief Sint Jorisdoelen, gebouw De Burg en Gistpoortgebouw

Het Abdijcomplex valt binnen het beschermd stadsgezicht van de gemeente Middelburg en is aangewezen als beschermd monument. Voor onderhoud aan beschermde monumenten bestaat afzonderlijke wet- en regelgeving. Voor verbouwplannen vindt toetsing plaats bij de monumenten-/welstandcommissie van de gemeente Middelburg evenals door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de vroegere Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

4.3 Complex Groene Woud en overige gebouwen

Hiervoor is door de eigen technische dienst een meerjarig onderhoudsplan opgesteld gebaseerd op de technische levensduur van de voorzieningen en de staat van onderhoud van de objecten. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd in het BOS en in de meerjarenbegroting meegenomen.

4.3.1 Renovatie, nieuwbouw en aankopen / afstoten

De Provincie onderhoudt de gebouwen conform het meerjarig onderhoudsplan BOS. Grootchalige renovaties zijn voorlopig niet voorzien. De Provincie Zeeland zet de komende jaren een grote bezuinigingstaakstelling in die o.m. ook zijn beslag zal krijgen op huisvestingsgebied. Bij een krimpende organisatie hoort ook krimp van de huisvesting. Daar waar mogelijk zal deze bezuinigingstaakstelling ingezet worden door het niet meer verlengen van bestaande huurcontracten.

Bij het opstellen van de begroting is nog onduidelijk wat de effecten zijn met betrekking tot de ontwikkelingen die genoemd zijn in 4.1.

4.4 Veiligheidsaspecten

Sinds 1 januari 2008 is de wet- en regelgeving op het gebied van gebruiksvergunningen aangepast. Voor alle provinciale gebouwen is een actuele gebruiksvergunning aanwezig. Volgens de huidige regelgeving blijft de veiligheid in de gebouwen een taak van de werkgever. Jaarlijks worden controles uitgevoerd om te zien of we nog voldoen aan de gebruiksvergunningen en worden de benodigde maatregelen uitgevoerd volgens het onderhoudsplan.

4.5 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

De financiële consequenties en de vertaling in uitvoering van dit beleid vinden plaats via het BOS. Het BOS-systeem is opgezet voor een jaarlijks voortschrijdende periode van 10 jaar. In het budget wordt onderscheid gemaakt voor jaarlijks structureel onderhoud en een structurele post voor jaarlijks incidenteel onderhoud. Eind 2010 zijn de uitgangspunten voor het nieuwe Beheers- en onderhoudssysteem (BOS 2011-2020) vastgesteld. Uit de financiële vertaling van dit plan blijkt dat we gemiddeld € 650.000 per jaar te kort komen om het onderhoud volgens vastgestelde uitgangspunten uit te voeren. Bij de najaarsconferentie 2010 is er besloten nog geen extra middelen vrij te maken voor het nieuwe BOS 2011-2020 en de financiering over te laten aan het nieuwe college. In onderstaand overzicht staan de beschikbare middelen (vanaf 2013 exclusief het begrote gemiddelde tekort van ruim € 650.000 per jaar).

Totaal kapitaalgoederen gebouwen				(bedragen x € 1.000)		
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Structureel onderhoud	1012	1.011	760	760	760	760
Incidenteel onderhoud	272	600	1.075	425	425	425
Totaal	1.284	1.611	1.835	1.185	1.185	1.185

In de begroting 2011 is de eenmalige korting van 10% op de huisvesting gerelateerde budgetten verwerkt.

Vanaf 2011 is de structurele korting op onderhoud doorgevoerd.

In de begroting is structureel € 425 gereserveerd voor incidenteel onderhoud. In 2010 is dit aan de diverse projecten toegedeeld. In 2010 en 2011 is het incidentele budget verhoogd in verband met vernieuwing van de brandmeldinstallatie, aanpassingen in de Statenzaal, klimaatbeheersing Zeeuws Museum en in het pand Groene Woud buitenzonwering, vervanging van de lift en enkele andere zaken.

Voor 2012 is een aanvullende incidentele prioriteit toegekend van € 650.000.

5. Informatie en Communicatietechnologie (ICT)

5.1 Het beleidskader

De essentie van het omgaan met ICT-kapitaalgoederen is continuïteit. Dit is verwoord in een nota die het vigerende beleid beschrijft, te weten het Beleidskader Digitale Dienstverlening 'Doorverbinden' die in 2011 door het College van Gedeputeerde Staten is vastgesteld. Jaarlijks worden de uit te voeren activiteiten opgenomen aan de hand van dit beleidskader in deze begroting en de ontwikkeljaarplannen, die onder meer moeten leiden tot een nog betere borging van die continuïteit. Voor het project e-dienstverlening met aanschaf van het zaakstelsel zie ook 4.5 paragraaf bedrijfsvoering 960103 ICT

Concrete aanpak continuïteit:

- Goed geschoolde en gemotiveerde medewerkers.
- Planning van tijdige vervangingen, rekening houdend met de te verwachten technische en economische levensduur (bijvoorbeeld PC's om 3 à 4 jaar).
- Onderhoudscontracten die zo goed mogelijk borgen dat binnen een aantal uren de betreffende voorzieningen bij storing weer operationeel zijn.
- Beschikbaar houden van adequate reserveapparatuur en –onderdelen.
- Uitvoering regelmatige back-ups.

In de begroting zijn structurele middelen opgenomen om de vervanging van de ICT-kapitaalgoederen te dekken. Tot deze kapitaalgoederen worden ook gerekend de investeringen voor het bekabeling netwerk, inclusief telefonie.

5.2 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Totaal ICT hardware, software en onderhoudscontracten (bedragen x € 1.000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Structureel onderhoud	852	952	935	935	935	935
Incidenteel onderhoud	300	207	298	206	171	143
Totaal	1.152	1.159	1.233	1.141	1.106	1.078

Bovenstaande bedragen hebben betrekking op het onderhoud en de vervanging van hardware en software.

Deze zijn echter niet toereikend om de huidige ICT voorzieningen in stand te houden en tijdig te vervangen. Door de verdergaande digitalisering zijn de ICT voorzieningen in de afgelopen jaren uitgebreid, deels met incidentele middelen en zijn ook de structurele lasten toegenomen. Hierdoor en mede door de structurele aframing van de ICT budgetten vanaf 2011 als gevolg van de bezuinigingstaakstelling is er onvoldoende budget beschikbaar voor een tijdige vervanging van de ICT infrastructuur. Vanaf 2012 en volgende jaren is dat een bedrag van ca. € 350.000 per jaar. Gezien de organisatie ontwikkelingen zal dit per jaar beoordeeld worden.

Toelichting:

In 2010 is er incidenteel € 300.000 besteed voor vervanging van PC's.

Vanaf 2011 vindt een korting van ca. € 70.000 op het structurele ICT budget plaats in verband met de bezuinigingstaakstelling (NB 2010 structureel is eigenlijk € 1.052.000, maar daarvan € 200.000 verschoven naar 2009 om een noodzakelijke vervanging van de back-up voorziening mogelijk te maken).

In 2011 en 2015 is incidenteel € 143.000 beschikbaar voor de aanschaf van ICT voorzieningen voor Statenleden.

Van 2010 tot en met 2015 zijn er voor het diverse project incidentele lasten.

Over de periode 2010 tot 2013 zijn de budgetten incidenteel verlaagd met € 70.000 in verband met afschrijving op de investering duurzaam archiveren. Vanaf 2014 is het budget daarom weer € 70.000 hoger.

In dit overzicht is geen rekening gehouden met de structurele afschrijvingslasten voor de ICT investeringen in het zaakstelsel voor e-dienstverlening van € 246.000 per jaar.

In deze paragraaf zijn de incidentele ICT kosten voor aanpassing aan de OV-chipkaart in de fast ferry gebouwen meegenomen bij punt 2.4.1.

6. Wandtapijten

6.1 Het beleidskader

De collectie wandtapijten van de Provincie Zeeland is in langdurig bruikleen gegeven aan het Zeeuws Museum. Het museum heeft een meerjarig plan voor beheer en onderhoud van de wandtapijten opgesteld. Voor de uitvoering daarvan is een meerjarig contract gesloten met Paswerk (de voormalige werkplaats tot herstel van antiek textiel) in Haarlem. In de structurele subsidie aan het Zeeuws Museum is een bedrag voor de uitvoering van dit plan opgenomen.

6.2 Overig kunstbezit

De Provincie Zeeland heeft diverse kunstvoorwerpen in haar eigen bezit. Daarnaast heeft de Provincie Zeeland van diverse instellingen kunstvoorwerpen in bruikleen (onder andere van het Instituut Collectie Nederland, het Zeeuws Genootschap, Rijksmuseum Amsterdam, Roosevelt Study Center). In 2009 heeft er voor het laatst een inventarisatie plaatsgevonden. Het beheer is hierop afgestemd. Een gedeelte van het beheer (onder andere beeldende kunst) van de provinciale kunstcollectie vindt in opdracht plaats door het Zeeuws Museum. Voor de overige kunstvoorwerpen wordt het beheer door de afdeling Facilitaire Dienstverlening geregeld.

7. Conclusie

Uit deze paragraaf blijkt enerzijds dat er voor het onderhoud planmatig gewerkt wordt op basis van beheersplannen, welke frequent geactualiseerd worden en anderzijds dat de onderhoudslasten op basis van de beheersplannen in de meerjaren begroting opgenomen zijn. Hierdoor wordt het onderhoud beheerst en het risico op achterstallig onderhoud op kapitaalgoederen geminimaliseerd.

4.4 Paragraaf Financiering

1. Inleiding

Deze paragraaf is samen met het Besluit financieringsstatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken van de financiering. Voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie is deze paragraaf de leidraad. Het geeft inzicht in de financierings- en treasuryplannen voor de programmabegroting 2012.

2. Algemeen

In de financiële verordening 2009 is in artikel 11 opgenomen dat de Provinciale Staten nadere regels stellen ter zake van de uitvoering van taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening met betrekking tot de financiering- en treasuryfunctie.

Onder de toelichting van artikel 11 is opgenomen dat de financierings- en treasuryfunctie belangrijke onderdelen zijn van het middelenbeheer. Gezien de operationele kwetsbaarheid van deze functie bevat artikel 216 lid 2c van de Provinciewet het expliciete voorschrift dat deze verordening een bepaling over de financieringsfunctie bevat, waarmee de regels in acht worden genomen die zijn vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) en de regelgeving die op deze Wet FIDO is gebaseerd (gedelegeerde regelgeving). Naast bovengenoemde wetgeving is de enige aanvullende provinciale uitvoeringsregel dat van het totaal aan belegde middelen niet meer dan 50% bij eenzelfde marktpartij wordt geplaatst.

In het in 2010 behandelde statenvoorstel *Beleggingen Provincie Zeeland* (FEZ-181A) is het besluit financieringsstatuut 2010 vastgesteld. Hierin zijn de gewijzigde regels met betrekking tot de regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO) aangepast. Onze deposito's worden inmiddels via deze gewijzigde regels uitgezet.

De beslissing over het integraal schatkistbankieren met leenfaciliteit is door het vorige kabinet controversieel verklaard en doorgeschoven naar het huidige kabinet. De laatste stand van zaken is dat het huidige kabinet voorlopig geen initiatief neemt om integraal schatkistbankieren met leenfaciliteit mogelijk te maken.

3. Beheer

3.1 Risicobeheer vlottende schuld

De zogenaamde "kasgeldlimiet" stelt een grens (7% van het begrotingstotaal) aan de korte financiering. Dit betekent dat investeringen tot deze kasgeldlimiet gefinancierd mogen worden met kort geld (looptijd gemiddeld 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering wordt beperkt.

Dit is van belang omdat juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn. Fluctuaties in de korte rente hebben direct een relatief grote impact op de rentelasten.

In de bijlage 1 bij deze paragraaf onder is het te verwachten verloop van de financieringspositie weergegeven. Deze staat laat zien dat er tot en met 2011 een liquiditeitsoverschot is. Vanaf 2012 is er sprake van een liquiditeitstekort. Dit tekort ontstaat door de uitgaven voor de investering in de Sluiskiltunnel. Het tekort is in 2012 al zo groot dat dit niet alleen met kort geld gefinancierd kan worden (het maximale kort geld is ongeveer 25 miljoen (op basis van 7% van ruim 360 miljoen in 2012)).

3.2 Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet FIDO ook een norm beschreven, de zogenaamde "renterisiconorm". Deze norm geeft aan over welk deel van de vaste schuld renterisico gelopen mag worden. De renterisiconorm wordt berekend door het vastgestelde percentage van 20% te vermenigvuldigen met de totale vaste schuld. Hierbij geldt een minimumbedrag van € 2,5 miljoen.

Het renterisico op de vaste schuld kan bepaald worden door na te gaan:

- Welk deel van de vaste schuld in enig jaar hergefinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen behorend tot de vaste schuld
- Welk deel van de vaste schuld door een wijziging van de rente op basis van de leningvoorwaarden niet kan worden beïnvloed

Wij hebben momenteel geen vaste schuld en er zijn geen lopende leningen, maar vanaf 2012 zal een vaste geldlening aangetrokken moeten worden. Wij zorgen dat we aan de renterisiconorm voldoen.

3.3 Zekerheden bij verstrekte geldleningen aan derden

In bijlage 2 van deze paragraaf geven we een overzicht van de zekerheden bij verstrekte geldleningen aan derden. De Provincie loopt geen grote kredietrisico's. Het meerjarig verloop van de verstrekte geldleningen is aflopend en staat in bijlage 3.

4. Financiering

4.1 Financieringspositie

In bijlage 1 van deze paragraaf is het te verwachten verloop van de financieringspositie weergegeven. Dit wordt met name veroorzaakt door de bouw van de Sluiskiltunnel. Deze liquiditeitspositie dient als basis voor de manier van financiering; korte of lange termijn financiering. De rente lasten in verband met de Sluiskiltunnel worden toegerekend aan het project en zijn daardoor per saldo voor de overige exploitatieposten budgetneutraal.

4.2 Opgenomen leningen

In de bijlage 1 is een prognose gegeven van het gemiddeld aan te trekken kapitaal vanaf 2012. Zoals bij hoofdstuk 4.1 gemeld moet er vanaf 2012 geleend worden voor lange termijn en kan niet alleen volstaan worden met korte financiering. Er wordt in 2012 een of meerdere vaste geldlening(en) aangetrokken.

4.3 Uitzettingen/deposito's

Overtollige liquide middelen beheren we efficiënt door ze voor korte termijn weg te zetten in samenhang met de investeringsplannen in de meerjarenbegroting. De middelen van de wachtgeldvoorziening PSD zijn via een "cash-flow swap" op lange termijn belegd. Deze middelen kunnen we daarom niet gebruiken voor financiering.

4.4 Relatiebeheer

In het treasury statuut is de richtlijn opgenomen om bestaande bankrelaties en bancaire condities minimaal iedere drie jaar te analyseren en te beoordelen. De voorbereiding voor de (Europese) aanbesteding van bankdiensten is gepland eind 2011 en moet in 2012 afgerond zijn.

In enkele gevallen wordt een doeluitkering via een aparte bankrekening verstrekt. Dit betreft 00314 Natuurcompensatie Westerschelde, 00342 Investerings Landelijk Gebied en 00372 Kanaal Kruising Sluiskil Rijk (mobiliteitsfonds). Eventuele renteontvangsten blijven op die rekening staan om ingezet te worden voor het betreffende doel.

5 Rente

5.1 Rentevisie

Voor de rentevisie laten we ons extern adviseren door financiële deskundigen. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in april 2011 na 23 maanden de beleidsrente weer verhoogd. De al enige maanden stijgende inflatie motiveerde de ECB om de beleidsrente met 0,25% te verhogen tot 1,25%.

Vanaf 2012 moet de Provincie een geldlening aantrekken. We gaan bij een meerjarige lening uit van een rentelast van 4%.

5.1.1 Rente op kortlopende leningen

Bij kortlopende leningen nemen we als basis voor de rentekosten het percentage van de eenjaars Euribor met een opslag van 0,25%. Voor de periode 2012-2015 gaan we uit van rentekostenpercentages van respectievelijk 3,4%, 3,8%, 4,2% en 4,4%.

5.1.2 Rente op kortlopende uitzettingen/deposito's

Bij kortlopende uitzettingen nemen we als basis voor de renteopbrengsten het percentage van de eenjaars Euribor met een afslag van 0,25%.

5.2 Rente bij investeringsberekeningen

We wegen de rentelasten bij investeringsbeslissingen altijd mee en verwerken deze structureel in de begroting.

In investeringsberekeningen gaan we voor de financieringslasten wel altijd uit van de actuele rente op (meerjarige) leningen op de kapitaalmarkt (zie rentevisie) vermeerderd met een risico-opslag. De risico-opslag is afhankelijk van het project.

5.2.1 Rente en grondexploitatie

Het proces van kopen, bewerken en verkopen van grond noemen we het exploiteren van grond. Grondexploitatie is het proces van productie van bouw- en woonrijpe grond. Details zijn verder in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) na te lezen. Voor de realisatie van sommige projecten is het nodig om gronden te exploiteren. Grondexploitatie is outputgericht en vraag en aanbod spelen een belangrijke rol. We beschouwen het als een vorm van ondernemerschap of het ontplooiën van een commerciële activiteit. Dit is wezenlijk anders dan inputgerichte activiteiten. Daar ligt de nadruk op de besteding van middelen teneinde een doel te bereiken.

De grondexploitatieberekening is het instrument om bij de productie van bouwrijpe grond een goed inzicht te houden in het meerjarige verloop van kosten en opbrengsten. Op basis van de vergelijking tussen kosten en opbrengsten wordt bepaald of een project financieel haalbaar is. In een grondexploitatieberekening is de rente een belangrijke variabele. Meestal is er sprake van meerjarige projecten en komen bij grondexploitaties de lasten in de tijd gezien voor de baten. Daardoor is de rentelast een belangrijke kostenpost van de grondexploitatie.

De hoogte van het rentepercentage in een grondexploitatieberekening is afhankelijk van meerdere factoren. Belangrijk is de manier waarop een project wordt gefinancierd. Met vreemd vermogen, eigen vermogen of beide. Iedere vorm van financiering zal namelijk een bepaald rendement op het ingebrachte vermogen eisen, die door het project opgebracht moet worden. De basis van deze rendementeis is de risicovrije rentevoet. Vervolgens wordt deze risicovrije rentevoet verhoogd met diverse opslagen. Bijvoorbeeld een opslag door vergelijking met alternatieve beleggingen en een opslag ter afdekking van risico's in het project. Rentevoeten verschillen in de tijd en het bepalen van opslagen is gebaseerd op schattingen en subjectief. Met name de hoogte van rente opslagen verschillen hierdoor per financier.

Door het arbitraire karakter van rentebepaling beoordelen we per project met welk rentepercentage wordt gerekend in een grondexploitatieberekening. We hanteren dus niet één vast rentepercentage voor alle projecten.

5.3 Interne rente

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten BBV berekenen wij geen interne rente over de activa. Het BBV geeft één uitzondering hierop, dat is de rente toerekening bij de grondexploitaties.

5.3.1 Interne rente toerekening aan grondexploitatie

Als er op basis van de investeringsberekening positief beslist wordt over een grondexploitatie, dan gaat het project in uitvoering. Conform het BBV lopen de uitgaven via de exploitatie en worden van daar uit geactiveerd op de balans. Over de gemiddeld geboekte uitgaven in een periode wordt rente berekend. Dit rentebedrag wordt ten laste van het grondexploitatieproject geactiveerd conform BBV. De rente toerekening wordt als interne renteopbrengst geboekt in het programma Algemene dekkingsmiddelen, waar ook de (externe) rente lasten geboekt worden. Per project wordt bepaald met wel rentepercentage wordt gerekend in de grondexploitatieberekening.

6. EMU Saldo

In bijlage 4 van deze paragraaf geven we een overzicht van de berekening. Hieruit blijkt dat wij over de gehele meerjarenbegroting voldoen aan de norm die ons historisch is opgelegd bij het instellen van de Economische en Monetaire Unie (EMU) berekening voor de Provincie.

(bedragen x € 1 miljoen)						
1 Financieringsoverzicht per 31 december						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Te beleggen financieringsmiddelen	38	-/- 5	-/- 31	-/- 80	-/- 124	-/- 130
Gemiddeld te beleggen kapitaal, begin- en eindwaarde gedeeld door 2		17	-/- 18	-/- 56	-/- 102	-/- 127

(bedragen x € 1 miljoen)		
2 Zekerheden verstrekte geldleningen per 31 december 2012		
Risicogroep	Met/zonder (hypothecaire) zekerheid	Bedrag
Uitzettingen bij banken > 1 jaar		nvt 12
Duurzaamheidsleningen		nvt 2
Totaal		14

(bedragen x € 1 miljoen)					
3 Het meerjarig verloop van verstrekte geldleningen in begroting 2012					
Kalenderjaar 2010	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2010	2010	2010	2010	31-12-2010
Uitzettingen > 1 jaar	22	0	4	1	18
Totaal	22	0	4	1	18
Kalenderjaar 2011	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2011	2011	2011	2011	31-12-2011
Uitzettingen > 1 jaar	18	0	3	1	15
Duurzaamheidsleningen	0	1	0	0	1
Totaal	18	1	3	1	16
Kalenderjaar 2012	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2012	2012	2012	2012	31-12-2012
Uitzettingen > 1 jaar	15	0	3	1	12
Duurzaamheidsleningen	1	1	0	0	2
Totaal	16	1	3	1	14
Kalenderjaar 2013	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2013	2013	2013	2013	31-12-2013
Uitzettingen > 1 jaar	12	0	2	0	10
Duurzaamheidsleningen	2	1	0	0	3
Totaal	14	1	2	0	12
Kalenderjaar 2014	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2014	2014	2014	2014	31-12-2014
Uitzettingen > 1 jaar	10	0	2	0	8
Duurzaamheidsleningen	3	0	0	0	3
Totaal	12	0	2	0	10
Kalenderjaar 2015	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2015	2015	2015	2015	31-12-2015
Uitzettingen > 1 jaar	8	0	2	0	6
Duurzaamheidsleningen	3	0	0	0	3
Totaal	10	0	2	0	8

(Bedragen x € 1 miljoen)							
4 Berekening Economische en Monetaire Unie (EMU) saldo begroting 2012							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	9	-/- 35	-/- 29	-/- 7	-/- 1	2
2	+ De afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2	2	2	2	2	8
3	+ De bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	2	2	1	1	1	1
4	- De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	1	1				
5	+ De in mindering op de onder punt 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen						
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:						
6a	+ De verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)						
6b	- de daarin te verwachten boekwinst						
7	- De uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken van de grond en dergelijke	3	2	4	2		
8	Grondverkoop:						
8a	+ De verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)		6			8	
8b	- de daarin te verwachten boekwinst						
9	- De betalingen ten laste van de voorzieningen	7	6	4	3	3	3
10	- De betalingen die niet via de onder punt 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande punten						
11	De correctie voor verkoop van deelnemingen en aandelen						
11a	- De verwachte boekwinst bij een voorgenomen verkoop van deelnemingen en/of aandelen						
EMU-saldo voor de Provincie		2	-/- 30	-/- 34	-/- 9	7	-/- 8
Het maximaal toegestane tekort voor de Provincie		-/- 20	-/- 20	-/- 20	-/- 20	-/- 20	-/- 20
Korting provinciefonds onttrokken uit de algemene reserve		-/- 12	-/- 12				
Gecorrigeerd norm EMU-saldo ivm kabinetskorting provinciefonds		-/- 32	-/- 32	-/- 20	-/- 20	-/- 20	-/- 20
Het totale EMU-saldo voor de Provincie over 2010 t/m 2015							-/- 56
De totale gecorrigeerde norm EMU-saldo ivm kabinetskorting provinciefonds							-/- 144

Toelichting: De Provincie voldoet in de meerjaren begroting aan de voorwaarden omtrent het EMU-saldo, rekening houdend met de opgelegde kabinetskorting in het provinciefonds als afroaming van het eigen vermogen van de provincies. Zie punt 6 van de paragraaf.

4.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

1. Algemeen

Bedrijfsvoering omvat het sturen en beheersen van processen en activiteiten om gestelde doelen te bereiken. De doelen die de Provincie Zeeland wil bereiken staan beschreven in de programma's van de programmabegroting. Het succesvol uitvoeren van de programma's is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit en adequaatheid van de bedrijfsvoering. Onder processen en activiteiten moet alles worden verstaan wat gedaan moeten worden om doelen te realiseren. Sturen betekent: initiëren van processen en activiteiten en plannen en organiseren van de inzet van mensen, middelen en (kapitaal)goederen die nodig zijn voor de uitvoering. Beheersen omvat het controleren van de uitvoering en zonodig bijsturen.

De inhoud van deze paragraaf is te splitsen in twee delen:

- Hoofdstuk 2 bevat informatie over de wijze waarop de Provincie een adequate bedrijfsvoering bereikt en waarborgt. Er wordt weergegeven welke kaders door Provinciale Staten zijn aangegeven en hoe de planning en controlcyclus eruit ziet voor 2012. Via deze cyclus wordt gerapporteerd over de kaders.
- Hoofdstuk 3 gaat in op de ondersteuning. De manier waarop ondersteuning wordt geboden om de programma's te realiseren en de ontwikkelingen op ondersteuningsgebied hebben invloed op de adequaatheid van de bedrijfsvoering. Ook de vraag wat mag de ondersteuning kosten? wordt beantwoord in dit gedeelte van de paragraaf bedrijfsvoering.

In beide delen is niet getracht om uitputtend te zijn maar er is wel rekening gehouden met de wettelijke eis¹. Deze eis houdt in dat Provinciale Staten dienen te worden geïnformeerd over bestaand beleid en nieuwe beleidsontwikkelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering.

2. Bedrijfsvoering

2.1 Rechtmatigheid

Bij het onderzoek naar de rechtmatigheid bij de accountantscontrole zijn, naast zes criteria die worden getoetst in het kader van de getrouwheidsverklaring, drie aspecten van belang. Dit zijn:

- Het begrotingscriterium.
Dit betreft het tot stand komen van financiële handelingen binnen het kader van de geautoriseerde begroting (ex. Artikel 216 Provinciewet). Het college dient ervoor zorg te dragen dat de lasten van de programma's zoals geautoriseerd in de begroting na wijziging niet worden overschreden.
- Het voorwaarden criterium.
Bij het voorwaarden criterium is van belang welke regelgeving, zowel intern als extern, van toepassing is bij de uitvoering van financiële beheershandelingen. Deze regelgeving is geïnventariseerd en wordt jaarlijks geactualiseerd.
- Het Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium).
Het gaat hierbij om misbruik en oneigenlijk gebruik van provinciale middelen. Basis van het voorkomen hiervan vormt een inventarisatie of alle risico's zijn afgedekt door wet- en regelgeving. In 2008 is een nota vastgesteld door Gedeputeerde Staten waarin is aangegeven wat de provinciale visie is op misbruik en oneigenlijk gebruik en op welke wijze hieraan invulling dient te worden gegeven.
 - o Misbruik: is het bewerkstelligen van geen of te geringe betaling van verplichte bijdragen aan de overheid en van het verkrijgen of genieten van een (te hoge) uitkering door bewust niet, niet tijdig, niet juist of niet volledig verstrekken van gegevens en inlichtingen.

¹ Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2003, Hoofdstuk 2, Titel 2.3, artikel 14

- o Oneigenlijk gebruik: is het volgens de regels van de wet maar in strijd met de bedoelingen van de wettelijke bepalingen, geheel of ten dele ontgaan van een verplichte bijdrage aan de overheid en verkrijgen of genieten van een (te hoge) uitkering.

De basis van het voorkomen van M&O is dat processen, waarbij M&O-gevoeligheden spelen, voldoende maatregelen en mogelijkheden bevatten. M&O-maatregelen zijn voor 2012 verankerd in de administratieve organisatie. Jaarlijks, dus ook in 2012, wordt de actualiteit gezien. Bij het maken van nieuwe regelingen en verordeningen wordt getoetst of het M&O beleid hierin voldoende is verankerd.

Deze aspecten worden in 2012 getoetst aan de hand van het geactualiseerde controleprotocol accountant 2010 tot en met 2011.

2.2 Kaders

De door Provinciale Staten vast te stellen programmabegroting is gebaseerd op de dertien programma's zoals Provinciale Staten deze in juli 2011 hebben vastgesteld. Met dit Statenvoorstel is ook besloten om er naar toe te werken om het aantal beleidsnota's onder een programma terug te brengen tot minimum noodzakelijk. Bij het actualiseren van de beleidsnota's in het sociale domein en *Omgevingsplan 2012-2018* zal ook afgewogen worden of er nog verdere aanpassingen noodzakelijk zijn in de indeling van de programma's. Dit zal dan eventueel voor een volgende begroting voorgesteld worden. Provinciale Staten leggen vast in welke mate zij wat willen bereiken, in maatschappelijke effecten en doelstellingen en welke baten en lasten zij daarvoor per programma beschikbaar stellen. Dit houdt in dat Provinciale Staten volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) via twintig begrotingsposten en daarbij behorende doelstellingen autorisatie verlenen om uitvoering te geven aan de beleidsprogramma's.

Gedeputeerde Staten hebben in het beleidsprogramma *Stuwende krachten* de centrale focus bij de koers voor Zeeland in de komende jaren gesteld op economische ontwikkeling, groei en innovatie.

De kaders opgenomen in de Voorjaarsnota, die is opgesteld in mei, worden vanuit de kaderstellende rol door Provinciale Staten vastgesteld. In de Voorjaarsnota is verder een geactualiseerd beeld gegeven van onze budgettaire positie en afgezet tegen de bestaande afgesproken ambities. Deze ambities zijn terug te vinden in de meerjarige beleidsplannen en het collegeprogramma *Stuwende krachten*. Het gaat bij het vaststellen van de Voorjaarsnota om het maken van keuzes door Provinciale Staten. Keuzes, die het college van Gedeputeerde Staten verder heeft uitgewerkt. Provinciale Staten zijn hierop ingegaan bij de algemene beschouwingen op de Voorjaarsnota op 24 juni 2011. De uitwerking ziet u terug in deze programmabegroting.

Tegelijkertijd met de programmabegroting wordt de Najaarsnota 2011 behandeld, waarin, afhankelijk van de financiële ontwikkelingen, aanvullende keuzes kunnen worden voorgelegd met daarin opgenomen de voorstellen voor het te voeren beleid in het komende jaar/jaren. Ook is daarin de ruimte voor het honoreren van prioriteiten aangegeven.

Bij de behandeling van de programmabegroting kan worden gecontroleerd of Gedeputeerde Staten een juiste invulling hebben gegeven aan de door Provinciale Staten bij de Voorjaarsnota aangegeven kaderstellende richting voor het komende jaar/jaren.

In de programma's uit de programmabegroting is aangegeven hoeveel middelen er voor de realisatie van het programma aangewend kunnen worden. De programmabudgetten omvatten:

- Structurele en incidentele programmabudgetten (zie 6.4)
- Toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen en overlopende passiva (zie 6.3)
- Apparaatskosten
- Toegerekende kosten voor ondersteuning

De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden per programma apart weergegeven (zie 5.3).

Naast dit budgettaire kader zijn er nog een aantal kaders waarbinnen de uitvoering van de programma's moet worden verwezenlijkt.

Kader	Omschrijving	Vastgesteld
Financiële verordening 2009	Bevat uitgangspunten voor financieel beleid (zie 5.4), financieel beheer (onder andere regeling budgetbeheer oktober 2010 en de nota inzake het aanbestedingsbeleid Provincie Zeeland, juni 2008) en de financiële organisatie	PS 27 juni 2008
Controleprotocol accountant 2010-2011 (Voor 2012 tot en met 2015 wordt een nieuw protocol opgesteld en vastgesteld voor 31 december 2011)	Bestaat uit de regels voor de (accountants)controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De verordening moet waarborgen dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.	PS 5 november 2010
Verordening periodiek onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid door Gedeputeerde Staten (artikel 217A)	Omvat regels over hoe de controle op en evaluatie van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en het beheer van het door Gedeputeerde Staten gevoerde bestuur worden uitgevoerd.	PS 29 september 2006
Gedragscodes bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland 2004	Bevat gedragsregels in aanvulling op de wettelijke regels. De commissaris van de Koningin, gedeputeerden en leden van Provinciale Staten zijn op de naleving van gedragscodes aanspreekbaar.	PS 12 maart 2004

2.2.1 Bezuinigingen 2011 t/m 2014 en verder structureel

De structurele bezuinigingen vanaf 2011 zijn geraamd in de meerjarenbegroting 2011-2014, conform het Staten besluit van maart 2010 met uiteindelijk € 17,7 miljoen structureel per 2016.

De volgende nog te realiseren bezuinigingen zijn taakstellend verwerkt in de begroting.

- De korting op personeel is via natuurlijk verloop ingepland tot en met 2016.
- De provinciale bijdrage voor verschillende gesubsidieerde instellingen met jaarlijks een bedrag boven de € 100.000 zijn verminderd met 20%, waarbij een overgangperiode van vier jaar wordt gehanteerd.
- Daarnaast zijn er taakstellende bezuinigingen op het gebied van inkoop, huisvesting en digitalisering.

Door het permanent invullen van de rapportage op de bezuinigingen en de reguliere budgetbewaking welke beiden in de voor- en najaarsconferentie behandeld worden, is het managen van de bezuinigingen volledig geïntegreerd in de planning en controlcyclus.

2.3 Planning en control

De cyclus van planning en control is bedoeld om de verschillende lagen in de organisatie in staat te stellen om verantwoordelijkheden te kunnen sturen en beheersen. Dit geldt zowel intern als extern. De verantwoordelijkheden betreffen de sturing (planning) en de beheersing (control) van de provinciale doelstellingen enerzijds en anderzijds ook de planning en control van de financiële middelen om deze doelstellingen te realiseren. De uitvoering is conform de financiële verordening door Gedeputeerde Staten vastgelegd in de regeling budgetbeheer.

Het schema voor de planning en controlcyclus voor 2012 ziet er als volgt uit:

	Provinciale Staten	Gedeputeerde Staten	Directies	Werknemer
Eens in de 4 jaar		Collegeprogramma, in april 2011		
Januari				Planningsgesprek (in combinatie met evaluatiegesprek)
Maart/April	Statenagenda			
Mei	Jaarrekening 2011 en 2 ^e begrotingswijziging 2012	1 ^e ronde budgetbewaking		
Juni	Voorjaarsnota, 3 ^e begrotingswijziging 2012 en Algemene Beschouwingen	Voorjaarsconferentie	Management rapportage	Voortgangsgesprek
Oktober		2 ^e ronde budgetbewaking Najaarsconferentie		
November	Begroting 2013 inclusief najaarsnota 4 ^e			
December	begrotingswijziging 2012 en 1 ^e begrotingswijziging 2013		Afdelingsontwikkeljaarplan	

Provinciale Staten stellen de kaders vast en hebben een controlerende functie, terwijl Gedeputeerde Staten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. Aan de hand van de speerpunten(notitie) bepalen de statenleden de politieke agenda. Het college heeft in het collegeprogramma *Stuwende krachten* voor de periode 2011-2015 aangegeven welke toekomstplannen er zijn. Een tussentijdse rapportage op het collegeprogramma wordt ook voor het programma *Stuwende krachten* opgezet, als basis voor de Mid Term Review en de End Term Review. Hierin wordt ingegaan op de acties om de planning en voortgang van de realisatie van het collegeprogramma te monitoren en managen.

In de begroting en najaarsnota komen aan bod hoe beschikbare middelen verdeeld gaan worden, budgetten worden vastgesteld en welke prestaties geleverd gaan worden in het betreffende begrotingsjaar. De controle of de begroting nog steeds aangehouden wordt, gebeurt door tussentijdse budgetbewaking. Over de geleverde prestaties wordt gerapporteerd in de jaarrekening. Naar aanleiding van de jaarrekening 2010 is voor het inhuren van externen een werkgroep ingesteld, die in 2011 met een advies komt. Daarnaast is er een werkgroep ingesteld om één grondadministratie volledig in provinciaal beheer op te zetten en daarbij niet meer deels afhankelijk te zijn van administraties van uitvoerende instanties. Georganiseerd zal worden dat de adviezen in 2012 worden opgevolgd en in het interne controle plan wordt geïntegreerd. De monitoring van het tijdig en compleet vastleggen van de verplichtingen in de financiële administratie is in 2011 geïntegreerd in het interne controle plan en in de budgetbewakingsprocessen.

In de voorjaarsnota wordt de financiële positie en de nieuwe budgettaire ontwikkelingen weergegeven. Deze nota wordt gemaakt als voorbereiding op de begroting en dient als basis voor de algemene beschouwingen in Provinciale Staten.

De budgettaire gevolgen van het bewaken van de budgetten, de voor- en najaarsnota en de jaarrekening worden aan Provinciale Staten voorgelegd in een begrotingswijziging. Voor begroting 2012 wordt ingezet op vier begrotingswijzigingen.

De voorgenomen wijzigingen hebben betrekking op:

1^e wijziging: najaarsnota (december 2011)

2^e wijziging: jaarrekening 2011

3^e wijziging: voorjaarsnota en 1^e ronde budgetbewaking

4^e wijziging: 2^e ronde budgetbewaking (december 2012)

Als er een nieuwe beleidsnotitie wordt vastgesteld, waardoor de doelstellingen in de begroting moeten worden bijgesteld, wordt tegelijkertijd een tekstuele begrotingswijziging aan uw Staten voorgelegd. Door deze werkwijze wordt nieuw beleid sneller geïntegreerd in de planning en control instrumenten en blijven rapportages actueel. Voor begroting 2012 betreft dit de beleidsvelden, zoals aangegeven in de hoofdstuk 2.3.1.;

De afgelopen jaren is er op verzoek van Provinciale Staten een stringenter beleid gevoerd ten aanzien van het overboeken van kredieten. Het overboeken van kredieten zal nooit volledig voorkomen kunnen worden, onder andere doordat er veel meerjarige projecten zijn waarvoor de planning bijgesteld wordt, omdat de ontwikkeling door diverse oorzaken niet altijd volgens de originele planningen verlopen. Het college komt nog met een voorstel voor het overboeken van kredieten in de najaarsnota 2011.

2.3.1 Ontwikkeling van de programmabegroting

De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen. In de programmabegroting zijn overzichten opgenomen van de verschillende beleidsnota's. Deze overzichten geven ook inzicht in de momenten van actualisering van de plannen en zijn agendabepalend.

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2011 hebben Provinciale Staten ingestemd met het niveau van de verdere verbetering van de SMART-formuleringen, als vervolg op uw Statenmotie van mei 2008. Alle domeinen hebben een uniforme presentatie van SMART-formulering en van doelstelling (met streefwaarde uit de beleidsnota, eventueel ondersteund met indicator). Hierop wordt concreet in de jaarrekening gerapporteerd bij stand van zaken en gerapporteerd of de doelstelling gerealiseerd is. Bij bovengenoemde instemming hebben Provinciale Staten de opmerking gemaakt, dat dit een gezamenlijk en continue proces is wat steeds geconsolideerd en geactualiseerd dient te worden.

Bij de vaststelling van de beleidsnota's stellen Provinciale Staten ook direct in met het niveau van SMART-formulering van deze beleidsnota's. Gedurende de beleidsperiode is dat de basis van het niveau van SMART-formulering in de programmabegroting en jaarrekening.

De SMART-formuleringen in de programmabegroting 2012 zijn gebaseerd op het door uw Staten vastgestelde beleid. Nu is dit onderhevig aan het actualiseren van Rijksbesluiten (zoals kerntaken provinciefondsuitkering en besluiten Kabinet zoals bij Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)), maatschappelijke ontwikkelingen (zoals effecten en herstel van kredietcrisis) en het nieuwe collegeprogramma *Stuwende Kracht* met andere beleidsaccenten dan het vorige collegeprogramma. Het actualiseren van de beleidsnota's middels nieuwe beleidsnota's en de tussentijdse rapportages hierop is meerjarig aangegeven bij de beleidsprogramma's en zijn ten opzichte van begroting 2011 geactualiseerd.

Bij tussentijdse vaststelling van beleidsnota's en bij tussentijdse rapportages hierop aan uw Staten wordt indien gewenst gelijktijdig een tekstuele begrotingswijziging aan Provinciale Staten voorgelegd ter vaststelling die vooraf ambtelijk getoetst zijn op SMART formulering. Bij de jaarstukken wordt dan gerapporteerd ten opzichte van het geactualiseerde beleid. Voor de begroting 2012 speelt dit voor acht van de tien programma's bij de volgende beleidsvelden;

- Leefbaarheid. Dit betreft een nieuwe beleidsnota 2012 -2015.
- Promotie. Betreft een nieuwe beleidsnota 2013-2015.
- Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan (PSEB) 2009-2012. Conform de programmabegroting 2011 stond de tussentijdse voortgangsrapportage gepland in het eerste kwartaal 2011. Ons college heeft besloten om een nieuwe beleidsnota *economische agenda 2012-2015* op te stellen met ingang van 1 januari 2012 (waarin *PSEB*, *Onderwijsagenda* en *Sociaal Akkoord* worden geïntegreerd). Er wordt naar toe gewerkt dat deze in december 2011 aan uw Staten wordt voorgelegd.

- Dé Onderwijsagenda 2007-2011. De tussentijdse evaluatie is in 2010 uitgesteld in verband met het project *Kerend Tij*. Ons college heeft toegezegd dat die in 2011 volgt met integratie van het plan van aanpak uit *Kerend Tij*. Het statenvoorstel bij de tussentijdse evaluatie wordt in september 2011 aan uw Staten voorgesteld, inclusief de voortgangsrapportage 2010.
- Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland 2009-2015. De tussentijdse rapportage op deze beleidsnota stond gepland in het eerste kwartaal 2011. Echter de beleidsnota is vastgesteld tot en met 2015, zodat het moment van de voortgangsrapportage medio de looptijd van beleidsnota, naar eerste kwartaal 2012 is opgeschoven. De door de doorgevoerde bezuinigingen, het collegeprogramma *Stuwende Krachten* met daarin nieuw beleid voor onder meer goederenvervoer en landbouwwontsluitingswegen wordt meegenomen. In het voorjaar van 2012 zal ook een nieuwe thema kadernota aan u voorgelegd worden *beleidsvisie goederenvervoer 2012-2016*.
- Integraal Omgevingsplan (IOP) 2012-2018; nieuwe beleidsnota. Met betrekking tot het Integraal Omgevingsplan hebben Provinciale Staten in mei 2010 ingestemd met de kadernota. Daarbij is aangegeven dat nieuwe beleidsnota uiterlijk voor de statenvergadering van juni 2012j voorgelegd zal worden. Het voorontwerp omgevingsplan: *Verkenning hoofdlijnen* (+start milieu effect rapportage procedure) is in juli 2011 aan Gedeputeerde Staten voorgelegd.

We streven ernaar om deze rapportages in het vierde kwartaal 2011 ongeveer gelijktijdig met deze begroting 2012 aan u voor te leggen volgens bovenstaande opstelling. De uitzondering hierop is het IOP 2012-2018, daarvan hebben Provinciale Staten in mei 2010 met de kadernota ingestemd dat de nieuwe beleidsnota uiterlijk voor de Provinciale Staten vergadering van juni 2012 voorgelegd zal worden. Door deze nota's zullen ook de accenten van het collegeprogramma *Stuwende Krachten* direct meegenomen worden in de actualisatie van de provinciale beleidsnota's.

Jaarlijks wordt ingezet op een verbeterslag in de leesbaarheid van de begroting en de jaarstukken aan de hand van externe adviezen, opmerkingen en aanbevelingen op presentatie en inhoud. Omdat de begroting de basis is voor de jaarrekening worden deze verbeteringen ook doorgevoerd in de jaarrekening.

2.4 Procesbeheersings- en meetinstrumenten

Of de middelen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden ingezet en of de bijbehorende doelen worden bereikt binnen de kaders (zie 2.2 kaders) wordt gecontroleerd met behulp van een aantal instrumenten. Er is sprake van interne instrumenten als de uitvoering door ons zelf wordt verzorgd. Bij de externe instrumenten wordt een onafhankelijk oordeel door een derde partij gegeven.

2.4.1 Interne instrumenten

- Verbijzonderde interne controle naar rechtmatigheid.
De controles die nodig zijn voor de verbijzonderde interne controle worden centraal gecoördineerd door de afdeling Financieel Economische Zaken en worden in samenwerking met de bedrijfsvoeringsafdelingen uitgevoerd. De interne controle is waar mogelijk ingebed in de reguliere processen. De controles worden uitgevoerd volgens een controleplan en vormen de basis voor het oordeel van de accountant ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid.
- Kwaliteitsmanagement.
Om kwaliteitsmanagement en de daarbij behorende instrumenten nog meer een plek te geven in de bedrijfsvoeringscyclus is bij iedere directie een kwaliteitsfunctionaris aangesteld. Als onderdeel van de planning en controlcyclus worden afdelingsontwikkeljaarplannen opgesteld per afdeling en directie, waarin een meerjarige ontwikkelingsschets wordt gegeven met de mogelijke consequenties voor taken, organisatie, formatie en competenties. Hieruit vloeien concrete acties voort, die worden opgenomen in de ontwikkeljaarplannen. De acties worden onder andere via de managementrapportage gemonitord. Ook worden werkprocessen beschreven en via het intranet inzichtelijk gemaakt.

- **Audit.**
De auditfunctie, ondergebracht bij de afdeling Personeel, Organisatie en Informatie, is onder andere belast met de invulling van de taak om als sluitstuk te fungeren van het control-instrumentarium binnen de interne organisatie. Tevens voert zij interne doelmatigheid- en doeltreffendheidsonderzoeken uit, zoals bedoeld in artikel 217a van de Provinciewet. Afstemming tussen deze collegeonderzoeken en de onderzoeken van de onafhankelijke Rekenkamer vindt plaats. In het onderzoeksprogramma doelmatigheid en doeltreffendheid 2011 zijn een aantal onderzoeken opgenomen die zullen doorlopen in 2012 (onder andere bij instellingen SCOOP, SCEZ, SportZeeland en Klaverblad). De follow up van eerder uitgevoerde onderzoeken behoort tot de reguliere werkzaamheden. Medio oktober verschijnt het onderzoeksprogramma voor het nieuwe begrotingsjaar. De auditfunctie publiceert ook een onderzoeksjaarverslag doelmatigheid en doeltreffendheid over uitgevoerde onderzoeken.

2.4.2 Externe instrumenten

- **Rekenkameronderzoek.**
De Rekenkamer Zeeland komt nog met een onderzoeksprogramma voor 2012 en verder. Het onderzoeksprogramma biedt daarnaast ruimte voor onderzoek dat inspeelt op de actualiteit. De rekenkamer maakt een jaarverslag waarin onder meer de uitgevoerde werkzaamheden worden weergegeven. De Rekenkamer Zeeland heeft in 2008 het onderzoeksprogramma 2009-2011 gepresenteerd. Het thema van dat programma was Zeeland Vitaal. Er zijn tot en met 2011 onderwerpen uitgevoerd die sociale, economische en/of ecologische componenten hebben.
- **Accountantscontrole.**
De accountantscontrole verloopt volgens het controleprotocol 2010-2011 en wordt verzorgd door accountantskantoor Deloitte. Voor 2012 zal dit geactualiseerd en aanbesteed worden voor 2012-2015.
- **Controle door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.**
Het Ministerie van Binnenlandse Zaken controleert de provinciale begroting en jaarrekening die digitaal aan het Centraal Bureau voor de Statistiek ter beschikking worden gesteld en brengt verslag uit van de bevindingen aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. In de afgelopen jaren zijn er over de begroting en de jaarrekening door het Ministerie bijna geen opmerkingen gemaakt. Voor de begroting 2012 hebben zij voor het eerst aan Provinciale Staten vooraf een brief verzonden met de aandachtspunten financieel toezicht 2012.

3.1 Programma 96

Ondersteuning

Inleiding

Hier wordt ingegaan op ondersteuning. Hierin worden de bedrijfsvoeringszaken die de uitvoering van alle beleidsprogramma's ondersteunen behandeld met ook de ontwikkelingen op dit gebied. Eerst wordt het beleid en de beleidsontwikkelingen toegelicht, daarna wordt in de financiële analyse de kostenontwikkelingen toegelicht. Per beleidsveld wordt in het kort aangegeven wat we willen bereiken. Nieuwe ontwikkelingen worden genoemd en indien er een nieuwe ontwikkeling wordt opgepakt in 2012 is dit verwoord als een beleidsvoornemen. Als er geen melding wordt gemaakt van afwijkingen in het beleid wordt het bestaande beleid gecontinueerd. Met het benoemen van de indicatoren per beleidsveld met hun nulwaarde en de streefwaarde in 2012 zijn de doelstellingen voor de bedrijfsvoering verder SMART gemaakt. De opzet van dit deel van de bedrijfsvoeringsparagraaf komt daarmee grotendeels overeen met de opzet van de tien beleidsprogramma's uit de programmabegroting.

Organisatieontwikkeling (2009 t/m 2012)

In 2012 staat het implementeren van het in 2011 voor onze organisatie te ontwikkelen organisatiemodel centraal. Een nadere uitwerking vindt u bij het onderdeel 960102 Organisatie.

Beleidskader duurzame bedrijfsvoering (2011 t/m 2014)

Op 22 juni 2010 is het beleidskader duurzame bedrijfsvoering "Zuinig op mensen, milieu en middelen" vastgesteld. In dit beleidskader is een drietal ambitieniveaus geformuleerd rond een zestal duurzaamheidsthema's. Ons college heeft gekozen voor ambitieniveau 1. Dat betekent voor de verschillende duurzaamheidsthema's :

Duurzaam Inkopen: in 2015 koopt de Provincie van de productgroepen waarvoor criteria voor zijn ontwikkeld 100% van het totale volume in euro's duurzaam in. Daarnaast komen er vanaf 2011 jaarlijks vijf inkooptrajecten, waarbij ook duurzaamheidswensen worden meegenomen. (960105)

Klimaatneutraal: de organisatie is CO₂ neutraal in 2012 doordat 30% CO₂ is bespaard en de rest is gecompenseerd via het Zeeuws Klimaatfonds.

Personeelsbeleid: diversiteit aan de top wordt vergroot en levensfasebewust personeelsbeleid, gezondheidsmanagement en duurzame mobiliteit wordt verder ontwikkeld.

Financieel beleid: de Provincie integreert duurzaamheid haar financieel beleid.

Maatschappelijk betrokken ondernemen: de organisatie komt tot verankering van bestaande activiteiten, in een structureel kader bouwt werknemersvrijwilligerswerk verder uit en inventariseert of er vormen van vrijwilligerswerk binnen de organisatie zijn te verrichten met een maatschappelijk nut.

Duurzaam consumeren: voorzetting huidig beleid gericht op vermindering papierverbruik, sanering printerbestand, afvalmanagement incl. afspraken met leveranciers over verpakkingsmaterialen etc.

Vervolgens is eind 2010 het actieprogramma duurzame bedrijfsvoering 2011-2014 vastgesteld. De voortgang van de verschillende actiepunten wordt elk kwartaal gemonitord om te zien dat we de einddoelen halen. De thema's komen terug bij de hierna genoemde ondersteuningsafdelingen, die deze zaken opnemen in hun afdelingsbeleid, zodat het verankerd wordt.

E-dienstverlening (2009 t/m 2015)

In 2012 richten we onze aandacht op de resultaten van het programma e-Dienstverlening, de actieprogramma's digitale media en de uitwerking van het NUP (Nationaal Uitvoeringsprogramma) om te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijnen voor publieke dienstverlening van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties én de ambities van het provinciaal bestuur. Door het verbeteren van de dienstverlening, administratieve lastenverlichting en een transparante overheid worden de ambities van het provinciaal bestuur gefaciliteerd. Een ander speerpunt is de verbetering van de interne dienstverlening op het ondersteunen van de informatievoorziening voor processen. Een verdere uitwerking staat aangegeven bij het onderdeel Informatieverzorging en documentatie (960109).

Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD) (2010 t/m 2012)

De Provincie heeft de regie bij de vorming van Regionale Uitvoeringsdiensten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van gemeenten en provincies. In deze uitvoeringsorganisaties worden de taken op gebied van bouwen, milieu en natuur ondergebracht. Deze oprichting heeft de aanstaande jaren een belangrijke impact op alle afdelingen bij ondersteuning voor de Provincie.

In mei 2011 is de intentieverklaring getekend tussen alle gemeenten en de Provincie. In 2012 is de oprichting van de Zeeuwse RUD voorzien. Officieel gaat de RUD van start op 01 januari 2013. Wat betreft de oprichting van deze uitvoeringsdienst, stellen wij enkele kaders: de organisatie dient sober, efficiënt en doeltreffend opgezet te worden. De omvang van de organisatie dient in verhouding te staan tot de taken die moeten worden uitgevoerd. Daarbij moet voldoende kwaliteit geborgd zijn als het gaat om de uitvoeringstaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) van met name de bedrijven die op grond van de Seveso-richtlijn als Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO)-bedrijven kunnen worden aangemerkt.

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

9601

Er wordt effectieve en efficiënte ondersteuning geboden ten uitvoering van het provinciaal beleid.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Er wordt effectieve en efficiënte ondersteuning geboden ten uitvoering van het provinciaal beleid.	personeelszorg 960101 Wat willen wij bereiken? De Provincie Zeeland wil bereiken dat de provinciale organisatie meegroeit met de eisen die bestuurlijk en maatschappelijk worden gesteld. Beleidsvoornemens In 2012 staat het implementeren van het in 2011 voor onze organisatie te ontwikkelen organisatiemodel c.a. centraal. P en O ontwikkelingen In (de loop van) 2012 is het plaatsingsproces van medewerkers voorzien in de nieuwe organisatie. Bovendien zal de krimp van de personeelsformatie (als gevolg van extern formatie-onderzoek en als gevolg van het PS-besluit van maart 2010) verder vorm gegeven moeten worden, binnen de context van de van toepassing zijnde rechtspositionele kaders, zoals het Sociaal Statuut. In 2012 zullen op Human Resource Management (HRM) terrein verder met name in CAO-verband gemaakte afspraken worden uit- en ingevoerd en zal nieuw HRM-instrumentarium vooral een bijdrage moeten leveren aan de hoofddoelstellingen van de collegeperiode: formatiekrimp en wijziging van het organisatiemodel. Ambtelijke integriteit blijft een permanent aandachtsgebied. De Minister van Binnenlandse Zaken ziet er als coördinerend bewindspersoon op toe, dat de gezamenlijke overheden na de ontwikkelfase van beleid nu sturen op implementatie van (gedrags)regels. Zowel via vorming/ontwikkeling

(o.a. in de vorm van workshops) als via ontsluiting van beschikbare informatie wordt gewerkt aan "het levend houden van het integriteitsbesef". Inmiddels is ook een nieuwe handreiking "gedragscode integriteit" voor het provinciaal personeel vastgesteld en uitgereikt.

Op het terrein van arbeidsomstandigheden geldt onverkort de doelstelling te voldoen aan de Arbowet; Wat betreft ziekteverzuim geldt als doel het lage verzuimpercentage van 3,6% (2008) ten minste te continueren. Voorts streeft de organisatie er naar om de meldfrequentie terug te dringen. Prestatie-indicatoren:

- Een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) organiseren. Na afronding van de voorziene reorganisatie kan bij wijze van nulmeting voor deze nieuwe organisatie, het volgende onderzoek gehouden worden. Uitgangspunt is dan, gegeven de post-reorganisatiecontext, tenminste de gemiddelde response score van het onderzoek van 2008 (60%) en de Index Tevredenheid Algemeen (79%) te evenaren;
- Ziekteverzuimpercentage (3,6% in 2008) ten minste handhaven (verzuimpercentage 2010 is 2,9%); Meldfrequentie trendmatig halveren in een periode van vijf jaar (1,83 in 2008, ergo 2013: 0,91), (stand jaarrekening 2010 is 1,3).

Personele Kerngegevens.

Personeelslasten (bedragen x € 1 miljoen)

	Uitgangspunt januari 2011 + bezuinigingen t/m mei 2011	Nog te realiseren bezuinigingen conform voorjaars conferentie 2011	Begroting Eindcijfers
2010	46,0	0,0	46,0
2011	44,9	0,0	44,9
2012	44,3	0,0	44,3
2013	43,8	0,4	43,4
2014	43,4	0,9	42,5
2015	42,8	1,9	40,9
2016	41,9	2,2	39,7

Formatie Plaatsen (FTE)

	Uitgangspunt januari 2011 + bezuinigingen t/m mei 2011	Nog te realiseren bezuinigingen conform voorjaars conferentie 2011	Begroting Eindcijfers
2010	685	0	685
2011	671	0	671
2012	662	0	662
2013	652	8	644
2014	644	15	629
2015	635	30	605
2016	624	36	588

Toelichting:

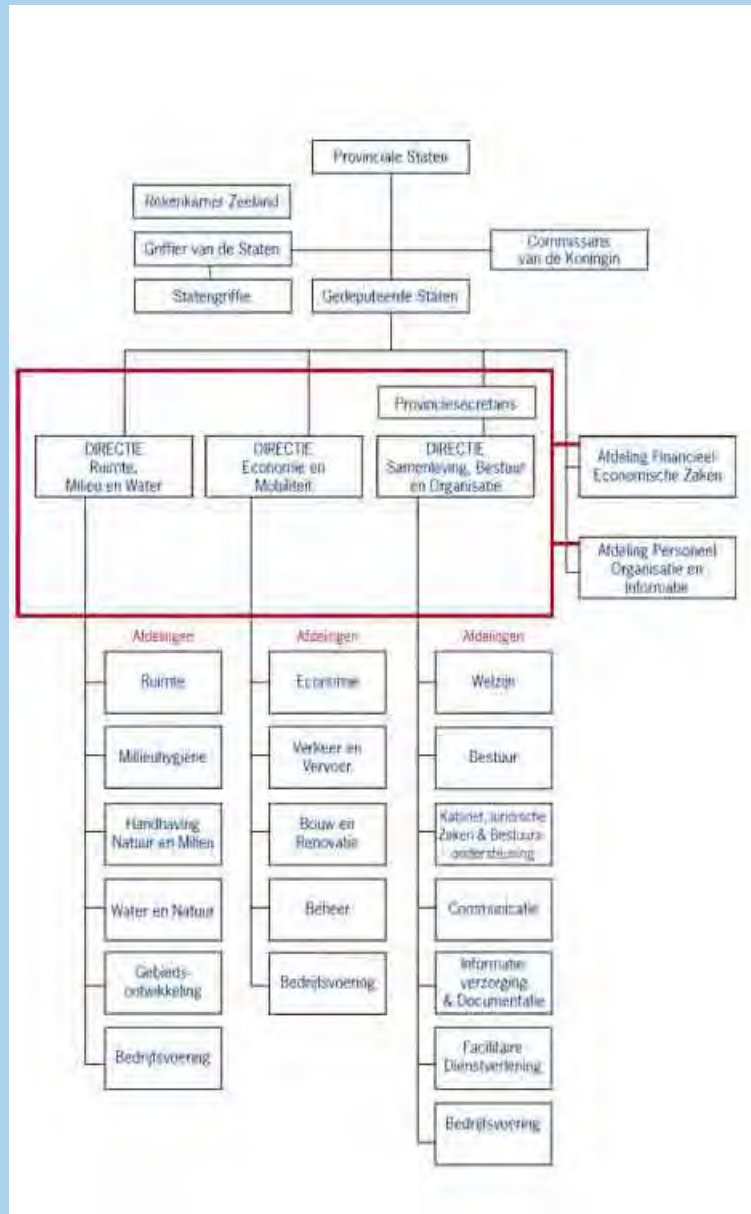
De personeelslasten 2012 zijn geraamd op basis van de toegestane formatie voor 2012 per februari 2011. Er wordt een voorzichtig beleid gevoerd ten aanzien van structurele formatieplaatsen. In de provincie wordt gewerkt met tijdelijke projecten, waarop soms ook tijdelijk formatie aangetrokken wordt als toegestane formatie.

Naast de gerealiseerde bezuinigingen neemt het aantal FTE van de toegestane formatie in de toekomst af, omdat er tijdelijke projecten aflopen. De gerelateerde salarisbedragen worden dan ook lager geraamd.

De toegestane formatie moet nog afnemen met 36 FTE conform bezuinigingsplanning. De eindcijfers 2016 zijn lager ten opzichte van begroting 2011, omdat het gemiddelde salaris van de bezuinigde personen lager ligt dan de norm die voor bezuiniging gehanteerd wordt.

Het uitgangspunt van de bezuinigingen op personeel conform statenbesluit maart 2010 is dat de gehele operatie zonder gedwongen ontslagen gerealiseerd zal worden. Er zullen taken verminderen of anders ingericht worden. Dit leidt er toe dat overgegaan wordt tot aanpassing van werk en werkplekken. Dit vraagt een ieder zijn/haar inzet en flexibiliteit om deze forse operatie tot een goed einde te brengen. De realisatie van de afbouw van de formatie verloopt conform het schema hier boven.

organisatie
960102

Organigram Provincie Zeeland (april 2011)

Voor de ontwikkeling van de provinciale organisatie hebben wij medio 2011 besloten tot twee aparte onderzoeken door aparte externe adviseurs. Het ene onderzoek betreft de formatieomvang en het andere onderzoek het vinden van een andere werkwijze en een ander organisatiemodel (afstappen van het sectorenmodel).

De aanleiding tot deze onderzoeken is het bestuurskrachtonderzoek, waarin door de commissie Calon analyses en aanbevelingen zijn opgenomen die betrekking hebben op de omvang en de cultuur c.q. de werkwijze van de provinciale organisatie. Zo wordt door Calon onder meer gesignaleerd dat "in de uitvoering van beleid zich vaak een gebrek aan

integraliteit voordoet, hetgeen samenhangt met het verouderde sectorenmodel van de ambtelijke organisatie."

De wijziging van het organisatiemodel en de wijziging van de formatie zullen effect hebben op het personeel. Die effecten zijn op dit moment nog niet aan te geven. Voor het eind van de collegeperiode dient de organisatie aan de gewenste omvang en het gewenste niveau te zijn aangepast.

informatie en communicatie technologie (ICT)

960103

Wat willen we bereiken?

In het beleidskader digitale dienstverlening 2012-2015 zijn de belangrijkste zaken opgenomen:

Borgen van de kwaliteit:

- Het operationeel houden van de bestaande systemen voor digitale dienstverlening (data en spraak).
- Het verhogen van de beschikbaarheid van de technische infrastructuur, bestaande uit het data- en communicatienetwerk en de hierop aangesloten computersystemen. Door de toepassing van moderne technieken bereiken we dat bij ICT calamiteiten de tijd dat de infrastructuur niet beschikbaar is, aanzienlijk wordt bekort.
- Het mede als gevolg van de toegenomen afhankelijkheid van de ICT voorzieningen streven naar een vermindering van de kwetsbaarheid van de bij de instandhouding betrokken specialismen door de organisatiestructuur waar nodig hierop aan te passen.
- Het anticiperen op nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de in- en externe informatie- en communicatie infrastructuur met als doel te waarborgen dat deze ook in de toekomst blijft voldoen aan de op dat moment te stellen eisen inzake performance, continuïteit en beschikbaarheid.

Daarnaast zal het gebruik van open standaarden en open source toepassingen waar mogelijk worden bevorderd, zal de overheidsbrede architectuur standaard (Nora) verder worden geïmplementeerd, krijgt de informatiebeveiliging de nodige aandacht en zal worden voldaan aan Europese en nationale wet- en regelgeving voor het beschikbaar stellen van relevante overheidsinformatie.

Beleidsvoornemens

In 2012 blijft de focus gericht op het in stand houden en verder optimaliseren van de ICT voorzieningen, waarbij continuïteit en hoge beschikbaarheid voorop staan. Daarnaast zal invulling worden gegeven aan het zo goed mogelijk afstemmen van de ICT-voorzieningen op de te ondersteunen processen, zoals de voorgenomen implementatie van een nieuw zaakstelsel, voortvloeiende uit het programma E-dienstverlening. Naar verwachting zal de implementatie van Windows-7 en Office 2010 in

het 1e kwartaal van 2012 worden afgerond. Het nieuwe beleidskader digitale dienstverlening zal eind 2011 / begin 2012 haar beslag krijgen, rekening houdend met het nieuwe collegeprogramma en de daarin opgenomen doelstelling voor een kleinere provinciale organisatie. Verder zal zo nodig worden geanticipeerd op de ICT ondersteuning van een provinciale RUD vanuit de provinciale organisatie, indien daartoe wordt besloten.

Het zaaksysteem is het systeem van de provinciale elektronische administratie en heeft een relatie met en vormt de integrale verbinding tussen alle andere administratieve systemen. Het zaaksysteem is leidend in het registreren, beheren en behandelen van alle generieke provinciale werkzaamheden. Het ondersteunt het administratieve (dienstverlenings)proces en verzorgt de dossieropbouw ervan. Daarbij wordt ook meegenomen de invoering van een centraal universeel relatiebeheer systeem.

In 2012 zal de nadruk komen te liggen op het optimaliseren van het beheer van de eerder vernieuwde ICT infrastructuur, waarbij het in stand houden en zo mogelijk verhogen van de beschikbaarheid van alle ICT voorzieningen voorop staat.

In het kader van het programma e-dienstverlening wordt voor 2011 de aanbesteding van een zaaksysteem voorzien. Doel van dit systeem is om de regie te voeren op het gehele proces van klantvraag tot en met het verlenen van de gevraagde dienst of product. De benodigde aanvullende investeringen worden gedekt uit het budget voor het programma e-dienstverlening. Naar verwachting zal POI-ICT in een deel van 2012 nog betrokken zijn bij de implementatie van dit zaaksysteem.

Vanaf 2011 zal het huidige beleidskader "doorverbinden" voor de periode 2012 - 2015 herzien worden, daarmee parallel lopend aan de zitting van het nieuwe college van GS.

Prestatie-indicator:

- Een streefwaarde van de uptime* in 2012 van 99,5% van de technische infrastructuur tijdens kantoortijd (7.30 - 18.00 uur op werkdagen). De technische infrastructuur mag dan onder kantoortijd ten hoogste 13,125 uur per jaar niet beschikbaar zijn. (Het gemiddelde aantal werkweken per jaar bedraagt ca. 50 (na aftrek van feestdagen en aangewezen verlofdagen), zodat het aantal werkuren per jaar dan $50 \times 5 \times 10,5$ uur bedraagt 2625 uur.) (2010 voldeed ruimschoots aan deze norm).

* Uptime is een periode waarin het systeem (de server) waar een website op wordt aangeboden naar behoren functioneert, en de website dus bezocht kan worden. De server is dan beschikbaar.

financiën

960104

Onder de financiële functie vallen de werkzaamheden voor het algemeen financieel beleid, de begroting en rekening van de provincie, het beheer en de ontwikkeling van het financiële systeem, de financiële administratie, het vaststellen van subsidies, het betalingsverkeer, het vermogensbeheer, de provinciale belastingen en andere inkomsten.

Een aantal onderdelen van de planning en controlcyclus, zoals de programmabegroting en de programmarekening zijn wettelijk voorgeschreven. Mede gelet hierop en de verschillende verantwoordelijkheden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, is een planning- en controlcyclus opgesteld, die jaarlijks wordt doorlopen (zie hoofdstuk 2 van deze paragraaf).

Tevens wordt geadviseerd op financieel- en fiscaal terrein en over de provinciale deelnemingen. Ten aanzien van belangrijke onderwerpen die worden voorzien bij de deelnemingen wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen.

Ontwikkelingen

Naast de invulling van de huidige bezuinigingstaakstelling van € 17,7 miljoen is in het beleidsprogramma 'Stuwende Krachten' opgenomen dat in de komende periode de provinciale organisatie beter moet aansluiten op onze kerntaken met inachtneming van begrippen kwaliteit, integraliteit, doelmatigheid, kostenbeheersing en efficiency. Ook de overheadkosten moeten beperkt worden.

Als e-flow in 2011 operationeel is dan volgt in 2012 de stap om in de financiële administratie het autorisatiemoment van facturen te koppelen aan de autorisatie vanuit de inkoopadministratie.

Verder wordt in 2012 verder invulling gegeven aan het zelfcontrolerend vermogen van de organisatie mede op basis van een tax control framework (TCF) en een intern controleplan.

Het TCF richt zich op de interne beheersing van de fiscale processen en heeft betrekking op alle belastingmiddelen. Een TCF is maatwerk en wordt opgesteld door en voor de provincie in overleg met de accountant en belastingdienst. De mate waarin een onderneming 'in control' is, bepaalt in hoge mate de vorm en de intensiteit van het toezicht door de Belastingdienst.

Wat willen we bereiken?

Het zodanig opleveren van de producten van de planning en controlcyclus, opdat (na het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring) tijdig besluitvorming kan plaatsvinden.

Om uw controlerende rol goed kunnen uitoefenen, dient de afdeling er op toe te zien dat de verschillende producten SMART zijn geformuleerd (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden).

Daarnaast willen we bereiken dat er bij de besluitvorming een goede afweging plaatsvindt tussen politiek relevante zaken en de daarmee gepaard gaande financiële consequenties.

Prestatie-indicatoren:

- Uitvoeren van een kwalitatief goede financiële toets binnen vier werkdagen na ontvangst van het voorstel aan het college, op basis waarvan het college besluiten kan nemen;
- Een door Provinciale Staten vastgestelde programmabegroting en -rekening overeenkomstig de opgestelde planning en controlcyclus; Waarbij er onder andere gelet wordt op duurzaam financieel evenwicht, dat de actuele beleidsnota's hierin verwerkt zijn, dat alle financiële risico's gekwantificeerd zijn en alle financiële ramingen actueel zijn;
- Goedkeuring van de begroting met repressief toezicht door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- Goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening;
- Monitoring van de realisatie van de bezuinigingstaakstelling conform het schema uit het statenbesluit van maart 2010;
- Subsidieafrekening binnen vastgestelde kaders.

facilitaire zaken

960105

Facilitaire zaken betreffen onder andere:

- Alle aspecten van de huisvesting van het provinciale bestuur, ambtelijk apparaat en gelieerde instellingen, inclusief de advisering hieromtrent;
- Exploitatie gebouwen;
- Dagelijkse consumptieve dienstverlening;
- Portier -, receptie -, schoonmaak en hand - en spandiensten;
- Representatie/Consumptieve Dienstverlening, waaronder ontvangst gasten en verzorgen audiovisuele ondersteuning;
- Concernbrede inkoop van leveringen en diensten en faciliteren bij aanbestedingen (zie uitwerking bij inkoop);
- Bedrijfshulpverlening en beveiliging.

Wat willen we bereiken?

De Provincie Zeeland wil bereiken dat de huisvesting van het bestuur, ambtelijk apparaat en gelieerde instellingen conform ARBO- en provinciale normen plaatsvindt. Praktisch gezien is het niet realistisch om een lange termijn dekking van 100% na te streven. Enerzijds gezien het feit dat een belangrijk deel van het personeel in monumentale gebouwen in en rond het abdijcomplex gehuisvest is en anderzijds de ARBO- en NEN-normen bijna jaarlijks bijgesteld worden en de provinciale aanpassingen in verband met efficiency met een vertraging in het reguliere onderhoud ingepast worden.

Daarnaast vindt er ondersteuning op consumptief gebied plaats voor bestuur en ambtelijk apparaat. Verder moet er sprake zijn van een veilige (werk)omgeving voor bestuurders, medewerkers en bezoekers alsmede een publieksvriendelijke ontvangst.

Prestatie-indicatoren:

Taakstelling vanuit het bezuinigingsbesluit van de Staten om

- Voor de consumptieve dienstverlening handelen wij ook in 2012 100% conform de eisen en aanbevelingen van de nieuwe Voedsel- en Warenautoriteit (nVWA) en conform de HACCP-normen;
- Het onderhoud van de provinciale gebouwen wordt conform de normen en standaarden van het BOS 2011-2020 uitgevoerd;
- € 330.000 te bezuinigen op huisvesting uiterlijk vanaf 2014 structureel. Per mei 2011 is reeds € 273.000 gerealiseerd voor de taakstelling vanaf 2014.

Op huisvestingsgebied spelen in 2012 de volgende zaken:

1. Huisvesting Regionale Uitvoeringsdienst

Huisvesting van de RUD zal plaatsvinden in het gebouw Groene Woud. Op basis van een capaciteitsberekening van het gebouw uit 2010 zijn hiervoor mogelijkheden. Hiermee wordt in de loop van 2011/2012 gestart en nader uitgewerkt. Officieel gaat de RUD van start per 01-01-2013.

2. Vrijkomen van het pand Achter de Houttuinen (SCOOP)

De huidige huurder van het pand Achter de Houttuinen, SCOOP, heeft de huur officieel opgezegd per 01-05-2012. De komende tijd wordt benut om te bekijken wat er met dit pand na mei 2012 dient te gebeuren. Hierbij worden ook de ontwikkelingen van de provinciale organisatie betrokken. In principe zijn er 2 mogelijkheden voor een nieuwe bestemming van dit pand: afstoten of blijven gebruiken voor een ander organisatieonderdeel.

3. Opzegging huur van 2 huurpanden

De provincie Zeeland heeft de huur van het pand Balans 11 per 1 mei 2012 opgezegd. Daarnaast zal de provincie de huur van een deel van de 4e verdieping van het waterschapsgebouw per 31 december 2011 opzeggen, welke effectief is per 31 december 2012. De in deze panden gehuisveste medewerkers zullen elders binnen de provinciale gebouwen gehuisvest worden. Hierbij worden ook de ontwikkelingen van de provinciale organisatie betrokken.

4. Herhuisvesting van de provinciale organisatie als gevolg van de komende reorganisatie

Het college heeft het voornemen de provinciale organisatie te reorganiseren. De contouren hiervan zullen per 01-01-2012 bekend zijn. Afhankelijk van de uitkomsten van dit reorganisatieplan zal de huisvesting hier op afgestemd worden. Uitvoering hiervan is voorzien vanaf de 2e helft 2012.

Inkopen en aanbesteden (onderdeel van 960105)

Ter ondersteuning bij inkoop- en aanbestedingsprocedures fungeert het Kenniscentrum Inkoop- en Aanbesteding (KIA). Het KIA is tevens verantwoordelijk voor het formuleren en actualiseren van het inkoopbeleid. Het aanbestedingsbeleid is vastgelegd in de nota inzake aanbestedingsbeleid van juni 2008.

Wat willen we bereiken?

In 2012 is er sprake van rechtmatige, doelmatige en duurzame inkoop bij de Provincie Zeeland. Alles volgens de wet- en regelgeving. In 2015 komen tot een volledige duurzame inkoop. Daarnaast wil de Provincie Zeeland dat het inkoopproces blijft voldoen aan de (Europese) aanbestedingsprocedures.

Prestatie-indicatoren:

- In 2012 is de streefwaarde voor duurzame inkoop identiek aan 2011: 50% (de laatst bekende referentiewaarde eind 2008 was 33%); belangrijk is ook om in 2012 te komen tot een monitoringsmethode waarmee onder andere op deze indicator kan worden gerapporteerd;
- Jaarlijks wordt op basis van een spendanalyse, de meerjarenbegroting, gegevens uit het contractenbeheersysteem en de richtlijnen voor homogene inkopen een meerjarige inkoop- en aanbestedingskalender opgesteld voor diensten en leveringen;
- Budgethouders hebben vanuit het bezuinigingsbesluit van de Staten een taakstelling om inkoopvoordelen te realiseren van € 980.000 structureel in 2013. Voor 2012 dient er een bedrag van € 630.000 aan bezuinigingen te worden gerealiseerd via inkopen en aanbesteden en voor 2011 € 280.000; Per mei 2011 is gerealiseerd voor 2013 € 411.000, voor 2012 € 307.000 en voor 2011 € 211.000 (saldo nog te realiseren voor 2013 € 569.000, voor 2012 € 323.000 en voor 2011 € 64.000).
- In 2012 wordt integraal gewerkt met de algemene leveringsvoorwaarden die medio juni 2011 zijn vastgesteld;
- In 2012 wordt een elektronisch aanbestedingssysteem in gebruik genomen waarmee het aanbestedingsproces geheel digitaal wordt ondersteund (Tendernet);
- In 2012 wordt er provinciebreed een bestelsysteem in gebruik genomen. In de eerste instantie voor leveringen waarvoor de provincie een raamcontract heeft afgesloten. Dit systeem is gekoppeld aan het financieel informatiesysteem.

juridische ondersteuning

960106

De juridische ondersteuning betreft procesvertegenwoordiging in civiele zaken en bestuursrechtelijke procedures. Het voeren van de secretariaten van de bezwaar- en beroepscommissies, de klachtencommissie en het behandelen van bemiddelingsverzoeken aan de Commissaris van de Koningin. Advisering over en medeparafering van nieuwe provinciale regelgeving en het trekken van of deelnemen in projecten of werkgroepen.

Zorgdragen voor deskundigheidsbevordering en het voorzitten van het Juridisch Vakoverleg en het Juridisch vakberaad. Advisering aan directies en verrichten van juridische toetsing van producten van andere organisatieonderdelen.

In 2011 heeft de implementatie plaatsgevonden van het project Juridische Kwaliteitszorg.

De juridische ondersteuning binnen de provincie is van oudsher zoveel mogelijk decentraal geregeld. Dat wil zeggen dat directies en/of afdelingen beschikken over eigen gespecialiseerde juristen die de rechtmatigheid van door deze directie of afdeling geproduceerde stukken beoordelen. Naast juridische advisering op decentraal niveau, zijn bepaalde juridische zaken centraal geregeld. Het gaat dan om juridische advisering op specifieke rechtsgebieden, zoals het staatsrecht en het Europees recht. Ook het

invoeren van nieuwe wetgeving die voor de gehele organisatie gaat gelden, wordt centraal opgepakt. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de invoering van de Wet Bibob en de Wet Dwangsom. Daarnaast is de procesvertegenwoordiging in civiele zaken centraal geregeld. Ook de rechtsbescherming is centraal geregeld. Het secretariaat van de bezwaar- en beroepscommissie en de klachtencommissie is ondergebracht bij de afdeling KJB. Daarnaast behelst de juridische ondersteuning door de afdeling KJB het voorzitten van het Juridisch Vakoverleg en het Juridisch vakberaad. Uiteraard zijn de juristen van KJB ook altijd inzetbaar ten behoeve van advisering over producten van andere organisatieonderdelen wanneer een second opinion gewenst is.

De Provincie Zeeland is in maart 2009 gestart met een nieuwe aanpak om conflicten tussen burgers/bedrijven/instellingen en de provincie te voorkomen of aan te pakken voordat de zaak verzandt in juridische procedures. Als middel is gekozen voor het toepassen van mediationvaardigheden. Projectmatig is d.m.v. twee pilots bekeken of de inzet van mediationvaardigheden voor de provincie het gewenste resultaat oplevert. Dit blijkt het geval te zijn en in de tweede fase van het project (start 1 januari 2012) wordt bekeken op welke wijze mediationvaardigheden een structurele inbedding kunnen krijgen in de gehele organisatie.

Wat willen we bereiken?

De juridische ondersteuning heeft tot doel dat producten van de provincie voldoen aan juridische kwaliteitsnormen die ten behoeve van de provincie zijn opgesteld in het project juridische kwaliteitszorg. Dit normenkader is door het Directie Team vastgesteld op 25 maart 2010.

Prestatie-indicator:

- Het management is ook in 2012 eindverantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van alle aan GS voor te leggen stukken. Een juridische toets -inclusief het inzichtelijk maken van de risico's- dient plaats te vinden in alle gevallen waar dat vereist is;
- Mediationvaardigheden krijgt in 2012 een structurele inbedding in de provinciale organisatie.

communicatie

960107

De Provinciale communicatiemissie is: "het bevorderen, intern en extern van een effectieve, doelgerichte en proactieve communicatie van de provincie Zeeland met de Zeeuwse bevolking, gemeenten en maatschappelijke organisaties".

De Provincie Zeeland zet communicatie in om te laten zien waar de Provincie werk van maakt en om inwoners van Zeeland daarbij te betrekken. Naast persoonlijke contacten zet de Provincie hiervoor de volgende interne en externe concernmiddelen in. In de afbeelding hieronder ziet u het overzicht.

Wij maken als Provincie geen makkelijk zichtbare producten. Dat maakt het zichtbaar maken alleen nog maar belangrijker, maar tegelijkertijd ook veel arbeidsintensiever.

Vanaf het 2e kwartaal 2011 vallen alle concernmiddelen betreffende communicatie onder de verantwoording van de afdeling Communicatie. En met de centrale redactie van de afdeling realiseren we meer samenhang in werkaanpak en informatievoorziening rond deze uitingen. Dat levert efficiëntie op in redactiewerk, het versterkt herkenbaarheid in thema's waar de provincie werk van maakt en stimuleert de sturing en de timing.

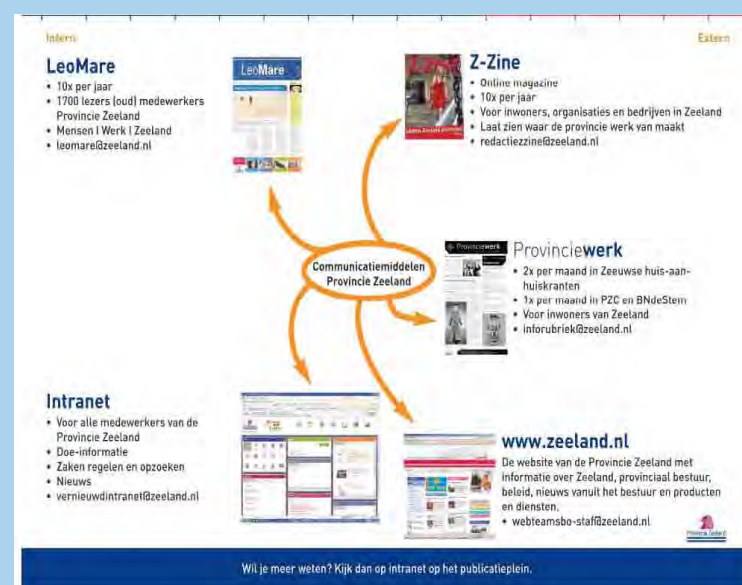
Dit gebeurt zoveel mogelijk in samenhang met andere middelen, zoals persberichten.

Wat willen we bereiken?

De grootste ambitie is www.zeeland.nl verder te ontwikkelen tot het belangrijkste communicatieplatform van de provincie. Hier staat concrete informatie over Zeeland en het bestuur. Via de site kunnen burgers en bedrijven vragen snel en duidelijk beantwoord krijgen. De andere producten staan in het schema toegelicht.

Prestatie indicatoren 2012:

- Communicatieafspraken met (beleids)afdelingen, projectleiders en bestuurders;
- Informatiecentrum iedere werkdag bereikbaar van 09.00 tot 16.00 uur;
- 315.000 unieke bezoekers per jaar op www.zeeland.nl;
- Efficiency verbetering en kostenbesparing door uniformering interne drukwerkstandaarden en inkooploket.

Informatieverzorging en documentatie

960108

Beleidsontwikkeling voor de digitale informatievoorziening en digitale media, de daarbij behorende informatiestromen en de communicatie tussen de provincie en de klanten via de verschillende provinciale websites en het portaal zeeland.nl.

Wat willen we bereiken?

Goed beheer van informatie conform informatiebehoefte en wet- en regelgeving, zodat het papieren en digitale archief in geordende en toegankelijke staat blijft, een effectief hulpmiddel is voor de (digitale) werkwijze door de ambtenaren en op tijd kan worden overgedragen aan het rijksarchief.

Het programma e-Dienstverlening speelt daarbij een belangrijke rol omdat daarin de basis wordt gelegd voor enerzijds de reikwijdte van de toepassing van het digitale archief en een digitale werkwijze en anderzijds een goed toegeruste en opgeleide DIV-organisatie die dit kan ondersteunen. De specifieke doelstellingen van het programma e-Dienstverlening staan verwoord in de visie op e-Dienstverlening, welke is vastgesteld door GS in september 2008. In die visie past, naast technische aspecten, ook verandering van de dienstverlening en ondersteuning van een aanbod naar een vraaggerichte instelling. Daarbij streven wij naar administratieve lastenverlichting voor burgers en bedrijven en een transparante overheid door eenmalige gegevensverstrekking, betere e-Dienstverlening en ketensamenwerking. Verwacht wordt dat medio 2012 volledig digitaal gewerkt kan worden. Door het uitstellen van de eerste aanbesteding in 2010 en vernieuwde aanbesteding van de benodigde systemen in 2011, zal het volledige programma naar verwachting medio 2015 worden afgerond, dit in tegenstelling tot de initiële planning van begin 2014. De raming van de uitgaven is budgettair neutraal in de meerjarenbegroting verwerkt. De in 2008 vastgestelde visie is nog steeds onverkort van kracht en voldoet ook. Wel zal eind 2011 danwel begin 2012 bekeken worden of de mogelijke organisatorische wijzigingen voortkomend uit de voorgenomen organisatie ontwikkeling door GS van invloed zijn op deze visie, zodat deze waar nodig bijgesteld kan worden.

Beleidsvoornemens

In 2012 richten we onze aandacht op de resultaten van het programma e-Dienstverlening, de actieprogramma's digitale media en de uitwerking van het NUP (Nationaal Uitvoeringsprogramma) om te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijnen voor publieke dienstverlening van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties én de ambities van het provinciaal bestuur. Door het verbeteren van de dienstverlening, administratieve lastenverlichting en een transparante overheid worden de ambities van het provinciaal bestuur gefaciliteerd. Een ander speerpunt is de verbetering van de interne dienstverlening op het ondersteunen van de informatievoorziening voor processen.

Prestatie-indicator:

Taakstelling vanuit het bezuinigingsbesluit van de Staten om

- Het streven voor 2012 is dat het percentage digitaal toegankelijke archief van de in het lopende jaar ontstane externe gerichte documenten meer dan 90% blijft. Vanaf de tweede helft 2012 moet dit naar 100% gaan stijgen;
- Met het programma e-Dienstverlening voldoen wij medio 2015 aan de doelstellingen voortkomend uit de vastgestelde ambities van het provinciaal bestuur, benoemd als platform 2 en de nu bekende doelstellingen vanuit het Rijk. De te nemen stappen in 2012 zullen uitgevoerd worden conform het bijgestelde plan van aanpak;
- € 500.000 te bezuinigen op (digitale) informatie voorziening uiterlijk vanaf 2013 structureel. Hiervan is vanaf 2013 e.v. € 125.000 structureel gerealiseerd. Aangezien de bezuiniging lineair structureel is ingeboekt, maar het personeelsverloop niet lineair plaats vindt, zal dit bedrag per 2013 niet volledig zijn ingevuld. Daadwerkelijke prognose van de invulling kan pas plaatsvinden na plaatsing van de medewerkers in de nieuwe e-DIV organisatie in de loop van 2012.

Salaris stelposten

960109

Dit is een technisch administratieve doelstelling die gebruikt wordt om salarisgerelateerde stelposten te verdelen over de beleidsprogramma's.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten	25.689	27.621	32.084	28.175	26.774	25.215
baten	-25.689	-27.621	-32.084	-28.175	-26.774	-25.215
resultaat voor bestemming	0	0	0	0	0	0
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
resultaat na bestemming	0	0	0	0	0	0

Het verschil tussen 2011 en 2010 bij lasten bedraagt:	€1.932
Het verschil tussen 2011 en 2010 bij baten bedraagt:	€1.932
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij lasten bedraagt:	€4.463
Het verschil tussen 2012 en 2011 bij baten bedraagt:	€4.463
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij lasten bedraagt:	-€3.909
Het verschil tussen 2013 en 2012 bij baten bedraagt:	-€3.909
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij lasten bedraagt:	-€1.401
Het verschil tussen 2014 en 2013 bij baten bedraagt:	-€1.401
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij lasten bedraagt:	-€1.559
Het verschil tussen 2015 en 2014 bij baten bedraagt:	-€1.559

Financiële analyse

Toelichting historisch perspectief 2010-2012

Het verschil van de baten is ieder jaar gelijk aan het verschil van de lasten. Dit komt omdat deze kostenplaats 100% doorbelast wordt naar de beleidsprogramma's. Hierdoor is het resultaat voor bestemming altijd nul bij dit programma.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.932. Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
734	Personeelszorg
-/- 24	Organisatie
-/- 55	ICT
-/- 103	Financiën
-/- 751	Facilitaire zaken
-/- 60	Juridische ondersteuning
-/- 19	Communicatie
220	Informatieverzorging en documentatie
1.990	Apparaatskosten
1.932	Eindtotaal

Incidentele toelichting Personeelszorg:

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Opleiding ontwikkeling: Fasering.
- Suppletieuitkering WW en WAO: Fasering.
- Wachtgeld PSD: Fasering en incidentele onttrekking 2010.
- Kosten fpu uitkering: Fasering.
- Overige personeelskosten: Fasering.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 4.463.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
536	Personeelszorg
1.638	Organisatie: Prio reorganisatie
233	ICT: Prioriteit 2012
-/- 76	Financiën: project horizontaal toezicht tot en met 2011
118	Facilitaire zaken
6	Juridische ondersteuning
18	Communicatie
1.002	Informatieverzorging en documentatie: Project E-dienstverlening fasering
989	Apparaatskosten
4.463	Eindtotaal

Incidentele toelichting Personeelszorg:

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Wachtgeld PSD: Fasering.
- Kosten fpu uitkering: Fasering.
- Arbeidsmarktcommunicatie: Prio tot en met 2011.
- Overige personeelskosten: Fasering.

Toelichting verloop meerjarenraming 2012-2015

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 3.909.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 509	Personeelszorg
-/- 700	Organisatie: Prio reorganisatie fasering
-/- 352	ICT: Prioriteit 2012
-/- 1.265	Facilitaire zaken: Prioriteit 2012 en bezuiniging huisvesting en inkoop
-/- 29	Communicatie
-/- 584	Informatieverzorging en documentatie: Project E-dienstverlening fasering
-/- 527	Apparaatskosten
-/- 3.909	Eindtotaal

Incidentele toelichting Personeelszorg:

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- CAO Persoonsgebonden ontwikkelingsbudget
- Wachtgeld PSD: Fasering.
- Kosten fpu uitkering: Fasering.
- Werkervaringsplaatsen: Prio tot en met 2012.
- Overige personeelskosten: Fasering.

Het saldo van de lasten op het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 1.400.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 623	Personeelszorg
70	ICT
-/- 117	Facilitaire zaken
-/- 480	Informatieverzorging en documentatie: Project E-dienstverlening fasering
-/- 250	Apparaatskosten
-/- 1.400	Eindtotaal

Incidentele toelichting Personeelszorg:

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- CAO Persoonsgebonden ontwikkelingsbudget: tot en met 2013.
- Wachtgeld PSD: Fasering.
- Kosten fpu uitkering: Fasering.
- Overige personeelskosten: Fasering.

Het saldo van de lasten op het programma stijgt in 2015 ten opzichte van 2014 met € 1.559.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 367	Personeelszorg
141	ICT
-/- 16	Facilitaire zaken
-/- 272	Informatieverzorging en documentatie: Project E-dienstverlening fasering
-/- 1.04	Apparaatskosten
1.559	Eindtotaal

Incidentele toelichting Personeelszorg:

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Wachtgeld PSD: Fasering.
- Kosten fpu uitkering: Fasering.
- Overige personeelskosten: Fasering.

Toelichting op mutaties reserves

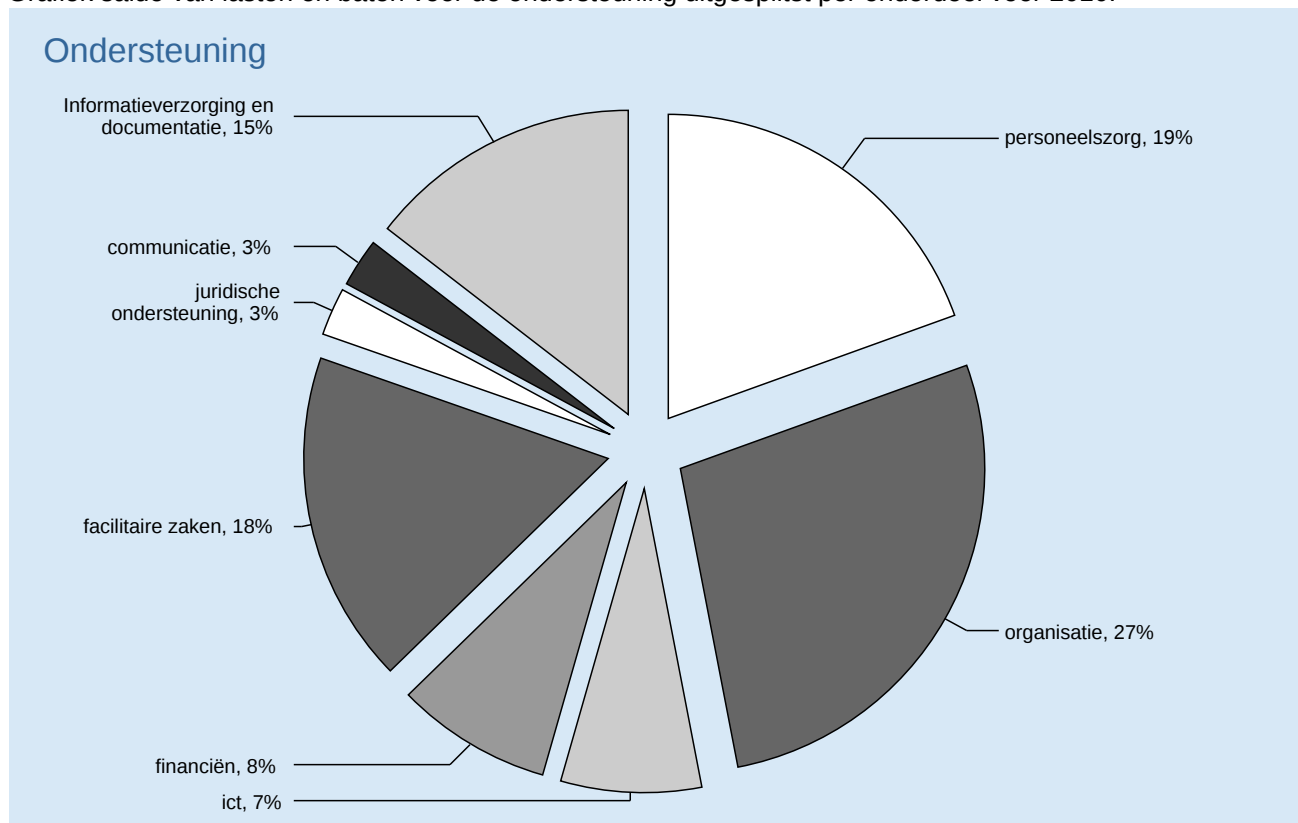
Voor details zie Financiële begroting 5.3 Reserve mutatie per programma en 5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

Totaal ondersteuning

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	25.689	27.621	32.084	28.175	26.774	25.215
Baten	-622	-249	-230	-230	-230	-230
saldo	25.067	27.372	31.853	27.944	26.544	24.985

Grafiek saldo van lasten en baten voor de ondersteuning uitgesplitst per onderdeel voor 2010:

4.6 Paragraaf Verbonden Partijen

1. Algemeen

Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk dito risico's is het gewenst dat we in de begroting aandacht besteden aan derde rechtspersonen waarmee de Provincie een bestuurlijke en financiële band heeft. Daarom is in de begroting en jaarrekening een paragraaf verbonden partijen opgenomen.

2. Het begrip verbonden partijen

We rapporteren in deze paragraaf niet over alle partijen met wie we verbonden zijn. Het criterium is door de wetgever gelegd bij die partijen waarin de Provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de Provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die zij kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de Provincie.

De definitie houdt in dat participaties in NV's, BV's, VOF's, commanditaire vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, als de Provincie een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt.

Uit de definitie blijkt ook dat er relaties met derde partijen kunnen zijn die niet onder de verbonden partijen vallen. Het gaat dan om derde partijen waarin of alleen een bestuurlijk, of alleen een financieel belang bestaat. Een goed voorbeeld is een door de Provincie Zeeland gesubsidieerde stichting waarin één van de bestuursfuncties namens de Provincie wordt bekleed (zoals de Roosevelt Stichting). In zo'n situatie is er wel een bestuurlijk belang, maar geen financieel belang. Een bijzondere positie nemen de zogenaamde 'B3-instellingen' in. Ten aanzien van deze instellingen kan soms wel een beperkt financieel belang bestaan (naast een al aanwezig bestuurlijk belang) vanwege de door de Provincie Zeeland afgegeven garantie voor de betaling van pensioenpremies. In de paragraaf weerstandsvermogen is het risico niet noemenswaardig.

3. Aan de Provincie Zeeland verbonden partijen

De huidige verbonden partijen zijn:

Privaatrechtelijke organisaties:

1. DELTA N.V. (ontwikkelingen structuur zie 6.1)
2. N.V. Zeeland Seaports (ontwikkelingen structuur zie 6.2)
3. N.V. Westerscheldetunnel (zie 6.3)
4. N.V. Economische Impuls Zeeland (zie 6.4)
5. BV Kanaalkruising Sluiskil (zie 6.5)
6. De Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer BV en de Grondexploitatie maatschappij Perkpolder CV (zie 6.6)
7. Nederlandse Waterschapsbank N.V.
8. Zeeuws Participatiefonds B.V.
9. Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
10. Stichting Grootchalige BasisKaart Nederland voor Zeeland
11. Stichting Kennis Netwerk DELTA Water

Publiekrechtelijke organisaties:

12. Gemeenschappelijke regeling Zeeland Seaports (ontwikkelingen structuur zie 6.2)
13. Natuur- en recreatieschap De Grevelingen
14. Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) "Linieland van Waas en Hulst".

Bovenstaande organisaties zijn verbonden partijen die volledig voldoen aan de gegeven definitie.

Voorbeelden van organisaties waarin alleen een bestuurlijk belang bestaat (eventueel in combinatie met een beperkt financieel belang als gevolg van de B3-status van de organisaties) zijn:

- Stichting Scoop
- Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
- Roosevelt Stichting
- Zeeuwse bibliotheek

Organisaties waarin we alleen een financieel belang hebben zullen er naar verwachting gedurende het begrotingsjaar niet zijn.

Voor Provinciale Staten zijn in eerste instantie de doelen van belang die worden nagestreefd met de verbonden partijen (zie verder bij paragraaf 4 tot en met 6). Naast deze meer beleidsmatige aspecten beschikt het College van Gedeputeerde Staten ook over een overzicht verbonden partijen. Dit overzicht bevat meer informatie over de genoemde verbonden partijen, waaronder ook beheersmatige informatie. Het overzicht hoeft niet door Provinciale Staten te worden vastgesteld. Voor een goede beeldvorming is een business sheet opgenomen van de belangrijkste verbonden partijen (zie 4.6.1). Informatie over de andere organisaties is uiteraard op verzoek beschikbaar.

4. Algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen

Verbonden partijen voeren veelal beleid uit dat de Provincie in principe ook zelf kan (blijven) doen. Het takenpakket of beleid van de Provincie is autonoom of wettelijk verplicht. In principe kunnen beide soorten taken worden uitbesteed aan een verbonden partij. Als we ervoor kiezen om een taak te laten uitvoeren door een verbonden partij, dan is en blijft de Provincie verantwoordelijk voor een adequate uitvoering. Naast de bestuurlijke verantwoordelijkheid bestaat er veelal een groot financieel belang en/of risico's waarvoor Provinciale Staten uiteindelijk verantwoordelijk zijn.

Kernvragen die de Provincie zichzelf regelmatig dient te stellen ten aanzien van de bestaande verbonden partijen:

- Corresponderen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds met die van de Provincie?
- Worden de doelstellingen van de Provincie via de verbonden partij gerealiseerd?

Het gaat om de vraag wat de beste en meest doelmatige manier is om een taak uit te voeren. Daarbij kunnen we niet vanuit een nulsituatie redeneren; de huidige constellatie van verbonden partijen kan slechts als een gegeven worden geaccepteerd. Dat neemt niet weg dat periodiek de vraag kan of zelfs moet worden gesteld of de taakuitoefening zoals die via de participatie is georganiseerd nog wel de juiste is.

Ten aanzien van nieuwe verbonden partijen hanteren we onderstaande uitgangspunten. Daarbij maken we onderscheid tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsvormen. Bij het beantwoorden van de vraag of aan een samenwerking moet worden deelgenomen speelt dit onderscheid een belangrijke rol.

4.1 Publiekrechtelijke samenwerking

Afhankelijk van de aard van samenwerking kan wel of geen rechtspersoon worden gecreëerd. Als er geen rechtspersoon is, bestaat de samenwerking vooral uit overleg. De eerste vraag is dus of er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan. Deze overwegingen zullen veelal zijn gebaseerd op de uitgangspunten van doelmatigheid (samen goedkoper kunnen uitvoeren van een taak) en/of doeltreffendheid (samen beter in staat om een doelstelling te bereiken). Als er een rechtspersoon in het leven wordt geroepen, dan hebben we te maken met de zwaardere vorm van verlengd lokaal bestuur. In dat geval zullen bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden overgedragen en moeten hogere eisen worden gesteld aan de democratische controle. De Wet Gemeenschappelijke Regelingen of op Europees niveau de Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS) is hiervoor het geschikte kader. In algemene zin kan worden gesteld dat wanneer er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan, dit in de publiekrechtelijke vorm zal zijn. De overweging is vaak ja, mits aan een aantal voorwaarden op het terrein van aansturing, beheer en verantwoording is voldaan.

4.2 Privaatrechtelijke samenwerking

De benadering voor privaatrechtelijke samenwerkingsvormen is omgekeerd. In algemene zin stellen we dat dit een vorm is waaraan niet moet worden deelgenomen, tenzij er bijzondere redenen zijn die een uitzondering op deze regel rechtvaardigen. De belangrijkste reden om te besluiten tot een privaatrechtelijke samenwerking is wanneer het samenwerkingsverband zich bezighoudt met activiteiten die voornamelijk liggen op het commerciële vlak. Deze afweging is een zaak van Provinciale Staten en zal per geval worden bezien. Een belangrijk aandachtspunt bij het aangaan van een privaatrechtelijk samenwerkingsverband vormt het risico op vermenging van functies die zowel in persoon als qua belang optreden. Er is immers veelal sprake van vermenging van publieke en private belangen. De mogelijkheden van borging van publieke belangen en democratische controle zijn beperkter dan bij publiekrechtelijke samenwerking. Hier past dus een grote mate van terughoudendheid en een grondhouding van nee, tenzij er bijzondere redenen zijn om van de regel af te wijken. In het verlengde hiervan is het goed te onderkennen dat er veel verschillende soorten privaatrechtelijke samenwerkingsvormen zijn. Het is goed daarbij even stil te staan. Ze hebben ieder hun eigen dynamiek en daarom verbijzonderen we de algemene grondhouding.

Allereerst kennen we de deelnemingen in vennootschappen met een min of meer structureel karakter, omdat er geen duidelijk einde is bepaald. Het gaat hierbij meestal om door de overheid genomen initiatieven die moeten gedijen in een marktomgeving. Meestal gaat het om initiatieven waarin de markt in eerste instantie geen brood ziet. Zou dat laatste wel het geval zijn, dan hoeft de overheid niet actief de markt op te gaan en kan de uitvoering worden overgelaten aan het particulier initiatief. Terughoudendheid is daarom geboden.

Een bijzondere vorm van deelnemingen in vennootschappen vormt de zogenoemde Publiek-Private Samenwerking (PPS) bij grote (infrastructurele) projecten. Hier wil de overheid samen met ondernemers (projectontwikkelaars) of bijvoorbeeld woningbouwcoöperaties een concreet project realiseren en wordt de samenwerking veelal door het participeren in commanditaire, besloten of naamloze vennootschappen gerealiseerd. Op die manier wordt zowel de verdeling van zeggenschap als van risico's vastgelegd. Publiekrechtelijke rechtsvormen bieden voor deze samenwerkingsverbanden geen soelaas. Als er zwaarwegende argumenten zijn om een dergelijk Publiek-Private Samenwerking aan te gaan, zal dit dus in een privaatrechtelijke vorm gebeuren. Vooraf moeten we kritisch nagaan of we onze doelen het beste kunnen realiseren met de beoogde samenwerking of dat daarvoor andere instrumenten ter beschikking staan (zoals subsidieverlening, garantstelling en voorfinanciering). Als samenwerking de voorkeur heeft, is het van belang met alle daarvoor noodzakelijke expertises de samenwerking zo duidelijk mogelijk vorm te geven. Doeleinden, belangen, zeggenschap, inbreng, risico's en verantwoording dienen door en voor alle partijen helder te zijn geformuleerd.

Een andere categorie van privaatrechtelijke samenwerking betreft de participatie in stichtingen en verenigingen. Hierbij participeert de Provincie soms in besturen met daaronder functionerende directies en medewerkers. In algemene zin geldt hiervoor: bij voorkeur niet doen. Het zijn vormen die de

Provincie en bestuurders in problemen kunnen brengen. Ze zijn vaak ontstaan door te hinken op twee gedachten: enerzijds zoveel mogelijk zeggenschap willen hebben, anderzijds zo min mogelijk risico's. Een combinatie die niet samen gaat. Voor deze vormen zijn er betere alternatieven. Bijvoorbeeld door het subsidiëren van de betreffende instelling. We verstrekken de subsidie dan onder voorwaarden. In de voorwaarden nemen we prestaties, prestatiemetingen en gevolgen van behaalde prestaties op. Als dit goed gebeurt, is bestuurlijke participatie niet nodig. Veel taken kunnen met behulp van deze prestatiesubsidies door andere organisaties worden uitgevoerd.

Uit het voorgaande blijkt dat we eerst de vraag moeten stellen of het zinvol is om een samenwerkingsverband aan te gaan. Daarbij spelen begrippen als doelmatigheid en doeltreffendheid een belangrijke rol. Als dat zo is, is de volgende vraag in welke vorm: publiekrechtelijk of privaatrechtelijk. Het antwoord daarop is in principe publiekrechtelijk. Alleen wanneer daartoe bijzondere redenen bestaan, kiezen we voor een privaatrechtelijke samenwerking. In al die gevallen is het aan Provinciale Staten om aan te geven waarom zij van mening zijn dat er sprake is van een publiek belang.

5. Beleidsnota verbonden partijen

Het beleid van de Provincie Zeeland ten aanzien van verbonden partijen is niet vastgelegd in een aparte nota. Voorgestelde wijzigingen in de verbonden partijen zijn steeds afzonderlijk door Provinciale Staten beoordeeld. De ervaring heeft geleerd dat het aangaan van een relatie met een verbonden partij niet zo vaak voorkomt. Bovendien liggen de overwegingen in iedere situatie weer anders. Daarom ligt het voor de hand de huidige werkwijze te continueren en wordt geen algemene nota opgesteld.

6. Beleidsmatige doelstellingen en voornemens voor 2012

In de voorgaande paragraaf is een uiteenzetting gegeven van de algemene beleidsmatige uitgangspunten voor verbonden partijen. In deze paragraaf komen de beleidsmatige doelstellingen van de Provincie in relatie tot de belangrijkste bestaande verbonden partijen aan bod. Naar verwachting zullen in de huidige situatie ten aanzien van de verbonden partijen enkele wijzigingen optreden tussen het tijdstip waarop deze paragraaf is opgesteld en ultimo begrotingsjaar. De wijzigingen, die nu al worden voorzien voor het einde van het begrotingsjaar, worden hierna kort toegelicht.

6.1 DELTA NV

De participatie door de Provincie Zeeland in het aandelenkapitaal van DELTA NV dateert al van zeer lang geleden.

Splitsing

Sinds 1 januari 2011 is Wet Onafhankelijk Netbeheer van kracht geworden, met uitzondering van het Groepsverbod. Op 22 juni 2010 kwam de uitspraak van het Hof in Den Haag in de rechtszaak van DELTA, Essent en Eneco tegen de splitsingswet. Het Hof heeft zich over de verplichte splitsing van energiebedrijven uitgesproken. Het Hof heeft beslist in het voordeel van DELTA, Essent en Eneco en verklaard dat het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten, zoals opgenomen in de E-wet en de Gaswet in strijd zijn met Europees recht (vrijheid van kapitaalverkeer) en daarmee onverbindend. De Staat heeft aangekondigd in cassatie te gaan.

DELTA heeft aangegeven na de uitspraak niet meer te willen splitsen.

Als aandeelhouder hebben wij ons achter DELTA geschaard en besloten de splitsing uit te stellen tot dat een definitief oordeel is geveld. Zolang deze zaak onder de rechter is zien wij af van verdere procedurele stappen.

Zodra er ontwikkelingen zijn worden de Staten hierover geïnformeerd.

Aandeelhouderschap

Begin 2008 is in Provinciale Staten gesproken over het aandeelhouderschap in DELTA. De conclusie is dat Provinciale Staten voorlopig aandeelhouder wensen te blijven.

Dividendbeleid

De aandeelhouders hebben in de aandeelhoudersvergadering (AvA) van december 2010 het dividendbeleid voor de boekjaren 2011 en 2012 vastgesteld.

Het beleid luidt als volgt:

Het uit te keren dividend zal bestaan uit de helft (50%) van het vrij beschikbare netto-resultaat van DELTA NV, welk resultaat zal worden verminderd met de helft van de vrij beschikbare winst van Evides NV en voorts met het vrij beschikbare resultaat van Delta Netwerk bedrijf BV (DNWB BV) (met inachtneming van de toezeggingen dienaangaande zoals deze zijn gedaan aan de Minister van Economische Zaken).

In de AvA is de toezegging gedaan dat het dividend over 2011 en 2012 minimaal € 40 miljoen zal bedragen, waarvan ons deel, 50%, ofwel € 20 miljoen geraamd is in onze begroting (zie programma 90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien).

Evides

Vanuit de aandeelhouders van DELTA, met name de Provincie Zeeland, is de wens geuit om de aandelen Evides rechtstreeks in handen van de publieke aandeelhouders te plaatsen. Hierbij is verwezen naar het publieke belang van drinkwater en de wettelijke eis dat drinkwateractiviteiten in publieke handen dienen te blijven.

In de aandeelhoudersvergadering van DELTA van eind juni 2010 is unaniem een voorstel aangenomen, dat ertoe moet leiden dat de verhangen van de aandelen Evides eind 2012 geëvalueerd wordt, met als doel om eind 2013 de aandelen te verhangen.

Over de governance na omhang van de aandelen is overleg opgestart met de andere 50% aandeelhouder, Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE).

6.2 Zeeland Seaports

Zeeland Seaports (ZSP) was tot 2011 alleen een gemeenschappelijke regeling (GR) waarin Provincie en gemeenten samenwerken. In het kader van een slagvaardig en toekomst gericht havenbedrijf is het Algemeen Bestuur van de GR ZSP in haar vergadering van 8 december 2010 overgegaan tot het oprichten van de Naamloze Vennootschap (NV) Zeeland Seaports per 1 januari 2011. Per 1 januari 2011 zijn daarop nagenoeg alle activiteiten en rechten en verplichtingen overgegaan van de GR ZSP naar de NV ZSP. De GR ZSP blijft alleen bestaan voor de uiteindelijk aflopende garantstelling voor financieringsdoeleinden. De GR ZSP bezit 100% van de aandelen in de NV ZSP.

In financieel opzicht loopt de Provincie Zeeland een groter risico bij een gemeenschappelijke regeling dan bij een naamloze vennootschap. Bij deze laatste is het risico immers in principe beperkt tot de kapitaalbreng en de eventuele overige garantstellingen. Bij een gemeenschappelijke regeling dienen ontstane tekorten, voor zover de reserves van Zeeland Seaports daartoe ontoereikend blijken, door de deelnemers te worden bijgepast. Tijdens het proces naar verzelfstandiging bleek echter dat het voor de NV ZSP welhaast onmogelijk zou zijn om vanaf 1 januari 2011 volledig financieel zelfstandig te opereren. Deze financiële zelfstandigheid per 1 januari 2011 zou tot gevolg hebben dat de kapitaallasten exorbitant zouden stijgen. Dit beschouwden de participanten als onwenselijk. Hierop heeft men besloten om de komende jaren garant te staan voor de bestaande leningen portefeuille per ultimo 2010 en de per die datum vastliggende harde investeringsbeslissingen. Om de omvang van de garantiestelling inzichtelijk te maken heeft het bestuur van de GR ZSP in de loop van 2010 besloten Montesquieu Finance opdracht te geven de maximale omvang en de daarbij meest passende vorm van de garantiestelling te onderzoeken. Uit het onderzoek van Montesquieu blijkt dat de totale omvang van de benodigde garantiestelling door de GR ZSP oploopt van € 450 miljoen per 1-1-2011 naar maximaal € 500 miljoen per 1-1-2013. In de garantie- en dienstverleningsovereenkomst (GDO) tussen de GR en de NV is overeengekomen, dat het maximaal opgenomen bedrag door NV ZSP nooit boven de € 500 miljoen zal uitkomen. In 2028 moet de NV ZSP volledig gefinancierd kunnen worden zonder garantstelling door de participanten. De Provincie Zeeland staat gedurende de looptijd maximaal voor € 250 miljoen garant. Op het moment van het opstellen van de begroting staat de GR ZSP nog garant voor € 65 miljoen in verband met WarmCO2. In het 3^e kwartaal 2011 wordt een addendum op de GDO opgesteld, waarin geregeld wordt dat alle financiële gevolgen in verband met WarmCO2 voor rekening van de NV ZSP komen.

Daarnaast zijn er ondertekende overeenkomsten tussen de GR en verschillende banken over garantstelling, waarbij de totale garantstelling opgeteld hoger is dan € 500 miljoen, om betere financieringscondities te krijgen voor NV ZSP door onder andere flexibiliteit in te bouwen, echter conform de GDO zal NV ZSP nooit boven de € 500 miljoen opnemen. Deze overeenkomsten met de banken zullen in 2011 getekend worden. De totale schulden van de NV ZSP uit hoofde van leningen en kredieten bedroeg op 1 januari 2011 € 398 miljoen.

Zeeland Seaports beschikt per ultimo 2010 over een eigen vermogen van € 174 miljoen. Voordat derden een beroep op de door de GR ZSP afgegeven garantie kunnen doen zal eerst het eigen vermogen van de NV ZSP worden aangesproken. Banken kunnen zich pas tot de GR ZSP wenden bij een faillissement van de NV ZSP.

Als vergoeding voor deze garantiestelling hebben de participanten van de GR ZSP per 1 mei 2011 eenmalig een bedrag van € 26 miljoen ontvangen. Voor de Provincie betekent dit € 13 miljoen. De afspraken omtrent deze garantiestelling tussen de GR ZSP en de NV ZSP zijn opgenomen in de door het AB vastgestelde Garantie- en Dienstverleningsovereenkomst conform haar vergadering van 8 december 2010.

6.3 NV Westerscheldetunnel

De Provincie is 100% aandeelhouder sinds 1 juli 2009 door de aankoop van de aandelen van het Rijk (95,4%). Het doel van deze aankoop is het mogelijk maken van de Sluiskiltunnel. Door de Tweede Kamer was toegezegd dat het overrendement van de Westerscheldetunnel ter beschikking gesteld zal worden voor de Kanaalkruising Sluiskil. Gebaseerd op de aankoop, is nu gerealiseerd dat het overrendement gekwantificeerd op € 85 miljoen, ingezet wordt ter dekking van de investering in de Sluiskiltunnel.

In oktober 2009 is het tarievenbeleid van de Westerscheldetunnel vastgesteld en is door Provinciale Staten de interne bevoegdheidsverdeling tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten vastgesteld. In juni 2010 is door Provinciale Staten een veelgebruikerskorting vastgesteld. Dit houdt in dat veelgebruikers van de Westerscheldetunnel vanaf een aantal minimum passages recht hebben op een extra korting bovenop de zogenaamde T-tag korting.

Per 1 april 2012 worden de opcenten Motorrijtuigenbelasting eenmalig met 9 opcenten verhoogd. Hiermee wordt een structurele meeropbrengst gerealiseerd van ongeveer € 4 miljoen per jaar. Hiervan wordt een bedrag van € 2 miljoen per jaar ingezet tot overdracht van de Westerscheldetunnel, als toevoeging aan de reserve Sluiskiltunnel om de daling in dividend opbrengst Westerscheldetunnel per jaar op te vangen, omdat de toltarieven voor de Westerscheldetunnel voor specifieke doelgroepen aanvullend verlaagd worden. Het andere deel van de extra motorrijtuigenbelasting, een bedrag van € 2 miljoen per jaar wordt gedurende de collegeperiode (2012 tot en met 2015) ingezet voor verbetering van de bereikbaarheid en infrastructuur in Zeeland. Een apart statenvoorstel met detailuitwerking wordt in het derde kwartaal 2011 aan uw Staten voorgelegd.

De NV Westerscheldetunnel heeft in 2007 een dochterbedrijf Movenience BV opgericht. Daarmee is het activiteitsniveau uitgebreid. Het dochterbedrijf houdt zich bezig met de uitvoering van het tolsysteem. Het dochterbedrijf is voor 60% in handen van de NV Westerscheldetunnel. Eind 2009 is een nieuw tolsysteem geïmplementeerd. Hierbij heeft een migratie plaatsgevonden van de T-taghouders van de N.V. Westerscheldetunnel naar Movenience.

Ten aanzien van de Provincie Zeeland geldt echter dat de ontvangen dividenden niet ter vrije besteding staan. Vanuit de resultaatbestemming vindt de komende jaren de toevoeging aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel plaats. De kosten van de nieuw te bouwen Sluiskiltunnel worden gedekt uit deze bestemmingsreserve. Provinciale Staten hebben besloten na de afbetaling van de Sluiskiltunnel het dividend, onder aftrek van exploitatielasten, te gebruiken om het totale aankoopbedrag van de NV Westerscheldetunnel terug te verdienen, want de tunnel gaat in 2033 over naar het Rijk voor 1 euro.

6.4 N.V. Economische Impuls Zeeland

De NV Economische Impuls Zeeland (NV EIZ) is één van de jongste verbonden partijen aan de Provincie Zeeland. Op 2 juli 2007 is de NV EIZ opgericht met als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. NV EIZ heeft de volgende drie kerntaken:

1. Economische structuurversterking/ontwikkelfunctie
2. Promotie & Acquisitie
3. Stimulering kenniseconomie

Deze drie taken zijn door de directie van de NV EIZ verder uitgewerkt in een jaarprogramma dat door de aandeelhouders wordt goedgekeurd. De provinciale doelstellingen, met name vanuit het Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan (PSEB) 2009-2012, komen duidelijk tot uiting in het jaarprogramma.

De oprichting van de NV EIZ is een gezamenlijk initiatief van gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs en Provincie Zeeland. Het gezamenlijke initiatief komt ook tot uiting in de aandeelhoudersstructuur en de financiële jaarlijkse bijdrage van de partners aan de NV. De Provincie Zeeland heeft per ultimo 2010 een aandeel van 69% in NV EIZ. Gedurende 2012 is het doel om dit aandeel terug te brengen naar 49%. De gemeente Noord-Beveland en de gemeente Kapelle hebben aangegeven aandeelhouder te willen worden.

Vier jaar na de oprichting is de NV EIZ eind 2009 geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie, met als hoofdconclusie voortzetting van de NV EIZ na 2010, hebben Provinciale Staten per februari 2010 ingestemd met het voorstel van Gedeputeerde Staten om NV EIZ te continueren voor onbepaalde tijd en NV EIZ voor een periode van drie jaar te subsidiëren.

6.5 BV Kanaalkruising Sluiskil

In de zomer van 2009 is de tijdelijke BV Kanaalkruising Sluiskil (BV KKS) opgericht. Deze BV KKS is 100% eigendom van de Provincie en heeft als doel het realiseren van de Sluiskiltunnel medio 2015. Provinciale Staten hebben na bekend worden van de resultaten van de aanbesteding besloten tot het vaststellen van een projectbudget van € 295,6 miljoen prijspeil 31 oktober 2010. De helft van deze kosten wordt betaald door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, de andere helft door de regio Zeeland. Zie hiervoor ook 6.3 NV Westerscheldetunnel.

De aanbestedingsprocedure voor het bouwen van de tunnel is succesvol verlopen en aanbesteed aan de aannemerscombinatie BAM/TBI.

Op 29 april 2011 is het bouwboard onthuld, wat de daadwerkelijke start van de werkzaamheden markeert.

Er zijn reeds veel voorbereidende werkzaamheden in gang gezet, zoals het wijzigen van het bestemmingsplan, wat inmiddels definitief is en het verwerven van de benodigde gronden, archeologisch onderzoek en het vinden van een locatie voor een informatiecentrum over de bouwwerkzaamheden.

6.6 PPS Perkpolder

In het *Omgevingsplan 2006 – 2012* is de gebiedsontwikkeling Perkpolder opgenomen. Voor de realisering van de gebiedsontwikkeling is bij wijze van uitzondering door Provinciale Staten gekozen voor onderstaande opzet.

Ten behoeve van de grondexploitatie voor de gebiedsontwikkeling Perkpolder zijn in 2009 twee vennootschappen opgericht. Een commanditaire vennootschap en een besloten vennootschap als beherend vennoot. Het oprichten van de rechtspersonen is vooral een goed middel om inbreng en risico's op een goede manier te verdelen over de deelnemende partijen. Voor deze gebiedsontwikkeling Perkpolder werkt de Provincie Zeeland samen met de gemeente Hulst en de projectontwikkelaars AM Grondbedrijf BV en Bouwfonds MAB Ontwikkeling BV. De vier genoemde partijen zijn een tijdelijke Publiek-Private Samenwerking (PPS) aangegaan voor de duur van dit project. In alle gevallen is een gelijke verdeling van de lusten en de lasten over de vier aandeelhouders voorzien.

De Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer BV en de Grondexploitatie maatschappij Perkpolder CV zijn opgezet ten behoeve van de grondexploitatie in het plangebied Perkpolder. In de BV neemt de Provincie voor 25% deel, in de CV voor 24% op directe wijze en voor 1% op indirecte wijze via de BV. Het doel van de CV is het verwerven van de voor de gebiedsontwikkeling benodigde gronden, deze bouw- en woonrijp te maken en vervolgens door te leveren aan de opstalontwikkelaar of andere realisator.

Het uiteindelijke doel is om woningen, een hotel, een golfbaan en een jachthaven te realiseren, volledig geïntegreerd in het totale gebiedsontwikkelingsplan. De Raad van State heeft 29 juni 2011 definitief groen licht gegeven voor het plan Perkpolder. Het project loopt op dit moment tot en met 2020.

7. Risico's

Ten aanzien van de verbonden partijen gelden de algemene uitgangspunten van verbonden partijen. Dat betekent een hogere mate van risico's voor gemeenschappelijke regelingen, dan voor vennootschappen. Voor vennootschappen is het risico beperkt tot de kapitaalinzet.

Het inperken van de risico's is ook een belangrijk onderdeel in de discussie over het omzetten van de rechtsvorm van Zeeland Seaports van een gemeenschappelijke regeling in een NV. Bij 6.2 is de garantstelling tot 2028 via de GR ZSP toegelicht, gezien het eigen vermogen en de bestuurlijke betrokkenheid is het ruim beneden het criteria om deze daar apart te vermelden in de paragraaf weerstandsvermogen.

Voor de KKS in 6.5 is een borgstelling verleend aan de aannemerscombinatie BAM/TBI van maximaal € 100 miljoen. Deze blijft van kracht tot twee jaar na oplevering van het werk. De looptijd van de bouw is volgens de huidige planning tot medio 2015. De reden van de borgstelling is dat de BV KKS een project BV is, die zelf geen zekerheden kan verstrekken. Omdat wij opdrachtgever aan KKS zijn en 100% aandeelhouder zijn van de BV KKS is het risico zeer klein.

Bij PPS Perkpolder Beheer BV in 6.6 is een garantieverklaring afgegeven. In juni 2009 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met de financiering van de PPS Perkpolder. In januari 2010 is ingestemd met een garantieverklaring van € 15,5 miljoen voor kredietfaciliteiten bij Rabobank Hulst voor een geldlening van € 10 miljoen en een krediet van € 5,5 miljoen aan GEM Perkpolder Beheer CV. De partijen die betrokken zijn bij de garantstelling zijn: de Provincie, BAM, Rabo Vastgoed. De garantstelling geldt voor maximaal 135% van het uitstaande saldo. De risico-opslag van 35% is verdeeld over de deelnemende partijen. Dit betekent voor de Provincie een garantstelling van 108% over € 15,5 miljoen. De garantstelling is gekoppeld aan de looptijd van het project.

Voor de algemene risico-analyse wordt verwezen naar de 4.2 paragraaf weerstandsvermogen. Hierin staan bij onderdeel 4 geen verbonden partijen genoemd.

Verder verwijzen we naar de bijlagen bij deze paragraaf waarin van de belangrijkste verbonden partijen de business sheet is weergegeven. Op deze sheets is het financieel belang van de Provincie vermeld, de hoogte van het eigen vermogen van de diverse verbonden partijen en de rechtspersoonlijkheid. Daarnaast zijn we op bestuurlijk niveau betrokken bij de bedrijfsontwikkelingen en hebben we tijdig zicht op risico en rendementsontwikkelingen. Hieruit blijkt dat de risico's in beeld zijn en binnen de mogelijkheden beheerst worden.

4.6.1 Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen

Statutaire naam deelneming 1

DELTA N.V.

Vestigingsplaats

Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment zijn er vier directieleden. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een door haar zelf vast te stellen aantal leden, maar ten minste vijf en ten hoogste zeven. Op dit moment zijn er vijf commissarissen.

De leden van de RvC worden door de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) benoemd. De AvA, de ondernemingsraad (OR) en de directie kunnen personen voor benoeming tot commissaris aanbevelen. Sinds

1 januari 2011 zit er geen gedeputeerde meer in de RvC namens de Provincie Zeeland, dit conform het 'beleid Overheidscommissaris' dat op 1 oktober 2010 door Provinciale Staten is vastgesteld.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)
20.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454
Totaal maatschappelijk kapitaal is	€ 9.080
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:	
15.280 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454
Totaal geplaatst kapitaal is	€ 6.937
Hiervan is 50% (7.640 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland	

Doelstelling van de vennootschap

- Werkzaam te zijn op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening, deinzameling, be- en verwerking van afval en water en op het gebied van de voorziening in andere goederen of diensten die daarmee samenhangen of daaraan verwant zijn in de sector van de openbare nutsvoorzieningen en daaraan verwante sectoren.
- Werkzaam te zijn op het gebied van de overdracht van gegevens, informatie en/of programma's van welke aard dan ook, via (ge)leidingen of andere verbindingen.
- Het leveren van goederen en diensten, het verlenen van diensten en het verrichten van werkzaamheden, die in de ruimste zin genomen, direct of indirect deel uitmaken van-, verband houden met-, dienstig zijn tot-, voortvloeien uit-, of bevorderlijk zijn tot hetgeen is vermeld in sub a en sub b, of leiden tot een optimale benutting van kennis, mankracht en/of de middelen waarover de vennootschap in het kader van het gestelde sub a en sub b kan beschikken.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De situatie dat de Provincie Zeeland participeert in DELTA is ontstaan op het moment dat het leveren van energie en dergelijke nog volledig in handen was van overheidsorganisaties. Met alle privatiseringen van de afgelopen jaren wordt dit tegenwoordig veel minder als vanzelfsprekend beschouwd. Op dit moment streven we geen specifieke beleidsdoelstellingen na met het aandelenbezit. DELTA wordt in Zeeland heel belangrijk gevonden in het kader van de hoogwaardige, Zeeuwse werkgelegenheid.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij DELTA N.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2010 (bedragen x € 1.000)		
De voor winstverdeling beschikbare winst over 2010 bedroeg	€	177.787
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld	€	50.000
Hiervan is door de Provincie Zeeland ontvangen	€	25.000
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	1.312.474
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	1.183.084
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	3.263.612
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	2.800.473
Het aantal medewerkers per 31 december 2010 bedroeg		3.197
De cijfers zijn op basis van de IFRS verslaggeving		

Overige bijzonderheden

Op dit moment staat de wetgeving niet toe dat de waterdivisie van DELTA, na de fusie met Waterbedrijf Europoort ondergebracht in Evides, wordt geprivatiseerd.

Ook de energienetten, ondergebracht bij DELTA Netwerkbedrijf, zijn niet vrij verkoopbaar (in ieder geval niet aan buitenlandse investeerders).

Wanneer de Provincie Zeeland of één van de andere aandeelhouders de aandelen wil verkopen, dan moeten deze op statutaire gronden eerst worden aangeboden aan de overige aandeelhouders.

Statutaire naam deelneming 2

N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats

Borssele

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een vast aantal leden (vijf personen). De leden van de RvC worden weer benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)	
2.000.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€	45
Totaal maatschappelijk kapitaal is		€ 90.000
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:		
1.692.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€	45
Totaal geplaatst kapitaal is		€ 76.140
Hiervan is 100% in bezit van de Provincie Zeeland		

Doelstelling van de vennootschap

Het doel van de vennootschap is omschreven in artikel 3 van de statuten: De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde -met aansluitende wegen en bijbehorende werken- tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstelling is niet zozeer gelegen in het aanhouden van de verbonden partij. Doel was immers de realisatie van een vaste oeververbinding. De daaruit voortvloeiende verbondenheid met de N.V. Westerscheldetunnel is een gegeven waarmee tenminste dertig jaar (te rekenen vanaf de ingebruikname op 14 maart 2003) rekening dient te worden gehouden.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de N.V. Westerscheldetunnel gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2010 (bedragen x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2010 bedroeg	€	5.280
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld in 2011	€	5.280
Door de Provincie Zeeland is over het boekjaar 2011 aan dividend ontvangen	€	5.280
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	647.163
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	82.196
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	651.565
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	579.853
Het gemiddeld aantal formatieplaatsen in 2010 bedroeg		60,5

Overige bijzonderheden

Sinds 1 juli 2009 heeft de Provincie Zeeland 100% van de aandelen in bezit, na de aankoop van alle aandelen van het Rijk. De Provincie Zeeland had tot 30 juni 2009 4,6% van de aandelen in bezit.

Statutaire naam deelneming 3

Zeeland Seaports

Vestigingsplaats

Terneuzen

Bestuurlijk belang

De GR ZSP is een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland (50%), de gemeente Terneuzen (25%), de gemeente Vlissingen (12,5%) en de gemeente Borsele (12,5%). Het algemeen bestuur van Zeeland Seaports bestaat uit acht personen, waarvan er twee worden benoemd door Provinciale Staten uit het college van Gedeputeerde Staten. Eén van de twee door de Provincie Zeeland aangewezen leden van het Algemeen Bestuur wordt tevens benoemd als voorzitter van het Algemeen Bestuur. Er is ook een Dagelijks Bestuur. Dit bestaat uit vier leden, allen afkomstig uit het Algemeen Bestuur (iedere deelnemer levert één DB-lid). De voorzitter van het AB is ook voorzitter van het Dagelijks Bestuur. Per 1 januari 2011 zijn alle activiteiten en rechten en verplichtingen overgegaan van de GR ZSP naar de NV ZSP. De GR ZSP blijft alleen bestaan voor de aflopende garantstelling voor financieringsdoeleinden. De GR ZSP bezit 100% van de aandelen in de NV ZSP. Zodra de GR ZSP de aandelen van de NV ZSP overdraagt aan de participanten van de GR ZSP en desgewenst de GR ZSP als entiteit kan worden opgeheven zijn de individuele toekomstige Aandeelhouders als volgt gerechtigd in het aandelenkapitaal van de Vennootschap. Provincie Zeeland 50%, gemeente Terneuzen $16 \frac{2}{3}\%$, gemeente Borsele $16 \frac{2}{3}\%$ en de gemeente Vlissingen eveneens $16 \frac{2}{3}\%$.

Financieel belang

Zoals reeds aangegeven bij het bestuurlijk belang is de Provincie Zeeland voor 50% deelnemer in de GR Zeeland Seaports.

Doelstelling rechtspersoon

De vennootschap heeft het volgende doel: het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en in dat kader de positie van het Zeeuwse haven- en industriecomplex in internationaal perspectief zowel op de korte als lange termijn te versterken. Deze doelstelling is opgenomen in artikel 2 van de statuten van de naamloze vennootschap.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De reden van deelname aan de gemeenschappelijke regeling / Naamloze vennootschap is met name gericht op het provinciale belang van het ontwikkelen, beheren en exploiteren van het haven- en industriegebied in Zeeland. Zeeland Seaports is één van de organisaties die ingezet wordt om uitvoering te geven aan de provinciale beleidsdoelstellingen.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij Zeeland Seaports gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2010 (bedragen x € 1.000)

Totaal positief resultaat over 2010 voor resultaatbestemming	€	9.596
Hiervan heeft betrekking op de business unit Terneuzen	€	2.595
Hiervan heeft betrekking op de business unit Vlissingen	€	7.001
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	183.765
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	174.169
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	592.038
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	600.697
Het aantal medewerkers in 2010 in vaste dienst		71

Overige bijzonderheden

Zeeland Seaports werkt samen met DOW Chemical N.V. in de joint venture Valuepark Terneuzen. In 2008 is er door de oprichting van WarmCO2 een samenwerkingsverband aangegaan met Volker Wessel en Yara Sluiskil.

Statutaire naam deelneming 4

Economische Impuls Zeeland N.V.

Vestigingsplaats

Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. In maart 2011 is een nieuwe directeur benoemd. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen van 4 leden. De leden van de RvC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)
750.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1
Totaal maatschappelijk kapitaal is	€ 750
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2006 geplaatst en volgestort:	
150.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1
Totaal geplaatst kapitaal is	€ 150
Hiervan is 69% (103.500 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland	

Doelstelling vennootschap

De voornaamste doelstelling betreft het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis) economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. Daarnaast is onder andere het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook een belangrijke doelstelling.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor de oprichting van de vennootschap zijn opgenomen in het Provinciaal Economisch Beleidsplan 2009-2012. NV EIZ dient het gat tussen enerzijds ideeën en eerste planontwikkeling en anderzijds de daadwerkelijke uitvoering van projecten te dichten. De NV EIZ is voor Provincie Zeeland de belangrijkste partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de Economische Impuls Zeeland N.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2010	(bedragen x € 1.000)
De winst over 2010 bedroeg	€ 3
Het positieve resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen	
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€ 367
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€ 957
Het aantal medewerkers per ultimo 2010 bedroeg	10,2

Statutaire naam deelneming 5

BV Kanaalkruising Sluiskil

Vestigingsplaats

Terneuzen

Bestuurlijk belang

Één directeur bestuurt de vennootschap. Een Raad van Commissarissen (RvC) van vijf leden houdt toezicht. De aandeelhouders stellen de leden van de RvC aan. Geen van de leden van de RvC is direct of op voordracht van de Provincie benoemd, de directeur wel.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000
Totaal maatschappelijk kapitaal is	€ 1.000
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2009 100% geplaatst en volgestort:	
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000
Totaal geplaatst kapitaal is	€ 1.000
Hiervan is 100% in bezit van de Provincie Zeeland	

Doelstelling vennootschap

De vennootschap heeft ten doel:

Het in opdracht van de Provincie Zeeland voorbereiden en (laten) bouwen van de Sluiskiltunnel met aansluitende wegen en er voor zorgen, dat het beheer, onderhoud en verkeers- en incidentmanagement voor een nog nader door de Provincie te bepalen periode op verantwoorde wijze wordt verzorgd door een derde partij; en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

Gelet op de aard en omvang van het project is het raadzaam om een organisatie op te zetten die slagvaardig kan handelen. Bij de voorbereiding en bouw van de Westerscheldetunnel zijn goede ervaringen opgedaan met de realisatie van de tunnel binnen een private rechtspersoon. Zo kon de bouw van de tunnel beheersbaar worden gehouden. De N.V. Westerscheldetunnel kon aan de slag met een afgebakende opdracht en richtte zich primair op praktische en technische aspecten rondom de bouw en realisatie van de tunnel. Daarom is besloten tot het opzetten van een soortgelijke organisatie voor de bouw van de Sluiskiltunnel in de vorm van rechtspersoon B.V. Kanaalkruising Sluiskil.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar bij de B.V. Kanaalkruising Sluiskil is gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2010 (bedragen x € 1.000)

De winst over 2010 bedroeg	€	0
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	12.389
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	4.545
Het aantal direct ingehuurd medewerkers per ultimo 2010 bedroeg		25

Overige bijzonderheden

Gezien de duur van het project worden geen medewerkers in vaste dienst aangenomen, alleen ingehuurd.

4.7 Paragraaf Grondbeleid

1. Visie grondbeleid

De Provincie Zeeland is al jaren in het landelijk gebied actief om provinciale beleidsdoelen te realiseren. Grondbezit is daarbij een belangrijke ondersteunende factor. Het aankopen, beheren en verkopen van grond staat altijd ten dienste van onze beleidsdoelen.

Op 18 december 2009 hebben Provinciale Staten de Nota Grondbeleid vastgesteld. Hierin zijn criteria en kaders opgenomen voor de te hanteren grondpolitiek, wijze van verwerving en inzet van instrumentarium. Voorafgaand aan het realiseren van een project maken we een keuze over het voeren van een actieve dan wel faciliterende grondpolitiek.

Wat willen we hiermee bereiken?

We handelen op de grondmarkt om diverse beleidsdoelstellingen te realiseren. We proberen om gronden tegen een redelijke prijs en binnen een acceptabele termijn met het meest geschikte instrumentarium te verkrijgen.

Grond is veelzijdig en voor veel doelen inzetbaar (provincie breed). Grondverwerving vindt bijvoorbeeld plaats voor:

- Provinciale infrastructurele doelen en projecten
- Doelstellingen in het kader van de ILG-bestuursovereenkomst (bijvoorbeeld: Landbouwstructuurverbetering, Landschap, Recreatie, Water, Bodem)
- Doelstellingen die samenhangen met het *Omgevingsplan*, *PSEB* (voorbeeld: aquacultuur), *PVVP* (voorbeeld: landbouwroutes)

2 Beleidsuitgangspunten

2.1 Actieve / faciliterende grondpolitiek

Voorafgaand aan de verwerving van gronden maken we een grondpolitieke keuze. Er is een keuze tussen faciliterend grondbeleid en actief grondbeleid. Dit is een nuancering ten opzichte van het *Omgevingsplan*, waarin we inzetten op een actief strategisch grondbeleid.

Bij het maken van een keuze houden we rekening met het inzetten van het gepaste instrumentarium en de financiële risico's. Bij actieve grondpolitiek lopen we als actieve partij (meestal) een financieel risico. Dit risico moeten we afdekken. Bij faciliterend grondbeleid lopen we (nagenoeg) geen financieel risico. Voorafgaand aan het realiseren van de provinciale doelstellingen moet dus een bewuste afweging worden gemaakt.

We hanteren de volgende criteria om een actieve grondpolitiek te voeren:

1. Doelstellingen in een gebied moeten een hoge prioriteit hebben (projectenlijst, programma fysieke leefomgeving, meerjaren infrastructuur).
2. Er spelen bovenlokale en/of regionale belangen in het gebied.
3. De regievoering van de Provincie is noodzakelijk om de doelstelling te bereiken.
4. De regievoering van de Provincie is vereist om (al dan niet risicodragend) medewerking te krijgen van andere (semi) publieke partijen.
5. De regievoering van de Provincie is noodzakelijk om maatschappelijk relevante, maar commercieel niet aantrekkelijke doelen veilig te stellen.
6. Er is geen sprake van concurrentievervalsing en ongeoorloofde staatssteun.
7. Er is sprake van een realistische en sluitende begroting.
8. De financiële risico's zijn afgedekt indien de Provincie risicodragend participeert.

Voor de projecten Waterdunen en Perkpolder voeren we een actieve grondpolitiek. De projecten zijn niet gericht op het maken van winst, maar op het realiseren van de beleidsdoelen. We gaan daarom uit van kostendekkende grondexploitaties. Dit betekent dat de kosten van de gronden worden gedekt met de opbrengsten uit de verkoop van de gronden. De kosten van gronden kunnen bestaan uit de aankoopprijs en additionele kosten waaronder minimale bewerkingen op de grond. Er wordt bij deze projecten geen winst gemaakt. De risico's met betrekking tot de gronden dekken we af binnen de grenzen van de afzonderlijke grondexploitaties. Wij achten het daarom niet nodig om een aparte reserve voor grondzaken te vormen.

2.2 Besluitvorming

Bij de definitieve besluitvorming over te realiseren gebiedsdoelen maken we een integrale afweging. Daarbij hebben we minimaal een beleidsvisie, een quick scan of aankoopstrategieplan en een financiële onderbouwing nodig. In het aankoopstrategieplan geven we voor de start van een project aan hoe we gronden gaan verwerven.

2.3 Samenwerking

Diverse (overheids)partijen acteren op de grondmarkt en hebben hun eigen doelstellingen en opgaven. Voor de realisatie van provinciale doelstellingen moeten we indien nodig samenwerken met diverse partijen. Bij een samenwerking tussen overheden neemt de Provincie de regierol bij projecten in het landelijk gebied. Bij een samenwerking met private partijen worden partijen geselecteerd op grond van vastgestelde criteria.

2.4 Inzet gronden

In specifieke gebieden moeten soms zowel rijksdoelen als provinciale doelen gerealiseerd worden. In zo'n gebied kan een perceel voor meerdere projecten in aanmerking komen. We moeten dan kiezen voor welk project de grond wordt ingezet. In dergelijke gevallen streven we naar het optimaal realiseren van de diverse doelen.

2.5 Ruilinstrumentarium

Ruilen met grond is een essentieel instrument voor gebiedsgerichte projecten. Bezit van ruilgronden op alternatieve locaties buiten de projectgebieden is van groot belang om beleidsdoelen te realiseren. Er is meer kans op het verwerven van gronden op de gewenste locatie als we aan grondeigenaren een perceel op een alternatieve locatie kunnen aanbieden. We kennen drie manieren van ruil:

- Grondverwerving van ruilgrond gevolgd door ruiling of kavelruil
- Grondverwerving in planmatige kavelruil
- Grondverwerving in wettelijke herverkaveling

Op basis van een quick scan besluiten Gedeputeerde Staten per project welke vorm van kavelruil wordt ingezet.

2.6 Prijsbeleid

Bij de verwerving van gronden is het uitgangspunt dat we niet boven de marktprijs bieden dan wel op basis van volledige schadeloosstelling, tenzij er sprake is van zeer specifieke redenen. De wettelijke regelingen op het gebied van staatssteun blijven bij de verwerving onverkort van kracht.

2.7 Waardering

Gronden voor natuurgebieden waarderen we tegen verkrijgingsprijs met aftrek van een eventuele bijdrage van derden. In de praktijk komt het daarom voor dat deze gronden per saldo met de waarde nul op de balans staan. De verwerving is dan volledig met middelen van derden gerealiseerd. Gronden voor de realisatie van wegen worden veelal op basis van volledige schadeloosstelling verkregen en

gewaardeerd. Wegen vallen onder de materiële vaste activa met maatschappelijk nut en nemen we direct ten laste van de exploitatie. Deze gronden staan daarom niet op de balans. In uitzonderlijke gevallen komt het voor dat provinciale gronden onderdeel zijn van een grondexploitatie. Dit gebeurt alleen als het noodzakelijk is om een gebiedsgericht project te realiseren. Met dergelijke grondexploitaties streven we niet naar winst. Er is in deze gevallen sprake van een minimale bewerking en (verwachte) waardevermeerdering van de gronden en er is sprake van doorlevering van gronden. Deze gronden worden gewaardeerd op de vervaardigingsprijs (inclusief transactiekosten, notaris- en kadasterkosten), zolang deze onder de verwachte verkoopprijs ligt.

2.8 Organisatie

2.8.1 Grondbank Zeeland

Conform de vastgestelde nota grondbeleid is per 1 januari 2010 de Grondbank Zeeland ingesteld. De bedoeling van de grondbank is om te beschikken over voldoende ruil gronden. Met die gronden kunnen we snel en flexibel inspelen op strategische kansen en mogelijkheden voor gebiedsprojecten. Voorop staat dat we slechts tijdelijk eigenaar zijn van de ruil gronden. Uiteindelijk moeten we gronden aan de eindbeheerder verkopen.

Door Provinciale Staten is het plafond van de grondbank voor de periode 2009-2018 vastgesteld op € 13 miljoen. In de meerjarenbegroting, de staat van activa en de staat van investeringskredieten is de raming opgenomen van de middelen voor (ruil) grondverwerving tot maximaal dit plafond.

De Dienst Landelijk Gebied (DLG) hebben we opdracht gegeven om binnen de gestelde kaders ten behoeve van de Provincie (strategische) gronden te verwerven. De verantwoording over de transacties vindt plaats via de afgesproken verantwoordingssystematiek met DLG. De omvang van de jaarlijks aan te kopen gronden en de daarbij geldende voorwaarden worden vastgelegd in de prestatieovereenkomst die jaarlijks wordt gesloten tussen de Provincie Zeeland en DLG.

2.8.2 Financieel beheer

Een actief grondbeheer stelt eisen aan de inrichting van de financiële administratie en aan de planeconomische begeleiding van projecten. We rekenen de volgende punten tot de financieel-beheersmatige aspecten.

- Criteria voor provinciale grondaankopen
- Regelgeving betreffende de verantwoording van gronden (onder meer het BBV)
- Informatievoorziening aan het bestuur
- Specifieke informatie over gronden
- Overige beheersmatige aspecten

2.8.3 Risicomanagement

Het aanhouden van grondvoorraden brengt risico's en kosten met zich mee. Er zijn kosten verbonden aan de tijdelijke investeringen in de gronden zoals transactiekosten en rentekosten. Daarnaast zijn er de uitvoeringskosten als gevolg van het ruilen en verwerven van gronden.

Op basis van de *Nota Grondbeleid* hebben we met een provinciale grondbank de mogelijkheid om een strategische grondvoorraad aan te leggen. Het aanhouden van een dergelijke grondvoorraad brengt risico's van dalende grondprijzen van de aangekochte gronden met zich mee.

Bij grondaankopen voor meer risicovolle projecten (zoals deelnemingen in PPS constructies) voeren we voorafgaand aan een project een zorgvuldige risicoanalyse op basis van een businesscase uit.

3 Voorraadverwerving en uitgifte van gronden

De afgelopen jaren hebben we op grote schaal gronden aangekocht. Dit was voornamelijk in het kader van doelen uit het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Verder hebben we gronden verworven voor de projecten Waterdunen en Perkpolder. Daarnaast bezitten we ook gronden voor de aanleg van wegen, restpercelen en ruilgronden met betrekking tot specifieke projecten als Duurzaam Veilig West Zeeuwsch-Vlaanderen.

3.1 Provinciale infrastructurele doelen en projecten

Jaarlijks stelt de Provincie het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ) vast. Daarin nemen we de uit te voeren wegenbouwprojecten op. Doel van het programma is een afstemmingskader te vormen voor enerzijds de gewenste investeringen in de wegeninfrastructuur en anderzijds de daarvoor beschikbare financiële middelen. Bij de grondverwerving voor wegenbouwprojecten bieden we naast de schadeloosstelling in geld ook de mogelijkheid van vrijwillige grondruil aan.

De Provincie heeft nog een voorraad gronden die in het kader van Duurzaam Veilig zijn aangekocht. De bedoeling is dat we deze voorraad afbouwen. Daarnaast zijn diverse percelen aangekocht voor in uitvoering zijnde infrastructurele projecten zoals de Kanaalkruising Sluiskil, reconstructie, aanleg en verbreding van wegen (bijvoorbeeld N62) en fietspaden. De lasten hiervan zijn in de exploitatie verwerkt en deels door (rijks)subsidies gedekt.

3.2 Doelstellingen in het kader van de ILG-bestuursovereenkomst

Eind 2006 heeft de Provincie met het toenmalige Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de bestuursovereenkomst Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) afgesloten voor een periode van zeven jaar. Concreet werden met de ondertekening van deze overeenkomst voor de jaren 2007 tot en met 2013 afspraken gemaakt tussen het Rijk en Provincie over te realiseren rijksdoelen in het landelijk gebied. Na de regeringswisseling in 2010 is een zeer ingrijpende wijziging aan de orde gekomen met betrekking tot het landelijk gebied. Het gaat hierbij om bezuinigingen in het kader van de decentralisatie van het ILG naar de Provincies. In verband hiermee heeft de Staatssecretaris van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) ook een herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) aangekondigd en een aantal investeringen, in het bijzonder voor EHS Robuuste Verbindingen beëindigd. Momenteel vinden tussen het ministerie en de Provincies gesprekken plaats.

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van 600 hectare nieuwe natuur. Bij de aankoop van de 600 hectare voor estuariene natuurontwikkeling en bij het ruilen van gronden via kavelruil speelt DLG onder regie van de Provincie een belangrijke uitvoerende rol.

3.3 Doelstellingen die samenhangen met het Omgevingsplan en andere beleidsplannen

In het *Omgevingsplan* geven we aan welke ontwikkelingen gewenst zijn, zoals de projecten Waterdunen en Perkpolder. De bestuurlijke keuze in het *Omgevingsplan* houdt in dat we een actieve houding innemen ten aanzien van ontwikkelingen, maar zegt niets over de feitelijke grondverwerving. Om een project te laten slagen moeten we de percelen die binnen de plangrenzen liggen aankopen of overeenstemming bereiken met de eigena(a)r(en) over de gewenste ontwikkeling. Naast een actieve houding op ruimtelijk gebied is het dus mogelijk dat wij ook de feitelijke verwerving ter hand nemen.

Het beleid van de Provincie dat geldt voor het stimuleren van aquacultuur is vastgelegd in het *Omgevingsplan 2006-2012* en het *Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan (PSEB) 2009-2012*. Het stimuleren van deze ontwikkelingen zou voor Zeeland kunnen leiden tot een nieuwe economische sector. Deze sluit aan bij de al in Zeeland aanwezige activiteiten op het gebied van landbouw en visserij en biedt nieuwe werkgelegenheid aan ondermeer de agrarische sector. Op basis van het PSEB hebben we prioriteit toegekend aan de ontwikkeling van een proefproject van de Stichting Zeeuwse Tong. In het project wordt gebruik gemaakt van een experimentele nursery voor pootvis en schelpdierbroed, experimentele vijvers voor de kweek van zagers, schelpdieren, tong en algen en een zilte proeftuin voor onderzoek naar zilte teelten. De benodigde grond voor deze ontwikkelingen is aangekocht met behulp van de Grondbank Zeeland.

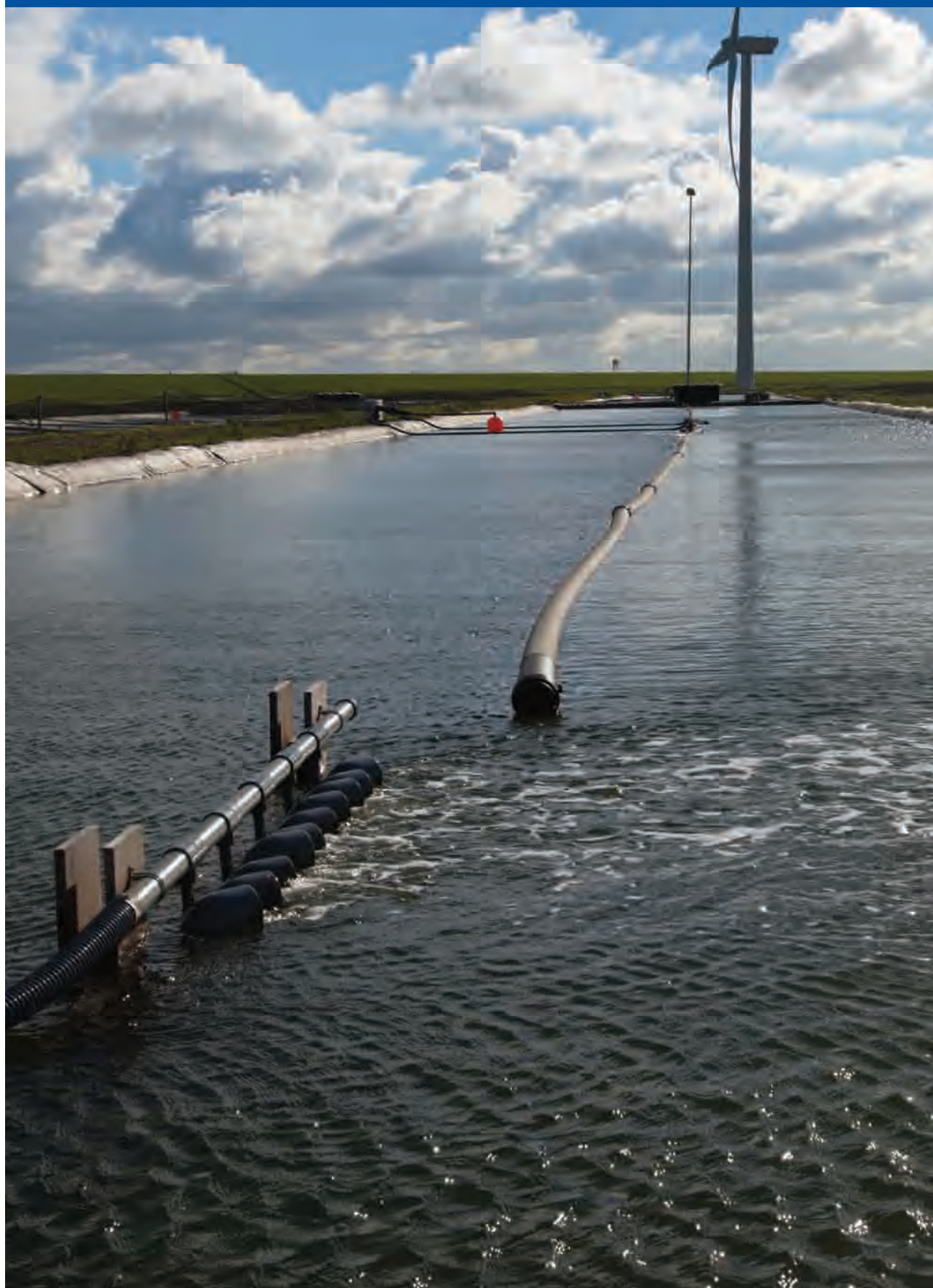
3.4 Omvang grondvoorraden

De omvang en het verloop van de provinciale grondvoorraden is opgenomen in de balans van de jaarrekening. In de toelichting op de balans wordt de samenstelling en de financiële waardering van de voorraad opgenomen.

De totale voorraad grond in ons eigendom (juridisch) per 31 december 2010 was circa 973 hectare. Bij de waardering van de gronden zijn de bijdragen van derden, conform het Besluit Begroting en Verantwoording, in mindering gebracht op de balanswaarde. Hierdoor is het werkelijk betaalde bedrag per hectare niet gelijk aan de balanswaarde per hectare.

Financiële begroting

Begroting 2012

5.1 Overzicht baten en en lasten per programma begrotingsjaar 2012

(bedragen in € 1.000)			
Programma	Lasten	Baten	Saldo
1 Leefbaarheid	11.680	-196	11.485
2 Jeugdzorg	30.206	-29.425	781
3 Cultuur	26.155	-1.459	24.696
4 Bestuur	15.096	-257	14.838
5 Milieu	14.204	-409	13.795
6 Ruimtelijke omgeving	24.895	-6.411	18.484
7 Watermanagement	6.661	-1.124	5.536
8 Natuur en landschap	88.814	-72.390	16.423
9 Economie	10.185	-93	10.092
10 Toerisme en recreatie	7.163	-4.438	2.726
11 Landbouw en visserij	3.164	-900	2.264
12 Onderwijs	3.061	-26	3.035
13 Mobiliteit	117.513	-84.274	33.239
Totaal programma's	358.796	-201.403	157.393
90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2.924	-131.035	-128.111
Totaal lasten en baten	361.720	-332.438	
Resultaat voor bestemming			29.283
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	4.529	-36.311	-31.782
Totaal generaal	366.249	-368.749	
Resultaat na bestemming			-2.500
Gereserveerd voor najaarconferentie			2.500
Saldo			0

5.2 Overzicht baten en lasten per programma meerjarig

Totaal		(bedragen x € 1.000)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	276.774	325.053	358.796	331.051	322.052	213.559
Baten	-121.232	-172.028	-201.403	-195.559	-192.835	-90.593
Subtotaal programma's	155.542	153.024	157.393	135.492	129.217	122.966
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-164.417	-121.348	-128.111	-128.792	-128.089	-125.124
Resultaat voor bestemming	-8.875	31.676	29.283	6.700	1.128	-2.158
Toevoeging reserve	62.734	19.581	4.529	17.005	11.601	11.887
Onttrekking reserve	-53.859	-51.257	-36.311	-26.205	-20.831	-18.950
Resultaat na bestemming	0	0	-2.500	-2.500	-8.102	-9.221

Toelichting op resultaat na bestemming;

Een positief cijfer wil zeggen een tekort op de budgettaire ruimte en een negatief cijfer wil zeggen dat er nog budgettaire ruimte is.

Het saldo van de jaarrekening 2010 van € 1,136 miljoen is in 2010 tijdelijk toegevoegd aan de reserve 00110 algemene reserve rekeningresultaat, zodat 2010 hier op nul uitkomt. In mei 2011 is bij de behandeling van de jaarrekening bestemming gegeven aan het saldo van de jaarrekening 2010 en is de genoemde reserve 00110 leeggeboekt in 2011. Dat kunt u ook zien in bijlage 6.3. Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

01 Leefbaarheid		(bedragen x € 1.000)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	12.317	11.267	11.680	9.043	8.514	8.441
Baten	-194	-232	-196	-196	-196	-196
Resultaat voor bestemming	12.123	11.034	11.485	8.847	8.319	8.245
Toevoeging reserve	598	968	71	0	0	0
Onttrekking reserve	-250	-557	-974	-145	0	0
Resultaat na bestemming	12.471	11.445	10.582	8.702	8.319	8.245

02 Jeugdzorg		(bedragen x € 1.000)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	31.998	30.966	30.206	30.153	30.133	30.107
Baten	-29.226	-29.813	-29.425	-29.421	-29.418	-29.415
Resultaat voor bestemming	2.772	1.153	781	732	714	692
Toevoeging reserve	129	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-641	-128	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	2.259	1.024	781	732	714	692

03 Cultuur

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	27.148	27.856	26.155	23.669	22.962	22.879
Baten	-1.761	-1.628	-1.459	-1.246	-1.246	-1.244
Resultaat voor bestemming	25.387	26.228	24.696	22.424	21.716	21.634
Toevoeging reserve	1.417	322	15	39	39	39
Onttrekking reserve	-647	-1.711	-621	-469	-377	-343
Resultaat na bestemming	26.157	24.839	24.090	21.994	21.378	21.331

04 Bestuur

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	14.265	15.012	15.096	12.297	11.970	11.538
Baten	-431	-784	-257	-258	-238	-186
Resultaat voor bestemming	13.833	14.228	14.838	12.039	11.731	11.352
Toevoeging reserve	4.671	405	1.180	53	36	0
Onttrekking reserve	-4.701	-1.006	-1.881	-132	-22	0
Resultaat na bestemming	13.802	13.628	14.138	11.959	11.744	11.352

05 Milieu

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	24.790	16.651	14.204	13.420	13.082	9.959
Baten	-4.848	-3.446	-409	-562	-370	-370
Resultaat voor bestemming	19.942	13.205	13.795	12.858	12.712	9.589
Toevoeging reserve	0	2.213	0	0	100	0
Onttrekking reserve	-950	-750	-285	-300	-549	0
Resultaat na bestemming	18.992	14.668	13.510	12.558	12.263	9.589

06 Ruimtelijke omgeving

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	13.458	36.120	24.895	22.456	30.392	11.709
Baten	-4.296	-17.963	-6.411	-3.907	-12.962	-572
Resultaat voor bestemming	9.162	18.157	18.484	18.549	17.431	11.137
Toevoeging reserve	5.660	11.122	0	0	0	450
Onttrekking reserve	-3.575	-2.486	-3.191	2.427	-8.235	-539
Resultaat na bestemming	11.248	26.792	15.293	20.977	9.195	11.048

07 Watermanagement

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	7.326	5.935	6.661	5.448	4.889	5.078
Baten	-1.308	-565	-1.124	-1.426	-992	-1.318
Resultaat voor bestemming	6.018	5.370	5.536	4.022	3.897	3.760
Toevoeging reserve	0	287	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-45	45	-286	0	0	0
Resultaat na bestemming	5.973	5.702	5.250	4.022	3.897	3.760

08 Natuur en landschap

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	35.833	40.338	88.814	65.234	32.009	9.744
Baten	-29.027	-30.714	-72.390	-57.400	-25.613	-3.467
Resultaat voor bestemming	6.806	9.624	16.423	7.834	6.396	6.278
Toevoeging reserve	40	141	40	5.764	5.000	0
Onttrekking reserve	833	-467	-7.925	-6.065	-2.530	-2.530
Resultaat na bestemming	7.679	9.298	8.538	7.533	8.866	3.748

09 Economie

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	7.523	7.229	10.185	9.098	7.585	12.463
Baten	-118	-9.282	-93	-93	-93	-3.293
Resultaat voor bestemming	7.405	-2.053	10.092	9.005	7.492	9.169
Toevoeging reserve	40	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-1.005	-217	-507	-250	0	0
Resultaat na bestemming	6.440	-2.269	9.585	8.754	7.492	9.169

10 Toerisme en recreatie

(bedragen x € 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	4.007	3.115	7.163	6.204	2.463	2.430
Baten	-2.149	-939	-4.438	-3.806	-67	0
Resultaat voor bestemming	1.858	2.177	2.726	2.398	2.395	2.430
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	27	27	-33	7	0	0
Resultaat na bestemming	1.886	2.203	2.693	2.405	2.395	2.430

11 Landbouw en visserij						(bedragen x € 1.000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	1.268	823	3.164	1.476	1.466	1.450
Baten	15	0	-900	0	0	0
Resultaat voor bestemming	1.283	823	2.264	1.476	1.466	1.450
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-53	53	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.230	876	2.264	1.476	1.466	1.450

12 Onderwijs						(bedragen x € 1.000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	2.162	2.046	3.061	1.638	1.519	1.508
Baten	-25	-26	-26	-26	-26	-26
Resultaat voor bestemming	2.137	2.020	3.035	1.611	1.492	1.482
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	100	-39	-50	0	0
Resultaat na bestemming	2.137	2.120	2.996	1.561	1.492	1.482

13 Mobiliteit						(bedragen x € 1.000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	94.679	127.693	117.513	130.915	155.071	86.255
Baten	-47.863	-76.635	-84.274	-97.217	-121.613	-50.506
Resultaat voor bestemming	46.817	51.058	33.239	33.698	33.457	35.748
Toevoeging reserve	38.408	0	0	0	0	2.670
Onttrekking reserve	-17.207	-15.043	-2.884	-1.318	-1.303	-9.523
Resultaat na bestemming	68.017	36.015	30.355	32.380	32.154	28.895

90 Algemene Dekkingsmiddelen						(bedragen x € 1.000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
baten	-179.083	-130.931	-131.035	-134.271	-136.266	-135.117
lasten	14.666	9.583	2.924	5.479	8.177	9.993
Resultaat voor bestemming	-164.417	-121.348	-128.111	-128.792	-128.089	-125.124
onttrekking reserve	-25.644	-29.116	-17.686	-19.909	-7.814	-6.016
toevoeging reserve	11.772	4.123	3.223	11.150	6.426	8.729
Resultaat na bestemming	-178.290	-146.341	-142.573	-137.551	-129.477	-122.411

De toelichting op het verloop van de baten en lasten per jaar vindt u per programma in subparagraaf 3 gesplitst in toekomst perspectief en in historisch perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar.

5.3 Toelichting mutatie reserves per programma

Totaal (bedragen x €1000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal Toevoeging	62.734	19.581	4.529	17.005	11.601	11.887
Totaal Onttrekking	-53.859	-51.257	-36.311	-26.205	-20.831	-18.950

01 Leefbaarheid (bedragen x €1000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P01 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	598	968	71			
Totaal Onttrekking	-250	-557	-974	-145		
Totalen 01 Leefbaarheid						
Toevoeging	598	968	71			
Onttrekking	-250	-557	-974	-145		

02 Jeugdzorg (bedragen x €1000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P02 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	129					
Totaal Onttrekking	-641	-128				
Totalen 02 Jeugdzorg						
Toevoeging	129					
Onttrekking	-641	-128				

03 Cultuur (bedragen x €1000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P03 reserve verbouwing zeeuw museum						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-199	-199	-199	-199	-199	-199
P03 reserve pand Schuytvlot						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-143	-143	-143	-143	-143	-143
P03 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	1.417	322	15	39	39	39
Totaal Onttrekking	-304	-1.369	-278	-126	-34	
Totalen 03 Cultuur						
Toevoeging	1.417	322	15	39	39	39
Onttrekking	-647	-1.711	-621	-469	-377	-343

04 Bestuur						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P04 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	4.671	405	1.180	53	36	
Totaal Onttrekking	-4.701	-1.006	-1.881	-132	-22	
Totalen 04 Bestuur						
Toevoeging	4.671	405	1.180	53	36	
Onttrekking	-4.701	-1.006	-1.881	-132	-22	

05 Milieu						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P05 algemene reserve						
Totaal Toevoeging		2.213			100	
Totaal Onttrekking	-950	-750	-285	-300	-549	
Totalen 05 Milieu						
Toevoeging		2.213			100	
Onttrekking	-950	-750	-285	-300	-549	

06 Ruimtelijke omgeving						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P06 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	5.660	11.122				450
Totaal Onttrekking	-3.575	-2.486	-3.191	2.427	-8.235	-539
Totalen 06 Ruimtelijke omgeving						
Toevoeging	5.660	11.122				450
Onttrekking	-3.575	-2.486	-3.191	2.427	-8.235	-539

07 Watermanagement						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P07 algemene reserve						
Totaal Toevoeging		287				
Totaal Onttrekking	-45	45	-286			
Totalen 07 Watermanagement						
Toevoeging		287				
Onttrekking	-45	45	-286			

08 Natuur en landschap						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P08 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	40	141	40	5.764	5.000	
Totaal Onttrekking	833	-467	-7.925	-6.065	-2.530	-2.530
Totalen 08 Natuur en landschap						
Toevoeging	40	141	40	5.764	5.000	
Onttrekking	833	-467	-7.925	-6.065	-2.530	-2.530

09 Economie						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P09 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	40					
Totaal Onttrekking	-1.005	-217	-507	-250		
Totalen 09 Economie						
Toevoeging	40					
Onttrekking	-1.005	-217	-507	-250		

10 Toerisme en recreatie						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P10 algemene reserve						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	27	27	-33	7		
Totalen 10 Toerisme en recreatie						
Toevoeging						
Onttrekking	27	27	-33	7		

11 Landbouw en visserij						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P11 algemene reserve						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-53	53				
Totalen 11 Landbouw en visserij						
Toevoeging						
Onttrekking	-53	53				

12 Onderwijs						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P12 algemene reserve						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking		100	-39	-50		
Totalen 12 Onderwijs						
Toevoeging						
Onttrekking		100	-39	-50		

13 Mobiliteit						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P13 reserve sluisdijk						
Totaal Toevoeging	33.569					
Totaal Onttrekking	-3.222	-14.323				-6.987
P13 reserve wegsteunpunt Mauritsfort						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-95	-95	-95	-95	-95	-95
P13 reserve ff opslaggebouw						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-250					
P13 reserve ff aanlandingsvoorzieningen						
Totaal Toevoeging	147					
Totaal Onttrekking	-152	-152	-152	-152	-152	-152
P13 reserve ff gebouwen en terrein						
Totaal Toevoeging	92					
Totaal Onttrekking	-92	-92	-92	-92	-92	-92
P13 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	4.600					2.670
Totaal Onttrekking	-13.396	-381	-2.544	-979	-964	-2.197
Totalen 13 Mobiliteit						
Toevoeging	38.408					2.670
Onttrekking	-17.207	-15.043	-2.884	-1.318	-1.303	-9.523

90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						(bedragen x €1000)
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
P90 reserve Sluiskiltunnel						
Totaal Toevoeging		434	3.322	4.165	5.560	8.941
Totaal Onttrekking			-3.501	-4.322	-5.383	-5.723
P90 reserve vervangende nieuwbouw Groene Woud						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-111	-111	-111	-111	-111	-111
P90 reserve Gistpoortgebouw						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-102	-102	-102	-102	-102	-102
P90 reserve duurzaam archiveren						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-143	-143	-143	-143		
P90 alg reserve rekeningresultaat						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-4.847	-1.136				
P90 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	11.772	3.689	-99	6.984	866	-213
Totaal Onttrekking	-20.441	-27.624	-13.828	-15.231	-2.218	-80
Totalen 90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Toevoeging	11.772	4.123	3.223	11.150	6.426	8.729
Onttrekking	-25.644	-29.116	-17.686	-19.909	-7.814	-6.016

5.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

Algemene toelichting per programma

Algemene reserve

De mutaties op de algemene reserve per programma betreffen voornamelijk het overboeken van budgetramingen tussen de verschillende begrotingsjaren in verband met fasering van projecten. Ramingen met een andere oorzaak worden toegelicht:

Dekkingsreserves

De werkwijze rondom investeringen en dekkingsreserves is beschreven in Bijlage 6.3.1, onderdeel 6.3.1.2 Algemene toelichting; Reserves. De mutaties betreffen voornamelijk de dekking van de afschrijving waarvoor de dekkingsreserve gevormd is en zijn in de volgende programma's verwerkt:

3 Cultuur
00207 Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws Museum
00210 Dekkingsreserve verbouwing pand Schuytvlot
13 Mobiliteit
00211 Dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort
00213 Dekkingsreserve Fast Ferry opslaggebouw
00214 Dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen
00215 Dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen
90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
00201 Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud
00208 Dekkingsreserve Gistpoortgebouw
00212 Dekkingsreserve Duurzaam archiveren

Programma 06 Ruimtelijke omgeving

Mutaties op de algemene reserve betreft voornamelijk de fasering in de uitvoering van projecten van ISV3, grote projecten fysieke leefomgeving (inclusief Waterdunen) en provinciale bijdrage aan de spoorbak in Goes. De initiële besluitvorming en dekking van deze projecten heeft voor een belangrijk deel plaatsgevonden voor 2011.

Programma 13 Mobiliteit

De mutaties op de Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel (00200) na 2010 betreft het de provinciale afschrijvings- en onderhoudslasten na ingebruikname van de Sluiskiltunnel vanaf 2015. De mutaties in 2011 worden in de 4^e begrotingswijziging 2011 gecorrigeerd.

Het verloop van deze reserve is terug te vinden in Bijlage 6.3 en de toelichting in Bijlage 6.3.1, onderdeel B. Bestemmingsreserve.

Programma 90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De mutaties op de Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel (00200) na 2010 betreft het de toevoeging van dividend inkomsten Westerscheldetunnel. De mutaties in 2011 worden in de 4^e begrotingswijziging 2011 gecorrigeerd. Vanaf 2012 wordt er tot en met 2033 € 2 miljoen toegevoegd uit de verhoging van de motorrijtuigenbelasting. De onttrekking houdt verband met de exploitatieneutrale dekking van de extra financieringslasten in verband met Sluiskiltunnel en Westerscheldetunnel tot de overdracht aan het Rijk in 2033.

Het verloop van deze reserve is terug te vinden in Bijlage 6.3 en de toelichting in Bijlage 6.3.1, onderdeel B. Bestemmingsreserve.

In Bijlage 6.3.1, onderdeel A. Algemene reserve (00100) staat een nadere toelichting op de mutaties op de Algemene reserve (naast de overboeking budgetramingen). Ook de raming van het Rekeningresultaat (00110) wordt daar toegelicht en loopt via dit programma.

5.4 Uitgangspunten financieel beleid

Aan het begin van de nieuwe beleidsperiode zijn de uitgangspunten van financieel beleid voor de komende vier jaar geactualiseerd en vastgesteld door Provinciale Staten in de voorjaarsnota 2011. Centraal uitgangspunt daarbij is het zorgen voor situatie waarbij vanuit een gezonde financiële positie op een integrale wijze een goede afweging gemaakt kan worden voor het in stand houden van voorzieningen in en verdere ontwikkeling van de Provincie Zeeland.

De volgende uitgangspunten van financieel beleid worden gehanteerd:

1. De Provincie hanteert bij het opstellen van de begroting en meerjarenraming het criterium van een duurzaam financieel evenwicht. Dit houdt in dat de meerjarenbegroting geen structurele tekorten heeft en er voldoende middelen aanwezig zijn om risico's op te vangen.
2. Incidentele en structurele meevallers vloeien terug naar de algemene middelen; de zogenaamde 'budgettaire ruimte'.
3. Alleen in uiterste noodzaak nieuwe structurele verplichtingen aangaan, die de looptijd van het collegeprogramma en/of beleidsprogramma's overschrijden. Bij het aangaan van deze verplichtingen zal de dekking voor de gehele looptijd geregeld moeten worden.
4. De budgettaire ruimte wordt zoveel als mogelijk ingezet voor incidentele zaken dan wel voor de dekking van extra inzet gedurende de gebruikelijke looptijd van beleidsprogramma's van vier jaar.
5. Bij het overnemen van taken van andere overheden zal de Provincie Zeeland alleen dan deze nieuwe taken op zich nemen, indien de kosten volledig worden vergoed. Bij het afstoten of verminderen van provinciale taken worden de betreffende budgetten verlaagd.
6. In verband met de beperking van langdurige risico's worden geen nieuwe garanties en geldleningen verstrekt.
7. Voor het realiseren van gewenste ontwikkelingen binnen de Provincie Zeeland, al dan niet met cofinanciering van provinciale middelen, zoveel mogelijk extra externe middelen aantrekken. De beschikbare externe middelen worden zoveel mogelijk eerst aangewend en daarna de provinciale middelen.
8. Jaarlijks wordt aan de hand van een analyse van risico's de minimaal noodzakelijke weerstandscapaciteit vastgesteld en daarmee de minimaal vereiste hoogte van de algemene reserve. Dit is aanvullend op de eisen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Zoals in *Stuwende krachten* is opgenomen willen wij de 'vrije' stand van de algemene reserve in de komende periode op tenminste € 25 miljoen houden voor het opvangen van risico's en het benutten van kansen.
9. De hoogte en de noodzaak van handhaving van de bestemmingsreserves zal jaarlijks worden beoordeeld.
10. Binnen de begroting is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 0,25 miljoen.
11. De uitgangspunten financieel beleid worden tenminste éénmaal per jaar geëvalueerd bij de analyse van de jaarrekening en zonodig aangepast.

De hierboven genoemde uitgangspunten worden gehanteerd in de uitvoering van het financiële handelen van de Provincie Zeeland. Dit sluit aan en is opgenomen in de interne en externe wet- en regelgeving, onder meer:

- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
- Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten
- Wet Fido
- Financiële Verordening Provincie Zeeland
- Regeling budgetbeheer
- Treasurystatuut

Zie ook 4.5 paragraaf bedrijfsvoering de onderdelen 2.2. Kaders en 2.4 Procesbeheersings- en meetinstrumenten.

5.5 Uiteenzetting van de financiële positie

1. Algemeen

De financiële positie heeft te maken met de beoordeling van het provinciale vermogen op de balans in relatie tot de exploitatie met inachtneming van de risico's. De financiële positie is een breder begrip dan het vermogen dat kan worden afgeleid van de balans. Voor inzicht in de financiële positie zijn alle onderdelen van de begroting van belang.

In deze meerjarenbegroting zijn de financiële consequenties naar aanleiding van bestaand en nieuw beleid verwerkt. Dit reguliere principe is gelijk aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Vanuit het BBV is het in de begroting niet verplicht om ook de volledige balans meerjarig op te stellen.

Hieronder worden beknopt de belangrijkste onderdelen die invloed hebben op de financiële positie opgesomd:

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend.
- Provinciale Staten hebben besloten dat het dividend van Delta vanaf 2012 wordt inzet voor het college programma vanaf 2012 en dat beiden als incidenteel beschouwd worden. Indien deze baten nog niet direct door het college bestemd worden voor incidentele lasten loopt het saldo per jaar in het resultaat na bestemming (de budgettaire ruimte)
- Er zijn ruim voldoende reserves aanwezig om de risico's op te vangen. Voor de risico's en de weerstandscapaciteit en de relatie er tussen wordt verwezen naar *4.2 de paragraaf weerstandsvermogen*.
- Het risico op onvoorzien achterstallig onderhoud is zeer klein. Alle vervangingsinvesteringen worden direct in de exploitatie meerjarig geraamd en onderhoud kapitaalgoederen wordt uitgevoerd en meerjarig geraamd conform de actuele beheersplannen (zie 4.3).
- Er worden geen structurele lasten gedekt met incidentele baten. Uit de meerjarige bijlage *6.4 staat van incidentele baten en lasten* blijkt dit.

Conclusie:

De provinciale begroting voldoet meerjarig aan de criteria van duurzaam financieel evenwicht.

Ontwikkelingen regeerakkoord.

Nadat het Kabinet Rutte is aangetreden, zijn er de nodige ontwikkelingen op de provincies afgekomen. Genoemd kan worden:

- Overheveling van taken naar gemeenten (sociaal domein, met name jeugdzorg).
- Financiële kortingen (ook op doeluitkeringen en decentralisatie uitkeringen).
- Aanpassingen en bezuinigingen op ILG).

Een aantal van deze maatregelen moet nog zijn beslag krijgen. Duidelijk is wel geworden dat in verschillende opzichten de provincies flink geraakt zijn en daarbij ook Provincie Zeeland.

Vanuit het BBV is het in de begroting niet verplicht om ook de volledige balans meerjarig op te stellen. Er worden wel balans gerelateerde posten toegelicht bij de onderdelen 3, 4, 6 en 7.

2. Uitgangspunten voor de meerjaren begroting 2012

De provinciale wettelijke taken en beleidsnotities worden meerjarig in de begroting verwerkt volgens; de wettelijke regelgeving het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de provinciale financiële verordening en de provinciale uitgangspunten financieel beleid (5.4).

In de voorjaarsnota zijn de uitgangspunten voor de begroting 2012 vastgesteld in de statenvergadering van 24 juni 2011. Een samenvatting van de uitgangspunten volgt hieronder:

Inkomsten:

- De provinciefondsuitkering 2011 is berekend op basis van de mei circulaire 2011. Hierin is geen behoedzaamheidsreserve meegenomen, omdat de accressen voor de jaren tot en met 2011 definitief zijn. Na 2012 wordt er wel weer een accres aangegeven van samen de trap op en af. Dit accres is als stelpost geraamd en wordt ook aan de lasten zijde als stelpost geraamd*. Er is geen behoedzaamheidsreserve geraamd.
- Voor de provinciale heffingen wordt uitgegaan van opbrengsten in de laatste jaarrekening (2010), de actuele gegevens over het lopende jaar en de inschatting van de nieuwe ontwikkelingen, om de budgetten van het lopende jaar en meerjarig te berekenen. De provinciale opcenten worden met 9 verhoogd vanaf april 2012 (zie 4.1 paragraaf provinciale heffingen).
- Bij de dividend uitkeringen wordt uitgegaan van de actuele resultaatverwachtingen van de deelnemingen (met eventueel extrapolatie naar 2015). Hierop is voor Delta een uitzonderingssituatie. Voor 2012 en 2013 heeft Delta het dividend gegarandeerd op € 20 miljoen per jaar. Voor de andere jaren uit de meerjarenbegroting heeft Provinciale Staten in de voorjaarsnota 2011 ingestemd om voorlopig ook € 20 miljoen per jaar te ramen als incidentele baten. Provinciale Staten hebben besloten dat het dividend van Delta vanaf 2012 wordt inzet voor het college programma vanaf 2012. Indien deze baten nog niet direct door het college bestemd wordt voor incidentele lasten loopt het saldo per jaar in het resultaat na bestemming (de budgettaire ruimte).

Uitgaven:

- Voor de salarissen en sociale lasten wordt in 2012 uitgegaan van de berekende salarissen (inclusief CAO tot en met 31 mei 2011 en sociale lasten) per 01-01-2011. Het huidige arbeidsvoorwaarden-akkoord loopt tot 01-06-2011.
- Voor de verwachte stijging volgens het Centraal Plan Bureau (CPB) van april 2011 zijn er geen stelposten in de begroting opgenomen.*
- Voor een jaarlijkse stijging van de salarissen door incidentele loonsverhoging is er een stelpost gevormd van 0,5% van de loonsom op grond van ervaringsgegevens.

De inkomsten en uitgaven na het begrotingsjaar (2013 en volgende jaren) zijn aan beide zijden niet verhoogd met een geschatte jaarlijkse stijging en jaarlijkse compensatie voor loon- en prijsstijging*.

* In de najaarsnota 2011 hopen wij u een transparante systematiek voor indexering vanaf 2013 aan u voor te stellen. In de meicirculaire heeft het ministerie van BZK aangegeven dat het meerjarige nominale accres wel is waar positief zijn, maar niet de prijsontwikkeling volgen die het CPB aangeeft. Dat betekent een verkapte bezuiniging als de provinciale lasten wel de prijsontwikkeling van de markt volgen. Daarnaast geeft het CPB de laatste twee jaren geen actuele prognose voor het nieuwe begrotingsjaar in december. Voor de verwerking van de uitgangspunten voor het opstellen van de nieuwe begroting komt dat te laat.

3. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

3.1 Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan oud-leden van Gedeputeerde Staten en hun echtgenotes en kinderen, is geen voorziening aangelegd. Het Besluit Begroting en Verantwoording geeft aan, dat voor arbeidskosten met een vergelijkbaar volume geen voorziening dient te worden aangelegd. Er zijn in IPO verband besprekingen om deze pensioenverplichtingen onder te brengen bij het ABP. Nu zijn de jaarlijkse lasten meerjarig in de exploitatie opgenomen. Wij gaan er alsnog vanuit dat de eenmalige afkoopsom gedekt kan worden uit de vrijval van de jaarlijkse lasten uit de exploitatie. Conform de voorjaarsnota is de salaris vrijval door van vijf gedeputeerden over te gaan naar vier toegevoegd aan de post stelpost wachtgeld in afwachting van loopbaan vervolg van twee oud-gedeputeerden uit het vorige college.

In de (meerjaren)begroting zijn navolgende posten opgenomen:

Wachtgeldverplichtingen en pensioenuitkering		(bedragen x € 1.000)
Voormalig personeel		€ 400
Vakantiegelden		€ 2.500

Voor verplichtingen met een niet-jaarlijks gelijk volume zoals de wachtgeldverplichtingen aan voormalig personeel van de PSD is een voorziening opgenomen. De verplichtingen aan deelnemers aan de 57+ regeling zijn opgenomen in de meerjarenraming.

3.2 Garantieverplichtingen

Bij de jaarlijkse risico-inventarisatie worden de garantieverplichtingen en gewaarborgde geldleningen aan deelnemingen en overigen meegenomen. Zoals in de 4.2 paragraaf Weerstandsvermogen aangegeven leiden ze niet tot risico's van materiële omvang door indekking van risico's en provinciale (in)directe bestuurlijke invloed bij betrokken bedrijven en instellingen.

In paragraaf 5.4 punt 6 is als uitgangspunt van financieel beleid aangegeven: 'In verband met beperking langdurige risico's worden geen nieuwe garanties en geldleningen verstrekt'.

Van de gewaarborgde geldleningen met omvang van € 11,5 miljoen uit de jaarrekening 2010 is de geprognostiseerde stand per eind 2015 ongeveer € 8 miljoen. Van de overige posten van 'niet uit de balans blijvende verplichtingen uit de jaarrekening 2010' zijn er geen meer over eind 2015, als alles volgens planning verloopt.

Per eind 2015 zijn er nog garantstellingen bij twee deelnemingen Zeeland Seaports NV en PPS Perkpolder beheer BV. Deze zijn toegelicht in de paragraaf verbonden partijen (4.6).

Garantieverplichtingen mogelijke asbestclaims.

De Provincie neemt de geclaimde en door blootstelling aan asbest veroorzaakte schade die is ontstaan ten tijde van het werken aan boord van de schepen van de PSD, al of niet via haar verzekeraar, voor haar rekening en beroept zich niet op verjaring van de termijn van schadevordering.

Tevens heeft het College van Gedeputeerde Staten meegedeeld dat het personeel in voorkomende gevallen zal worden verwezen naar het ter zake deskundige Instituut Asbestslachtoffers (IAS).

Gedurende hun actieve dienst bij de PSD zijn diverse medewerkers tot 1985 blootgesteld aan asbest in de schepen. De Provincie is door een aantal voormalige medewerkers of hun familieleden aansprakelijk gesteld voor de gevolgen van de aanwezigheid van asbest aan boord van de schepen van de PSD. In de meeste gevallen gaat het om een formele aansprakelijkstelling en is onzeker in hoeverre schade zal intreden. Tot op heden zijn een aantal claims gehonoreerd en uitgekeerd door de verzekering.

4. Investerings

De investeringen van de Provincie die geactiveerd worden beperken zich tot materiële vaste activa met economisch nut, omdat dit volgens BBV zo verplicht is, en financiële vaste activa.

Wanneer geïnvesteerd wordt in materiële vaste activa met economisch nut, wordt indien mogelijk direct een bestemmingsreserve gevormd voor de toekomstige afschrijvingslasten, zodat ook hier geen sprake is van langdurig beslag op middelen.

Investerings in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen komen sinds 2006 direct ten laste van de exploitatie als uitgaven, zodat geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. Per 2007 zijn alle activa met maatschappelijk nut volledig afgeschreven. Het gedetailleerde meerjarig actieprogramma Provinciaal Verkeer en Vervoer Plan (PVVP) wordt door ons college jaarlijks vooraf vastgesteld en ter informatie aan uw staten overlegd en is integraal in de begroting verwerkt (zie bijlage 6.1.1 Toelichting staat van activa).

De financiële vaste activa bevat de geactiveerde aandelen kapitalen in deelnemingen en verstrekte langlopende leningen.

Met de vaststelling van de nota grondbeleid door Provinciale Staten worden de investeringen in vlottende activa hier ook aangegeven inclusief grondexploitaties Perkpolder en Waterdunen.

Voor de financiering wordt bij de investeringsberekening ten tijde van de besluitvorming uitgegaan van de actuele rente van (meerjarige) leningen op de kapitaalmarkt eventueel verhoogd met een risico opslag, maar in exploitatie vindt geen interne rente toerekening plaats. (zie 4.4 paragraaf financiering)

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 6.1 Staat van activa.

5. Financiering

Voor de uitvoering van de provinciale taken zijn er in de loop van 2012 niet meer voldoende liquide middelen aanwezig. Dit wordt met name veroorzaakt door de investering in de bouw van de Sluiskiltunnel, waar de provinciale bijdrage € 114 miljoen is op het totaal van € 296 miljoen en waarover ook cumulatief de rentelasten opgebracht moeten worden uit het dividend Westerscheldetunnel (WST). De rente over de middelen die hiervoor aangetrokken worden, worden ten laste gebracht van het project KKS/WST. Hierdoor zijn deze rentelasten exploitatie neutraal. Volgens die projectplanning op basis van het huidige beleid komen de geïnvesteerde liquidemiddelen weer terug naar de Provincie vanuit het dividend van WST voor de overdracht van de WST aan het Rijk.

In de staat 8.3 ziet u in de totaal regel de afname aan de passiva zijde bij reserves, voorzieningen en overlopende passiva van ruim € 295 miljoen per jaarrekening 2010 afneemt naar ruim € 15 miljoen eind 2015. Aan de activa zijde zijn er niet voldoende liquide middelen om dat op te vangen.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf financiering (4.4 bijlage 1).

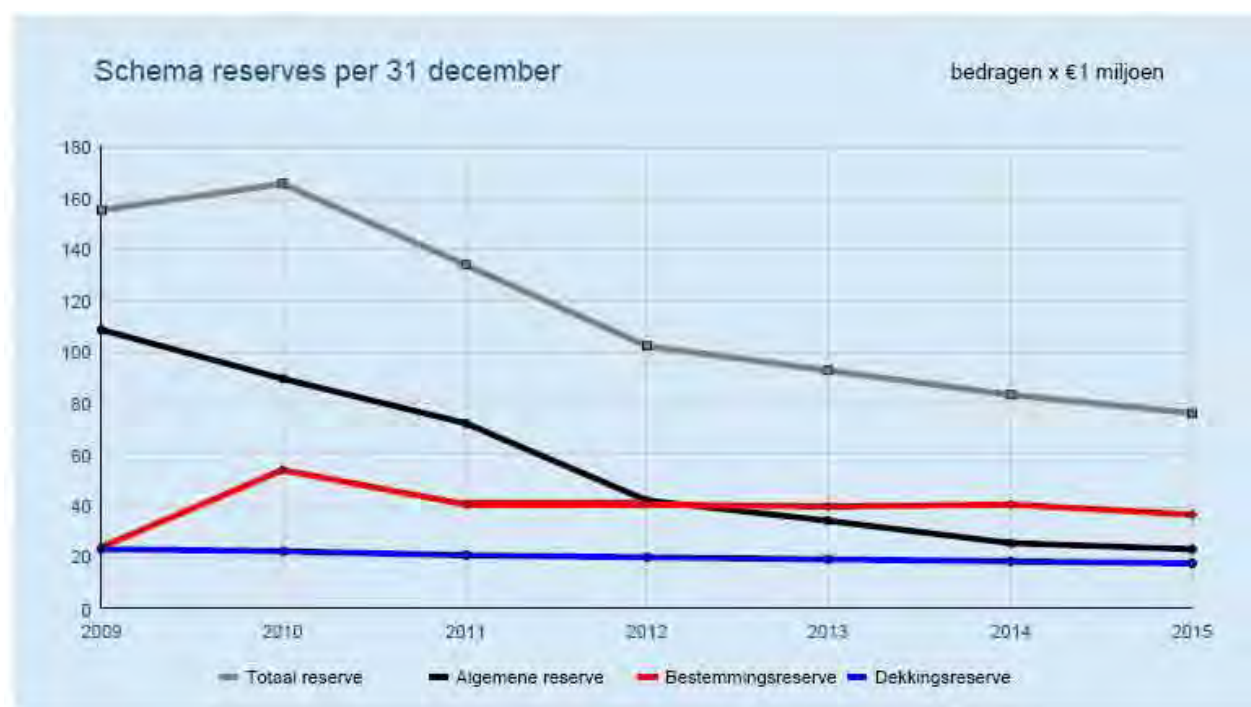
6. Stand van de reserves

De reserves vormen het eigen vermogen. Voor besteding van de reserves is een besluit van Provinciale Staten noodzakelijk.

In 6.3 de staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva is het verloop weergegeven. In 6.3.1 de 'toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva' wordt het verloop van het eigen vermogen (lees; de reserves) uiteengezet. Hieruit blijkt dat het eigen vermogen in de reserves ruim voldoende is om de omvang van de financiële risico's in eerste instantie mee op te vangen. De bestemmingsreserve tunnel Sluiskil wordt volledig aangevuld na 2015 uit dividend van de Westerscheldetunnel tot de Sluiskiltunnel is afbetaald. De omvang van de 'vrij aanwendbare' algemene reserve is de laatste jaren sterk afgenomen in verband met besluit om de algemene reserve in te zetten voor het opvangen van de incidentele kortingen voor de jaren 2008 tot en met 2011 en het opvangen van de overgangsjaren om te komen tot de structurele kortingen op het provinciefonds vanaf 2011. Het college beleid in *Stuwende Kracht* is om een minimale vrij besteedbare algemene reserve positie aan te houden van € 25 miljoen.

Conform de voorjaarsnota wordt er in 2011 incidenteel extra dividend uitgekeerd door DELTA wat in de vierde begrotingswijziging 2011 nog geraamd wordt. Hiermee komen de totale reserves en de algemene reserve € 12,5 miljoen hoger uit. De vrij besteedbare algemene reserve positie komt uit op € 35 miljoen.

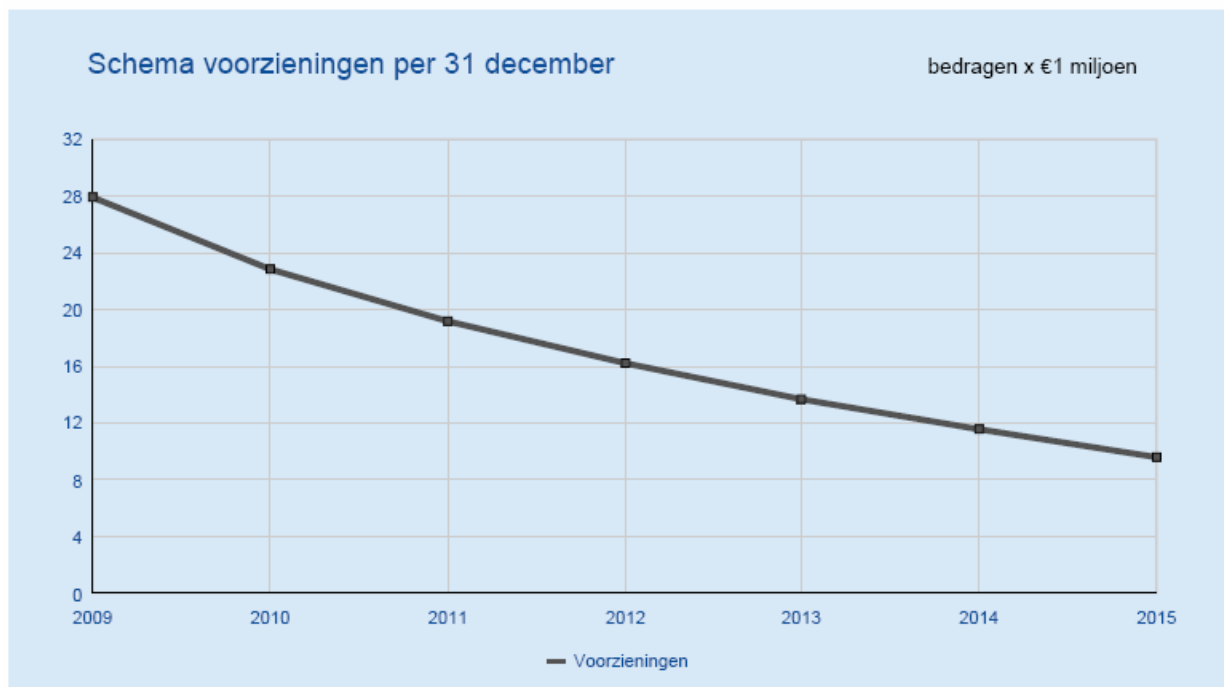
De conclusie in de paragraaf Weerstandsvermogen (4.2) is, 'dat het weerstandsvermogen van de provincie voor de meerjaren begroting 2012 voldoende is. Hierbij dient ook opgemerkt te worden dat de Provincie de buffer stille reserves niet heeft berekend. Stille reserves zitten bijvoorbeeld in gebouwen, gronden en deelnemingen.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 6.3 *Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva*. Zoals aangegeven is in 6.3.1. wordt de incidentele dividend uitkering van DELTA van € 12,5 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve in 2011 conform de voorjaarsnota 2011.

7. Stand en het verloop van voorzieningen

De voorzieningen vormen een onderdeel van het vreemde vermogen, waarvoor de besteding volledig is vastgelegd. De bestedingsverplichtingen zijn actueel geraamd per voorziening in de komende jaren.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage *6.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva*.

8. Nieuw beleid en bestaand beleid

In overleg met de toezichthouder wordt het nieuwe beleid aangegeven in het overzicht financiële prioriteiten (1.2) in deze begroting. Dit wordt later aangevuld met de toegekende prioriteiten, vastgelegd in de najaarsnota. De najaarsnota wordt gelijktijdig met de begroting vastgesteld door Provinciale Staten. De ramingen worden in de eerste begrotingswijziging op deze begroting geboekt.

Bijlagen

Begroting 2012

6.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Oorspronkelijk investering per 1-1-2010	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per 01-01-2010
materiële vaste activa economisch nut				
gronden en terreinen				
00004	herinrichting abdijplein	677	30 jr	248
bedrijfsgebouwen				
00008	pand achter de houttuinen 8	1.650	30 jr	1.045
00034	vervangende nieuwbouw groene woud	3.334	30 jr	2.889
00036	gistpoortgebouw	3.053	30 jr	2.852
00037	verbouwing zeeuws museum	5.977	30 jr	5.402
00038	verbouwing pand schuytvlot	3.598	30 jr	3.598
00043	fast ferry opslaggebouw	38	30 jr	38
00048	wegsteunpunt mauritsfort	1.235	30 jr	1.045
00056	investering e-dienstverl ecm 2011			
00057	investering e-dienstverlening crm			
00059	sluiskiltunnel			
grond- weg- en waterbouwkundige werken				
00001	aanlandingsinrichtingen	4.401	30 jr	3.653
00002	infrastructurale voorzien fast ferry	2.766	30 jr	2.299
vervoermiddelen				
00018	swath boten	26.575	30 jr	21.530
machines apparaten installaties				
00014	nieuwe telefooncentrale	475	10 jr	427
00049	duurzaam archiveren	716	5 jr	573
totaal materiële vaste activa economisch nut		54.495		45.600
materiële vaste activa maatschappelijk nut				
grond-weg en waterbouwkundige werken mn				
00041	n62 sloeweg-tractaatweg		30 jr	
totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut				
financiële vaste activa				
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen				
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel	123.444		117.280
00020	aandelenkapitaal delta nv	568		568
00046	aandelenkap. economische impuls zld	103		103
00050	aandelenkapitaal bv kks	1.000		1.000
00051	perkpolder beheer bv	5		5
00052	perkpolder beheer cv	19		19
overige langlopende leningen				
00023	geldleningen zws studiefonds			18
00025	hypothecaire geldleningen			25
00027	leningen werkgelegenheidsfonds			44
00031	risicodekking lening werkgeelh.fonds			-44
00044	duurzaamheidlening woningverbetering			
overige uitzettingen > 1 jaar				
10016	fortis 241878918 belegging	36.428		22.039
totaal financiële vaste activa		161.568		141.059
totaal vaste activa		216.063		186.658
vlottende activa				
voorraden				
00055	grondexpl waterdunen rode zone	122		122
00387	voorziening grond waterdunen rode z.	-122		-122
00053	grondexpl perkpolder rode zone	5.951		5.951
00035	grondbank zeeland	5.370		5.370
00040	grond duurzaam veilig			
00047	grond ilg			
totaal vlottende activa		11.321		11.321
totaal generaal		227.384		197.980

(bedragen x €1000)

Mutaties 2010	Afschrijving of aflossing in 2010	Boekwaarde per 31-12-2010	Mutaties 2011	Afschrijving of aflossing in 2011	Boekwaarde per 31-12-2011
0	0	0	0	0	0
	22	225		22	202
	55	990		55	935
	111	2.778		111	2.666
	102	2.750		102	2.649
	200	5.202		200	5.002
696	143	4.151		143	4.008
-38					0
	95	950		95	855
367		367	590	74	883
			275		275
			16.473		16.473
	152	3.501		152	3.349
	92	2.207		92	2.115
	897	20.633		897	19.736
	48	380		48	332
	143	429		143	286
1.026	2.061	44.565	17.337	2.134	59.768
0	0	0	0	0	0
					0
					0
7.977		125.257			125.257
		568			568
		103			103
		1.000			1.000
		5			5
		19			19
	2	16		2	14
	4	21		4	17
		44			44
		-44			-44
			1.000		1.000
-3.779		18.259		3.440	14.820
4.198	6	145.250	1.000	3.446	142.804
5.223	2.067	189.815	18.337	5.580	202.572
110		233	1.733		1.965
122					
449		6.400	-6.399		
1.955		7.325	175		7.500
2.637		13.958	-4.492		9.465
7.738	1.945	203.773	13.845	5.580	212.037

Vervolg 6.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2012	Afschrijving of aflossing in 2012	Boekwaarde per 31-12-2012
materiële vaste activa economisch nut				
	gronden en terreinen			
00004	herinrichting abdijplein		22	180
	bedrijfsgebouwen			
00008	pand achter de houttuinen 8		55	880
00034	vervangende nieuwbouw groene woud		111	2.555
00036	gistpoortgebouw		102	2.547
00037	verbouwing zeeuws museum		200	4.802
00038	verbouwing pand schuytvlot		143	3.865
00043	fast ferry opslaggebouw			
00048	wegsteunpunt mauritsfort		95	760
00056	investering e-dienstverl ecm 2011		191	692
00057	investering e-dienstverlening crm		55	220
00059	sluiskiltunnel	34.416		50.889
	grond- weg- en waterbouwkundige werken			
00001	aanlandingsinrichtingen		152	3.197
00002	infrastructurale voorzien fast ferry		92	2.023
	vervoermiddelen			
00018	swath boten		897	18.839
	machines apparaten installaties			
00014	nieuwe telefooncentrale		48	285
00049	duurzaam archiveren		143	143
Totaal materiële vaste activa economisch nut		34.416	2.307	91.877
materiële vaste activa maatschappelijk nut				
	grond-weg en waterbouwkundige werken mn			
00041	n62 sloeweg-tractaatweg			
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut				
financiële vaste activa				
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen			
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel			125.257
00020	aandelenkapitaal delta nv			568
00046	aandelenkap. economische impuls zld			103
00050	aandelenkapitaal bv kks			1.000
00051	perkpolder beheer bv			5
00052	perkpolder beheer cv			19
	overige langlopende leningen			
00023	geldleningen zws studiefonds		2	12
00025	hypothecaire geldleningen		4	13
00027	leningen werkgelegenheidsfonds			44
00031	risicodekking lening werkgeelh.fonds			-44
00044	duurzaamheidlening woningverbetering	1.000	50	1.950
	overige uitzettingen > 1 jaar			
10016	fortis 241878918 belegging		2.822	11.998
Totaal financiële vaste activa		1.000	2.878	140.925
totaal vaste activa		35.416	5.185	232.803
vlottende activa				
	voorraden			
00055	grondexpl waterdunen rode zone	3.762		5.727
00387	voorziening grond waterdunen rode z.			
00053	grondexpl perkpolder rode zone			
00035	grondbank zeeland			7.500
00040	grond duurzaam veilig			
00047	grond ilg			
totaal vlottende activa		3.762		13.228
totaal algemeen		39.178	5.185	246.030

bedragen x €1000)

Mutaties 2013	Afschrijving of aflossing in 2013	Boekwaarde per 31-12-2013	Mutaties 2014	Afschrijving of aflossing in 2014	Boekwaarde per 31-12-2014
0	0	0	0	0	0
	22	158		22	135
	55	825		55	770
	111	2.444		111	2.333
	102	2.445		102	2.343
	200	4.602		200	4.402
	143	3.722		143	3.579
	95	665		95	570
	191	501		191	309
	55	165		55	110
38.988		89.877	15.419		105.296
	152	3.044		152	2.892
	92	1.930		92	1.838
	897	17.942		897	17.045
	48	237		48	190
	143				
38.988	2.307	128.559	15.419	2.164	141.814
0	0	0	0	0	0
		125.257			125.257
		568			568
		103			103
		1.000			1.000
		5			5
		19			19
	2	9		2	7
	5	8		5	3
		44			44
		-44			-44
1.000	100	2.850		150	2.700
	2.375	9.623		1.951	7.672
1.000	2.482	139.443		2.108	137.335
39.988	4.789	268.002	15.419	4.272	279.149
1.996		7.723	-7.723		
		7.500			7.500
1.996		15.223	-7.723		7.500
41.984	4.789	283.225	7.696	4.272	286.649

Vervolg 6.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2015	Afschrijving of aflossing in 2015	Boekwaarde per 31-12-2015
materiële vaste activa economisch nut				
	gronden en terreinen			
00004	herinrichting abdijplein		22	112
	bedrijfsgebouwen			
00008	pand achter de houttuinen 8		55	715
00034	vervangende nieuwbouw groene woud		111	2.222
00036	gistpoortgebouw		102	2.241
00037	verbouwing zeeuws museum		200	4.202
00038	verbouwing pand schuytvlot		143	3.435
00043	fast ferry opslaggebouw			
00048	wegsteunpunt mauritsfort		95	475
00056	investering e-dienstverl ecm 2011		191	118
00057	investering e-dienstverlening crm		55	55
00059	sluiskiltunnel		5.542	99.754
	grond- weg- en waterbouwkundige werken			
00001	aanlandingsinrichtingen		152	2.740
00002	infrastructurale voorzien fast ferry		92	1.746
	vervoermiddelen			
00018	swath boten		897	16.148
	machines apparaten installaties			
00014	nieuwe telefooncentrale		48	142
00049	duurzaam archiveren			
Totaal materiële vaste activa economisch nut			7.706	134.108
materiële vaste activa maatschappelijk nut				
	grond-weg en waterbouwkundige werken mn			
00041	n62 sloeweg-tractaatweg			
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut				
financiële vaste activa				
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen			
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel			125.257
00020	aandelenkapitaal delta nv			568
00046	aandelenkap. economische impuls zld			103
00050	aandelenkapitaal bv kks			1.000
00051	perkpolder beheer bv			5
00052	perkpolder beheer cv			19
	overige langlopende leningen			
00023	geldleningen zws studiefonds		2	5
00025	hypothecaire geldleningen		3	
00027	leningen werkgelegenheidsfonds			44
00031	risicodekking lening werkgeelh.fonds			-44
00044	duurzaamheidlening woningverbetering		150	2.550
	overige uitzettingen > 1 jaar			
10016	fortis 241878918 belegging		1.780	5.892
Totaal financiële vaste activa			1.935	135.400
totaal vaste activa			9.641	269.507
vlottende activa				
	voorraden			
00055	grondexpl waterdunen rode zone			
00387	voorziening grond waterdunen rode z.			
00053	grondexpl perkpolder rode zone			
00035	grondbank zeeland			7.500
00040	grond duurzaam veilig			
00047	grond ilg			
totaal vlottende activa				7.500
totaal generaal			9.641	277.008

6.1.1 Toelichting staat van activa

Toelichting

Activiteiten 00001, 00002, 00018, 00034, 00036, 00037, 00038, 00048, 00049:

Voor de kapitaallasten van deze activa is een dekkingsreserve gevormd.

Activiteit 00019 Aandelenkapitaal NV Westerscheldetunnel:

De mutaties in 2009 en 2010 betreffen de overname van de aandelen van het Rijk.

Activiteit 00037 Verbouwing Zeeuws Museum:

Een bedrag van € 742.045 is uitgegeven voor 31-12-2005. Dit is voor de inwerkingtreding van het BBV en is om die reden niet geactiveerd.

Activiteit 00041 N62 Sloeweg-Tractaatweg:

In de begroting is deze investering in het materiële vaste actief met maatschappelijk nut opgenomen als overlopende passiva in verband met de rijksbijdrage.

Activiteit 00043 Fast Ferry Opslaggebouw:

In de jaarrekening 2010 zijn conform de financiële verordening de uitgaven niet als investering geactiveerd, omdat het totale investeringsbedrag van € 211.000 onder de grens bleef van € 250.000. Ook de gevormde dekkingsreserve is opgeheven en het saldo is vrijgefallen in het rekeningresultaat 2010.

Activiteit 00055 en 00053 Grondexploitatie Waterdunen en Perkpolder rode zone:

Aan het eind van de grondexploitatieprojecten wordt de activa overgedragen aan de eindgebruikers conform de verkoopovereenkomsten. Na levering van een project aan de eindgebruiker is de stand op de balans weer € 0 voor dat project.

Activiteit 00059 Sluiskiltunnel

De investeringen in de Sluiskiltunnel zijn tot en met 2010 direct ten laste gebracht van de Exploitatie (€ 7 miljoen). Van 2011 tot en met 2015 worden de investeringen (€ 105 miljoen) opgenomen op de balans. Van 2015 tot en met 2033 wordt jaarlijks een bedrag van € 5,5 miljoen afgeschreven ten laste van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel, zodat geen meerjarig beslag gelegd wordt op de middelen in de meerjarenraming.

Algemeen

- 1) Er vindt vanaf 1 januari 2009 geen interne renteberekening plaats conform de financiële verordening. Indien er sprake is van een uitzondering op deze richtlijn (bijvoorbeeld grond rode zone), is deze interne rente terug te vinden op de betreffende exploitatiepost.
- 2) Investerings in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen, komen sinds 2006 direct ten laste van de exploitatie als uitgaven, zodat geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. Uitzondering hierop is de investering in de Sluiskiltunnel.

In het meerjarig actieplan MIZ wordt voor gemiddeld € 10 miljoen per jaar geïnvesteerd in provinciale (water)wegen tijdens de jaren uit de meerjarenbegroting. Aanvullend zijn er 2 projecten waarin wordt geïnvesteerd:

- 1) Voor de periode 2009 t/m 2015 wordt € 296 miljoen geïnvesteerd in Kanaal Kruising Sluiskil (KKS). Het provinciale deel van de investering wordt van 2011 tot en met 2015 opgenomen op de balans (zie 00059). In de exploitatie lopen de bijdragen derden via OP-KKS Rijk (00372) en OP-KKS regionale bijdrage (00395) (zie ook 6.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva).
- 2) Voor de periode 2007 t/m 2015 wordt € 104 miljoen geïnvesteerd in N62 Sloeweg-Tractaatweg. Dit loopt in de exploitatie via OP-N62 (00373) (zie ook 6.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva).

- 3) Op enkele investeringen van voor het inwerking treden van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een bijdrage van derden ontvangen. Deze bijdragen zijn direct in mindering gebracht, waarna de afschrijving berekend is over het netto investeringsbedrag.
- 4) Financiële vaste activa; kapitaal verstrekkingen aan deelnemingen:
Bij deelnemingen die niet in deze staat zijn opgenomen, zijn de aandelen in het verleden voor het inwerking treden van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) volledig gedekt uit de exploitatie, zoals onder andere de Nederlandse Waterschapsbank NV en het Zeeuws Participatiefonds B.V. De marktwaarde van de deelnemingen is hoger dan de boekwaarde. Boekwaarde is op basis van de verkrijgingprijs.

6.2 Staat van verloop investeringskredieten

(bedragen x 1000)

Activiteit code	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven tm 2009	Restant krediet per 31-12-2009	Uitgaven 2010	Restant krediet per 31-12-2010	Uitgaven 2011
materiële vaste activa economisch nut							
	bedrijfsgebouwen						
00036	gistpoortgebouw	3.053	3.053				
00038	verbouwing pand schuytvlot	4.295	3.598	696	696		
00043	fast ferry opslaggebouw	0	38	-38	-38		
00056	investering e-dienstverl ecm 2011	957		957	367	590	590
00057	investering e-dienstverlening crm	275		275		275	275
00059	sluiskiltunnel	105.296		105.296		105.296	16.473
totaal materiële vaste activa economisch nut		113.875	6.689	107.187	1.026	106.161	17.337
financiële vaste activa							
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen						
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel	131.421	123.444	7.977	7.977		
00044	duurzaamheidlening woningverbetering	3.000		3.000		3.000	1.000
totaal financiële vaste activa		134.421	123.444	10.977	7.977	3.000	1.000
vlottende activa							
	voorraden						
00035	grondbank zeeland	13.000	5.370	7.630	1.955	5.675	175
00053	grondexpl perkpolder rode zone	0	5.951	-5.950	449	-6.399	-6.399
00055	grondexpl waterdunen rode zone	-0	122	-122	110	-233	1.733
totaal vlottende activa		13.000	11.443	1.557	2.514	-957	-4.492
Totaal generaal		261.297	141.576	119.721	11.517	108.203	13.845

[illegible]

6.2.1 Toelichting staat van verloop investeringskredieten

Toelichting

Activiteit 00036 Gistpoortgebouw:

De eindafrekening heeft plaatsgevonden in 2009.

Activiteit 00038 Verbouwing pand Schuytvlot:

De eindafrekening heeft plaatsgevonden in 2010.

Activiteit 00019 Aandelenkapitaal NV Westerscheldetunnel:

De mutaties in 2009 en 2010 betreffen de overname van de aandelen van het Rijk.

Activiteit 00035 Grondbank Zeeland:

Provinciale Staten hebben het plafond van het meerjarig krediet voor 2009 – 2018 vastgesteld op € 13 miljoen. In deze staat is het verloop van de door uit het college geplande aan- en verkopen van de ruilgrond opgenomen.

Activiteit 00055 en 00053 Grondexploitatie Waterdunen en Perkpolder rode zone:

Aan het eind van de grondexploitatieprojecten wordt de activa overgedragen aan de eindgebruikers conform de verkoopovereenkomsten. Na levering van een project aan de eindgebruiker is de stand op de balans weer € 0 voor dat project.

Activiteit 00059 Sluiskiltunnel

De investeringen in de Sluiskiltunnel (€ 7 miljoen) zijn tot en met 2010 direct ten laste gebracht van de Exploitatie. Vanaf 2011 t/m 2015 worden de investeringen (€ 105 miljoen) opgenomen op de balans. Vanaf 2015 tot en met 2033 wordt jaarlijks een bedrag van € 5,5 miljoen afgeschreven ten laste van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel zodat geen meerjarig beslag gelegd wordt op de middelen in de meerjarenraming.

6.3 Staat van reserves,voorzieningen en overlopende passiva

Totaal algemeen		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
A Algemene reserve	Begin	-108.545	-89.259	-72.510	-41.945	-33.940	-25.428
	Af	49.349	35.896	31.772	20.845	14.553	5.346
	Bij	-30.062	-19.147	-1.207	-12.840	-6.041	-2.946
	Eind	-89.259	-72.510	-41.945	-33.940	-25.428	-23.028
B Bestemmingsreserve	Begin	-23.874	-54.221	-40.332	-40.152	-39.995	-40.172
	Af	3.222	14.323	3.501	4.323	5.383	12.710
	Bij	-33.569	-434	-3.322	-4.165	-5.560	-8.941
	Eind	-54.221	-40.332	-40.152	-39.995	-40.172	-36.403
C Dekkingsreserve	Begin	-23.019	-21.970	-20.932	-19.894	-18.856	-17.961
	Af	1.288	1.038	1.038	1.038	895	895
	Bij	-239	0	0	0	0	0
	Eind	-21.970	-20.932	-19.894	-18.856	-17.961	-17.066
D Voorzieningen	Begin	-27.982	-22.907	-19.181	-16.247	-13.627	-11.496
	Af	7.303	5.742	3.809	3.365	2.767	2.514
	Bij	-2.228	-2.016	-874	-745	-636	-540
	Eind	-22.907	-19.181	-16.247	-13.627	-11.496	-9.523
E Overlopende passiva	Begin	-77.268	-107.546	-97.418	-97.834	-59.509	-19.133
	Af	112.239	135.429	183.947	181.731	167.293	91.814
	Bij	-142.517	-125.300	-184.363	-143.406	-126.918	-82.367
	Eind	-107.546	-97.418	-97.834	-59.509	-19.133	-9.687

A. Algemene reserve		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00100 algemene reserve	Begin	-103.698	-88.123	-72.510	-41.945	-33.940	-25.428
	Af	44.501	34.760	31.772	20.845	14.553	5.346
	Bij	-28.926	-19.147	-1.207	-12.840	-6.041	-2.946
	Eind	-88.123	-72.510	-41.945	-33.940	-25.428	-23.028
00110 alg reserve resultaat na bestemming	Begin	-4.847	-1.136	0	0	0	0
	Af	4.847	1.136	0	0	0	0
	Bij	-1.136	0	0	0	0	0
	Eind	-1.136	0	0	0	0	0

B. Bestemmingsreserve		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00200 bestemmingsreserve sluiskiltunnel	Begin	-23.874	-54.221	-40.332	-40.152	-39.995	-40.172
	Af	3.222	14.323	3.501	4.323	5.383	12.710
	Bij	-33.569	-434	-3.322	-4.165	-5.560	-8.941
	Eind	-54.221	-40.332	-40.152	-39.995	-40.172	-36.403

C. Dekkingsreserve		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00201 dekk res vervangende nieuwb Gr Woud	Begin	-2.889	-2.777	-2.666	-2.555	-2.444	-2.333
	Af	111	111	111	111	111	111
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-2.777	-2.666	-2.555	-2.444	-2.333	-2.222
00207 dekk res verbouwing zeeuws museum	Begin	-5.402	-5.203	-5.004	-4.804	-4.605	-4.405
	Af	199	199	199	199	199	199

C. Dekkingsreserve		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-5.203	-5.004	-4.804	-4.605	-4.405	-4.206
00208 dekk res Gistpoortgebouw	Begin	-2.852	-2.750	-2.649	-2.547	-2.445	-2.343
	Af	102	102	102	102	102	102
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-2.750	-2.649	-2.547	-2.445	-2.343	-2.241
00210 dekk res verbouwing pand Schuytvlot	Begin	-4.295	-4.152	-4.009	-3.865	-3.722	-3.579
	Af	143	143	143	143	143	143
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-4.152	-4.009	-3.865	-3.722	-3.579	-3.436
00211 dekk res wegsteunpunt Mauritsfort	Begin	-1.045	-950	-855	-760	-665	-570
	Af	95	95	95	95	95	95
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-950	-855	-760	-665	-570	-475
00212 dekk res duurzaam archiveren	Begin	-573	-430	-287	-144	-1	-1
	Af	143	143	143	143	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-430	-287	-144	-1	-1	-1
00213 dekk res ff opslaggebouw	Begin	-250	0	0	0	0	0
	Af	250	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00214 dekk res ff aanlandingavoorz.	Begin	-3.506	-3.501	-3.349	-3.197	-3.044	-2.892
	Af	152	152	152	152	152	152
	Bij	-147	0	0	0	0	0
	Eind	-3.501	-3.349	-3.197	-3.044	-2.892	-2.740
00215 dekk res ff gebouwen en terr.	Begin	-2.207	-2.207	-2.115	-2.022	-1.930	-1.838
	Af	92	92	92	92	92	92
	Bij	-92	0	0	0	0	0
	Eind	-2.207	-2.115	-2.022	-1.930	-1.838	-1.745

Totaal reserves		(bedragen x € 1.000)					
	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Begin	-155.438	-165.449	-133.773	-101.991	-92.791	-83.561
	Af	53.859	51.257	36.311	26.205	20.831	18.951
	Bij	-63.870	-19.581	-4.529	-17.005	-11.601	-11.887
	Eind	-165.449	-133.773	-101.991	-92.791	-83.561	-76.498

D. Voorzieningen		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00300 voorziening waterbeheer	Begin	-650	-733	-638	-542	-480	-445
	Af	155	266	266	233	205	160
	Bij	-238	-170	-170	-170	-170	-170
	Eind	-733	-638	-542	-480	-445	-455
00308 voorziening wachtgelden psd	Begin	-26.716	-20.549	-16.512	-13.673	-11.115	-9.020
	Af	7.141	4.867	3.543	3.132	2.562	2.354
	Bij	-974	-830	-704	-575	-466	-370
	Eind	-20.549	-16.512	-13.673	-11.115	-9.020	-7.036
00314 voorziening nme: natuurcomp braakman	Begin	-617	-609	0	0	0	0
	Af	7	609	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-609	0	0	0	0	0

D. Voorzieningen (bedragen x € 1.000)							
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00396 Voorziening schade Landinricht.Walch	Begin	0	-1.016	-2.032	-2.032	-2.032	-2.032
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	-1.016	-1.016	0	0	0	0
	Eind	-1.016	-2.032	-2.032	-2.032	-2.032	-2.032

Totaal voorzieningen (bedragen x € 1.000)							
	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Begin	-27.982	-22.907	-19.181	-16.247	-13.627	-11.496
	Af	7.303	5.742	3.809	3.365	2.767	2.514
	Bij	-2.228	-2.016	-874	-745	-636	-540
	Eind	-22.907	-19.181	-16.247	-13.627	-11.496	-9.523

E. Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)							
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00301 OP bodemsanering	Begin	-2.618	-2.174	0	0	0	0
	Af	2.615	2.506	0	0	0	0
	Bij	-2.172	-331	0	0	0	0
	Eind	-2.174	0	0	0	0	0
00303 OP stads- en dorpsvernieuw	Begin	-2.416	-1.136	-353	0	0	0
	Af	1.281	783	353	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-1.136	-353	0	0	0	0
00307 OP jeugdzorg	Begin	-920	-1.106	-734	-750	-770	-793
	Af	29.237	29.827	29.441	29.441	29.441	29.441
	Bij	-29.423	-29.455	-29.458	-29.461	-29.464	-29.467
	Eind	-1.106	-734	-750	-770	-793	-819
00313 OP nme: natuurcomp w scheld	Begin	-6.727	-3.778	-2.365	-1.085	-510	0
	Af	4.166	2.898	1.314	600	520	0
	Bij	-1.217	-1.485	-35	-25	-10	0
	Eind	-3.778	-2.365	-1.085	-510	0	0
00316 OP isv 2	Begin	-404	-536	-372	0	0	0
	Af	607	164	372	0	0	0
	Bij	-738	0	0	0	0	0
	Eind	-536	-372	0	0	0	0
00327 OP BDU brede doeluitering	Begin	-19.184	-13.757	-11.053	-5.699	-3.878	-4.926
	Af	33.431	30.213	32.238	28.306	25.122	25.448
	Bij	-28.004	-27.510	-26.884	-26.486	-26.170	-26.142
	Eind	-13.757	-11.053	-5.699	-3.878	-4.926	-5.620
00335 OP geluidsbelastingskaart	Begin	-93	0	0	0	0	0
	Af	93	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00337 OP implem OV-chipkaart	Begin	-5.027	-3.621	-2.900	-1.920	-1.361	-789
	Af	1.456	757	786	357	357	0
	Bij	-50	-36	194	202	215	234
	Eind	-3.621	-2.900	-1.920	-1.361	-789	-555
00340 OP life project	Begin	-438	-427	0	0	0	0
	Af	11	734	0	0	0	0
	Bij	0	-307	0	0	0	0
	Eind	-427	0	0	0	0	0
00341 OP externe veiligheid	Begin	-282	0	0	0	0	0
	Af	1.119	0	0	0	0	0
	Bij	-837	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00342 OP ILG	Begin	-25.004	-36.317	-59.386	-38.630	-20.037	-8.787

E. Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Af	24.795	12.190	55.199	52.461	25.965	1.705
	Bij	-36.109	-35.259	-34.443	-33.867	-14.715	0
	Eind	-36.317	-59.386	-38.630	-20.037	-8.787	-7.082
00344 OP duurz veilig verkeer w zws-vl	Begin	-52	-12	0	0	0	0
	Af	41	52	0	0	0	0
	Bij	0	-40	0	0	0	0
	Eind	-12	0	0	0	0	0
00349 OP besluit locatiegebonden subs	Begin	-343	-957	0	0	0	0
	Af	0	957	0	0	0	0
	Bij	-613	0	0	0	0	0
	Eind	-957	0	0	0	0	0
00351 OP natuurbeschermingswet	Begin	-93	-1	0	0	0	0
	Af	227	71	10	0	0	0
	Bij	-135	-70	-10	0	0	0
	Eind	-1	0	0	0	0	0
00354 OP servicepunt handhaving	Begin	-2	13	0	0	0	0
	Af	119	103	100	100	100	100
	Bij	-103	-115	-100	-100	-100	-100
	Eind	13	0	0	0	0	0
00356 OP Staats Spaanse Linies interreg 4A	Begin	-8	-50	-59	0	0	0
	Af	201	198	260	0	0	0
	Bij	-243	-208	-201	0	0	0
	Eind	-50	-59	0	0	0	0
00357 OP Stimuleringsregeling voordeltaE&M	Begin	-3.113	-1.243	1.108	2.340	2.400	2.400
	Af	1.885	865	1.247	75	0	0
	Bij	-15	1.485	-15	-15	0	0
	Eind	-1.243	1.108	2.340	2.400	2.400	2.400
00359 OP Actief bodembeheer	Begin	6	36	0	0	0	0
	Af	88	8	24	24	24	24
	Bij	-57	-44	-24	-24	-24	-24
	Eind	36	0	0	0	0	0
00360 OP Platform diffuse bronnen	Begin	-11	-23	0	0	0	0
	Af	1	38	15	15	15	15
	Bij	-13	-15	-15	-15	-15	-15
	Eind	-23	0	0	0	0	0
00362 OP Geluidsscherm Rilland A58 (VROM)	Begin	-8	-7	0	0	0	0
	Af	118	7	0	0	0	0
	Bij	-117	0	0	0	0	0
	Eind	-7	0	0	0	0	0
00365 OP inherent veiliger produceren	Begin	-16	0	0	0	0	0
	Af	77	0	0	0	0	0
	Bij	-62	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00366 OP Vitaal sloe/kanaalzone	Begin	-69	-23	0	0	0	0
	Af	59	36	0	0	0	0
	Bij	-12	-12	0	0	0	0
	Eind	-23	0	0	0	0	0
00367 OP NL project revitalisering SSL	Begin	8	0	0	0	0	0
	Af	-8	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00370 OP DC Noise	Begin	36	92	0	0	0	0
	Af	58	0	0	0	0	0
	Bij	-2	-92	0	0	0	0
	Eind	92	0	0	0	0	0

E. Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00371 OP Climate Proof Areas	Begin	-6	140	0	0	0	0
	Af	674	90	0	0	0	0
	Bij	-529	-230	0	0	0	0
	Eind	140	0	0	0	0	0
00372 OP KKS	Begin	-9.691	-31.991	-21.591	-27.719	-19.138	-779
	Af	3.230	25.938	34.416	38.989	31.029	8.390
	Bij	-25.530	-15.538	-40.544	-30.408	-12.670	0
	Eind	-31.991	-21.591	-27.719	-19.138	-779	7.611
00373 OP N62	Begin	765	2.210	0	-24.867	-16.701	-5.962
	Af	1.445	7.767	12.014	27.846	38.994	14.863
	Bij	0	-9.977	-36.881	-19.680	-28.255	-14.863
	Eind	2.210	0	-24.867	-16.701	-5.962	-5.962
00374 OP regionale tv scheldemond 2	Begin	0	-18	0	0	0	0
	Af	503	18	0	0	0	0
	Bij	-520	0	0	0	0	0
	Eind	-18	0	0	0	0	0
00375 OP N2000 beheerplan Voordelta (RMW)	Begin	-136	-52	0	-8	-17	0
	Af	184	152	116	116	116	0
	Bij	-99	-99	-124	-124	-99	0
	Eind	-52	0	-8	-17	0	0
00376 OP Scaldit	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00377 OP Peilgestuurde drainage	Begin	70	330	177	0	0	0
	Af	339	181	79	0	0	0
	Bij	-80	-333	-256	0	0	0
	Eind	330	177	0	0	0	0
00378 OP Coast alive Interreg IVB	Begin	0	9	0	0	0	0
	Af	9	33	114	0	0	0
	Bij	0	-42	-114	0	0	0
	Eind	9	0	0	0	0	0
00379 OP Maritime Skills (interreg IV A)	Begin	0	1	0	0	0	0
	Af	1	33	99	0	0	0
	Bij	0	-34	-99	0	0	0
	Eind	1	0	0	0	0	0
00380 OP Up Safety	Begin	-321	-289	0	0	0	0
	Af	32	618	0	0	0	0
	Bij	0	-329	0	0	0	0
	Eind	-289	0	0	0	0	0
00381 OP herstel n689 Kloosterzande	Begin	-603	-37	0	0	0	0
	Af	567	37	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-37	0	0	0	0	0
00382 OP locare interreg 4c	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00383 OP grondaankopen EHS	Begin	-346	2	25	25	25	25
	Af	467	142	136	204	0	0
	Bij	-119	-119	-136	-204	0	0
	Eind	2	25	25	25	25	25
00384 OP Leren voor duurzame ontwikkeling	Begin	-109	-31	0	0	0	0
	Af	205	143	0	0	0	0
	Bij	-126	-112	0	0	0	0
	Eind	-31	0	0	0	0	0
00385 OP Waterdunen	Begin	-113	211	324	162	162	162

E. Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
VROM							
	Af	531	3.113	9.397	0	0	3.438
	Bij	-207	-3.000	-9.559	0	0	-3.600
	Eind	211	324	162	162	162	0
00386 OP Waterpoort naar waterdunen	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	1.800	0	0	0
	Bij	0	0	-1.800	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00388 OP fishing for Litter	Begin	0	-30	-15	0	0	0
	Af	15	15	15	0	0	0
	Bij	-45	0	0	0	0	0
	Eind	-30	-15	0	0	0	0
00389 OP ISV 3	Begin	0	-4.540	-540	0	0	0
	Af	0	4.000	540	0	0	0
	Bij	-4.540	0	0	0	0	0
	Eind	-4.540	-540	0	0	0	0
00390 OP project neem de mensen mee	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00391 OP regionale tv scheldemond 3	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	276	0	0	0	0
	Bij	0	-276	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00392 OP Bodemsanering groeve Nieuw Namen	Begin	0	-200	0	0	0	0
	Af	0	900	0	0	0	0
	Bij	-200	-700	0	0	0	0
	Eind	-200	0	0	0	0	0
00393 OP Scaldwin	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	16	24	0	0	0
	Bij	0	-15	-24	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00394 OP trans coast	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	3.737	3.098	0	0
	Bij	0	0	-3.737	-3.098	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00395 OP regiobijdrage kks	Begin	0	-8.150	315	315	315	315
	Af	2.350	9.465	0	0	15.610	8.390
	Bij	-10.500	-1.000	0	0	-15.610	-8.390
	Eind	-8.150	315	315	315	315	315
00397 OP Waterdunen natura people	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	100	100	0	0
	Bij	0	0	-100	-100	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00398 OP Natuurlijk Vitaal	Begin	0	-88	0	0	0	0
	Af	10	88	0	0	0	0
	Bij	-98	0	0	0	0	0
	Eind	-88	0	0	0	0	0
00399 OP Grenzeloze Kanaalzone	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00400 Delta Water Award (termijn 3 jaar)	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00401 Proeftuin KRW	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

E. Overlopende passiva							(bedragen x € 1.000)
Omschrijving	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
00402 Op kerend tij	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00403 op n62 sloeweg-tractaatweg	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

Totaal overlopende passiva							(bedragen x € 1.000)
	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Begin	-77.268	-107.546	-97.418	-97.834	-59.509	-19.133
	Af	112.239	135.429	183.947	181.731	167.293	91.814
	Bij	-142.517	-125.300	-184.363	-143.406	-126.918	-82.367
	Eind	-107.546	-97.418	-97.834	-59.509	-19.133	-9.687

Totaal reserves, voorzieningen en overlopende passiva							(bedragen x € 1.000)
	Saldo	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Begin	-260.689	-295.903	-250.373	-216.072	-165.927	-114.190
	Af	173.401	192.428	224.066	211.301	190.891	113.278
	Bij	-208.615	-146.897	-189.766	-161.156	-139.155	-94.795
	Eind	-295.903	-250.373	-216.072	-165.927	-114.190	-95.707

6.3.1 De toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva

6.3.1.1 Inleiding

Conform het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dienen op de balans de reserves, voorzieningen en overlopende passiva toegelicht te worden, naar de aard en reden enerzijds en de wijzigingen in de stand anderzijds. De toelichting wordt per balanspost gegeven.

Het meerjarig verloop van de stand van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva is in het cijfermatig deel aangegeven.

In de regels af(onttrekking) en bij(toevoeging) is een opsomming gegeven van verplichtingen ten laste van de balansposten, waartoe Provinciale Staten reeds besloten hebben of welke in deze begroting vastgesteld worden.

6.3.1.2 Algemene toelichting

Hieronder volgt eerst een algemene toelichting op reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

A. B. C. Reserves

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen wordt aangemerkt. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij de Provinciale Staten. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de Provincie Zeeland heeft in de financiële verordening 2008 besloten dit niet te doen.

Met ingang van 2004 is het BBV provincies en gemeenten van toepassing. Dit besluit schrijft voor dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de lasten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Provinciale Staten. Op deze manier is de bevoegdheid over de bestemming van de reserves door de Provinciale Staten geborgd.

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor het vrij besteedbare deel van de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves (waaronder dekkingsreserves) zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

Een speciale vorm van bestemmingsreserves zijn dekkingsreserves. Voor investeringen in materiële vaste activa met economisch nut zonder herinvesteringsplicht worden in het jaar van besluit tot investeren vanuit de exploitatie geld gereserveerd voor de toekomstige afschrijvingslasten. Hiervoor wordt een dekkingreserve gevormd en een investeringskrediet (van gelijke omvang). Gedurende de periode dat de investering nog niet afgerond is, is het bedrag op de staat van activa lager dan de dekkingreserve. Dit komt omdat het saldo blijft staan op de staat van verloop investeringskredieten als aanvulling op de staat van activa. Als de investering gereed is, dan wordt de dekkingreserve afgestemd op de totale investering door middel van toevoeging of onttrekking aan de reserve via de exploitatie. Daarna blijven de activa en bijbehorende dekkingreserve gelijk in mutatie en omvang, door de afschrijving in de exploitatie jaarlijks te onttrekken uit deze dekkingreserve.

Als besloten wordt dat projecten later in de tijd uitgevoerd worden of eerder in uitvoering komen dan origineel begroot en daarbij verschuiven over de jaargrens, dan worden deze kredieten met instemming van Provinciale Staten van het ene naar het andere jaar budgetneutraal overgeboekt via de algemene reserve (de toevoeging en onttrekking zijn per saldo van gelijke omvang).

D. Voorzieningen

Een voorziening is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Voorzieningen zijn niet vrij te besteden. Op grond van artikel 44 van het Besluit Begroting en Verantwoording mogen voorzieningen gevormd worden door Gedeputeerde Staten volgens bepaalde criteria;

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.
- Gelijkmatiserend verdelen van de lasten.
- Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel (derde is niet een Europees of Nederlands overheidslichaam).

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het inkomstenpatroon. Dit betekent dat toevoegingen aan de voorzieningen in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten. Vrijval als gevolg van het feit dat de voorziening een hoger dan noodzakelijk saldo vertoont, worden eveneens ter goedkeuring aan de Provinciale Staten voorgelegd middels een begrotingswijziging.

Beschikkingen over voorzieningen bestemd voor uitgaven, worden niet meer zichtbaar op de programma's, maar komen rechtstreeks ten laste van de voorzieningen. Autorisatie voor de uitgave is feitelijk al gegeven bij de toevoeging aan de voorziening.

Aan een voorziening mag geen rente worden toegerekend. Als de berekening van een voorziening gebaseerd is op contante waarde, wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorziening.

Het kenmerkende van een voorziening is dat de omvang van een voorziening altijd even hoog moet zijn als de verplichting of het ingeschatte risico. Beleidsuitgangspunt met betrekking tot voorzieningen is dat jaarlijks de hoogte en de noodzaak van handhaving van de voorzieningen worden beoordeeld en eventueel middels een toevoeging of onttrekking aangepast via een begrotingswijziging in de exploitatie.

E. Overlopende passiva

Een overlopende passiva is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Overlopende passiva zijn niet vrij te besteden.

Voor ontvangen voorschotbedragen van een Europees of Nederlands overheidslichaam met een specifiek bestedingsdoel is het BBV per 1 januari 2008 aangepast in artikel 44, lid 2 en uitgebreid met artikel 49 en 40a en 52a. Hierin worden deze ontvangsten nu als overlopende passiva verantwoord. Tot en met 31 december 2007 werden deze als voorziening verantwoord. De voorzieningen op basis van bovengenoemd criterium per 31 december 2007 zijn als overlopende passiva verantwoord vanaf 1 januari 2008.

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het uitgavenpatroon. Dit betekent dat uitgaven en wijzigingen in de uitgaven uit de overlopende passiva in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan de Provinciale Staten. Inkomsten worden direct op de balans geboekt en zijn niet meer zichtbaar in de programma's.

Aan een overlopende passiva mag geen rente worden toegerekend. Alleen als het in de subsidie beschikking voorgeschreven is wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de overlopende passiva om de overlopende passiva middelen op contante waarde te houden. De berekening van de inflatiecorrectie wordt toegepast zoals in de individuele beschikking is aangegeven.

6.3.1.3 Toelichting per balanspost

Alle reservemutaties per programma worden toegelicht in de financiële begroting (zie 5.3)

A. Algemene reserve

00100 Algemene Reserve

Op de algemene reserve wordt al het vermogen verantwoord, waaraan nog geen bestemming is gegeven. Dit houdt in het vrije deel na vermindering van de verplichtingen in toekomstige jaren. De algemene reserve kan gebruikt worden om risico's op korte termijn af te dekken. De algemene reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Conform het plan van aanpak risicomanagement is de weerstandscapaciteit voor de begroting 2012 bepaald op minimaal € 7 miljoen. (Zie 4.2 paragraaf weerstandsvermogen).

Het mutatieverloop van de algemene reserve		(bedragen x € 1 miljoen)
88,1	Stand per 31-12-2010	
- 12,0	Incidentele korting provinciefonds 2008-2011 (totaal € 48, waarvan 3 x € 12 in 2008, 2009 resp 2010)	
- 2,1	Voorjaarsnota 2009; Veerse deel van de N57 in 2011	
1,1	Rekeningsaldo 2010, 2 ^e begrotingswijziging 2011	
- 2,7	Bestemming rekeningsaldo 2010, 2 ^e begrotingswijziging 2011	
3,4	Verlagen budgetten 2011 met 10%, 2 ^e begrotingswijziging 2011	
	Begroting 2011 in navolging voorjaarsnota 2010 in verband met opvangen structurele bezuiniging provincie fonds vanaf 2011. Dit bedrag is inclusief onttrekking voor incidentele lasten 2011 t/m 2014	
- 31,3	omdat de structurele bezuinigingen pas volledig zijn ingevuld in 2016	
	Lagere rente opbrengst in verband met bovengenoemde onttrekking uit de algemene reserve over de	
- 1,9	jaren 2011 t/m 2015	
	Voorjaarsnota 2011; correctie op onttrekking in begroting 2011-2014 door geprognostiseerde lagere korting op het provinciefonds conform april 2011 indicatie, minus reservering voor incidentele	
10,0	prioriteiten 2011 en 2012. 3 ^e begrotingswijziging 2011	
	Begroting 2012; correctie provinciefonds ivm meicirculaire met definitieve korting op provinciefonds	
- 3,1	en incidentele prioriteit 2012, conform besluit voorjaarsconferentie 2011	
- 26,5	Overboeking kredieten van voor 2010	
23,0	Stand per 31-12-2015	
	Correctie 2011 in verband met prioriteiten en budgetbewaking wordt in 2011 meer onttrokken. Dit	
- 2,7	wordt in 4 ^e Begrotingswijziging 2011 meegenomen.	
	Voorjaarsnota 2011, de extra uitkering aan de aandeelhouders van Delta N.V. wordt in de	
12,5	4 ^e begrotingswijziging 2011 meegenomen.	
2,1	Mutaties na 2015, per saldo toevoeging	
34,9	Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve	

00110 Algemene Reserve rekeningresultaat na bestemming

Het rekeningresultaat van het vorig rekening jaar is het beginsaldo. Bij het vaststellen van de bestemming van het rekeningresultaat in mei het jaar erna wordt het middels een begrotingswijziging hier afgeboekt en aan de bestemming toegevoegd. Het saldo van het lopende jaar en erna is altijd nul in de begroting.

B. Bestemmingsreserve

00200 Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel

De reserve Sluiskiltunnel is gevormd, zoals de naam al aangeeft, ten behoeve van de aanleg van een tunnel onder het Kanaal van Gent naar Terneuzen ter hoogte van Sluiskil. Voor de aanleg van de Sluiskiltunnel is eind 2006 een intentie overeenkomst met het Rijk getekend. In de loop der jaren zijn incidentele toevoegingen gedaan bij voor- en najaarsconferenties en in 2009 bij de opheffing reserve Westerschelde Oever Verbinding. In de voorjaarsnota 2011 is besloten om de motorrijtuigenbelasting(MRB) te verhogen en daarvan structureel twee miljoen in te zetten voor een korting op de tolstarieven van de Westerscheldetunnel(WST). Het effect is dat de dividend uitkering van de WST met 2 miljoen omlaag gaat en dat er 2 miljoen uit de budgettaire ruimte (door de extra MRB) jaarlijkse toegevoegd wordt aan deze reserve. Een voorstel voor de korting op de tarieven vanaf 2012 wordt in het derde kwartaal 2011 voorgelegd aan Provinciale Staten.

De toevoegingen in 2010 en verder bestaan uit de dividend inkomsten van de Westerscheldetunnel. Deze inkomsten worden conform statenvoorstel de eerste jaren toegevoegd aan deze reserve om de provinciale kosten aan de bouw van de Sluiskiltunnel volledig te bekostigen. De onttrekkingen betreffen de provinciale afschrijving en onderhoudskosten vanaf 2015 en de financieringskosten over de investeringen in de bouw van de Sluiskiltunnel en de uitbreiding aandelenkapitaal van de Westerscheldetunnel. Door de onttrekking van deze extra financieringslasten verloopt dit gedurende de projectduur exploitatie neutraal. Deze reserve blijft aangevuld worden uit de jaarlijkse dividendinkomsten Westerscheldetunnel en twee miljoen motorrijtuigenbelasting tot de bouw van de Sluiskiltunnel hieruit betaald is. Dit zal volgens de huidige prognose ongeveer in 2027 zijn. Daarna dient de investering in de Westerscheldetunnel van € 125 miljoen uit deze inkomsten volledig afgeschreven te worden, voordat de overdracht aan het Rijk plaatsvindt voor het symbolische bedrag van € 1.

Het mutatieverloop van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel		(bedragen x € 1 miljoen)
54,2	Stand per 31-12-2010	
- 7,0	Afschrijving en onderhoudskosten 2015	
18,3	Dividendopbrengsten Westerscheldetunnel	
8,0	Toevoeging 2 miljoen per jaar uit budgettaire ruimte door extra opbrengst motorrijtuigenbelasting	
- 20,7	Onttrekkingen 2011 t/m 2015 in verband met financieringslasten Sluiskil- en Westerscheldetunnel	
- 16,4	Onttrekking die in de 4 ^e begrotingswijziging 2011 gecorrigeerd wordt door de activering van de investering vanaf 1-1-2011 op advies van de accountant.	
36,4	Stand per 31-12-2015	
- 127,3	Onttrekkingen na 2015 in verband met exploitatielasten; afschrijving en onderhoud	
- 89,1	Onttrekkingen na 2015 in verband met exploitatielasten; financiering	
180,0	Toevoegingen 2015 t/m 2027; Dividend Westerscheldetunnel en budgettaire ruimte	
0,0	Eindsaldo.	

C. Dekkingsreserve

00201 Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud

De investering is in 2005 afgerond. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa Groene Woud (zie bijlage 6.1 activiteit 00034).

00207 Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws Museum

De verbouwing van het Zeeuws Museum is in 2007 afgerond. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 6.1 activiteit 00037).

00208 Dekkingsreserve Gistpoortgebouw

De verbouwing van het Gistpoortgebouw is in 2009 afgerond. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 6.1 activiteit 00036).

00210 Dekkingsreserve verbouwing pand Schuytvlot

Voor de dekking van de afschrijvingslasten van de investering in de verbouwing van het pand Schuytvlot (zie bijlage 6.1 activiteit 00038) is een dekkingsreserve aangelegd in 2007 en 2008. Volgens planning is het gebouw in 2010 in gebruik genomen. In het 3^e kwartaal van 2010 als de eind oplevering van de verbouwing gedekt is, zal het niveau van de reserve hiermee in overeenstemming gebracht worden.

00211 Dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort

In 2007 is bij de wegoeverdracht deze economische activa in eigendom verworven. In 2008 is via een herschikking vanuit de algemene reserve deze dekkingsreserve gevormd. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 6.1 activiteit 00048).

00212 Dekkingsreserve duurzaam archiveren

In 2009 is de investering in duurzaam archiveren afgerond (zie bijlage 6.1 activiteit 00049). Hiervoor is een dekkingsreserve gevormd.

00214 Dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry aanlandingsvoorziening een dekkingsreserve gevormd uit de WOV reserve (4^e begrotingswijziging 2009). De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 6.1 activiteit 00001).

00215 Dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen en terreinen een dekkingsreserve gevormd uit de WOV reserve (4^e begrotingswijziging 2009). De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 6.1 activiteit 00002).

D. Voorzieningen

00300 Voorziening waterbeheer

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 1c; Gelijkmatiger verdeling van de lasten. De leges voor de waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze wateronttrekkingen en die geen gelijkmatig patroon vertonen per jaar worden hieruit betaald. In de meerjaren begroting worden de uitgaven voor de op handen zijnde gerelateerde projecten onttrokken aan de voorziening.

00308 Voorziening wachtgelden PSD

De voorziening is gevormd voor de (wachtgeld)verplichtingen ex-PSD-ers na de opheffing van de PSD in 2003, conform BBV art. 44 1a. Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum

onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten. Bij het beëindigen van de PSD heeft het Rijk de sanering afgekocht en zijn voor de wachtgelden deze middelen, aangevuld met provinciale middelen, op contante waarde weggezet in deze voorziening. De voorziening komt voort uit het sociaal plan waarin de provincie garant staat voor een aanvulling op het inkomen tot een bepaald niveau.

Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens per wachtgelder, zoals ook worden gebruikt door Loyalis, de uitvoerende instantie voor de wachtgelden. Daarnaast op de inzichten die de bemiddelingscommissie heeft van de neveninkomsten nu en in de toekomst. De inflatie en het prijspeil van de berekening is in overeenstemming met het CPB. Uiteraard zijn de rechten nog steeds gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.

De uitkering wachtgelden als aanvulling op andere inkomsten wordt jaarlijks onttrokken en om de voorziening op contante waarde te houden wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorziening gelijk aan de rente opbrengst van de uitgezette middelen.

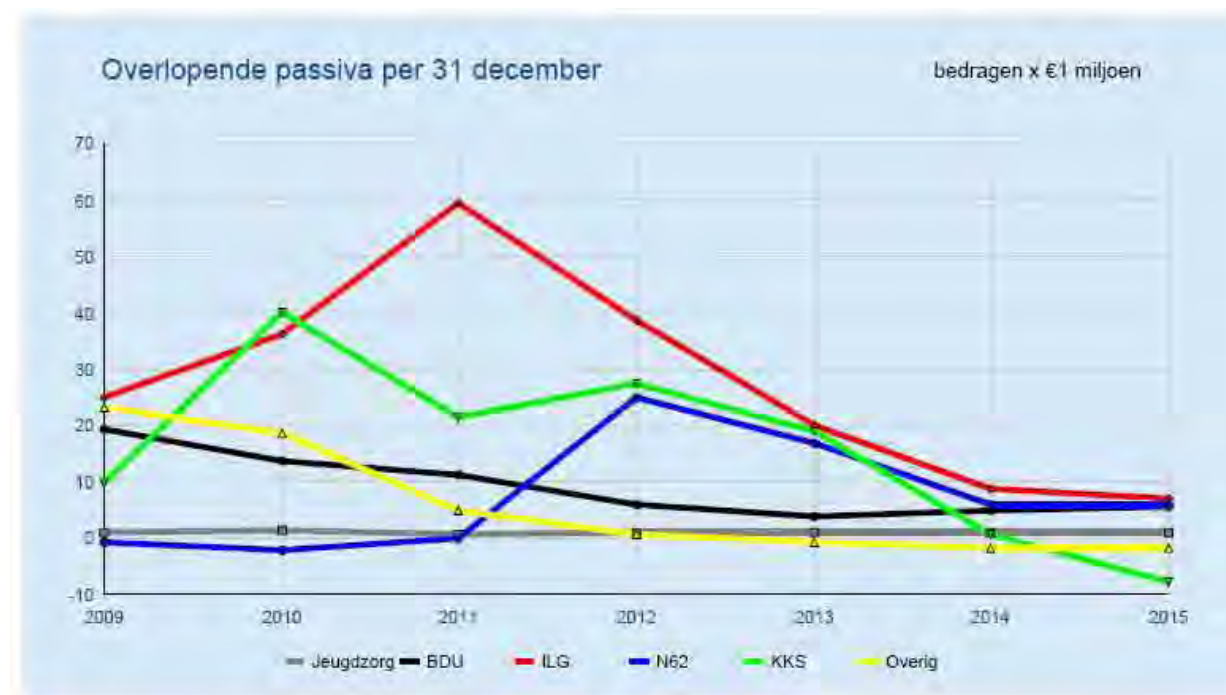
Voor deze meerjaren begroting is de voorziening wachtgelden ex-PSD-ers opnieuw geactualiseerd en gebleken is dat € 0,6 miljoen vrij kan vallen in verband met lagere loonindexering 2010. Dit is ook zo besloten in de voorjaarsnota van 2011.

00314 Voorziening nme: natuurcompensatie Braakman

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 2 Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel. De gelden zijn verstrekt door Zeeland Seaports als compensatiegelden in verband met de aanleg van een logistiek park. Het is de planning om de middelen volledig in te zetten in 2010 voor de versnelling van de bos- en natuurontwikkeling in de Braakman.

E. Overlopende passiva

Voor iedere specifieke doeluitkering (subsidie) een Europees of Nederlands overheidslichaam wordt een overlopende passiva aangelegd. De kasontvangsten worden direct aan de balans toegevoegd. De onttrekkingen vinden plaats aan de hand van de uitgavenraming van de provincie binnen de projectperiode en lopen via de lasten en baten in de exploitatie. Aan het eind van de projectperiode is het saldo van de overlopende passiva nul. Hieronder een samenvatting van belangrijkste OP projecten van bijlage 6.3;

Toelichting op grafiek:

- 00307 Jeugdzorg; de bedragen die jaarlijks als uitgaven geraamd worden (ongeveer € 29 miljoen), worden ook jaarlijks ontvangen. Een saldo op de balans staat structureel op 2,5% van de jaarlijkse inkomsten om kleine afwijkingen in het uitgave patroon op te vangen.
- 00327 Brede Doel Uitkering (BDU); De uitgaven per jaar fluctueren conform de ramingen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ) en de inkomsten (ongeveer € 26 miljoen) zijn een structureel bedrag verhoogd met de jaarlijkse inflatietoevoeging over het beginsaldo. Het saldo op de balans fluctueert met de MIZ projecten. Het saldo eind 2015 van ca. 5 miljoen is een buffer die bestemd is voor voor nieuwe aanbesteding openbaar vervoer algemeen en verbeteren toegankelijkheid openbaar vervoer, verplichtingen aan toekomstige projecten onder uitvoering van gemeenten en waterschap(pen), reservering voor provinciale projecten en om uitgaven in MIZ op te vangen.

In het bestuursakkoord van 21 april 2011 is opgenomen dat de BDU verkeer en vervoer gedecentraliseerd wordt en wordt overgeheveld naar de algemene fondsen. Tot het moment waarop het kabinetsvoornemen tot afschaffing van de WGR+ wordt geëffectueerd, wordt de huidige BDU systematiek gehandhaafd. Zodra de uitwerking inzicht biedt in de details aangaande het provinciefonds zullen deze in de provinciefondscirculaire worden opgenomen.

- 00314 Investerings Landelijk Gebied (ILG); De uitgaven betreffen diverse thema's en projecten, inclusief het natuur pakket Westerschelde (NPW), welke per jaar fluctueren. De inkomsten komen binnen van LNV volgens contractafspraken; ILG t/m 2013 en laatste jaar NPW in 2014. Het saldo is eind 2014 nul, daarvoor volgt een lagere onttrekking in de 4^e BWN 2010. Door de onzekere situatie sinds oktober 2010 in verband met de lopende onderhandelingen met het Rijk over de voortzetting van ILG, zijn zaken niet optimaal geactualiseerd. Wij hopen in de najaarsnota meer duidelijkheid te hebben. Dan zullen de ramingen hierop aangepast worden.
- 00372 KKS Rijk en 00395 KKS regionale bijdrage; Het balanssaldo wordt opgebouwd, omdat in de eerste jaren de ontvangsten groter zijn dan de uitgaven aan de investering. De kasstroom is iets afwijkend ten opzichte van de grafiek, omdat er begin 2011 een vooruitbetaling van 40 miljoen uitgegeven is die pas in 2014 en 2015 als lasten opgenomen worden. In 2015 wordt de investering afgerond. Aan het eind gaat de overlopende passiva over in een overlopende activa die het Rijk nog moet aanvullen bij de eindafrekening.
- 00373 N62; De behandeling van het investeringsvoorstel is voorzien in de PS-vergadering van december 2011. Voor die tijd hopen we meer duidelijkheid te hebben van het Rijk hoe de laatste € 20 miljoen uitbetaald wordt, die het Rijk voor zichzelf gekoppeld heeft aan de bijdrage van Vlaanderen voor Hedwige polder. Het saldo eind 2015 is eigenlijk nul, want er is begin juni 2011 een nieuw kasritme met het Rijk overeengekomen waardoor de inkomsten in 2011 in de 4^e begrotingswijziging 2011 afgeramd worden met het saldo van de lijst.
- De overige projecten worden binnen de projectperiode uitgevoerd.

Het totaal saldo van de overlopende passiva gaat van 107 miljoen eind 2010 naar 10 miljoen eind 2015 door de uitvoering van de projecten.

6.4 Staat van incidentele baten en lasten

	(bedragen x € 1.000)					
TOTAAL	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal Lasten	93.188	73.386	69.375	51.341	45.595	47.147
Totaal Baten	-90.764	-64.532	-56.527	-47.346	-43.495	-48.197
Per saldo	2.424	8.854	12.848	3.995	2.100	-1.050
Nog niet ingevulde incidentele lasten, gedekt uit budgettaire ruimte, inclusief incidentele baten Delta dividend.	0	0	2.500	2.500	8.102	9.221
	2.424	8.854	15.348	6.495	10.202	8.171

In deze staat van incidentele baten en lasten zijn de reserve mutaties conform 5.3 reserve mutatie per programma verwerkt met uitzondering van de onttrekkingen van de afschrijving, welke jaarlijks onttrokken wordt aan de daarvoor gevormde dekkingsreserves.

	(bedragen x € 1.000)					
01 Leefbaarheid	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Koninginnedag in Wemeldinge en Middelburg	400					
Internationale Top (wieler) evenementen	418					
Leefbaarheid 2012-2015			700			
Samenwonen Scoop en ZB			480			
Jongerenparticipatie			250			
Topsportevenementen			500	500	500	500
Toevoeging algemene reserve	598	968	71			
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-598	-968	-71			
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	250	557	974	145		
Subtotaal Lasten	1.068	557	2.904	645	500	500
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-250	-557	-974	-145		
Subtotaal Baten	-250	-557	-974	-145	0	0
Saldo Leefbaarheid	818	0	1.930	500	500	500

	(bedragen x € 1.000)					
02 Jeugdzorg	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Preventief jeugdbeleid		150				
Toevoeging algemene reserve	129					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-129					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	641	128				
Subtotaal Lasten	641	278	0	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-641	-128				
Subtotaal Baten	-641	-128	0	0	0	0
Saldo Jeugdzorg	0	150	0	0	0	0

	(bedragen x € 1.000)					
03 Cultuur	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Cultureel Erfgoed	50	25				
Programma manager zeeuws bibliotheeknetwerk	54					
Cultuur continu plus kunstnota 2009-2012			1.851			
Afkoop meerkosten Zeeuwse Bibliotheek bij omvorming			112			
Frictiekosten heroriëntering muziek en beeldende kunst			150			
Cultuur				2.000	2.000	2.000
Toevoeging algemene reserve	1.417	322	15	39	39	39
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-1.417	-322	-15	-39	-39	-39
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	304	1.369	278	126	34	
Subtotaal Lasten	408	1.394	2.391	2.126	2.034	2.000
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-304	-1.369	-278	-126	-34	
Subtotaal Baten	-304	-1.369	-278	-126	-34	0
Saldo Cultuur	104	25	2.113	2.000	2.000	2.000

	(bedragen x € 1.000)					
04 Bestuur	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Uitvoeringsprogramma bestuursakkoord	95	15				
Archiefsamenwerking Zeeuws Vlaanderen	42	50				
Demografische ontwikkelingen	71	195				
Stimulering integrale veiligheidsprojecten			400			
Promotie beleid			500	500	500	500
Toevoeging algemene reserve	4.670	405	1.180	53	36	
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-4.670	-405	-1.180	-53	-36	
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	4.701	1.006	1.880	132	22	
Subtotaal Lasten	4.909	1.266	2.780	632	522	500
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-4.701	-1.006	-1.880	-132	-22	
Subtotaal Baten	-4.701	-1.006	-1.880	-132	-22	0
Saldo Bestuur	208	260	900	500	500	500

	(bedragen x € 1.000)					
05 Milieu	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Regionale milieukwaliteiten	46	70				
Vorming Zeeuwse Omgevingsdienst	100	250				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-2.213			-100	
Toevoeging algemene reserve		2.213			100	
Bussen op aardgas			800	800	800	
Uitvoering energienota 2009-2012			250			
Strategienota energie			500	500	500	500
Prioriteit afdekken voormalige stortplaatsen in verband met kredietcrisis	404					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	46	250	285	300	549	
Prioriteit Meer met Minder in verband met kredietcrisis uit AR	500	500				
Subtotaal Lasten	1.096	1.070	1.835	1.600	1.849	500

	(bedragen x € 1.000)					
05 Milieu (vervolg)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-950	-750	-285	-300	-549	
Subtotaal Baten	-950	-750	-285	-300	-549	0
Saldo Milieu	146	320	1.550	1.300	1.300	500

	(bedragen x € 1.000)					
06 Ruimtelijke omgeving	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Omgevingsplan 2012-2018		180	60			
Ontwikkeling Zeeuws passage		193				
Herstructureringsimpuls bedrijventerreinen 2008-2012		1.500	355			
Kwaliteitsteam			100			
Toevoeging algemene reserve	5.660	11.122				450
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-5.660	-11.122				-450
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	3.575	2.486	3.191	-2.427	8.235	539
Subtotaal Lasten	3.575	4.359	3.706	-2.427	8.235	539
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-3.575	-2.486	-3.191	2.427	-8.235	-539
Subtotaal Baten	-3.575	-2.486	-3.191	2.427	-8.235	-539
Saldo Ruimtelijke omgeving	0	1.873	515	0	0	0

	(bedragen x € 1.000)					
07 Watermanagement	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Deltawateren		301				
Duurzame delta 2009-2011	300	100				
Kust en kustveiligheid			100			
Kwaliteitsimpuls blauw			400			
Stuurgroep zuidwestelijke Delta			225			
Deelname in natuur en recreatieschap De Grevelingen			200			
Toevoeging algemene reserve		287				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-287				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	45	-45	286			
Subtotaal Lasten	345	356	1.211	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-45	45	-286			
Subtotaal Baten	-45	45	-286	0	0	0
Saldo Watermanagement	300	401	925	0	0	0

	(bedragen x € 1.000)					
08 Natuur en Landschap	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Toegankelijkheid natuurgebieden		100	50			
Impuls realisatie Staats Spaanse Linies	125					
Natuur en landschap			500	500	500	500
Provinciale cofinanciering ILG 2007-2013			3.345	3.345		
Toevoeging algemene reserve	40	141	40	5.764	5.000	
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-40	-141	-40	-4.764	-5.000	
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	-833	467	7.925	6.065	2.530	2.530
Subtotaal Lasten	-708	567	11.820	10.910	3.030	3.030
Baten						
Onttrekking algemene reserve	833	-467	-7.925	-6.065	-2.530	-2.530
Subtotaal Baten	833	-467	-7.925	-6.065	-2.530	-2.530
Saldo Natuur en Landschap	125	100	3.895	4.845	500	500

	(bedragen x € 1.000)					
09 Economie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Prio ECO3 Biobased Economy		500				
Besteding havengebonden gelden		1.800				
PSEB 2009-2012			300			
Labaratorium mircosysteemtechnologie			347			
OP-Zuid en Pieken in de Delta			1.500	1.000		
Dé Economische Agenda 2012-2015			1.000	1.000	1.000	1.000
Investerings Kanaalzone 2012-2015			1.000	1.750	1.750	6.700
Biobase economy			1.500	1.500	1.500	1.500
Toevoeging algemene reserve	40					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-40					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	1.005	217	507	250		
Subtotaal Lasten	1.005	2.517	6.154	5.500	4.250	9.200
Baten						
Pieken in de Delta, speerpuntensectoren						
Ontvangsten verzelfstandiging Zeeland Seaports		-9.800				-3.200
Onttrekking algemene reserve	-1.005	-217	-507	-250		
Subtotaal Baten	-1.005	-10.017	-507	-250	0	-3.200
Saldo Economie	0	-7.500	5.647	5.250	4.250	6.000

	(bedragen x € 1.000)					
10 Toerisme en Recreatie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
PSEB 2009-2012			400			
Dé Economische Agenda 2012-2015			1.000	1.000	1.000	1.000
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	27	27	-33	7		
Subtotaal Lasten	27	27	1.367	1.007	1.000	1.000
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-27	-27	33	-7		
Subtotaal Baten	-27	-27	33	-7	0	0
Saldo Toerisme en Recreatie	0	0	1.400	1.000	1.000	1.000

	(bedragen x € 1.000)					
11 Landbouw en Visserij	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
PSEB 2009-2012			300			
Dé Economische Agenda 2012-2015			1.500	1.000	1.000	1.000
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	-53	53				
Subtotaal Lasten	-53	53	1.800	1.000	1.000	1.000
Baten						
Onttrekking algemene reserve	53	-53				
Subtotaal Baten	53	-53	0	0	0	0
Saldo Landbouw en Visserij	0	0	1.800	1.000	1.000	1.000

	(bedragen x € 1.000)					
12 Onderwijs	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Onderwijs kerend tij		50	50	50		
Bijdrage Hogeschool Zeeland			1.000			
Onderwijsnota 2009-2012			400			
Onderwijs en kennisinfrastructuur			1.000	1.000	1.000	1.000
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		-100	39	50		
Subtotaal Lasten	0	-50	2.489	1.100	1.000	1.000
Baten						
Onttrekking algemene reserve		100	-39	-50		
Subtotaal Baten	0	100	-39	-50	0	0
Saldo Onderwijs	0	50	2.450	1.050	1.000	1.000

	(bedragen x € 1.000)					
13 Mobiliteit	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Garantie N 57	3.000	3.500				
Fietstunnel Serooskerke (N 57)	900					
Stimulering gebruik fietshelm		75				
Verkeersveiligheid			150	150	150	150
Renovatie wegen			700	700	700	600
Goederenvervoer			300	1.100	1.100	1.100
Werkbudget fietsbeleid			100	100	100	100
Landbouwrouten N286			1.200			
Landbouwrouten langs rondweg Poortvliet				500		
N256 deltaweg Goes					2.500	
N290 Hulst Kapellebrug					1.200	
Landbouwrouten N290					300	
Winterschade wegen	500	1.300				
Toevoeging algemene reserve	4.600					2.670
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-4.600					-2.670
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	12.396	381	2.544	979	964	2.197
Prioriteit onderhoud wegen in verband met kredietcrisis uit AR	400					
Prioriteit projecten MIZ in verband met kredietcrisis uit AR	600					
Toevoeging bestemmingsreserve Sluiskil naar programma 90						
Lasten gedekt door onttrekking Sluiskiltunnel	3.222	14.323				6.987
Subtotaal Lasten	21.018	19.579	4.994	3.529	7.014	11.134

	(bedragen x € 1.000)					
13 Mobiliteit (vervolg)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-13.396	-381	-2.544	-979	-964	-2.197
Onttrekking bestemmingsreserve Sluiskiltunnel	-3.222	-14.323				-6.987
Subtotaal Baten	-16.618	-14.704	-2.544	-979	-964	-9.184
Saldo Mobiliteit	4.400	4.875	2.450	2.550	6.050	1.950
	(bedragen x € 1.000)					
90 Algemene dekkingsmiddelen	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Aanpassen brandmeldinstallaties Abdijcomplex	200					
Digitale toegankelijkheid en e-dienstverlening			1.423			
Werkervaringsplaatsen			150			
ICT-beheer			50			
ICT infrastructuur intern			300			
Onderhoud gebouwen			650			
Afwikkeling BTW-controles		700				
Reorganisatie		300	1.700	1.000	1.000	1.000
Stelpost initiatieven provinciale staten			1.000	1.000	1.000	1.000
Toevoeging bestemmingsreserfel Sluiskiltunnel	33.569	434	3.322	4.165	5.560	8.941
Lasten gedekt door onttrekking bestemmingsreserve Sluiskiltunnel	0	3.920	3.501	4.323	5.383	5.723
Incidentele lasten ivm uiteindelijke lagere onttrekking AR gedekt uit incidentele bate bij Economie		6.500				
Toevoeging algemene reserve	11.772	3.689	-99	6.984	866	-213
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-11.772	-3.689	99	-6.984	-866	213
Toevoeging bestemming rekeningsresultaat 2009	4.847					
Toevoeging bestemming rekeningsresultaat 2010		1.135				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	8.441	15.624	13.828	15.231	2.218	80
Terugbetaling Provinciefonds aan rijk uit algemene reserve	12.000	12.000				
Doorbetaling Provinciefonds Flevoland	800	800				
Subtotaal Lasten	59.857	41.413	25.924	25.719	15.161	16.744
Baten						
Dividend Delta incidenteel			-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Dividend en rente Westerscheldetunnel	-38.246	-4.354	-1.322	-2.165	-3.560	-6.941
Onttrekking bestemmingsreserve Sluiskiltunnel	0		-3.501	-4.323	-5.383	-5.723
Overboeken rekeningresultaat naar alg. reserve	-4.847	-1.135				
Onttrekking algemene reserve	-8.441	-15.624	-13.828	-15.231	-2.218	-80
Onttrekking alg. reserve afoming provinciaal vermogen	-12.000	-12.000				
Subtotaal Baten	-63.534	-33.113	-38.651	-41.719	-31.161	-32.744
Saldo programma 90	-3.677	8.300	-12.727	-16.000	-16.000	-16.000

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland,
juli 2011

Tekst

Provincie Zeeland

Fotografie

Felice Buonadonna
Ben Seelt
Willem Woznitza

Vormgeving

Provincie Zeeland

Print

Provincie Zeeland

Meer informatie over het
provinciaal beleid vindt u op
www.zeeland.nl